

1910.

KOLENDAR

DRUŽBE

SV. CIRILA IN METODA

V Ljubljani

ZA NAVADNO LETO 1910.

IZDALO IN ZALOŽILO VODSTVO

Slovinci, spominjajte se družbe sv. Cirila in Metoda!

Modna trgovina

Ljubljana **P. Magdič** Ljubljana

nasproti glavne pošte.

priporočā

vse modne in nakitne predmete, potrebščine za krojače in šivilje, damsko perilo, bluze, hišne halje, narodne vezenine, zastave, trakove in znake.

Klobuki za dame in deklice.

⊕

Potrebščine za modistinje.

⊕

Popravljanje damskih klobukov.

Poseben oddelek za gospode:
vsake vrste klobuki za gospode in otroke, tkano barvasto in belo perilo, kravate, rokavice in vsi športni in toaletni predmeti.

KOLENDAR

(Vestnik)

==== XXIV. =====

šolske družbe sv. Cirila in Metoda

v Ljubljani

za navadno leto

1910.

Pooblaščenec
—><—

Izdalo in založilo vodstvo.

—><—
Cena 1 K 20 v. —><—

V Ljubljani.

Tisk „Narodne tiskarne“.

1909.

030024050

II.C 33, 564c

Leto 1910.

Je navadno in ima 365 dni (med temi 67 nedelj in praznikov);
začne se s soboto in konča s soboto.

Začetek leta 1910.

Občno in drž. leto se začne novega leta dan, 1. prosinca.
Cerkveno leto se začne 1. adventno nedeljo, 27. listopada.

Godovinsko število.

Zlato število	11	Rimsko število	8
Epakta ali lunino kazalo	XIX	Nedeljska črka	B
Solnčni krog	15	Letni vladar: Jupiter.	

Letni časi.

Začetek pomladi 21. sušca.	Začetek jeseni 23. kimavca.
Začetek poletja 22. rožnika.	Začetek zime 22. grudna.

Znamenja za lunine premene.

Mlaj ☉	Ščip ali polna luna . . . ☽
Prvi krajec ☾	Zadnji krajec ☾

Solnčni in lunini mraki leta 1910.

Leta 1910. bodeta solnce in luna po dvakrat mrknila, v naših krajih bo viden le drugi lunin mrak.

1. Solnce popoloma mrkne dne 9. vel. travna. Mrak se prične ob 4. uri 36 min., popoln postane ob 6. uri 2 min. zvečer, konec popolnega mraka bo ob 7. uri 17 min., konec mraka sploh ob 8. uri 44 min. zvečer; pri nas neviden.

2. Popoln lunin mrak bo dne 24. vel. travna. Mrak se prične ob 4. uri 44 min., postane popoln ob 6. uri 7 min., konec popolnega mraka ob 6. uri 57 min., konec mraka sploh ob 8. uri 20 min.; tu neviden.

3. Solnce deloma mrkne 2. listopada. Mrak se začne 48 min. popolnoči, konča se ob 5. uri 24 min.; tu neviden.

4. Luna popolnoma mrkne dne 16. in 17. listopada. Mrak se prične ob 11. uri 42 min., postane popoln ob 0. uri 52 min., popoln mrak se konča ob 1. uri 44 min., sploh preneha ob 2. uri 55 min. zjutraj.

Cerkveni prepovedani časi.

Ženitve so prepovedane od 1. adventne nedelje do razglašenja Gospodovega in od pepelnice do bele nedelje.

Državni prepovedani časi.

Igre v glediščih in javni plesi so prepovedani: na veliki četrtek, veliki petek, veliko soboto, o Telovem in božični dan. — Druge veselice, n. pr. koncerti, besede, godbe i. dr. so prepovedane: zadnje tri dni velikega tedna in dne 24. grudna.

PROSINEC ★ JANUARIJ

Hrv.-srbsko: Siečanj.

Češko: Leden. ↔ 31 dni. ↔

Luž.-srb.: Wulki róžk.

Poljsko: Styczeń.

Rusko: Январь.

Bolgarsko: Януари.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Sob	Novo leto. Obrez. Gosp. Ko je bil Herod umrl. Mat. 2.	
2 Ned.	N. pred razgl. G. Makarij.	
3 Pon.	Genovefa, d.; Slavimir. ☾	
4 Tor.	Tit, šk.; Dobromir	
5 Sred.	Telesfor, p.; Grozdana.	
6 Čet.	3 kralji ali razgl. G. Darin.	
7 Pet.	Valentin, šk.; Svetoslav.	
8 Sob.	Severin, op.; Bogoljub, m.	
12letni Jezus v templju. Luk. 2.		
9 Ned.	1. po razgl. Gosp. Julijan, m.	
10 Pon.	Pavel I., p.; Dobroslav.	
11 Tor.	Higin, p. m.; Božidar, op. ☾	
12 Sred.	Arkadij, m.; Blagaja.	
13 Čet.	Veronika, dev.; Bogomir.	
14 Pet.	Hilarij, šk.; Neda.	
15 Sob.	Pavel, pušč.; Radoslav.	
O ženitnini v Kani Gal. Ivan 2.		
16 Ned.	2. po razgl. G. Ime Jez.	
17 Pon.	Ant. p.; Ratislav.	
18 Tor.	Sv. Petra stol v R.; Vera. ☽	
19 Sred.	Kanut, kr.; Hranimir.	
20 Čet.	Fab. in Seb.; Živojin.	
21 Pet.	Agna, dev. muč.; Janja.	
22 Sob.	Vincencij, m.; Sviloj.	
O delavcih v vinogradu. Mat. 20.		
23 Ned.	7Onica. Zaroka M. D.	
24 Pon.	Timotej, šk.; Milislava	
25 Tor.	Izpreobr. Pavla; Kosava. ☽	
26 Sred.	Polikarp, šk.; Vsevlav.	
27 Čet.	Ivan Zlatoust; Dušana.	
28 Pet.	Julijan, šk.; Dragomil.	
29 Sob.	Fran Sal., šk.; Gorislava.	
Prilika o sejalcu in semenu. Luk. 8.		
30 Ned.	6Onica. Martina d.; Desislav.	
31 Pon.	Peter Nol, sp.; Divna.	

Dan vzraste za 57 min.

Dan je dolg 8 ur 35 min. do 9 ur 32 min.

SVEČAN ★ FEBRUARIJ

Hrv.-srbsko: Veljača.

Češko: Únor. ☾ 28 dni. ☽

Luž.-srb.: Maly różk.

Poljsko: Luty.

Rusko: Февраль.

Bolgarsko: Февруари.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Tor.	Ignacij, šk.; Budimil.	<hr/> <p style="text-align: center;">Beleške.</p> <hr/>
2 Sred.	Svečnica ; Ljubomira. ☾	
3 Čet.	Blaž, šk.; Bojmir.	
4 Pet.	Andrej Kor., šk.; Daroslav.	
5 Sob.	Agata, d. m.; Jagoda.	
Jezus ozdravil slepca. Luk. 18.		
6 Ned.	5Onica . Doroteja; Žalimir.	
7 Pon.	Romuald, op.; Malina.	
8 Tor.	Pust Ivan M.; Zvezdodrag.	
9 Sred.	† Pepelnica. Ciril Al., šk.	
10 Čet.	Šolastika, d.; Vojmil. ☿	
11 Pet.	Adolf, šk.; Dobrana.	
12 Sob.	Evlalija, d. m.; Zvonimir.	
Hudobni duh izkušal Jezusa. Mat. 4.		
13 Ned.	1. postna . Katarina; Vrativoj.	
14 Pon.	Valentin, m.; Cvetna.	
15 Tor.	Favstin in Jov.; Ljuboslava.	
16 Sred.	† Kv. Julijana; Strahomir. ♀	
17 Čet.	Donat in tov., m.; Vesela.	
18 Pet.	† Kv Simeon; Dobrana.	
19 Sob.	† Kv. Julijan; Bratomil.	
Jezus se na gori izpremenil. Mat. 17.		
20 Ned.	2. postna (kv.) Elevation, šk.	
21 Pon.	Maksimilijan, šk.; Miloslav.	
22 Tor.	Stolsv. Petra v A. Gojслав.	
23 Sred.	Peter D.; Čudomil.	
24 Čet.	Matija, ap.; Divka. ☿	
25 Pet.	Valburga, op.; Vladoj.	
26 Sob.	Marjeta Kort.; Krašimir.	
Jezus izgnal hudiča iz mutca. Luk. 11.		
27 Ned.	3. postna . Leander; Nikna.	
28 Pon.	Roman, op.; Inoslav.	

Dan vzraste za 1 uro 22 min.

Dan je dolg 9 ur 35 min. do 10 ur 57 min.

SUŠEC * MARCIJ

Hrv.-srbsko: Ožujak.

Češko: Březen. ☞ 31 dni. ☜

Luž.-srb.: Nalětnik.

Poljsko: Marzec.

Rusko: Мартъ.

Bolgarsko: Мартъ.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Tor.	Albin, šk.; Belin.	<hr/>
2 Šred.	Sredp. Simplacij, p.; Milena	
3 Čet.	Kunigunda, c.; Mislav.	
4 Pet.	Kazimir, sp.; Sladoje. ☾	
5 Sob.	Agapeta, m.; Danica.	
Jezus nasitil 5000 mož. Ivan 6.		
6 Ned.	4. postna (sredp.) Fridolin.	<hr/>
7 Pon.	Tomo Ak., c. uč.; Kosana.	
8 Tor.	Ivan božji, sp.; Bodin.	
9 Sred.	Frančiška R.; Danimir.	
10 Čet.	40 muč.; Stana.	
11 Pet.	Heraklij, m.; Radoja. ☽	
12 Sob.	Gregor I., pap.; Božana.	
Judje hoteli Jez. kamenjati. Ivan 8. ☽		
13 Ned.	5 postna (tiha) Rozina, vd.	<hr/>
14 Pon.	Matilda; Desimir.	
15 Tor.	Longin, m.; Velislav.	
16 Šred.	Hilarij, m.; Ljubislava.	
17 Čet.	Jedert, d.; Budimir. ☽	
18 Pet.	D. M. 7 žal.; Slavoljub.	
19 Sob.	Josip, ž. D. M. ; Zlata.	
Jezusov prihod v Jeruz. Mat. 21.		
20 Ned.	6. postna (cvetna) Evgenij.	<hr/>
21 Pon.	Benedikt, op.; Tuga.	
22 Tor.	Bazil, m.; Milojka.	
23 Sred.	Viktorijan, m.; Dražislav.	
24 Čet.	† Vel. čet. Gabrijel; Jaroslav.	
25 Pet.	† Vel. pet. Predrag. ☽	
26 Sob.	† Vel. sob. Dizma; Srdan.	
Jezus vstal od smrti. Mark. 16.		
27 Ned.	Velika noč. Vstaj. Gosp.	<hr/>
28 Pon.	Velikn. poned. Ivan Kap., sp.	
29 Tor.	Ciril, šk.; Branivoj.	
30 Šred.	Angela F., vd.; Pribislav.	
31 Čet.	Modest, šk.; Mojmir.	

Dan vzraste za 1 uro 43 min.

Dan je dolg 11 ur — min. do 12 ur 43 min.

MALI TRAVEN ★ APRIL

Hrv.-srbsko: Travanj.

Češko: Duben ☞ 30 dni ☜

Luž.-srb.: Jutrownik.

Poljsko: Kwiecień.

Rusko: Апрель.

Bolgarsko: Априлът.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Pet.	Hugon, šk.; Mutimir.	
2 Sob.	Fran Pavl.; Gojmir.	
Jez. se prikazal pri zap. vratih. Ivan 20.		
3 Ned.	1. povelik. (bela). Abundij ☾	
4 Pon.	Oznanjenje M. D. Dušica.	
5 Tor.	Vincencij F.; Dabiživ.	
6 Sred.	Sikst, p.; Čudna.	
7 Čet.	Herman, sp.; Radivoj.	
8 Pet.	Albert; Viljenica.	
9 Sob.	Marija Kleofa; Ljuban. ☿	
Jezus, dobri pastir. Iv. 10.		
10 Ned.	2. povelik. Ezekijel, pr.	
11 Pon.	Lev I. p.; Rađa.	
12 Tor.	Zenon, šk.; Ljubomir.	
13 Sred.	Hermenegild, m.; Milutina.	
14 Čet.	Justin, m.; Jelača.	
15 Pet.	Helena, kr.; Gestirad.	
16 Sob.	Turibij, šk.; Božislava. ♃	
Jez. napovedal svoj odhod. Ivan 16.		
17 Ned.	3. povelik. Rudolf, m.	
18 Pon.	Apolonij, m.; Gradislava.	
19 Tor.	Lev IX. p.; Tihorad.	
20 Sred.	Marcelin, šk.; Dragislav.	
21 Čet.	Anzelm, šk.; Dragomira.	
22 Pet.	Soter in Kaj, p., m.; Ljutomer.	
23 Sob.	Adalbert, šk.; Vojteh.	
Jezus obljubil sv. Duha. Ivan 16.		
24 Ned.	4. povelik. Jurij, m. ☿	
25 Pon.	Marko, ev.; Tugomir.	
26 Tor.	Klet, p.; Sekana.	
27 Sred.	Peregrin, duh.; Raduna.	
28 Čet.	Pavel kriški; Slavica.	
29 Pet.	Peter, m.; Tankoslava.	
30 Sob.	Katarina S., d.; Samorad.	

Dan vzraste za 1 uro 31 min.

Dan je dolg 12 ur 45 min. do 14 ur 16 min.

Hrv.-srbsko: Svibanj.

Češko: Květen ☞ 31 dni. ☜

Luž.-srb.: Różovnik.

Poljsko: Maj.

Rusko: Маи.

Bolgarsko: Маи.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
Jezus učil o molitvi. Ivan 16.		
1 Ned.	5. povelik. Filip in Jak., ap.	
2 Pon.	Atanazij, šk.; Živana. ☾	
3 Tor.	N. sv. križa; Solnčarica. ☽	
4 Šred.	Florijan, m.; Cvetoslav. ☽	
5 Čet.	Kristov vnebohod. Desirad.	
6 Pet.	Ivan Ev. p. lat. vr. Dragovit.	
7 Sob.	Stanislav, šk. m.; Ognjana	
Jez. govoril o pričanju sv. Duha. Iv. 15		
8 Ned	6. povelik. Prik. sv. Mihaela.	
9 Pon.	Gregor Nac., šk.; Prvinica. ☽	
10 Tor.	Antonin, šk.; Dvorna.	
11 Šred.	Mamert, šk.; Ljerka.	
12 Čet.	Pankracij, m.; Stojmir.	
13 Pet.	Servacij, šk.; Jasna.	
14 Sob.	† Bonifacij, šk.; Svetolik.	
Jezus gov. o sv. Duhu in ljub. Iv. 14.		
15 Ned.	Binkošti. Duhovo.	
16 Pon.	Binkoštni pon. Ivan Nep. ☽	
17 Tor.	Paškal; Dušoje.	
18 Šred.	† Kv. Feliks, sp.; Mladica.	
19 Čet.	Celestin, p.; Vitoslava.	
20 Pet.	† Kv. Bernardin, sp.; Milodar.	
21 Sob.	† Kv. Valent, m.; Jelina.	
Meni je dana vsa oblast. Mat. 28.		
22 Ned.	1. pobink. Sv. Trojica. Boža.	
23 Pon.	Deziderij, šk.; Milorad.	
24 Tor.	Marija D., p. kr.; Cveta. ☽	
25 Šred.	Urban I., p.; Nosimir.	
26 Čet.	Telovo. Dragica.	
27 Pet.	Magdalena; Volkašin.	
28 Sob.	Avguštin, šk.; Jaromir.	
Prilika o veliki večerji. Luk. 14.		
29 Ned.	2. pobink. Maksim; Dana.	
30 Pon.	Ferdinand, kr.; Milica.	
31 Tor.	Angela, d.; Bojslav. ☾	

Dan vzraste za 1 uro 8 min.

Dan je dolg 14 ur 19 min. do 15 ur 27 min.

Hrv.-srbsko: Lipanj.

Češko: Červen. 30 dni.

Luž.-srb: Smažnik.

Poljsko: Czerwiec.

Rusko: Июнь.

Bolgarsko: Юни.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Sred.	Juvencij, m.; Radovan.	
2 Čet.	Marcelin, m.; Velimir.	
3 Pet.	Srce Jezusovo; Radosava.	
4 Sob.	Fran Kar., sp.; Dika.	
O izgubljeni ovci. Luk. 15.		
5 Ned.	3. pobink. Bonifacij, šk.	
6 Pon.	Norbert, šk.; Milutin.	
7 Tor.	Robert, op.; Veselica. ☉	
8 Sred.	Medard, šk.; Višeslav.	
9 Čet.	Prim. in Felic, m.; Kalina.	
10 Pet.	Marjeta, kr.; Dostana.	
11 Sob.	Barnaba, ap.; Rusmir.	
O velikem ribjem lovu. Luk. 5.		
12 Ned.	4. pobink. Ivan Fak., sp.	
13 Pon.	Anton P., sp.; Zorica.	
14 Tor.	Bazilij, šk.; Zlatana. ☽	
15 Sred.	Vid in tov, m.; Vidoslav.	
16 Čet.	Fran Reg., sp.; Dragimir.	
17 Pet.	Adolf, šk.; Tratomir.	
18 Sob.	Feliks in Fort.; Bodin.	
O farizejski pravičnosti. Mat. 5.		
19 Ned.	5. pobink. Julijana; Volkos.	
20 Pon.	Silverij, p.; Milava.	
21 Tor.	Alojzij; Vekoslav.	
22 Sred.	Ahacij, m.; Miloš. ☽	
23 Čet.	Cenon, šk.; Gostimir.	
24 Pet.	Ivan Krstnik. Kres. Janislav.	
25 Sob.	Viljem, op.; Grlica.	
Jezus nasitil 4000 mož. Mark. 8.		
26 Ned.	6. pobink. Iv. in Pav.; Hrana.	
27 Pon.	Hema, vd.; Vladislav.	
28 Tor.	† Lev II., p.; Zorana.	
29 Sred.	Peter in Pavel, ap. Peroslav.	
30 Čet.	Spomin sv. Pav.; Pavlimir. ☾	

Dan vzraste do dne 21. za 18 min. in se zopet skrči do konca meseca za 2 min.

Dan je dolg 15 ur 29 min. do 15 ur 41 m.

MALI SRPAN * JULIJ

Hrv.-srbsko: Srpanj

Češko: Červenec. ☞ 31 dni. ☜

Luž.-srb.: Pražnik.

Poljsko: Lipiec.

Rusko: Юли.

Bolgarsko: Юль.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške
1 Pet.	Teobald, pušč.; Bogoslav.	
2 Sob.	Obisk. M. D.; Dragonama.	
O lažnjivih prorokih. Mat. 7.		
3 Ned.	7. pobink. Helijodor; Nada.	
4 Pon.	Urh, šk.; Belizar.	
5 Tor.	Ciril in Metod , šk, slov. ap	
6 Sred.	Izaija, pror.; Domogoj. ☉	
7 Čet.	Benedikt IX., p.; Negoda.	
8 Pet.	Elizabeta, kr.; Milolika.	
9 Sob.	Anatolija, d.; Hvalimir.	
O krivičnem hišniku. Luk. 16.		
10 Ned.	8. pobink. Amalija; Ljubica.	
11 Pon.	Pij I., pap.; Medo.	
12 Tor.	Mohor in Fort.; Draguška.	
13 Sred.	Marjeta, d. m.; Dragan.	
14 Čet.	Bonaventura; Svobodin. ☽	
15 Pet.	Henrik I, ces.; Vladimir, kr.	
16 Sob.	Dev. Marija Karm.; Bogdan.	
Jezus plakal nad Jeruz. Luk. 19.		
17 Ned.	9. pobink. Aleksij; Držislav.	
18 Pon.	Kamil Lel., sp.; Miroslav.	
19 Tor.	Vincencij Pavl.; Radoš.	
20 Sred.	Marjeta, d. m.; Česlav.	
21 Čet.	Danijel, pr.; Olga; Zora.	
22 Pet.	Marija Magd.; Pribina. ☿	
23 Sob.	Apolinar, šk.; Brana.	
O farizeju in cestninarju. Luk. 18.		
24 Ned.	10. pobink. Kristina; Ratimir.	
25 Pon.	Jakob, ap.; Boljedrag.	
26 Tor.	Ana; Jana	
27 Sred.	Pantaleon, m.; Dušan	
28 Čet.	Inocencij, p.; Svetomir.	
29 Pet.	Marta, d.; Dobrila. ☾	
30 Sob.	Abdon in Senen; Vitadrag.	
Jezus ozdravil gluho. Mark. 7.		
31 Ned.	11. pobink. Ignacij Loj., sp.	

Dan se skrči za 56 min.

Dan je dolg 15 ur 45 min. do 14 ur 52 min.

* VELIKI SRPAN * AVGUST *

Hrv.-srbsko: Kolovoz.

Češko: Srpen

Luž.-srb.: Žnjeće.

↔ 31 dni. ↔

Poljsko: Sierpień.

Rusko: Август.

Bolgarsko: Август.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	
		Beleške.
1 Pon.	Vezi Petra, ap.; Dedomir.	
2 Tor.	Porc.; Alf. Ljgv.; Bojan.	
3 Sred.	Najdba sv. Štef.; Mirača.	
4 Čet.	Dominik, sp.; Ljubačica.	
5 Pet.	Marija D. Snež.; Dabrina. ☉	
6 Sob.	Izpreobraženje G.; Vlastica.	
O usmiljenem Samarijanu. Luk. 10.		
7 Ned.	12. pobink. Kajetan; Vidojka.	
8 Pon.	Cirijak in tov. m.; Godeslav.	
9 Tor.	Roman, m.; Našemir.	
10 Sred.	Lovrenc, m.; Jurica	
11 Čet.	Tiburcij, m.; Bolemir.	
12 Pet.	Klara, d.; Dobrogost.	
13 Sob.	Hipolit in Kasij.; Davola. ☽	
Jezus ozdravil 12 gobavih. Luk. 17.		
14 Ned.	13. pobink. Evzebij; Dobrina.	
15 Pon.	Vel. gosp. Vnebovz. M. D.	
16 Tor.	Rok, sp.; Nemira.	
17 Sred.	Liberat, m.; Majda.	
18 Čet.	Joahim; Branislava.	
19 Pet.	Ludovik Tol., šk.; Ljudevit.	
20 Sob.	Štefan, kr.; Žarka. ☽	
O božji previdnosti. Mat. 6, 24-33.		
21 Ned.	14. pobink. Ivana Frančiška.	
22 Pon.	Timotej, m.; Ostrivoj	
23 Tor.	Filip Ben., sp.; Bogovoljka.	
24 Sred.	Jernej, ap.; Borivoj.	
25 Čet.	Ludovik; Dragorad.	
26 Pet.	Ceferin I., p.; Perunika.	
27 Sob.	Josip K., sp.; Ljubidrag. ☾	
Jez. obudil mladeniča v Najmu. Luk. 7.		
28 Ned.	15. pobink. Srce M Milogaj.	
29 Pon.	☉Obgl. Ivana Kr.; Želided.	
30 Tor.	Roža Lim., dev.; Milka.	
31 Sred.	Rajko, sp.; Mildrag.	

Dan se skrči za 1 uro 26 min.

Dan je dolg 14 ur 50 min. do 13 ur 24 min.

Hrv.-srbsko: Rujan.

Češko: Září.

☾ 30 dni ☽

Poljsko: Wrzesień.

Rusko: Сентябрь.

Luž.-srb.: Požnjeńc.

Bolgarsko: Септември.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Čet.	Egid, op.; Mladin.	<hr/> <p style="text-align: center;">ηηηηη</p>
2 Pet.	Štefan, kr.; Miljeva.	
3 Sob.	Evfemija in tov, m.; Lepa. ☿	
Jez. ozdravil vodeničnega. Luk. 14.		
4 Ned.	16. pobink. Ang.; Rozalija.	
5 Pon.	Lovrenc Just, šk.; Nedeljka.	
6 Tor.	Hermogen; Radonica.	
7 Sred.	Bronislava, n.; Mrena.	
8 Čet.	Mala gosp. Rojst. M. Dev.	
9 Pet.	Korbinijan, šk.; Vsemir.	
10 Sob.	Nikolaj Tol, sp.; Rakita.	
O največji zapovedi. Mat. 22.		
11 Ned.	17. pobink. Ime M. Slaven ☽	
12 Pon.	Macedonij, šk.; Večedrag.	
13 Tor.	Virgilij, m.; Zremil.	
14 Sred.	Poviš. sv. kr.; Znanoslav.	
15 Čet.	Nikomedej, m.; Petkana.	
16 Pet.	Ljudmila, vd.; Sodimir.	
17 Sob.	Lambert, šk.; Prvan.	
Jez. ozdravil mrtvoudnega. Mat. 9.		
18 Ned.	18. pobink. 7 žalosti M. D.	
19 Pon.	Januvarij, m.; Vitodrag. ☿	
20 Tor.	Evstahij, m.; Morana.	
21 Sred.	† Kv. Matej, ap.; Blagoslav.	
22 Čet.	Mavricij in t, m.; Celimir.	
23 Pet.	† Kv. Tekla, d. m.; Slavna.	
24 Sob.	† Kv. Marija D. reš. ujet;	
Prilika o kralj. ženitnini. Mat. 22.		
25 Ned.	19. pobink. Kleofa; Uroš. ☾	
26 Pon.	Justina, m.; Stojslava.	
27 Tor.	Kozma in Dam.; Radomira.	
28 Sred.	Venčeslav, kr.; Vidica.	
29 Čet.	Mihael, v. a.; Bogomir.	
30 Pet.	Jeronim, c. uč.; Jekica.	

Dan se skrči za 1 uro 35 min.

Dan je dolg 13 ur 20 min. do 11 ur 45 min.

VINOTOK ★ OKTOBER

Hrv.-srbsko: Listopad.

Češko: Říjen ☞ 31 dni. ☞

Luž.-srb.: Winowc.

Poljsko: Październik.

Rusko: Октябрь.

Bolgarsko: Октомври.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.
1 Sob.	Remigij, šk.; Dragana.	
Jezus ozdravil kraljičevega sina. Iv. 4.		
2 Ned.	20. pobink. Rožn. v; Miran.	
3 Pon.	Kandid, m.; Vitomir. ☹	
4 Tor.	Fran Ser., sp.; Tegodrag.	
5 Sred.	Placid in tov., m.; Dumnuka.	
6 Čet.	Brunon, sp.; Brunoslav.	
7 Pet.	Justina, d.; Dragonika.	
8 Sob.	Brigita, vd.; Dragosta.	
Prilika o kraljevem računu. Mat. 18.		
9 Ned.	21. pobink. Dionizij; Svetina.	
10 Pon.	Fran Borg, sp.; Stremil.	
11 Tor.	Nikazij, šk.; Negoslava. ☽	
12 Sred.	Maksimilijan, šk.; Drugislav.	
13 Čet.	Edvard, kr.; Rosica.	
14 Pet.	Kalist, pap.; Sestrena.	
15 Sob.	Terezija, d.; Radislav.	
Dajte cesarju, kar je ces. Mat. 22.		
16 Ned.	22. pobink. Posveč. cerkva.	
17 Pon.	Jadviga, kr.; Mira.	
18 Tor.	Luka, ev.; Travica. ☹	
19 Sred.	Peter Alk., sp.; Spasenija.	
20 Čet.	Ivan Kanc., sp.; Raša.	
21 Pet.	Ursula, d.; Stojslav.	
22 Sob.	Kordula, d. m.; Zorislav.	
Jezus obudil Jajrovo hčer Mat. 9.		
23 Ned.	23. pobink. Severin; Živka.	
24 Pon.	Rafael, vel. ang.; Blagota.	
25 Tor.	Krisant in K.; Zlatija. ☾	
26 Sred.	Evarist, p. m.; Vranica.	
27 Čet.	Frumencij, šk.; Srebra.	
28 Pet.	Simon in Juda, ap.; Mila.	
29 Sob.	Narcis, šk.; Gradimir.	
Jezus pomiril vihar na morju. Mat. 8.		
30 Ned.	24. pob. Klavdij, m.; Vladika.	
31 Pon.	† Volbenk, šk.; Srečko.	

Dan se skrči za 1 uro 36 min.

Dan je dolg 11 ur 41 min. do 10 ur 5 min.

LISTOPAD * NOVEMBER

Hrv.-srbsko: Studeni.

Češko: Listopad. ☾ 30 dni. ☽

Luž.-srb.: Nazymnik.

Poljsko: Listopad.

Rusko: Ноябрь.

Bolgarsko: Ноември.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Beleške.	
1 Tor.	Vsi svetniki. Ljubomil.	<hr/> 	
2 Šred.	Verne duše. Just, m. ☿		
3 Čet.	Viktorin, šk.; Bogomil.		
4 Pet.	Karol Bor., šk.; Dragotin.		
5 Sob.	Čaharija; Savina.		
Prilika o dobrem semenu. Mat. 13.			
6 Ned.	25. pobink. Lenart; Ratislav.	<hr/>	
7 Pon.	Prosdocim, šk.; Zdenka.		
8 Tor.	Bogomir; Živka.		
9 Šred.	Božidar, m.; Sebislav.		
10 Čet.	Andrej Av., sp.; Golobica. ☽		
11 Pet.	Martin, šk.; Višnjica.		
12 Sob.	Martin, p. m.; Davorin.		
O gorčičnem semenu. Mat. 13.			
13 Ned.	26 pobink. Stanislav K., sp.		
14 Pon.	Jozafat K., šk. m.; Borislava.		
15 Tor.	Leopold, vojv.; Volčica.		
16 Šred.	Ivan Trogirski; Večerin.		
17 Čet.	Gregor, šk.; Ljubava. ☿		
18 Pet.	Odon, op.; Oliva.		
19 Sob.	Elizabeta, kr.; Jelisava.		
O razdejanju Jeruz. in o sodbi Mat. 24			
20 Ned.	27. pobink. Zavet. D. M.		
21 Pon.	Darovanje M. D.; Grmislav.		
22 Tor.	Cecilija, d. m.; Jezdimir.		
23 Šred.	Klemen, p. m.; Raviojla. ☾		
24 Čet.	Ivan kriški, sp.; Jeca		
25 Pet.	Katarina, d. m.; Kolomir.		
26 Sob.	Silvester, op.; Radejka.		
O poslednji sodbi. Luk. 21.			
27 Ned.	1. adv. Virgil, šk.; Vedrana.		
28 Pon.	Sosten, m.; Lelija.		
29 Tor.	Saturnin, m.; Skoromir.		
30 Šred.	Andrej, ap.; Hrabroslav.		

Dan se skrči za 1 uro 11 min.

Dan je dolg 10 ur 3 min. do 8 ur 52 min.

Hrv.-srbsko: Prosinac.

Poljsko: Grudzień.

Češko: Prosinec. ☞ 31 dni. ☜

Rusko: Декабрь.

Luž.-srb: Hodownik

Bolgarsko: Декември.

Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	
1 Čet.	Eligij, šk ; Rajka. ☿	Beleške.
2 Pet.	Bibijana, m ; Tihomir.	
3 Sob.	Fran Ks., sp.; Drago.	
Ivan Krstnik v ječi. Mat 11.		
4 Ned.	2. adv. Barbara, d. m ; Velika.	
5 Pon.	Sava, op ; Stojana.	
6 Tor.	Nikolaj, šk.; Vladovita.	
7 Šred.	† Ambrozij, šk ; Veselin.	
8 Čet.	Brzm. sp. M. D. Mojslav.	
9 Pet.	Peter For, šk.; Savica. ☽	
10 Sob.	Melhijad, p. m ; Tatomir.	
Ivan Krst. pričuje o Kristu. Iv. 1.		
11 Ned.	3. adv. Damaz, p.; Mira.	
12 Pon.	Sinezij, m.; Široslav.	
13 Tor.	Lucija, d. m.; Vitača.	
14 Šred.	† Kv. Spiridijon, šk.; Vojmir.	
15 Čet.	Kristina, d.; Cvetana.	
16 Pet.	† Kv. Evzebij; Bogoslava. ☼	
17 Sob.	† Kv. Lazar, šk.; Strojslav.	
Ivan Krst poklican v prorok. Luk. 3.		
18 Ned.	4. adv. Gracijan, šk.; Kraja.	
19 Pon.	Nemezij, m.; Uglješa.	
20 Tor.	Liberat, m.; Boživoj.	
21 Šred.	Tomo, ap.; Tomislav.	
22 Čet.	Cenon, m.; Zvezdana.	
23 Pet.	Viktorija, d.; Ozrislav. ☾	
24 Sob.	† Adam in Eva; Dunja.	
Simeon in Ana v templju. Luk. 2.		
25 Ned.	Božič. Rojstvo Gosp.	
26 Pon.	Štefan , m.; Zlatka.	
27 Tor.	*Ivan ev.; Pelislav.	
28 Šred.	Nedolžni otročiči; Zenica.	
29 Čet.	Tomo, šk.; Vrhoslav.	
30 Pet.	David, kr.; Branimir.	
31 Sob.	Silvester, pap.; Blažena. ☿	

Dan se skrči do dne 22. za 19 minut in zopet vzraste do konca meseca za 3 min.

Dan je dolg 8 ur 50 min. do 8 ur 34 min.

Velike skupščine družbe sv. Cirila in Metoda.

- a. I. Dne 5. mal. srpana 1886 v Ljubljani.
b. II. „ 19. mal. srpana 1887 v Trstu.
III. „ 29. mal. srpana 1888 v Ptuj.
IV. „ 8. vel. srpana 1889 na Bledu.
c. V. „ 24. kimavca 1890 v Ljubljani.
d. VI. „ 23. mal. srpana 1891 v Kamniku.
e. VII. „ 28. mal. srpana 1892 v Postojni.
VIII. „ 26. mal. srpana 1893 v Sežani.
IX. „ 7. vel. srpana 1894 v Novem mestu.
X. „ 8. vel. srpana 1895 v Kranju.
XI. „ 11. vel. srpana 1896 v Ljubljani.
XII. „ 5. vel. srpana 1897 v Škofji Loki.
XIII. „ 11. vel. srpana 1898 v Ribnici.
XIV. „ 3. vel. srpana 1899 na Vrhniki.
XV. „ 1. vel. srpana 1900 v Radovljici.
XVI. „ 8. vel. srpana 1901 v Mariboru.
XVII. „ 7. vel. srpana 1902 v Ilirski Bistrici.
XVIII. „ 6. vel. srpana 1903 v Litiji.
XIX. „ 4. vel. srpana 1904 v Žalcu.
XX. „ 14. kimavca 1905 v Št. Juriju ob juž. ž.
f. XXI. „ 2. vel. srpana 1906 v Logatcu.
g. XXII. „ 6. vel. srpana 1907 v Boh. Bistrici.
h. XXIII. „ 13. kimavca 1908 v Ptuj.
i. XXIV. „ 8. vel. srpana 1909 na Jesenicah.

Na skupščinah, označenih s črkami, sem bil prisoten.

Poštna določbe.

I Določbe za pisemsko pošto.

Navadno pismo v Avstro-Ogrsko, v Bosno in Hercegovino ter v Nemčijo ne sme prekoračiti 20 gr (gramov). Na v a d n o pismo v vse avstro-ogrške, bosenske in hercegovinske kraje (izvzemši sandžak Novi Bazar) in vso Nemčijo z Helgolandom, mora imeti tuzemsko znamko za 10 v (vinarjev). — Za lastni kraj, kjer se odda pismo (za »mestna pisma«), je pisemsko-poštna znamka tudi za 10 v.

Pismo na d 20 gr do vračunši 250 gr v vse avstro-ogrške kraje, v Bosno in Hercegovino ter v Nemčijo mora imeti poštno znamko za 20 v.

Pisem nad 250 gr težkih ne sprejema pisemska pošta. Take odpošiljatve se odpravljajo po vozni pošti. — Le uradna, poštine prosta dopisovanja sprejema pisemska pošta tudi v domačem prometu do 2½ kg (kilograma); taka pisma, namenjena na Ogrsko, v Bosno in Hercegovino, pa le do 1 kg.

Pisma v inozemstvo. V Nemčijo stanejo pisma do 20 gr 10 v, nad 20 do 250 gr 20 v; v Črno goro in Srbijo za vsakih 20 gr 10 v; v druge države do 20 gr 25 v; za vsakih nadaljnjih 20 gr 15 v več.

Pri priporočenih (rekomandiranih) pismih se plača kot priporočilna pristojbina brez razločka teže tako za tu- kakor za inozemstvo poleg navadne pisemske pristojbine še 25 v. Priporočiti se morejo vse pisemsko-poštne pošiljatve.

Povratni listi (retur-recepisi) se pridevajo pismu le na izrečno zahtevanje. Za to plača oddajnik 25 v.

Dopisnice so dovoljene v vsem obsežju svetovno-poštnega društva in stanejo v vse kraje Avstro-Ogrske in vse Nemčije 5 v, v Črno goro in Srbijo 5 v, v druge k svetovno-poštnemu društvu spadajoče dežele 10 v.

Dopisnice s plačanim odgovorom stanejo dvakrat toliko kakor navadne dopisnice; dovoljene niso samo v notranjem prometu Avstro-Ogrske, marveč v vse dežele svetovno-poštnega društva.

Tiskovine. Kakor tiskovine proti znižanim pristojbinam za take pošiljatve se dopuščajo: knjige, mehko in trdo vezane, slike, karte, objave i dr., tiskane, kamenopisane in fotografovane. Zavite morajo biti tako, da se lahko pregleda njihova vsebina, ter ne smejo obsegati nikakršnih pisanih prilog ali dostavkov. Dovoljeno pa je pri cenilnikih lastnoročno vpisovanje cen in podpisavanje imen; pri korekturnih polah korekturni dostavki, celo na posebnih lističih; pridevati se sme tudi rokopi. V notranjem prometu, potem v onem z Nemčijo

ne smejo prekoračiti teže 1 kg, v ostalem svetovno-poštnem prometu pa ne teže 2 kg. Nefrankovane ali kot tiskovina pretežke pošiljatve pošta zavrača.

Pristojbina za tiskovine v notranjem prometu Avstro-Ogrske, z Bosno in Hercegovino ter z Nemčijo je 3 v do 50 gr; 5 v do 100 gr; 10 v do 250 gr; 20 v do 500 gr; 30 v do 1 kg. V vse ostale dežele svetovno-poštnega društva je za vsakih 50 gr 5 v.

Obrazci in poizkušnje blaga. Poizkušnje blaga se morajo v vrečice, zabojčke ali zavoje, ki se dajo odpreti, tako zaviti, da se lahko pregleda vsebina. Imeti ne smejo nobene kupne vrednosti in nobenih drugih pisanih opazk, nego le ime ali tvrdko odpošiljalčevo, naslov prejemnikov, tovarniško ali trgovsko znamenje, številke, cene, težo in mero blaga, ter koliko ga je na razpolago. Dalje ne smejo poizkušnje blaga presegati 30 cm v dolgosti, 20 cm v širokosti in 10 cm v visokosti, kakor tudi ne teže 350 gr.

Pristojbina za obrazce in poizkušnje blaga v notranjem prometu Avstro-Ogrske in v onem z Bosno, Hercegovino in Nemčijo je 10 v do 250 gr, od 250 do 350 gr 20 v. V ostalem svetovno-poštnem prometu 5 v za vsakih 50 gr, najmanj pa 10 v.

Ekspresna pisma morajo imeti jako natančen naslov in opazko »pr. ekspres«. Ekspresna pristojbina znaša v kraju oddajnega poštnega urada vedno le 30 v. Ako pa naj se izroči pismo zunaj oddajnega kraja (mestne proge), zaračuni se vročina z 1 K za vsakega $7\frac{1}{2}$ km za prejemnika, odtegnivši že plačanih 30 v.

Poštno-denarne nakaznice (komad po 3 v) do zneska 1000 K mora sprejeti vsak poštni urad. Pri navadnih (ne brzojavnih) poštah nakaznicah v Avstro-Ogrsko in Liechtenstein se plača za zneske do vračunši 20 K 10 v, do 100 K 20 v, do 300 K 40 v, do 600 K 60 v, do 1000 K 1 K.

V Bosno in Hercegovino je od denarnih nakaznic plačati: do 50 K 20 v, do 100 K 30 v, do 300 K 60 v, do 600 K 90 v, do 1000 K 1 K 50 v.

V Nemčijo in Luksemburg je plačati od poštah nakaznic: do 40 K 20 v, za vsakih nadaljnih 20 K 10 v; v Črnogoro, Srbijo in Turčijo (c. kr. poštne urade) je plačati do 50 K 20 v, do 100 K 40 v, do 300 K 80 v, do 600 K 1 K 20 v, do 1000 K 2 K.

Pristojbina za denarne pošiljatve po nakaznici v druge vnanje države znaša: za vsakih 50 K 25 v. — Na Angleško, Irsko, Meksiko, Peru, Rusijo: za vsakih 25 K 25 v.

Za denarne pošiljatve po nakaznici izven Avstro-Ogrske so porabiti »mednarodne poštne nakaznice«, katerih kom. stane 3v.

Za brzojavne denarne nakaznice se morajo poleg teh pristojbin plačati tudi še posebne za brzojavno odpošiljatev.

Zalepke (po 11 v) se rabijo kakor pisma.

Kdor hoče navadna pisma nazaj vzeti iz poštnega urada pred odhodom ali po odhodu pošte, mora naznaniti to dotičnemu

poštnemu uradu pismeno ter se obvezati, da bo odgovoren za vsako škodo, ki bi mogla nastati iz tega, da se je pismo nazaj vzelo. Prav tako se tudi naslov že odposlanega pisma ali druge pošiljatve lahko izpremeni. Pokazati se mora dotičnemu poštnemu uradu lastnoročno pisan, popolnoma enako glaseč se naslov, in ako je pismo zapečaćeno, tudi pečat. Pri priporočenih pošiljativah se mora na vsak način pokazati in oddajnemu uradu izročiti prejemni list. Pristojbina za že odposlana pisma je v notranjem prometu 35 v, v dežele svetovno-poštnega društva 50 v. Zgodi se to lahko tudi brzojavnim potom.

II. Določbe za vozno pošto.

Vozna pošta odpošilja: Denarna pisma in zavojčke (pakete) z denarjem; listine z navedeno vrednostjo; zaveznice in dr.; pisma brez vrednosti, ki tehtajo nad 250 gr; vozno blago, naj je vrednost navedena ali ne, do 50 kg; pošiljatve proti poštenu povzetju; vrednostna pisma in poštnje zavojčke.

Naslov pri voznopoštinih pošiljativah mora biti popolnoma jase; naveden mora biti kraj, dežela, kakor tudi mestni okraj, ulica in hišna številka.

Denarna pisma se morejo oddajati zaprta ali odprta; odprta le do teže 250 gr in v vrednosti od 1000 K naprej. Pri rabi poštouradnih zavitkov za denarna pisma (komad po 2 v) zadostuje zapečaćenj z dvema pečatoma; ako se rabijo pa drugi zavitki, spravljati se morajo denarna pisma v navzkrižne zavitke in zapreti s petimi pečati — Zavita denarna vsota se mora na naslovu navesti po svojih delih. Pošta jamči pri zaprtih pismih le za izročitev nepokvarjenega pisma, ne za njegovo vsebino.

Vrednostni papirji, dolžna pisma, delnice i dr. se morajo oddati vedno zaprti: navesti se mora njihova vrednost, zapečaćijo naj se s petimi pečati, ako se porabi navzkrižni zavitek.

Vozno - poštnje pošiljatve se morajo vsebini primerno zaviti in trdno zapreti, da se ne more priti do vsebine, ako se ne odpró ali poškodejuje zavojčki. Na zaklepe zavoja (šive, špranje, konce vrvice i dr.) se morajo pritisniti pečati v zadostnem številu.

Vsem voznim pošiljativam, se mora pridejati poštna spremnica (komad stane 12 v). Kupon poštnje spremnice se sme porabiti za pošiljalčeva priobčila ter ga sme prejemnik odrezati.

Brez navedene vrednosti se morejo vozno-poštnje pošiljatve tudi pošiljati v notranjem prometu. V slučaju, ako se izgubi pošiljatev ali pa poškodeuje, povrne poštni zavod od dokazane škode za 3 kilograme 15 K, za 5 kilogramov 25 K in za vsak nadaljni kilogram 5 do 6 K.

S poštnim povzetjem smejo vozno-poštnje pošiljatve do zneska 1000 K pošiljati vsi avstrijsko-ogrski ter bosensko-hercegovinski poštni uradi in do istega zneska tudi v Egipet.

Denarni znesek, katerega ima plačati prejemnik pošiljatve poštneemu uradu, mora navesti oddajnik na obeh naslovih (na zavojčku in na spremnici) pod zaznamkom v vrednosti z besedami: »povzetje . . . K . . v«, natančno s številkami in črkami, in sicer pri pošiljativah v inozemstvo tudi v veljavi dotične države.

Spremnica za poštno povzetje je različna od navadne poštne spremnice in stane komad 12 v.

Povračilo za poštno povzetje znaša za Avstrijo, Ogrsko, okupirane dežele, Črno goro in Srbijo po $\frac{1}{2}\%$, to je 1 v od vsakih 2 K, najmanj pa 12 v.

Ekspresne pošiljatve. Tudi vozno-poštne pošiljatve se dostavljajo na zahtevanje takoj po njihovem prihodu s posebnim slom naslovniku v stanovanje. Na zavojček kakor tudi na poštno spremnico se mora razvidno zapisati beseda »ekspres« ali »s posebnim slom«. Pristojbina za ekspresno vročitev pri pošiljativah v mestne okraje znaša 50 v. Za pošiljatve v deželne okraje iznaša ta pristojbina 1 K na daljavo $7\frac{1}{2}$ km za prejemnika, odračunši že plačane pristojbine.

Dostavnine je plačati za denarna pisma do 1000 K 10 v, nad 1000 K za vsakih 500 K ali del tega 20 v; za zavoje do 5 kg teže in do 1000 K vrednosti 10 v, nad 5 kg teže in do 1000 K vrednosti 20 v; za poštne nakaznice do 1000 K 6 v.

Za samo obvestitev (aviso) denarnega pisma ali zavoja se plača 5 v.

Lestvice za pristojbino štempljev ali kolkov.

I. Kolek za menice.

čez	Do	150 K	— K 10 v
	150	300	20
„	300	600	40
„	600	900	60
„	900	1.200	80
„	1.200	1.500	1
„	1.500	1.800	1
„	1.800	2.100	1
„	2.100	2.400	1
„	2.400	2.700	1
„	2.700	3.000	2
„	3.000	6.000	4
„	6.000	9.000	6
„	9.000	12.000	8
„	12.000	15.000	10
„	15.000	18.000	12

čez	18.000	Do 21.000	„	14 K	— v
„	21.000	„ 24.000	„	16	„ — „
„	24.000	„ 27.000	„	18	„ — „

II. Kolek za pisma,

	Do	4 K	— K	— v
čez	4	40	„	—	„ 14 „
„	40	80	„	—	„ 26 „
„	80	120	„	—	„ 38 „
„	120	200	„	—	„ 64 „
„	200	400	„	1	„ 26 „
„	400	600	„	1	„ 88 „
„	600	800	„	2	„ 50 „
„	800	1.600	„	5	„ — „
„	1.600	2.400	„	7	„ 50 „
„	2.400	3.200	„	10	„ — „
„	3.200	4.000	„	12	„ 50 „
„	4.000	4.800	„	15	„ — „
„	4.800	6.400	„	20	„ — „
„	6.400	8.000	„	25	„ — „
„	8.000	9.600	„	30	„ — „
„	9.600	11.200	„	35	„ — „
„	11.200	12.800	„	40	„ — „
„	12.800	14.400	„	45	„ — „

III. Kolek za pogodbe,

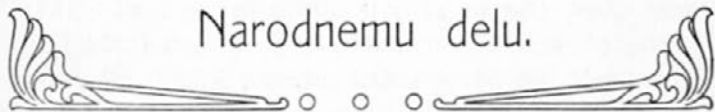
	Do	20 K	— K	14 v
čez	20	40	„	—	„ 26 „
„	40	60	„	—	„ 38 „
„	60	100	„	—	„ 64 „
„	100	200	„	1	„ 26 „
„	200	300	„	1	„ 88 „
„	300	400	„	2	„ 50 „
„	400	800	„	5	„ — „
„	800	1.200	„	7	„ 50 „
„	1.200	1.600	„	10	„ — „
„	1.600	2.000	„	12	„ 50 „
„	2.000	2.400	„	15	„ — „
„	2.400	3.200	„	20	„ — „
„	3.200	4.000	„	25	„ — „
„	4.000	4.800	„	30	„ — „
„	4.800	5.600	„	35	„ — „
„	5.600	6.400	„	40	„ — „
„	6.400	7.200	„	45	„ — „
„	7.200	8.000	„	50	„ — „

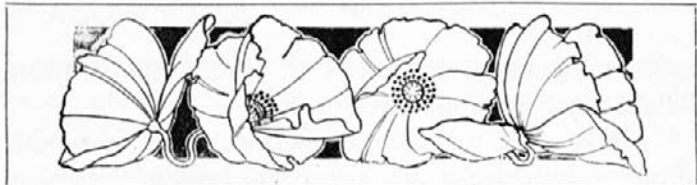

Razkaznica za obresti.

Obresti po 4 od sto					Obresti po 5 od sto					Obresti po 6 od sto				
kapital		za 1 leto	za 1 mesec		kapital		za 1 leto	za 1 mesec		kapital		za 1 leto	za 1 mesec	
K	K	v	K	v	K	K	v	K	v	K	K	v	K	v
1	—	4	—	—	1	—	5	—	—	1	—	6	—	—
2	—	8	—	$\frac{1}{3}$	2	—	10	—	$\frac{5}{6}$	2	—	12	—	$\frac{1}{2}$
3	—	12	—	$\frac{2}{3}$	3	—	15	—	$\frac{5}{4}$	3	—	18	—	$1\frac{1}{2}$
4	—	16	—	$1\frac{1}{3}$	4	—	20	—	$1\frac{1}{2}$	4	—	24	—	$2\frac{1}{2}$
5	—	20	—	$1\frac{2}{3}$	5	—	25	—	$2\frac{1}{2}$	5	—	30	—	$2\frac{1}{2}$
6	—	24	—	$2\frac{1}{3}$	6	—	30	—	$2\frac{1}{2}$	6	—	36	—	3
7	—	28	—	$2\frac{2}{3}$	7	—	35	—	$2\frac{1}{2}$	7	—	42	—	$3\frac{1}{2}$
8	—	32	—	$3\frac{1}{3}$	8	—	40	—	$3\frac{1}{3}$	8	—	48	—	4
9	—	36	—	$3\frac{2}{3}$	9	—	45	—	$4\frac{1}{6}$	9	—	54	—	$4\frac{1}{2}$
10	—	40	—	$6\frac{2}{3}$	10	—	50	—	$8\frac{1}{6}$	10	—	60	—	5
20	—	80	—	10	20	—	100	—	$12\frac{1}{2}$	20	—	120	—	10
30	—	120	—	13 $\frac{1}{3}$	30	—	150	—	$16\frac{2}{3}$	30	—	180	—	15
40	—	160	—	16 $\frac{2}{3}$	40	—	200	—	$20\frac{5}{6}$	40	—	240	—	20
50	—	200	—	20	50	—	250	—	25	50	—	300	—	25
60	—	240	—	23 $\frac{1}{3}$	60	—	300	—	29 $\frac{1}{6}$	60	—	360	—	30
70	—	280	—	26 $\frac{2}{3}$	70	—	350	—	33 $\frac{1}{3}$	70	—	420	—	35
80	—	320	—	30	80	—	400	—	37 $\frac{1}{2}$	80	—	480	—	40
90	—	360	—	33 $\frac{1}{3}$	90	—	450	—	41 $\frac{1}{2}$	90	—	540	—	45
100	—	400	—	36 $\frac{2}{3}$	100	—	500	—	45	100	—	600	—	50
200	—	800	—	—	200	—	1000	—	—	200	—	1200	—	—
300	—	1200	—	—	300	—	1500	—	—	300	—	1800	—	—
400	—	1600	—	—	400	—	2000	—	—	400	—	2400	—	—
500	—	2000	—	—	500	—	2500	—	—	500	—	3000	—	—
1000	—	4000	—	—	1000	—	5000	—	—	1000	—	6000	—	—
5000	—	20000	—	—	5000	—	25000	—	—	5000	—	30000	—	—

Narodnemu delu.

Viljem Polak.

Redka prikazen je bil v Slovencih Viljem Polak. Redka je res gorko srce za narod. Malo sem videl ljudi, kateri bi tako nesebično, iskreno in požrtvovalno bili vdani narodu, kakor je bil on. Vse nauke je dovršil v nemškem jeziku, živel je v tujini, in vendar mladostni narodni ogenj ni nikdar ugasnil v njegovem srcu. Zvesto; zares idealno ljubezen do slovenskega naroda je nosil v srcu svojem od zibelki do groba.

Viljem Polak je bil inženir. Posvetil se je torej stroki, za katero so se takrat Slovenci še zelo malo brigali. Tehniške nauke je dovršil v Curihu. Že mladeniča je gnala želja v tuji svet, da si razširi obzorje. Taki so bili vsi Polakovi. V žilah Polakove rodovine se je pretakala neka nemirna kri, ki je hotela in silila vedno dalje in dalje. Njegov oče Gašpar je potoval peš iz Trziča do Hamburga in potem v Belgijo. Viljemova brata Gottfried in Ferdinand sta mlada zapustila Trzič, in sicer oba brez dovoljenja staršev; zginila sta nenadoma. Skoraj so ju starši že mislili mrtva, a zapajoči na njuno trdno voljo in vztrajnost so le upali, da živita. Njihov up se je uresničil. Čez dolga desetletja sta se oglasila — Gottfried iz Kalkute in Ferdi-

nand iz Pittsburga v Ameriki.*) Tako je tudi Viljema Polaka gnal notranji nagon v svet.

Bavil se je z gradnjo železnic, a to je poklic, ki ne veže človeka na stanovitno mesto. Sedaj je gradil železnice v naši državi, sedaj v inozemstvu, v Srbiji, v Švici in celo v Aziji. Ob teh podjetjih si je pridobil prijatelje, ki so mu bili res prijatelji; ti so: Fran Engelmann v Brnu, Fran Jahoda v Pragi, Stanislav Segietynsky, višji nadzornik državnih železnic v p. v Črnovcih, Anton Padiaur, višji nadzornik državnih železnic v Gradcu in Švicar Fran Lusser. Z inženirjem

*) Gottfried P. je sedaj senzal v Trstu; Ferdinand P. pa je imovit in ugleden tvorničar v svoji drugi ameriški domovini. Oba sta samca. Prvi obiskuje sedaj vsaj enkrat na leto svoj dom v Tržiču, kjer bratje in sestre v „Kajži“ v nekaki patrijarhalični edinosti sami zase živijo; le rodbinska vez in ljubezen jih družita. Ferdinand je živel v Ameriki že nad 40 let, a svoje ljube „Kajže“ ni pozabil. Mimogrede bodi omenjeno, da to ni kajža v pravem pomenu besede, to je domače — vulgarno ime, ampak njihov dom je skoraj palača v Tržiču, dvonadstropna hiša z več nego 20 sobami; stoji jako idilično med dvema stranskima odtokoma potoka Mošenika, ki izvira izpod Ljubela, vsa med vrtovi in travniki. Ni čuda torej, da je na stara leta tudi Ferdinandovo srce zatrepetalo in zaželelo videti še enkrat ta ljubljeni kraj. Že po smrti svojih staršev pred malo leti je prišel po dolgem potovanju — treba mu je bilo premeriti vso Severno Ameriko in potem široki ocean — ali ni se zbal truda, da je le zopet videl brate in sestre in svojo milo domovino. In glejte čuda, v dolgih 40 letih ni pozabil svojega materinega jezika; z domačimi se je tako gladko in v pravem tržiškem narečju pogovarjal, kakor bi ne bil nikdar z doma. Kako je bil vesel svoje stare domovine, svojih bratov in sestra, se razvidi iz tega, da je bil sedaj že nekolkokrat na obisku iz svoje daljne domačije, in ko bi bil brat Vilko živel, ne rečem, da bi se pri njem ne bile obistinile besede našega velikega pesnika: Mogla umreti ni stara Sibila . . .

J. K.

Sebastjanom Rošem, ki živi v Belgradu, je bil znan že za mladih let. To je bil prijateljski krog, v katerem se je gibal in čutil srečnega Viljem Polak. Vseh teh svojih prijateljev se je v pogovorih kaj rad spominjal.

Ko si je utrdil obstoj in se končno naveličal trudapolnega dela in potovanja, vrnil se je v svojo domovino leta 1895. in je zadnja leta svojega življenja preživel v svojem rojstnem kraju Trziču na Gorenjskem, največ pa v Ljubljani. Mladostni spomini so ga vlekli v rojstno hišo, „stara Kajžo“, in v Čičeve hiše z vrtovi. Tu je sadil sadna drevesa in potem, kadar je bilo treba, pomladi obrezaval. To ga je silno veselilo. Trzič mu je bil ljub kraj, kamor je vedno rad zahajal. V svojem ogroženem rojstvenem zavičaju je vselej storil svojo narodno dolžnost. Kadar so bile volitve, stal je v prvi vrsti na volišču in ako je bival v Ljubljani, ni nikdar zamudil volitve v Trziču. V svoji oporoki je mislil na vsa narodna društva v Trziču in jih bogato obdaril. Imel je za Narodni dom v Trziču več deležev, ki jih je vse daroval zanj.

Hotel je živeti v narodnem in kulturnem središču slovenskega naroda in zato si je izbral Ljubljano za glavno bivališče. Tu je živel sam s svojo soprogo, ni se kazal v javnosti, bil je miren in skromen človek. Ljubljančani so ga poznali le po imenu in po njegovem narodnem srcu. On sam ni iskal družbe, a tudi njemu, kakor je pri nas slaba navada, se ni nihče približeval. Opetovano je bil naprošen, da bi vstopil v ljubljanski občinski svet, v katerem bi mogel kot inženir razvijati plodonosno delovanje ter bi svojemu narodu ogromno koristil, a on je v svoji skromnosti odklonil vsako kandidaturo. Bil je odločen narodnjak in naprednjak,

ali njegova mirna narava ni bila za javno politično delovanje. Kakor krasna skrita cvetica, za katero ne ve nevesta, da bi jo utrgala, zdel se mi je Vilko Polak. Gotovo mnogi in mnogi niso niti vedeli niti slutili, da živi v njegovem srcu tako neizmerna ljubezen za vse narodne in kulturne naprave slovenskega naroda.

Kadar je bival v Ljubljani, ga je njegova vsakdanja pot vodila po obedu v kavarno „Evropa“. V kavarni ni čital časnikov, ker jih je imel in čital doma. Tu je pil črno kavo, kadil smodko in se zelo rad pogovarjal o raznih strokah. Tu sem se ž njim seznanil. Ako Polak ne bi bil niti v kavarno zahajal, potem bi se sploh bilo težko ž njim seznaniti. Stanoval je v tisti hiši, kjer je kavarna. Od tistih dob sva se shajala vsak dan v kavarni, in sicer samo v kavarni in se po več ur razgovarjala o vseh dogodkih, ki so se vršili v Slovencih in Slovanih.

Z novim znancem me je hitro zvezala vez iskrenega prijateljstva, kajti obema se je zdelo, da je našla, kakor Hrvat pravi, slika priliko. Bila sva si vsakdanja družabnika, ki sta se v mislih zelo strinjala. Pripovedoval mi je, kaj je na svetu izkusil in kako je gradil železnice. Pokazal mi je strokovni švicarski list, ki je popisal in dokazal, kako nerodno, da ne rabim drugega izraza, se je gradila bohinjska železnica. Saj je znano, kaj se je očitelo Koerberju. Pripovedoval je rad o Srbiji in Dalmaciji in o svobodni Švici. Hvalil je švicarsko duhovščino, ki ni naši nič podobna. O naši vladi ni rad govoril, vselej je stresel z glavo, češ, da je naša vlada le nemška in da ne misli nič drugega, nego kako bi zatrla Slovane. Govoril je rad o naši politiki in o naših narodnih društvih. Posebno se je

zanimal za obrambne naprave in za gospodarska vprašanja, za kar se je zelo ogreval. Ko sem mu toplo priporočal združno organizacijo, naj bi jo podpiral, zlasti tržiško posojilnico, ki je za Tržič in okolico velike važnosti, sodeloval je sam nekaj časa pri tej posojilnici.

Ni bilo važnega dogodka, o katerem bi se ne bila pogovarjala. Govoril pa je le o naših narodnih nalogah in je zmerom poudarjal, da si moramo sami pomagati in da moramo še več storiti za narod. Na vlado se ne smemo nikdar zanašati. O kakih drugih stvareh, o kakih malenkostnih mestnih čenčah ni hotel niti slišati. Kakor pa je imel rodoljubno srce, tako je tudi imel mehko srce, zelo mehko srce. Bil je blag človek. Omenjal je rad „sirotinjo“. To besedo je prinesel s Srbskega. Čital sem v listu „Neue Zürcher Zeitung“ 1894, kako je ob sklepu dela lepo obdaril delavce, vse od prvega do zadnjega. In značilno je zanj najbolj, da je v svoji oporoki na svoje bližnje sorodnike mislil prav toliko, da se ne more reči, da ni nič mislil, dočim je z darežljivo roko obdaril tržiško „sirotinjo“.

Nekega dne sva sedela v kavarni. Bilo je pred štirimi leti. Moj prijatelj je bil zdrav in čil, čutil se je krepkega in takrat mi je zaupal svoje tajnosti. Pogovarjala sva se zopet o zatiranju Slovencev in o naši mladini. Ta mladina mu je bila vedno pri srcu. O družbi sv. Cirila in Metoda je vedno govoril, da je to koristna družba in da je nje delovanje res narodno. In tedaj se mu je razjasnil obraz, oči so se mu zaiskrile in z nekim srčnim občutkom je rekel: Vse bodem zapustil v narodne

namene. Ta kratka izpoved me je seveda prijetno dirnila. Res sem nekoliko osupnil, a on je zopet rekel: vse. In potem je zopet tožil, da ima nekaj sorodnikov, ki se smatrajo za Nemce. To ga je bolelo in večkrat je tožil, kako mu je to neljubo. Narodni čut je bil v njem toli močan, da je rekel: Nemcem pa niti vinarja. Na brate bodem nekoliko mislil, dejal je, sicer pa bodem dal vse narodu. Zaslužil sem vse sam, boril sem se in pošteno trudil, naj bode vse narodu v korist. Ne da bi mu dajal povoda, tako je potem vedno govoril, in zdelo se mi je, da mu ni druge skrbi, kakor ta, kako naj bi ukrenil s svojo imovino. Ker je bila njegova zelja, nosil sem to tajnost v srcu, in sem bil prepričan, da prijatelj ne prekliče svojih besed. Zaupal mi je vse, tudi to, kako hoče poskrbeti za svojo drago soprogo, tako da sem res zrl v njegovo zlato srce in ga vsak dan bolj občudoval in spoštoval. Začel je misliti, kako bi razdelil svoje premoženje v narodne namene. Ko bodem imel ves načrt gotov, rekel je, bodeva se posvetovala, ali bo vse tako prav. Toda, žal, zgodilo se je drugače, kar hočem še povedati. Sedaj naj poprej opišem njegovo življenje in delovanje.

Gašpar Polak (pisal se je za Pollaka) se je porodil leta 1800., poročil se je s Franjo Napretovo iz Trziča. Iz tega zakona so se rodili otroci: Franja, Marija, Adolf, Ivan, Josip, Gottfried, Ignacij, Stanislav, Žaneta, Vilko, Ferdinand, Teodora in Rajko. Družina Gašparjeva je bila torej mnogoštevilna; še mnogoštevilnejša je bila družina Gašparjevega očeta, kateremu se je rodilo 24 otrok od ene žene. Vsi Gašparjevi otroci so se dobro preskrbeli, imeli srečo in dosegli

starost razen prvorojenke Franje, ki je preminila v nežni mladosti. Marija je bila soproga rajnega šolskega nadzornika Jakoba Smoleja. Adolf je bil trgovec v Ljubljani. Ivan je bil doktor prava ter dvorni in sodni odvetnik v Kranju († 1866). Josip je bil občinski tajnik v Kranju, kjer sedaj biva v pokoju. Gottfried je senzal v Trstu. Ignacij je bil tvorničar na Dunaju. Stanislav je usnjar v Trziču. Gospodična Žaneta je ostala samica in vodi po smrti staršev neizpremenjeno gospodinjstvo v „Kajži“; vsi bratje in sestre jo spoštujejo in ljubijo ne le kakor sestro, ampak štejejo jo za svojo voditeljico in svetovalko, ki jim nadomestuje mater. Ferdinand je tvorničar barvar v Pittsburgu v Ameriki. Gospa Teodora živi kakor vdova Hofbauerjeva z edinim sinom doma v „Kajži“. Rajko, sodni pristav v p., biva v Trziču. Od vseh otrok živi še petorica.

Vilko se je porodil dne 7. malega travna leta 1843. v Trziču hišna številka 174., imenovana „stara Kajža“. Osnovne šole je obiskoval v Trziču, potem pa je dovršil tri razrede realke v Ljubljani (1855—1858). Bil je v vseh treh razredih odličnjak, v 3. razredu v drugem tečaju po lokaciji tretji. V katalogu je zapisano, da si je za bodoči poklic izbral barvarski obrt. Vilko je bil že takrat zaveden narodnjak; v katalogu je namreč zabeleženo, da mu je materin jezik slovenski, kar je tembolj vpoštevati, ker se je na njegovem domu dokaj nemški govorilo. Svojo narodno zavest je kazal tudi v pisavi svojega imena. Pisal se je dosledno le Polak (z enim l), tudi v tujini, dočim so sorodniki obdržali staro pisavo Pollak. Ker je ljubljanska realka imela takrat le tri razrede, nadaljeval je dovršnil realčne nauke v Požunu. Potem se je po-

svetil tehničkim naukom. Študiral je tehniko najprvo na Dunaju, potem v Curihu (1864—1867). V Curihu se je seznanil s švicarskimi tovariši, kar je bilo za njegovo bodočnost velike važnosti.

Najprej je služboval pri glavnem nadzorstvu državnih železnic in je trasoval pri Rudolfovi železnici v Gesäusu; dalje je trasoval železnice v Dalmaciji, na Štajerskem in v Primorju (1868—1870). Bil je stavbni vodja pri gradnji železnice Linc-Budejovice (1870—1874); potem je trasoval železnice na Češkem (1874—1875). V letih 1875—1879 je bil stavbni vodja pri gradnji dalmatinskih železnic (Splet-Knin, Splet-Šibenik).

Leta 1880. se je postavil na lastne noge. Začel je sam graditi železnice. Najprej se je združil s Francozi in je bil v letih 1880—1883 namestnik nadzornika pri gradnji srbskih državnih železnic Belgrad-Niš. Pripovedoval mi je, kako slabega zastopnika je imela Avstrija v Belgradu. V neki pravni stvari, šlo je za precejšno vsoto denarja, obrnil se je do avstrijskega poslanika, a ta mu ni mogel, ali morda ni znal pomagati. Šel je potem k nemškemu poslaniku in je z njegovo pomočjo takoj dosegel svoje pravice. V Dalmaciji in v Srbiji se je naučil lepega srbskohrvaškega jezika, katerega je kaj rad govoril; ta jezik mu je rabil čestokrat tudi v pisanju. Ko je dogradil srbske železnice, bavil se je z lesno trgovino in je dobavljal hrastovino za gradnjo železnic (1884—1887).

Zadnja samostojna dela so mu bila na Tirolskem, v Švici in celo v Aziji. Leta 1887—1892 je bil podjetnik pri uravnavi reke Adiže (Ischia-Wolkenstein) in državne ceste v dolini Valsugana v tvrčki Polak, Scoz

& Co. in istodobno pri anatolskih železnicah (Lefke pri Ismidu) v tvrdki Seyfert, Lusser & Co. Lusser je bil Švicar iz Altdorfa (kanton Uri), Ernest Seyfert Saksonec, a Giovanni Battista Scoz iz Mattarella na Tirolskem. Gradbo ceste Pergine-Levico je pričel leta 1888., a dovršil dne 26. kimavca 1891. Mnogo preglavice in skrbi mu je prouzročala gradnja državne ceste Capitello alla Cis-Merlezzo v dolini Valsugana. Tu bi ga bile povodnji, ki so mu uničevale delo, in druge nezgode skoro spravile na beraško palico. Gradnja te ceste med Capitello alla Cis do Merlezza se je končala z veliko izgubo fl. 93.467·98. Prosil je vlado, naj se mu ta izguba prizna in povrne; navajal je v prošnji, da je v to podjetje založil vse svoje premoženje, katero si je v petindvajsetih letih pošteno pridobil. Bila je potem kolavdacija, sestavljali so se dolgi in natančni zapisniki in se je izkazalo, da so podjetnikovi podatki resnični, da je torej izkazana izguba resnična. To je pomagalo in ker je takratni poslanec Klun uspešno posredoval pri vladi, rešil je Polak svoje imetje.

Zadnje podjetje mu je bil Albisov predor na progi Thalweil-Zug (Švica) v tvrdki Fran Lusser & Co. v Baru (1892—1894). Ta predor je dolg 3358 metrov, takrat poleg znatno večjega Gotardovega največji predor v Švici. Graditelji so bili: R. Moser, G. Zollinger, J. Zurflüh, F. Lusser, V. Polak in E. Seyfert. Predor se je slovesno odprl dne 15. velikega travna 1894. Oba stavbna oddelka, vzhodni in zapadni, delala sta tako natančno, da sta se ob osi v sredini križala le za nekaj centimetrov.

Viljem Polak se je svoječasnno potezal za neko enako podjetje v domovini. O tem sploh ni rad go-

voril. Spoznal je svet in merodajne činitelje, pridobil si je bogato izkustvo in zato ni imel mnogo zaupanja v vlado. Mnogokrat je poudarjal, kako Nemci mnogo govore in pišejo o pokvarjeni Rusiji, dočim ne vidijo doma podkupljive in pokvarjene birokracije. Čim više, tem slabše. Zato je hvalil in slavil delavce, o katerih se je sam uveril, da so mu verno služili. Pripovedoval je, kako je slišal, da je nekdo kadil smodke, ki so bile ovite v stare (goldinarske) tisočake. Ali to še ni bilo največje zlo v Avstriji.

Viljem Polak ni imel od doma znatne imovine. Pridobil si je vse s svojo bistro glavo. In ko je imel toliko, da bi lahko brez skrbi živel, poiskal si je družico in se je dne 14. kimavca 1891 poročil v Ljubljani s Pavlo, hčerko znanega deželnošolskega nadzornika Jakoba Smoleja († 1899), s katero je živel v sreči in zadovoljstvu do konca svojih dni. Potomstva na svojo veliko žalost ni imel nobenega. Ljubezniva soproga ga je zvesto spremljala v tujini in se ž njim leta 1895. vrnila v domovino. Bila mu je edina družabnica. Viljem Polak je živel le za svoj dom in zato ni iskal in si ni želel druge družbe. Izdihnil je svojo plemenito dušo dne 29. sušca ob 8·07 uri zvečer, a položili smo ga v očetov grob v Tržiču dne 31. sušca 1908. *Stara 65 let star*

Viljem Polak je bil močne in lepe postave. Bil je vedno zdrav, šele pred dobrima dvema letoma je začel tožiti, da mu nekaj ni prav. To je verno poročal svojemu prijatelju Sebastijanu Rošu, a tudi Franu Engelmannu. Oba prijatelja nista nič slabega slutila, pripisovala sta to nastopajoči starosti, katera ima svoje težave in sitnosti, a tudi jaz, ki sem ga zrl vsak dan

z obličja v obličje, nisem zapazil nič posebnega, nič nevarnega. Leta 1907. je šel v Karlove vari. Rad je šel tja, dasi se je čutil zdravega, in vrnil se je v Ljubljano okrepcan in vesel. Mislil sem, da je sedaj vse dobro. Toda hitro sem zapazil, da je nekoliko drugačen. Barve je bil sicer zdrave, le nekoliko se je jel sušiti. Ker on sam ni nič tožil, zato sem upal, da ga pomlad spet oživi. Skrbelo me je to. Poprej mi je mnogokrat izrazil željo, da hoče še za živa izročiti svoje premoženje narodu. Nekoliko je to res storil, ali vsega vendar ne. Naložil je volila na posebne knjižice v Mestni hranilnici ljubljanski, potem pa ga je bolezen priklenila na posteljo, da ni več vstal in da ni mogel izvršiti svoje blage namere. Neštevilnokrat mi je rekel, da naj dobi vse narod in da bi bila škoda plačevati odstotke, saj nam tudi država ničesar ne da. Te trdne volje ni mogel izvršiti, prehitela ga je smrtna kosa. Kako stanoviten je bil v svojih ukrepih in kako samostojno je postopal, priča nam to, da je le nekaj časa pred smrtjo, ko je čutil, da se bliža smrt, povedal svoji dragi soprogi, ki jo je verno ljubil in spoštoval, kako je ukrenil s svojim imetjem. Izvršil je sicer vse nasvete glede volil in določil o nasledstvu, ali zadnjega nasveta, žal, ni mogel izvršiti.

Oporoka. — Viljem Polak je napisal oporoko dne 6. svečana 1908. in je vse prejšnje oporoke proglasil za neveljavne. Prvo oporoko je sestavil dne 25. rožnika 1895 v Baru v Švici, drugo dne 25. malega travna 1900 v Ljubljani in tretjo dne 19. prosinca 1907 tudi v Ljubljani. V svoji zadnji oporoki takoj v začetku naglaša, oziroma prosi gospode, ki bodo imeli z izvršitvijo oporoke opraviti, da to delo blagohotno prevza-

mejo, ker je v korist naši mladini ali onemoglim starcem in revežem. Naglaša nadalje, da naj se vse v zmislu oporoke odda in razdeli. Vsi ugovori ali protesti oporoke naj se odločno odbijejo, ker je razdeljeno imetje samo njegovo. Ako vrednost katere knjižice (namreč hranilne knjižice) malo manj ali malo več od tu (to je v oporoki) naznačene iznese, pustiti jo je brez kake uravnave.

Oporoko je svojeročno napisal v treh enako se glasečih izvodih. Izvršitelja oporoke je imenoval Rekarja, c. kr. okrajnega sodnika v Trziču; ako ta ne bi hotel, Antona Trstenjaka, kontrolorja Mestne hranilnice ljubljanske; ako tudi ta ne bi hotel prevzeti izvršitve, naj se naprosita še Rihard Mally in Josip Šter, oba iz Trziča. To častno opravilo je prevzel prvoimencvani izvršitelj in tudi takoj vestno izvršil.

Viljem Polak je vedno imel v mislih le našo mladino. Govoril je le o njej, o potrebi slovenskih šol, dalje o tem, da je nadarjene in pridne mladeniče treba v naukih gmotno podpirati. In določil je celo tako, naj bodo ustanove tolike, da ne bodo dijaki stradali. Pozabil ni svojih tovarišev inženirjev in zato je volil lepo vsoto za slovenske visokošolce tehnike na avstrijskih ali inozemskih višjih tehniških šolah in kar je tudi važno, bode te ustanove deležen vsak slovenski dijak, ne morda samo tisti, ki se je slučajno rodil na Kranjskem. Polak je imel široko obzorje; bil je z vso dušo Slovan in ga je vsak napredek, zlasti na gospodarskem polju, močno veselil. Največji delež njegovega premoženja so dobili slovenski otroci. On sam nima potomca, ali je vedel, da je mladina naša bodočnost in da na naši mladini stoji naša domovina.

Posebno je mislil na tiste otroke v narodnonevarnih krajih, koder ni slovenskih šol in koder se nam potujčujejo v nemških in italijanskih šolah. Te otroke je treba oteti narodni pogubi in jim ustanoviti narodno zavetišče, in zato je največji del svoje imovine zapustil n daroval družbi sv. Cirila in Metoda, katera nam, ustanavljajoč narodne šole in otroška zavetišča, čuva slovensko grudo in ščiti slovenske meje. Tak je bil Viljem Polak v svoji duši. Mislil je le na to, kako bi se dala okrepiti naša narodna moč. Tudi v tujini, kjer je živel in deloval s tujci, je zasvedočeval odločno svoje slovensko mišljenje in prepričanje. Ko je njegov stari prijatelj Sebastijan Roš izvedel, da Vilka ni več, pretresla ga je ta vest do dna srca in je žalostno vzdihnil, koliko je izgubila vdova in naša domovina vrlega sina. Ko je izvedel Fran Engelmann v Brnu, da je njegov zvesti prijatelj daroval vse mladini, ni ga ta vest iznenadila, pisal je, da je tako mislil Viljem Polak, „da je njegova oporoka v popolnem soglasju z njegovim mišljenjem in da ima vdova gotovo dosmrten užitek.“

Takoj po pogrebu mi je gospa vdova Pavla Polakava prinesla v hranilnico pismo. To je bila Viljema Polaka oporoka. Iz te oporoke navajam ustanove.

Ustanova „Inženir I.“ z glavnico K 6000.—. Ustanova za slovenske visokošolce tehnike na avstrijskih ali inozemskih višjih tehniških šolah. Po smrti soproge in pa tudi takoj po smrti sestre Teodore pride ustanova v varstvo in oskrbo Mestne hranilnice ljubljanske, pri kateri je glavnica naložena.

Ustanova „Inženir II.“ V oskrbi pri Mestni hranilnici ljubljanski. Ustanova znaša K 9000.— in se

•

sme po preteku enega leta razpisati in oddati. — Po smrti sestre Teodore se priklopi glavnicca ustanove „Inženir I.“ k tej glavnici, tako da bode vsa glavnicca znašala K 15.000.—. Samo obresti te glavnicce se smejo upotrebiti za ustanovo ali podporo slovenskega, dobro se učečega dijaka na koji avstrijski, pa tudi na inozemski visoki šoli za tehnike. Slabi uspehi študij pretrgajo podporo, koja sicer traje do redno izvršenih študij in izpitov. Odbor Mestne hranilnice ljubljanske ima pravo podeljevati ustanovo.

Ustanova „Učitelj“ z glavnicco K 6000.—. Last „Slovenskega bralnega društva v Trziču“. Oskrbuje Mestna hranilnica ljubljanska. Le obresti sme dvigati vsakokratni učitelj za petje in godbo rečenega društva.

Ustanova „Dijaška kuhinja v Kranju“ z glavnicco K 6000.—. Oskrbuje odbor Kreditnega društva v Kranju. Obresti uživa dosmrtno brat Josip Polak, bivši srenjski tajnik v Kranju. Po smrti brata Josipa se smejo le obresti porabiti za dijaško kuhinjo v Kranju.

Ustanova „Trzičan“ z glavnicco K 3000.—. Oskrbuje občina trziška. Le vsakoletne obresti se smejo porabiti za hrano in obleko starih, onemoglih, revnih v Trziču rojenih Trzičanov in Trzičank, kateri se nahajajo v bolnici na Klancu ali v kateri drugi namesto te napravljene hiralnici. Nadzorniki: župan, župnik trziški in ravnatelj trziške posojilnice.

Ustanova „Slovenska učila“ z glavnicco K 1000.—. V varstvu in oskrbovanju trziške posojilnice. Le vsakoletne obresti se smejo porabiti za slovenska učila siromašni slovenski deci trziške šole.

Ustanova „Vrtec“ z glavnicco K 2000.—. V varstvu in oskrbovanju trziške posojilnice. Le iz vsako-

letnih obresti sme odbor posojilnice kupiti obleko in druge potrebščine (samega denarja nikdar deliti) za deco tržiškega slovenskega vrtca in podeliti jej za „nikolajščino“.

Ustanova „Slovensko bralno društvo v Tržiču“ z glavnico K 3000.—, to je trideset glavnih deležev tržiške posojilnice (števil. 24/53). Le vsakoletne obresti se smejo porabiti na korist društva.

Ustanova „Sokol“ v Tržiču z glavnico K 3000.—. Varuje in oskrbuje odbor Sokola. Le vsakoletne obresti se smejo porabiti po odborovem ukrepu.

Glede ustanov „Slovenskega bralnega društva v Tržiču“ z glavnico K 3000.—, dalje „Sokola“ z glavnico K 3000.— in „Učitelja“ z glavnico K 6000.— je odredil natančno, da se po razdružitvi, oziroma oblastvenem razpustu, ako se v določenem času ne osnujejo društva z enakim smotrom, tri četrtine izroče „Vrtcu“ a ena četrtina ustanovi „Tržičan“.

Drugi del oporoke je posvečen družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Tu določa oporoka: Vse moje še ostalo, tu niže navedeno premično imetje, in sicer vloge v hranilnicah, v posojilnicah, dalje vso vrednost posojil in vrednostnih papirjev, daroval sem **družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani**, da upotrebi le vsakoletne obresti v korist in vzdrževanje slovenskih ljudskih šol in vrtcev te družbe. Vse to imetje pride svoječasno v varstvo in oskrbovanje odbora ali same družbe. Ako odbor za dobro spozna, sme posojila in vrednostne papirje realizovati, za to dobljene novce pa le pri dobrih narodnih zavodih naložiti.

Vsa imovina, katero je Viljem Polak zapustil družbi sv. Cirila in Metoda, znaša vsled zapuščinske

razprave **K 190.187-04**. To je pač izdaten znesek in Viljem Polak je **največji dobrotnik družbe**. Imenovati pa ga smemo največjega dobrotnika slovenskega naroda zato, ker je vse, kar je s trudom pridobil, daroval narodu. Največ tega denarja je naloženega v Mestni hranilnici ljubljanski. Od enega dela ima pravico dvigati obresti gospa vdova, od drugega pa sestra Žaneta, a po smrti vdove in sestre stopi družba v užitek obresti. Tako je blagi mož preskrbel svojo soprogo in hkrati skrbel za slovensko mladino.

Ako se družba sama prostovoljno razdruži ali pa če se oblastno razpusti, odda naj se vse podarjeno imetje Mestni hranilnici ljubljanski v varstvo in oskrbovanje, pa le obresti od tega naj se porabljaajo za ustanove, polovica za slovenske dijake na realkah, obrtnih, trgovskih in na drugih tem sličnih šolah, druga polovica naj se doda k ustanovi z imenom „Inženir II.“ za slovenske tehnike visokošolce, kakor je tam navedeno. Odbor hranilnice ima pri tem iste pravice, kakor pri ustanovi „Inženir II.“. Posamezne podelitve za srednje šole naj bodo v novcu manjše, zato pa za večje število dijakov, ene in druge pa v vsakoletnih zneskih vsaj toliko visoke, da dijaki ne bodo stradali.

Ustanova „Zavetišče tržiški sirotinji“ z glavnico K 42.500.—. V Tržiču je Viljem Polak po tretjini solastnik hiše števil. 174 („stara Kajža“) in popoln lastnik Čičevih hiš z vrtovi števil. 170 in 196. En del „stare Kajže“ je sestre Žanete, eden brata Ferdinanda v Ameriki, eden pa Viljema Polaka. Uživanje imata do smrti soproga Pavla in sestra Žaneta. Po smrti obeh pride celo imetje, „stara Kajža“ z vsemi pripadki, tudi s Čičevimi hišami in vrtovi, in kolikor

bode njegovega pohištva ostalo, v posest tržiški srenji kot zavetišče sirotinji tržiški pod posebnimi v oporoki navedenimi pogoji. Tretjina „stare Kajže“ je vredna K 22.500.—, Čičevo posestvo pa K 20.000.—, skupaj K 42.500.—.

Eventualna ustanova „Dijaška kuhinja v Ljubljani“ z glavnico K 6000.—. Marti Pučkovi, hčerki vodje nemške gimnazije v Ljubljani Aleksandra Pucska, zapustil je K 6000.—, toda tako, da so glavnica in obresti nedotakljive do dovršenega 24. leta Marte, do 1920. l., potem postane lastnina Marte. Ako bi Marta Pucskova umrla pred dovršenim 24. letom, oddati se mora knjižica odboru dijaške kuhinje v Ljubljani, da uporablja vsakoletne obresti za poboljšanje hrane dijakom. Denar mora ostati naložen v Mestni hranilnici ljubljanski, torej v slovenskem denarnem zavodu.

Viljema Polaka oporoka je njegov najlepši životopis. Vanjo je vdahnil svojo plemenito dušo in svoje veliko narodno čuteče srce. Ta oporoka je verna slika njegova. S to krasno oporoko si je postavil spomenik, kateri bode še poznim, zadnjim slovenskim rodovom naznanjal in na vekov veke pričal, da je mala Slovenija rodila in imela velikega sina in rodoljuba, ki je vse, kar si je s trdom pridobil širom sveta, prinesel domu, vestno čuval in hranil, in ki je, ko mu je ugasnila luč oči, smatrajoč to za sveto narodno dolžnost, vse položil domu na altar. Živel je enostavno, kakor živi navaden meščan. Ni trošil nič po nepotrebnem, ni se zibal v udobnostih, kakršne si privoščajo imovitniki, samo da bi vse ostalo njemu, na katerega je on verno mislil. Po petindvajsetletnem

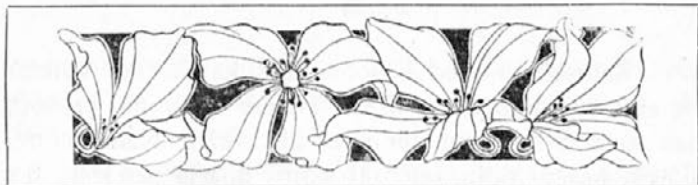
skrbipolnem življenju in delovanju širom sveta se je vrnil v svoj rojstni kraj Tržič, a belo Ljubljano, po kateri je v tujini hrepenel, izbral si je za glavno bivališče, in ni se maknil z domače, njemu svete grude. Ljubil je našo domovino z vsem srcem svojim, veselil se je njenega napredka in zato, da bi jo okrepil, da bi utrdil slovenske meje proti sovragu Nemcu, zapustil je **vse svoje imetje v obrambo slovenske domovine.**

Klanjajmo se temu velikemu rodoljubu! Ne zabimo Tržiča, kjer se nam je rodil!

Mati slovenskih mest, ti bela Ljubljana, smeš biti ponosna in srečna, da ti je pritekkel v naročje zvesti slovenski sin. Spominjaj se ga in imenuj *Dunajsko cesto*, na kateri je živel in pisal svojo zadnjo oporo, z imenom **Viljem Polakova cesta**, a družba sv. Cirila in Metoda nazovi iz hvaležnosti in za vzgled slovenskega rodoljubja novo šolo z imenom **Viljem Polakova narodna šola**. V Slovencih in Slovenkah pa naj živi spomin na Viljema Polaka do konca slovenskega roda.

Anton Trstenjak.

Narodna vzgoja v domači hiši.

1. Važnost narodne vzgoje.

Slovenci imamo toliko posla in dela na vseh koncih in krajih, da često pozabimo na jako važne točke v nasilnem boju z našimi narodnimi nasprotniki, ki stezajo svoje kremplje po naši rodni grudi, nam hočejo vzeti eno največjih svetinj, naš mili materni jezik. — Vsi vemo, da bojujemo hud, neprimeren boj, boj pritlikavca proti dvema velikanoma. V tem boju nas bodri naravna ljubav do doma in svojega jezika, podžiga nas zavest, da se borimo za pravico proti krivici, ki nam jo dela nasprotnik. Naš odpor raste — hvala Bogu — od dne do dne. A še mnogo bolj raste moč naših nasprotnikov. In s skrbjo se oziramo v daljno bodočnost svojega naroda, vpoštevajoč kulturno in materijalno premoč naših nasprotnikov. Kdaj in kako bode končal nekoč ta obupni boj? Končno utegnemo celo podleči močnejšemu nasprotniku, četudi se borimo za sveto in pravično stvar. Nasilnost namreč ne pozna pravice. Seveda je še daleč, daleč do končne odločitve v tem boju. In če bi nazadnje odločevala samo številna in materijalna premoč v tem boju, potem smo mi gotovo premaganci.

Žalosten pogled v bodočnost, kaj ne da. Vendar ne smemo obupati ter držati križem rok, da pristopi naš sovražnik k nam ter nam jih zveže. Nikakor ne. V tem našem boju smo mi skoro docela pozabili, da končno ne bode odločeval denar in sila, ampak **odločevala bode narodna zavest teptanega ljudstva**. Kadar bode stal ves narod na tako visoki stopnji, da se bode vsak posameznik zavedal svoje narodnosti, da bode pojmlil dragocenost rodne grude in svetost materinega jezika, takrat bode ta boj prenehal sam ož sebi. **Narodna zavest je naša rešitev; narodna mlačnost naša gotova propast.** — Kadar bode vsakega posameznika resnično prešinjala prava sveta ljubezen do lastne domovine, potem ga ne bodo več omamili Judeževi groši, da bi prodal rodno grudo svojemu smrtnemu sovražniku, potem ga ne bodo zmotile še tako sladke besede, da bi dal svoje otroke v tujo šolo. Oklepal se bode rodne grude in materinega jezika s tisto veliko ljubeznijo, ki jo ima otrok do svoje matere. Saj je domovina naša skupna mati in mi smo njena deca. In s svojo materjo domovino živimo in umrjemo.

Glede na narodno vzgojo se je pri nas že mnogo, mnogo grešilo. Naša brezbržnost in mlačnost v tem oziru se je že bridko maščevala na našem narodu in se maščuje še sedaj. V katerem narodu dobite toliko odpadnikov in poturic, kakor jih je razmeroma ravno pri nas? Kje so tako pogostni žalostni slučajji, da so otroci nekdanjih naših voditeljev in boriteljev bodisi na slovstvenem ali na političnem polju narodno popolnoma nezavedni, ali pa še celo naši zagrizeni nasprotniki? Poglejte imena naših glavnih narodnih

nasprotnikov po mestih in trgih! Sami Slovenci po rodu, ki pa so sedaj nam hujši nasprotniki od pravih Nemcev.

Kaj je temu krivo? Temu je gotovo največ kriva malomarnost in brezbržnost za narodno zavedno vzgojo. Nihče se ne meni za te ljudi v njihovi mladosti, da bi ohranil vsaj iskrico tistega naravnega ognja do rodne grude in materinega jezika, ki plamti v srcu vsakega človeka. Nasprotno; storilo se je celo vse, da je le ugasnila še zadnja iskrica. — Vem, da so temu krivi tudi drugi činitelji in življenske razmere, da je pri nas toliko odpadnikov, toda glavna krivda zadene vzgojo.

Majhen narod smo, zato pogrešamo vsakega posameznika, ki zapusti našo četo. Škoda je za vsakega posameznega priprostega človeka, kateri pade nasprotnikom v roke; še stokrat večja škoda pa za vsakega izobraženca, ki bi lahko zavzema važno mesto voditelja v narodnem boju.

Vzgoja v narodnem duhu se ne sme več pustiti samo šoli in toku časa, kakor se je to delalo do sedaj. Zadnji čas je, da dobi narodna vzgoja svoj trdni temelj že v domači hiši, ki se do najnovejšega časa žalibog ni zmenila dosti za to vprašanje. Tako je mladina rastla in se narodno zavedla šele v naših večinoma nemških srednjih in visokih šolah deloma po svojih učiteljih, največ pa sama po sebi. Vzdramil jo je tok časa ravno v oni dobi, ko je mlada duša najbolj vzprejemljiva za vse lepo in dobro. Plemenita navdušenost se je polastila mladih gorkih src, ki so vzplamtela z velikim plamenom svete ljubezni do svete domovine. A mnogih se ni dotaknil ta tok časa, njih src

ni ogrela ljubav do domovine, ker je niso razumeli, ker ni bilo nikogar, da bi razpihal malo iskrico, ki ki je še tlela v kotičku srca. In tako so ostali hladni in mrtvi za vse življenje napram svoji domovini in so, kar je še hujše, to mrtvilo v narodnem oziru zapustili tudi svojim potomcem. Tako se že drugi ali tretji rod docela izneveri svojemu narodu.

Tako ne sme iti več dalje. Tako važno narodno vprašanje ne sme biti prepuščeno samo slučajem. Iskati moramo potov in sredstev, katera nas pripeljejo h gotovim smotrom. To smo dolžni svojemu narodu, svoji deci in samim sebi.

2. Začetek narodne vzgoje in materinščina.

Marsikje še vlada napačni nazor, da se otroka v rani mladosti še ne more vzgajati k narodni zavesti. Vse se jim zdi še preabstraktno, da bi mogla pojmiti nežna duša naših malčkov.

In vendar ni tako. Znano je, da vzgajamo deco v verskem duhu takorekoč še, predno začne govoriti. Matere pripovedujejo svojim otročičem toliko lepega o Bogu, o njegovih angelih ter jih uče moliti že, predno morejo dobro izgovarjati besede. Dobro in prav je tako. Otrokom se oživi verski čut in jih spremlja na vseh potih razburkanega življenja in jim je često edina opora.

Ako je torej mogoča verska vzgoja v tako nežni mladosti, ali ne bi bila mogoča, če že ne istočasno pa vsaj leto pozneje tudi narodna vzgoja? Gotovo.

Vzgoja k narodni zavednosti se pravzaprav že prične s prvimi besedami, ki se jih uči otrok izgovarjati, če ga učimo govora v materinem jeziku seveda. Zato se mora odločno grajati še tuintam razširjena razvada, da učijo otroka govoriti najpreje v tujem jeziku. Tako se otrok navadi misliti in tudi občevati v tujem jeziku, kateri mu je vse življenje priročnejši nego materinščina.

Prav tako napačno je učiti otroka skoraj istočasno materinega in tujega jezika. Pri nas niso tako redki slučaji, da blebečejo otroci s tremi ali štirimi leti slovensko in nemško. Starši so še ponosni na to izvenredno „zmožnost“ in „nadarjenost“ svojih otrok in imajo prijetno zavest, da so otrokom s tem olajšali študije. Namen ni napačen, a žal, da se tako redko doseže. Ako govori otrok s tremi, oziroma štirimi leti na videz dobro že kar dva jezika, potem ne bode znal vse svoje življenje nobenega, vsaj temeljito ne. Seveda so izjeme, a zelo redke. Ako se že tako zgodaj začne polovičarstvo, ostane mu polovičarstvo navadno vse življenje. Škode pa ne trpi tuji jezik, ampak materinščina.

Sicer nikakor ne trdim, da naj bi se naši otroci ne učili drugega jezika. Življenski položaj našega naroda pač zahteva, da znamo tudi jezik svojih sosedov. A pred vsem moramo temeljito poznati vso krasoto in prožnost domačega jezika. Misliti se moramo učiti v materinščini, ne pa obratno, kakor se že dogaja tam pa tam. Dokler otrok gladko ne govori materinščine, toliko časa ga ne mučimo s tujim jezikom, če hočemo dobro otroku, sebi in svojemu narodu. Kadar že dobro obvlada svoj jezik ter zna tudi že misliti

v njem, takrat lahko pričnemo s poučevanjem tujega jezika.

Človek bi skoro ne verjel, kako so pri nas posamezniki še nerazsodni, oziroma lahkomišelnih ravno v tem vprašanju. Sami govore z otroki v tujem jeziku, misleči, materinščine se otrok privadi itak od poslov. — Ali je potem čudno, da zna marsikdo bolj temeljito tuj jezik nego svojega, da sploh misli v tujem jeziku, četudi govori materinščino. Kakšna je taka materinščina, si seveda lahko misli vsakdo! — Da, v tem oziru smo zašli že tako daleč, da smo splošno skrajno natančni in skrbno pazimo na vsako malenkost, kadar govorimo tuj jezik, a skrajno malomarni, kadar nam rabi materinščina. V obče se posmehujemo, če kdo napravi majhno napako v tujem jeziku; materinščino pa lahko mrcvari kakor hoče, tega ne občuti več naše uho, ker smo že preveč navajeni.

Govorica v milem materinem jeziku je tako-rekoč **temelj vsej narodni vzgoji**. Otrok mora poznati vse krasote svojega jezika, potem se ga šele more okleniti, potem ga more vzljubiti. Ako mu pa dela ravno njegov jezik težave in neprilike, ali je čudo, če ga zanemarja in pozablja, ž njim pa zanemarja in pozablja tudi svoj rod, svojo grudo, svojo domovino.

3. Pokažite otrokom domovino!

Slovenci prebivamo sicer na majhnem, a lepem kosčku zemlje. Malokje se najde na tako majhnem prostoru toliko raznolike krasote, ki ne utruji niti razvajenega opazovalca, kateri jo ogleduje samo z očesom,

ne pa tudi s srcem. Krasna je naša domovina, krasna in tudi bogata! Kdo bi je ne ljubil?

Domovinska ljubav je globoko zapisana v človeškem srcu. Celo živalim je več ali manj priljubljen rojstni kraj. In kako bi ne ljubil svoje domovine človek, ki ima najbolj razvito čustvo in notranje življenje izmed vsega stvarstva! Kako bi je ne ljubil, ako je že po svoji krasoti in bogastvu vredna njegove ljubezni!

In vendar, koliko je med nami ljudi, ki hrepene po — tujini. Za lepoto in bogastvo domovine se ne zmenijo, temveč sanjarijo o zlatih gradovih, ki jih čakajo na tujem. Domača polja so jim premalo pisana, domača jezera premajhna, domača mesta preneznatna, domače gore prenizke itd. Vse, kar je domače, nima za nje nobene lepote, ker je pač — domače. In ti ljudje so vsi srečni, če se morejo otresti vsaj za nekaj časa nadležnega prahu domače grude in pohiteti tja ven v tuje življenje in vrvenje, da se naužijejo krasot tujine. Potem se pa zopet vračajo v naročje domovine nasičeni, hladni in topi.

Od kod to? Kako je možno, da človek ne vidi lepote, ki se razprostira pred njim takorekoč na dlani ter si želi tujih krajev?

Temu je vzrok napačna vzgoja. Nam se je že otrokom toliko pripovedovalo o čudesih tujih dežel. Vzbudilo se nam je že v mladosti hrepenenje po teh krajih. Vse se nam je slavilo v besedi in v knjigi, kar je bilo količkaj vrednega, samo da ni bilo domače. Ali je potem čuda, da smo si že otroci zaželeli v resnici gledati te kraje in ljudi, da smo noč in dan sanjarili o teh božjih čudesih in sanjamo še sedaj? Vsi so nam

kazali tujino kakor nekako obljubljeno deželo, domovine pa nam ni pokazal nihče.

Vzgoja, ki tako postopa, ni naravna, še veliko manj pa narodna. Rodno grudo je treba spoznati in vzljubiti, potem se šele lahko ozremo po tujini. Ako bomo poznali svojo domovino v vsej njeni priprostosti in krasoti, potem se nam ne bode zahotela tako hitro tujina. In če nas že pripelje pot v tuje kraje, bomo sicer občudovali njih krasote, a ostali bomo pri vsem tem hladni in mislili na dom.

Starši lahko mnogo store, da otroci spoznajo lepoto domovine in jo vzljubijo. Saj ni treba drugega, nego da uravnajo in brzdajo živo otroško domišljijo in radovednost. Samo opozoriti je treba otroke na to in ono posebnost, pokazati s par besedami njeno važnost, oziroma lepoto, vse drugo opravi naravni otroški dar opazovanja in pa razum. Ako si pa otrok sam ne ve pomagati dalje, obrnil se bode za pomoč na nas z raznimi vprašanji.

Nikakor pa nočem trditi, da bi se morala živi otroški domišljiji obiti domovina z deskami. Bog varuj! Naj spoznava otrok tudi tujino, a vedno ga opozarjajmo pri tem na razliko z domovino. Čim bolj bode prav spoznaval tujino, tem vneteje bode ljubil domovino. Tudi tujina je lahko namreč lepa, da, celo lepša na prvi pogled od domovine; a tujina je hladna in docela ravnodušna napram nam. Domovina je pa prepojena z žarko ljubeznijo do vsakega svojega otroka. Tujci nimajo src za nas, pač pa domačini. Seveda moramo poznati in razumeti domače ljudstvo in ga sami ljubiti, če hočemo, da bode ono razumelo in ljubilo tudi nas.

4. Pripovedujte otrokom o naši preteklosti!

Očita se nam, da nimamo svoje zgodovine. Koliko je na tem resnice, vemo sami najbolj. To nam očitajo tisti naši nasprotniki, ki vidijo zgodovino samo v kronanih glavah in v številu krvavih in nasilnih vojsk, kjer močnejši podjarmlja slabjšega. Mi pa dobro vemo, da bi še mnogi drugi narodi sedaj ne imeli zgodovine, ali vsaj docela drugačno, ako bi jih ne bili mi branili s svojo krvjo. — Sicer pa kaj bi se pričkali o tem, glavno je, da smo tu. Tu smo in zatirati se ne damo nikomur. Če imajo drugi preteklost, imamo mi pa bodočnost, ki je brez dvoma v naših rokah in pa v rokah naših bratov Slovanov.

Pripovednice in dogodki iz zgodovine kaj blagodejno vplivajo na mlado otroško dušo. Otrokom se vzbuja narodni ponos, v srcu se jim rodi vroča želja, da bi postali sami tako slavni, da bi mogli storiti sami kaj podobnega za domovino in svoj narod. Slikajte otrokom v pripravnih povesticah našo preteklost, ki je polna trpljenja; borili smo se za druge, za tiste, ki so nas zatirali že od nekdaj. Poudarjajte, da so zahodne narode in sebe rešili samo naši pradedje s svojo junaško požrtvovalnostjo. Vsak kosček naše lepe domovine je napojen z našim znojem in z našo krvjo. In četudi so nas nasprotniki zatirali že od nekdaj in nas zatirajo še sedaj, vendar smo se ohranili tisočletja. Če nas niso mogli zatreti spečih, ne bodo nas bdečih. Naša domovina ima vsega dovolj, le poznati jo je treba, le poiskati kosčka kruha. Preživela je naše pradede tisočletja in sedaj naj bi odrekla nam naen-

krat kruha, sedaj, ko je naš rod prelil potoke krvi za njo? Ne; tako nehvaležna ni naša domovina.

Res je, da nam manjka zbranih primernih povestic iz naše zgodovine. Građiva nudi dovolj naša stara zgodovina, zlasti pa turške vojne, samo uporabiti ga je treba, kar pa ni lahko delo. Otrokom ne zna vsak pripovedovati. To je posebna umetnost, ki jo še najbolj razumejo stari ljudje. Sploh se pa pri zgodovini nam ni potreba ozirati samo na naš narod. Stopimo k svojim bratom Slovanom, ki so imeli važnejšo vlogo v zgodovini. Tudi zelo značilne slučaje iz zgodovine drugih narodov lahko porabimo. Naj otrok vidi, koliko premore sveta domovinska ljubezen, kako se slavijo narodni junaki v življenju in po smrti. Naj pa otrok tudi sliši, kaj čaka narodnih izdajic.

Le nekaj moram pripomniti še pri zgodovinski snovi, ki se vporablja pri narodni vzgoji. Največ pripovestic iz zgodovine slika vojsko in prelivanje krvi, kar je pravzaprav velik madež za kulturnega človeka. Naj bi se taki slučaji kolikor mogoče omilili. Naš namen ni vzbuditi v otroku slast in strast do krvavega maščevanja. Kakor človek se mora zgražati nad tem, ne pa naslajati. Ne krvavo — tako se znašajo nad nasprotnikom barbari — pač pa se maščujmo plemenito in človeka dostojno.

Sploh pa ne smemo pozabiti kolikor možno vporablјati kulturno zgodovino, ki nam nudi čisto mnogo več otroškemu duhu pripravne snovi.

5. Navajajte otroke na narodno delo!

Iz dosedaj povedanega sledi, da vzgoja, ki jej je namen narodna zavednost, ni tako enostavna stvar.

Ako bi vzgajali takorekoč samo teoretično, bi ne dosegli dosti, ker bi bilo pretežko za otroka v rani mladosti, pretežavno pa tudi za nevesčega vzgojitelja. Zato sem podal le nekaj glavnih misli v tem oziru, ne da bi se spuščal v podrobnosti. Pač je pa mnogo laže otroke navajati na praktično narodno delo, ki mora roditi krasne uspehe, če se količkaj pobrigajo roditelji. Pri tem se ne potrebuje nobenega znanja, ne stane skoro prav nikakega truda in je otrokom in staršem takorekoč samo v zabavo in veselje.

Prilike za navajanje otrok na narodno delo nudi vsakdanje življenje več ko dovolj. Tu bi še enkrat opozoril na družbeni nabiralnik, ki je izborno vzgojno sredstvo za narodno zavednost. O njem sem govornik obširneje na drugem mestu in poudarjal, da bi ga morala imeti vsaka boljša družina na mizi. Naj omenim na kratko njegove prednosti.

Radodarnost. Vsakdo je sebičen, posebno pa še otroci pri denarju. Zato gotovo ne bode škodilo, če se že otroci privadijo radodarnosti — lepi lastnosti, ki se vedno bolj pogreša.

Krotenje strasti in poželjenja. Vsi otroci so kar mrtvi na sladčice, ki jim škodujejo. Ako si pritrčajo vinar in ga vržejo po napotku staršev v nabiralnik, namesto da bi ga zanesli v prodajalno, premagajo sami sebe, kar ne škoduje njihovemu zdravju in celo koristi njihovemu značaju.

Sočutje do bližnjega se vzbuja v otrocih, ako vedo, komu darujejo, hkratu pa se vzbuja tudi narodni čut. Čutijo se kakor bratci in sestrice drugih otrok, katerih ne poznajo, pač pa vedo, da govore isti jezik, ki ga govore sami.

Nabiralnik je torej dober vzgojni pripomoček že vobče in za narodno zavest še posebno. Otroci sami vržejo vanj kak majhen dar, potem pa tudi nabirajo pri drugih, kadar imamo posete ali o drugih priložnostih. Zlasti primerno je, da se spominjajo svojih bratcev in sestic ob kakih posebnih slovesnostih, ko so sami veseli in srečni.

Nabiranje znamek, stanijolnega papirja, starega denarja in igrač se je pričelo precej širiti v zadnjem času. Vendar bi se dalo še mnogo več doseči in se bode tekom časa tudi doseglo. Saj krog mladih sobojevnikov raste vedno bolj. Pri teh delavcih se ne sme preveč ozirati na visokost daru. Saj je glavni namen moralni, ne pa gmotni dobiček. Rajši glejmo, da darujejo pogostoma, četudi nekoliko manj, to nič ne dé.

* * *

Iščimo potov in sredstev, da ohranimo svojo lastno kri — otroke — svoji domovini. S tem koristimo svojim otrokom in po njih lahko neizmerno svojemu narodu. Skrbimo pa o pravem času, dokler ni prepozno. Prehitro ne bomo začeli, pač pa morda prepozno.

Kompoljski.

Ljudsko štetje leta 1910.

Značilno je za našo narodno potrpežljivost in ponižnost, da mirno, vdano prenašamo še tako hude krivice, če le pridejo z Dunaja. Kvečjemu zaropotamo malce po časopisju, sklenemo kako lepo sestavljeno resolucijo — in s tem mislimo, da smo storili svojo narodno dolžnost.

Tako je tudi z uradnim ljudskim štetjem, ki se vrši od leta 1869. sem vsako desetletje. Koliko krivic so nam dosedanja ljudska štetja prizadela, se ne da niti približno določiti, ker smo se za „take malenkosti“ do današnjega dne zmenili toliko kakor za lanski sneg. Le, ako pogledamo k Čehom in vidimo, da je zadnje ljudsko štetje leta 1900. zamolčalo samo 180.000 Čehov in napravilo iz njih „pristine“ Nemce, moremo vsaj približno slutiti, koliko rojakov se je nam odtrgalo od itak slabotnega narodnega telesa in jih vrglo v nenasitno žrelo vsenemške razpenjivosti.

Glavna opora ponemčevalnim svrham avstrijskega uradnega ljudskega štetja je razporedlek popisovalnih pol: „občevalni jezik“. Pojem občevalnega jezika je nejasen in nedoločen in pripušča zato i najširšo razlago, kar seveda izdatno olajšuje „sveto ponemče-

valno delo“ števnim organom, ki so ob narodnih mejah več ali manj povsod nemški.

Zakon, na katerega podlagi se pri nas vrši uradno ljudsko štetje, je z dne 29. sušca 1869.; obstoji iz 5 odstavkov, ki govore o tem, kdaj se ima ljudsko štetje vršiti, in iz ministerskega predpisa v 35 paragrafi, ki določajo, kako se naj popisovanje izvaja. Akoravno pa ima ljudsko štetje med drugim tudi ta namen, da določi število in meje posameznih **narodnosti**; akoravno se je na mednarodnem statističnem kongresu v Petrogradu leta 1872. sklenilo, da se naj splošnemu ljudskemu popisovanju pritegne tudi popis **materinega jezika** — se v naši ljubi Avstriji narodnosti štejejo seveda po „občevalnem“ jeziku.

Baš zaradi tega pa moramo na pravilno izpolnitev enajstega razpredelka popisovalnih pol: „občevalni jezik“ polagati največjo važnost. Na podlagi tega razpredelka danes narodnostno ubijajo ne samo posameznike, ampak, kakor to zahteva vsenemški bojni načrt, prebivalstvo celega ozemlja. Na podlagi podatkov ljudskega štetja po občevalnem jeziku se ustvarjajo volilni okraji, dele deželni šolski in kulturni sveti, in na tej podlagi se bodo določevale tudi meje med posameznimi narodnostmi, ako se uvede teritorialna narodna avtonomija kakor bodoča ustava. Kratko: uradna statistika se pri nas izrablja tako, kakor bi bila izvedena na podlagi materinega jezika.

Glavno merilo, po katerem se v Avstrtrji merijo posameznim narodnostim politične, državljanske in druge pravice, je poleg gospodarske sile tudi število dotične narodnosti. Ker je naša gospodarska moč itak jako majhna, stremijo Nemci le še za tem, da nas

tudi po številu oklestijo, kolikor je le mogoče. Jako dobrodošlo orodje pri tej „bogoljubni“ nameri jim je razporedlek občevalnega jezika na popisovalnih polah.

Ker ni upati, da bi se v doglednem času zakon o ljudskem štetju v tem oziru kaj izpremenil, nam ne preostane nič drugega, nego delati z vsemi silami na to, da preprečimo ali vsaj po možnosti zmanjšamo krivice, ki nam jih bo skušalo uradno ljudsko štetje v narodnem oziru prizadeti. V to svrho je potrebno, da dobro poznamo določbe ministerskih predpisov, tikajočih se ljudskega popisovanja.

Štetje vodijo deloma občinski uradi, deloma okrajna glavarstva, in sicer občinski uradi v občinah z lastnim statutom (Ljubljana, Celje, Maribor, Ptuj, Celovec) in v onih občinah, katerim deželna politična uprava to nalogo poveri. V ostalih občinah vodi popisovanje okrajno glavarstvo, samo da mu morajo posamezni občinski uradi preskrbeti popis občine razven krajevnega in občinskega pregleda.

Paragraf (§ 12.), ki o tem govori, je dokaj nejasen. Določuje namreč, da morajo občine z lastnim statutom same izvršiti ljudsko popisovanje, v ostalih občinah pa da ima deželna politična uprava pravico določevati, se li ima gotovi občini po njeni sposobnosti (nach Maßgabe ihrer Eignung) poveriti samostojno popisovanje ali ne. Kdaj je občina nesposobna, o tem ta paragraf molči, in to nejasnost bi v slučaju opozicije občine jako uspešno lahko izrabljale.

V glavnih mestih, v mestih z lastnim statutom in občinah, ki se zde deželni politični upravi v to svrho sposobne, se štetje in popisovanje vrši potom naznanilnih listkov. Ti naznanilni listki se razdele hišnim

posestnikom, ki jih morajo vsak po en izvod izročiti svojim strankam, da jih izpolnijo. Ako je hišni gospodar Nemeč, lahko na podlagi „hišnega prava“ prisili slovenske stranke, da zapišejo nemški občevalni jezik, tudi z grožnjami, da jim odpove stanovanje.

Povsod drugod, kjer prebivalstvo še ni toliko izobraženo, da bi samo izpolnjevalo take naznanilne listke, se vrši ljudsko štetje s popisovalnimi polami. S temi polami hodi popisovalni komisar od hiše do hiše in po ustnih izjavah sam zapisuje podatke, katere mora na koncu gospodar s svojim podpisom potrditi. Na podlagi teh popisovalnih pol izdelane krajevne preglede pošljejo občine, katerim je politični urad to nalogo poveril, okrajnemu glavarstvu; ostale občine pa oddajo okrajnim glavarstvom le izpolnjene popisovalne pole, da sama izdelajo zahtevane krajevne preglede.

§ 26. predpisa o ljudskem štetju dovoljuje vpregledati v popisovalne pole in protestirati proti napačnim podatkom. Občinski urad mora take ugovore preiskati in napačne navedbe popraviti. Tudi okrajna glavarstva so (§ 27.) dolžna prepričati se o tem, so li podatki v popisovalnih polah pravilni ali ne.

Po § 30. se kaznuje z globo do 40 K odnosno z zaporom do 4 dni, kdor bi v popisovalne pole zapisal kaj neresničnega. Deželna politična uprava mora (§ 32.) preiskati nepravilnosti pri štetju, na katere je bila opozorjena, takoj na licu mesta. — Te določbe izdatno omogočujejo nadzorovanje uradov in komisarjev, kadar izvršujejo ljudsko štetje; sicer bi se jim ne moglo niti uspešno na prste stopiti, ako se „spozabijo.“

Najvažnejša oseba pri ljudskem štetju je popisovalni komisar, ki ga (§ 23.) je po ministerskem predpisu z l. 1869. imenovala vedno občina. Po ministerskem odloku iz l. 1889. in 1890. pa se je ta pravica občini vzela in se je le okrajnim glavarstvom dovolilo imenovati popisovalne komisarje. Ker pa to izrecno nasprotuje zakonu (§ 23.), morejo občine protestirati proti imenovanju pristranskega popisovalnega komisarja. Podatki komisarja se navadno, kar se pravilnosti tiče, ne preizkušajo — kar on napiše, to obvelja; zato je važno, da si slovenske občine, posebno še, ako so ob narodni meji, ne dajo vzeti pravice, imenovati popisovalne komisarje.

Kakor bi moral imenovani zakon o ljudskem štetju sploh biti predrugačen, tako bi potreboval korenitih izprememb zlasti v odstavkih, ki govore o komisarjih. Neobhodno potrebno je, da se zakonitim potom omogoči ljudstvu neka kontrola nad komisarjevim ravnanjem. Pri predzadnjem in zadnjem ljudskem štetju so se ti komisarji v ponemčenih ali napol nemških krajih vedli v najvišji meri samovoljno. Niti povpraševali niso ljudi, ampak zapisovali so v popisovalne pole, kar in kakor se jim je zljubilo.

Veliko uslugo jim je pri tem delal „občevalni jezik“. Ako so otroci hodili v nemško šolo, zapisali so nemščino za njihov občevalni jezik; tako se je dogajalo zlasti na Koroškem in po nekaterih krajih na Štajerskem. Da laški komisarji na Primorskem in posebno v Trstu niso ravnali drugače, o tem nimam povoda dvomiti. Kjer je bil uradni jezik občine nemški, tam se je javno proglasilo, da mora vsak Slovenec

vpisati nemščino za svoj občevalni jezik. Prišel je nemški komisar k zavednemu Slovencu in ga vprašal, s katerim občevalnim jezikom naj ga vpiše. „Sem Slovenec, torej s slovenskim“, odgovori ta. Toda nemško tudi znate? „Nekoliko“, je bil odgovor. To moramo zapisati; zapišemo torej: slovenski in nemški? „Če že mora tako biti“. Komisar pa se je „zmotil“ in zapisal: nemški in slovenski. Ker pa se mora po navodilu, izdanem leta 1890. od ministerstva, navesti le **eden** jezik, se je tega zavednega Slovenca prištelo seveda med Nemce.

Tako in podobno se je ravvalo v neštetih slučajih in lahko smo prepričani, da bo prihodnje ljudsko štetje leta 1910. svedok še brutalnejšim nastopom. Danes imamo po vseh naših kronovinah nemške narodne svete, ki bodo gotovo z vsemi sredstvi delali na to, da bo kolikor mogoče malo Slovencev naštetih. Zato na noge, dokler je še čas, **ukrenimo že sedaj vse, da nas najde leto 1910. pripravljene in organizirane!**

Najuspešnejše sredstvo pri nadzorovanju komisarjev bi bilo seveda zasebno ljudsko štetje, izvršeno pred uradnim. Mislim, da nisem optimist, ako sem prepričan, da še lahko izvedemo zasebno ljudsko štetje kar najbolj natančno, zanesljivo in sestavno. Treba le, da takoj začnemo s potrebnimi pripravami, predvsem, da osnujemo nekak osrednji odbor, nekako vodstvo, ki bo štetje vodilo, organiziralo in nadzorovalo. Treba, da ljudstvo poučimo; zato se mora izdati potrebno število brošur in letakov, zato se mora začeti kmalu z intenzivno predavateljsko akcijo. Za vsak pomemčeni in narodno ogroženi kraj, bodisi ob narodnih

mejah, bodisi sredi našega ozemlja, se mora zagotoviti najmanj po eden zapisnik.

Popisovalni komisarji so navadno imenovani že meseca kimavca. Zaupniki naj na pristojnem mestu vprašajo, kdo je bil imenovan za njihov okraj za popisovalnega komisarja. Ako je to kak nemški zagrizenec, naj vložijo slovenske občine ali pa slovenski prebivalci protest pri okrajnem glavarstvu proti imenovanju onega komisarja in naj prosijo, da se določi drugi, ki bo pravičen. Pri štetju naj strogo pazijo na to, da zasliši komisar — kakor je to njegova dolžnost — osebno vsakega rodbinskega očeta.

Vsak naj se prepriča takoj, so li njegove navedbe bile zapisane natančno in dobesedno; ako je zapisnik napačen, naj vsakdo odkloni, overiti ga s svojim podpisom. Razven tega naj zahtevajo zaupniki po izvršenem popisu od občinskega predstojnika, da jim dovoli vpogled v popisovalne pole. Podatke v popisovalnih polah naj primerjajo s podatki, dobljenimi prej na podlagi zasebnega ljudskega štetja. Vsako nepravilnost (§ 30.) naj takoj naznanijo pristojnemu uradu in zahtevajo, da se popravi. Ako bi pa predstojnik ne dovolil vpogleda, naj javijo to takoj okrajnemu glavarstvu s pripombo, da ne verujejo v pravilnost zapiskov. Ako bi se niti okrajno glavarstvo na to ne oziralo in niti zaupnikom ne dovolilo vpogledati v popisovalne pole, naj ti pošljejo ovadbo na deželno namestništvo in zahtevajo uradnika, ki naj bi preiskal popisovalne napake. O vsem tem pa morajo poročati še osrednjemu vodstvu zasebnega ljudskega štetja, da poskrbi za ugodno in takojšnje rešitev zahtev in pritožeb.

Na ta način bodeмо strli tisto ost, ki so jo Nemci naperili na naše srce z zloglasnim občevalnim jezikom. Naša naloga je, z vsemi silami in sredstvi delati na to, da bo pri prihodnjem ljudskem štetju leta 1910. **vsak Slovenec** v enajsti razpredelek popisovalnih pol zapisal **slovenščino** in sicer **samo** slovenščino za **občevalni jezik** in da zaradi tega ne bo trpel občutne škode. Ako smo to dosegli, lahko mirno zremo v bodočnost, v svesti si, da smo končno vendar enkrat izpolnili tudi to svojo — narodno dolžnost.

Lev Brunčko.

Po 60 letih.

Leta 1848. je izdalo „Slovensko društvo v Celovcu“ vsem Slovencem na Koroškem razglas, ki pozdravlja obljubljeni ustavo. Potem pa nadaljuje: „Alj nas Slavjane je žulil še drugi, še težji jarm, — jarm ptujiga, nemškiga jezika v kanclijah in šolah. Nemščina v pisarnicah je vzrok, da smo Slovenci velikokrat posmehovanje in psovanje, škodo in krivico terpeli, da nobeden Slavjan do boljšiga stanu, do časti in narmanjše državne službe brez nemščine priti ni mogel; — nemščina v učivnicah je vzrok, da Nemcov skoraj vsaki, Slovencov pa le clo malo brati in pisati zna, ker so se slovenskim otrokam nemške čerke, nemške nerazumljive besede v glavo zabijale; nemščina le samo čislana je uzrok, da se marsikteri učenih in čistilih gospodov mile matere Slovenije sramuje, njeni sreči in povzdigi se zoperstavlja, njej — svoji lastni materi — smertno jamo kople; — nemščina le sama s vsimi pripomočki obdarovana je uzrok, da smo mi Slavjani zastran omike in izobraženja zaostali, in da moramo sedaj po nedolžnim zasmehovanja in gerdih imen slišati. Serce nam od žalosti poka, ki spomenamo na vse to, in še več takiga: — oj! to je bil hud, hud jarm!

Pa glejte, ljubi Slovenci! že je roka stegnjena, tud ta jarm nemščine nam odvzeti. Milostljivi cesar in državni zbor sta že izrekla enakost in enakopravnost vsih narodov in jezikov po celim cesarstvu, v kanclije in šole se ima povsod materni jezik vpeljati. Brati! alj to niso zlate besede? pa vendar so še koj samo besede, da se tudi v djanju morejo pokazati, je treba:

1.) Da se koroška dežela v dva kroga razdeli, namreč v slovenskiga in nemškiga... Naša Koroška dežela se prav lahko brez vse zmotnjave v jeziku k neizmernimu pridu Slovincov razdeli, ker sto in osemnajst tavžent samih terdih Slovincov na južni strani koroške dežele prebiva...

2.) Da se v tim slovenskim krogu v vse očitne službe in kanclije visoke in nizke, duhovske in deželske, slovenski jezik začne vpeljevati...

3.) Da se v šolah slovenskiga kroga po postavah navk v slovenskim jeziku podeljuje...

4.) Da slovenski krog v nemški državi ne zibne (zgine)...

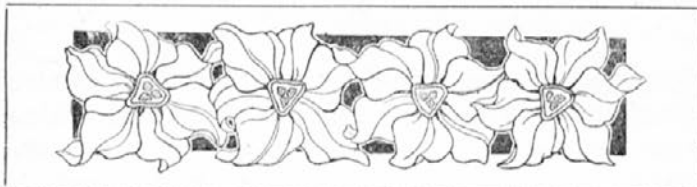
Ker nekteri kvasajo, da so nam naši slovenski brati v Kranju (na Kranjskem) sovražni, da smo od njih veliko škodo terpeli, tak je to nesramna laž, nemško maslo in skrita zvijača, nas Slovence še dalje razcepljene, med seboj razkačene, in tako slabe in ptujcam sužne obderžati.“ Tako „Slovensko društvo v Celovcu.“

S ponatiskom gorenjega razglasa smo hoteli podati Slovincem majhno zrcalo nekdanjih koroških razmer.

Neugodne so bile prednikom pred 60 leti; skrajno neugodne so našim gorotanskim bratom sedaj; a kakšne bodo čez 60 let? Da se uveljavijo na Koroškem boljše razmere, nego so sedaj, zato moramo krepko zastaviti vse svoje moči. Na delo vsi, katerim bije srce za ohranjenje slovenstva v zibelki njegovi — v starodavni častiti koroški deželi! Vsakdo izpolnjuj na svojem mestu svojo narodno dolžnost; vse prešinjaj misel: Slovenstvo, ki je v grozni pogibeli, se mora rešiti! Izvršiti se morajo v dejanju vzori, ki so krasno načrtani v resolucijah „Slovenskega društva v Celovcu“ iz l. 1848.

A. B.

Posvetimo se obrambnemu delu!

Potrebna so raznovrstna narodna društva, kakor pevska, potrebnostna, telovadna, izobraževalna društva, čitalnice, poučni in zabavni klubi itd. Vse te organizacije so ponos kraju in prebivalstvu. Toda pravo merilo politične zrelosti, resnične narodne zavednosti med Slovenci so in ostanejo narodno-obrambna društva. Lepo uspevajoča podružnica naše vseslovenske šolske obrambne družbe sv. Cirila in Metoda govori glasno vsemu svetu: Tu živi ljudstvo, ki se čuti enotnega z vsem slovenskim narodom, ki se veseli skupnih pridobitev, ki se ne straši skupnih žrtev, ki gori za skupno prosveto, ki tarna nad skupnimi izgubami ter prisega skupno — osveto.

Hvala Bogu, ta misel skupnosti je začela čimbolj prodirati v vse sloje našega naroda, toda vrhunec doseže šele takrat, ko dobimo v slehrno slovensko občino dobro uspevajočo podružnico naše obrambne šolske družbe.

Da je obrambna organizacija res višek našega društvenega življenja, to so uvideli naši nasprotniki že davno. Na Kočevskem na pr. je društveno življenje splošno na najnižji stopnji. Skoraj nikjer ni pevskih,

telovadnih, izobraževalnih in zabavnih društev, toda podružnico nemškega Schulvereina in Südmarke ima že skoraj vsaka občina. Kočevarji so spoznali, da jim je treba najprej srajce, za cilinder je še časa dovolj. V primeri s tem spoznanjem je tudi njihova požrtvovalnost za omenjeno bojno organizacijo. Ubogi krošnjariji, ki lazijo s svojo robo po svetu, so v domovini skoraj vsi brez izjeme člani imenovanih bojnih podružnic in s ponosom kažejo tozadevne izkaznice. Z zgledom požrtvovalnosti jim prednjačijo denarni zavodi. Tako je darovala letos mestna hranilnica v Kočevju 13.000 kron za narodne namene. Kje imamo podoben zgled pri naših denarnih zavodih? In kje imamo na Slovenskem občino, ki bi bila sledila siromaškim nemškim občinam v čeških Krkonoših, kjer je namreč več občin sklenilo, da plačajo po 2—4 v za vsakega občinarja prostovoljnega narodnega davka nemškemu Schulvereinu?

Podobno požrtvovalnost opazujemo ob jezikovnih mejah na Štajerskem in Koroškem; pa tudi v Ljubljani sami se lahko mnogo učimo od Nemcev, ki imajo pri svojih štirih bojnih društvih (ženski in moški podr. Schulvereina, ženski in moški podružnici Südmarke) skoraj več članov, kakor jih je pri vseh ljubljanskih podružnicah naše šolske družbe sv. C. in M.

Pri nas je še vedno polno praznih izgovorov: Ljudstvo nima zmisla za obrambne žrtve, ker ne čuti na sebi direktne nevarnosti. Ali pa: Imamo že itak preveč drugih društev. Prvi kakor drugi izgovor sta ničeva. Tudi Nemci na Gor. Štajerskem in Koroškem ne čutijo nobene nevarnosti za svojo narodnost, ker Slovencev pravzaprav niti ne poznajo. Vendar je v teh krajih čimdalje več dobro uspevajočih podružnic obeh

nemških bojnih društev, a člani so jim vsi sloji brez razlike političnih strank, največ je rudarjev, tovarniških delavcev in hlapcev. Sloga med njimi je toliko, da smo letos že dvakrat čitali, kako sta govorila na ustanovnih shodih katoliški župnik in protestantovski pastor o potrebi bojnih društev in o zaslužnem delu zatirati Slovence in Slovane sploh. Naš majhni, od vseh strani pritiskani narod pa čuti skoraj povsod posredno ali neposredno nevarnost brezobzirnega soseda. Treba je le ljudi, izobražencev, ki predočijo vso to nevarnost našemu ljudstvu.

Kar se tiče izgovora o preobilici drugih društev, povedano je bilo v začetku. V nekem kraju na Goriškem so našega organizatorja tudi plašili s takim izgovorom, češ: Toliko društev že imamo, da bo treba ustanoviti posebno društvo društev. Ko pa je bil družbeni zaupnik razjasnil važnost naše obrambne šolske družbe, lotili so se merodajni činitelji snovanja, in sedaj imajo tako lepo podružnico, da dela čast kraju in prebivalstvu. Vsa dosedanja društva vrhu tega lepo uspevajo.

Pogostoma se sliši tudi izgovor: ustanovi se že podružnica, toda gotovo bo zaspala, ker ni ljudi, ki bi bodrili. Tak izgovor bi bil pač slabo spričevalo za tiste, ki imajo po svojem stanu dolžnost voditi ljudstvo, in najsí bi bil le en tak razumnik v občini. Dokazov imamo več, posebno je to dokazal naroden učitelj v bližini Ljubljane, ki se je sam lotil snovanja podružnice in pridobil takoj prvo leto toliko članov, da zasenči nova podružnica marsikatero trško ali mestno.

Res je, da s samo ustanovitvijo podružnice še ni dosti storjeno. Prvikrat ljudje še radi plačajo članarino, za bodočnost pa je skrbeti odboru. Odbor mora

pokazati, da podružnica nima samo namena pobirati članarino, temveč je del velevažne narodne organizacije, ki naj zbira in združuje vse občinarje v skupno rod-bino, kjer se bodo res čutili enoten del narodne armade, vsak zase pa bojevnika za naša narodna prava, vsi branitelje zatiranih naših bratov in sester.

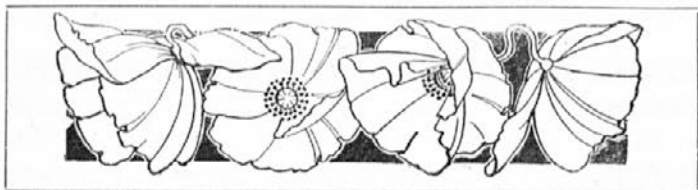
V ta namen si naj novi odbor v kratkem razdeli delo. Med novimi podružnicami jih imamo že nekaj vzorno organiziranih z agitacijskimi in veseličnimi od-seki. Vsak član odbora je prevzel določeno mu nalogo: pridobivanje novih članov, razpečavanje družbenega blaga, pridobivanje trgovcev, da imajo v zalogi tako blago, širjenje družbenega glasila „Slov. Branika“ med člani in članicami, prirejanje shodov, predavanj, veselic itd. Srečno misel je imel vodja neke goriške podruž-nice, ki je nabavil za podružnico bioskop, da razkazuje za neznatno vstopnino poučne in zabavne slike s pri-mernim tolmačenjem.

Da je mogoče pritegniti k podružnici res vse občinarje, treba se je ozirati na njihovo gmotno stanje. Zato je članarina večvrstna. Nikogar ne smemo siliti preko njegovih zmožnosti. Ni ga med odraslimi Slo-venci takega siromaka, ki bi ne zmožel na leto vsaj 20 v. Ne prezirajmo takih sobojevnikov-podpornikov! Glavno je, da čuti vzvišeno zavest, da tudi on pomaga po svojih močeh reševati in braniti skupno dobro stvar, da je tudi on član narodne obrambne armade.

Zrno do zrna . . .

A. B.

Med beneškimi Slovenci.

„Kaj jočeš se ti, krasotica?
Kaj v klavnih mislih živiš?
Saj tudi ti, moja hčerica!
mi vedno pri srcu stojiš.“

Glej! Tvoje sestrice na Dravi,
na Soči, na Savi si že
pripravljajo lovor, da v slavi
veselo ovenčajo me —“

P. Podreka.

Slovenija tolaži svojo hčerko — siroto beneško . . .

Nepozabni beneško-slovenski pesnik duhovnik Peter Podreka je dal duška svojemu narodno čutečemu srcu s pesmijo, katere prvi kitici navajam na čelu temu spisu. On je čutil, da ni še izgubljena beneška Slovenija za slovenstvo. Proslavljal in vzbujal je svojo domovino s pesmami polnimi narodnega oduševljenja in ljudstvo je vedelo ceniti njegovo delovanje; zato mu je bilo iskreno vdano. — Ko sem čital njegov životopis in pesmi, omilil se mi je ta rodoljub tako, da sem sklenil obiskati kraj, kjer je poslednjikrat služboval in kjer so shranjeni njegovi zemski ostanki. Ta kraj je Ronc v nadižki dolini.

V naslednjih vrsticah hočem opisati spomine s svojih izletov v beneško Slovenijo in omeniti tudi

zanimivosti in posebnosti, ki sem jih videl in doživel na teh izletih.

Zvezde na nebu so jele ugašati nekega zimskega jutra. Na vzhodu se je svitalo in budile so se s svetlo zarjo ovenčane gore. Stopal sem previdno po razdrapanih potih in stezah proti državni meji; obšel sem predzadnjo slovensko vas Skrljevo, ki leži na prijaznem griču, in na to mahnil zopet nizdol proti mejni reki Idriji. Pot se je vila po skrbno obdelanih pobočjih rodovitnih gričev in kmalu sem bil v Mirniku, obmejni slovenski vasi.

Na avstrijski strani je prav ozka dolina, ki se proti jugu širi, dokler se ne spoji pri Krminu s prostrano furlansko ravnino. Proti severu se dolina zožuje tako, da ima poleg reke prostor le še lepo zidana cesta, ki pa žal ni še izpeljana do svojega cilja. Na italijanski strani postaja dolina proti gorenjemu teku mejne reke tudi ožja; krasna cesta pa, ki se vije kraj reke, je izpeljana 12 km daleč proti severu. Ako bi ne bilo te ceste, bili bi Slovenci prebivajoči ob Idriji silni reveži. Kod drugod naj izvažajo svoje pridelke v mesto na trg? Še po več ur oddaljenim od nje rabi ta cesta. Na naši strani so v tem oziru na slabšem. Cesta Golo brdo-Zapotok čaka rešitve. Hudournik Idrija je majhna reka, ki pa v deževju silno naraste in drví s seboj skale, trga bregove in preplavlja bližnje kraje. Ko poneha deževje, upade naglo in poleti v suši imajo vodo le globokejši tolmeni.

Mirnik je majhna, a čedna vas, broječa kakih 30 hiš. Prebivalstvo je razen nekaj priseljenih laških kolonov (kmetov) samo slovensko. Mladina je narodno zavedna, posebno pa v vasi Golo brdo, ki leži za streljaj

severneje ob isti cesti. Taka mladina je nada boljše bodočnosti. V Mirniku je narodna šola, kuracija in finančna postaja. Dušni pastir in učitelj skrbita s pomočjo drugih razbornih mož ohraniti vsekdar slovenski značaj tej zadnji slovenski vasi.

Solnce je že vzšlo in razlivalo v širokih pramenih svoje žarke na pokrajino, ko sem stopil na 20 *m* dolgi most. Pravkar je prišel iz obmostne čuvarnice italijanski finančni stražnik zagorelega obraza in hitel odklepati močno verigo, s katero zapirajo o solnčnem zahodu most pa le tako, da vozovi ne morejo čez, za pešce je vedno prost prehod ob obeh straneh ceste.

Dolina na tej strani je prostranejša nego na avstrijski. Obdaja jo nizko gričevje na zapadni in južni strani; onkraj teh gričev se širi beneška ravnina s furlanskim in laškim prebivalstvom. Na severni strani pa se vzdiguje izprva manjše hribovje, ki se proti severu po malem dviga do Matajurjevega pogorja (1643 *m*). V tem gorovju so tri večje doline in več manjših, po katerih teko žuboreči potoki in vale svoje valčke v široko strugo reke Nadiže.

Tod prebivajo beneški Slovenci. Del teh, namreč terski Slovenci in Rezijani domujejo bolj severozapadno, poslednji v dolinici pod Kaninom.

Krenil sem po bližnjici proti Čedadu na severozapad. Vas, ki leži na italijanski strani Mirniku nasproti, je Ibana (Albana), spadajoča v občino Prapotno. Poslednje leži nekoliko dalje na levo ob cesti, ki vodi v Čedad. Jaz pa sem zavil nekoliko na desno in korakal zopet malo navkreber. Prišedši do polovice klanca, ki vodi k cerkvi sv. Duha, sem srečal kopico otrok s šolskimi knjigami v rokah; namenjeni so bili v šolo

v Prapotno. Vprašal sem jih, kam gredo in od kod so? in odgovorili so mi seveda slovensko; vsi so bili Slovenci. Prav milo se mi je storilo, ko sem videl, koliko slovenskega naraščaja se tu sistematično potujčuje. Ti otroci so bili iz bližnjih zaselkov. Tu je prav jezikovna meja; Prapotno je že docela poitalijančeno, v Ibani so še Slovenci izvzemši kakega naseljenca ali bogatina - vlastelina. Poitalijančevanje ne napreduje hitro; vasi v ravnini so v večji pogibeli nego hribovske. Kraj je jako lep, vidi se tudi nekaj graščin z lepimi vrtni, sadovnjaki in trtnimi nasadi, katere obkrožujejo plodonosna polja.

Od omenjene cerkve se je vila pot nekaj časa po vrhu hriba; v njegovem vznožju se je odprla pred menoj bolj samotna globina. Ta pokrajina z zelo redkimi hišami se imenuje Bukovica, ki spada že pod župo Stara gora, v šolo pa zahajajo otroci v Čele. Bukovica je preprežena z mnogimi manjšimi potoki, ki se iztekajo v večji potok Korenj (Corno). Preko tega potoka sem bil v par minutah na glavni cesti. Steza, ki sem šel po njej, in potem cesta do bližine Čedada tvorita jezikovno mejo. Ob cestnem ovinku sem zagledal v neveliki daljavi nekaj zvonikov kritih s strešnimi opekami in nepregledno vrsto hiš; bil sem blizu mesta. Pred njim je furlanska vas Ruallis in kmalu za njo živinski trg. Dospel sem do prvih hiš starega mesta Čedada. Stopil sem v gostilno, da se okrepčam za nadaljno pot. Prijazni krčmar beneški Slovenec mi je izborno postregel. Poslovivši se od njega, odpravil sem se dalje, da počakam poštni voz na oni strani mesta, ki je proti beneški Sloveniji. Od meje do sem sem rabil pičlo poldrugo uro. Stopal sem po ulicah, ki so

večinoma ozke in tlakovane, do znamenitega mosta, ki je v dveh smelih lokih zgrajen čez Nadižo. Staviti ga je dal l. 1557. beneški proveditor na občne stroške; izvel ga je mojster Eberhard iz Beljaka. Srednji steber sloni na skali sredi reke. Avstrijci so ga boljše podzidali in s tem okrepili tudi temelje longobardskega svetišča (Tempietto longobardo), ki se dviga nad strmim bregom Nadiže. Most je 48 m dolg, 4.5 m širok in 22 m nad gladino reke. Postal sem sredi mosta, kjer je napravljen nekak hodnik, da se pešci lahko izogibajo vozovom, in motril globoko zajedeno strugo, ki se vije po njej kristalnočista, temnozelena Nadiža. Ogromne konglomeratne skale leže v strugi; krog njih se je zajedla voda globoko, odnesla grušč in ga pustila nekoliko niže v strugi. Posebno krasna je reka ob malem vodovju; globokejša mesta so prozorno temnozelena, drugod pa teče voda komaj vidno po belem produ. V deževju pa je Nadiža strašno razburkana in preplavlja na daleč okoli obrežje; tu seveda ne more nič škodovati, ker ima zelo globoko strugo namreč 30 m. Od Čedada dalje se nižajo njeni bregovi do izliva v Ter (Torre); obe valita potem združeni svoje valove preko avstrijske meje v Sočo pri Villi Vicentini.

Skoro tik mosta stoji nad strmim bregom Nadiže „Tempietto“ (Sta Maria in Valle), ki je bil nekdanje svetišče boginje Venere. Longobardski kralji so prelevili to zgradbo v cerkev; okoli nje so sezidali samostan, ki so se v njem nastanile benediktinke iz samostana Salta ob Teru. Dandanašnji so tukaj uršulinke, ki se bavijo s poučevanjem mladine ženskega spola.

Od mosta vodi ulica nekoliko navkreber do glavnega trga, ob katerem je več znamenitih poslopij.

Nisem bil prišel še prav do trga, ko sem opazil na desni strani ogromno cerkev s prav širokim in ne posebno visokim stolpom. To je stolnica, ki je sezidana iz lepo obdelanega kamenja. Ima tri ladje in razsežne oboke. Cerkev je iz dobe, ko so prenesli oglejski patrijarhi svojo stolico v Čedad. Ako krenemo sedaj proti trgu, imamo na levi znamenit muzej in na nam nasprotni strani je veliko državno poslopje, kjer so nastanjeni različni uradi kakor komisarijat, sodišče itd. Čedadski muzej sluje zaradi svojih znamenitih in važnih starinskih zbirk. Preko glavnega trga sem krenil v ozko ulico, vodečo iz mesta v severovzhodni smeri proti beneški Sloveniji.

Čedad se razprostira na obeh bregovih reke Nadiže; večji del mesta je na desnem bregu. Novi del mesta se širi proti postaji; tu se dvigajo nova moderna poslopja. Potnik je prijetno iznenaden; prej je hodil po mestu kakor po nekakih velikih hodnikih; ko pride iz teh ozkih ulic, odpre se mu zdajci lep razgled na sivo gorovje in na zelene ravnine; krog sebe pa vidi lepa poslopja, obdana z vrtovi polnimi južnih rastlin.

V Čedadu je končna točka krajevne železnice Videm-Čedad, ki je dolga 15,3 km in je bila otvorena leta 1881. Beneškim Slovencem posebno rabi ta železnica, ker so z mnogimi opravki navezani na Videm, odkoder jim je hkratu izhodišče v razne kraje. Terski Slovenci in Rezijani odhajajo in prihajajo z vlaki proge Videm-Ponteba.

Čedad, ki šteje sam 6800 prebivalcev in z okolico 9800, je živahno središče beneških Slovencev iz šent-peterskega in čedadskega okraja, ne le v trgovinskem, nego tudi v političnem oziru, ker se tukaj nahajajo

okrajni uradi. Posebno ob sobotah kar mrgoli v Čedadu beneških Slovencev. Vse, kar pridelajo in kar je za prodaj, pripeljejo ali prinesejo na čedadski trg. Ob takih dneh prevladuje še dandanašnji slovenščina, posebno v tistih ulicah in trgih, kjer so trgovine. V gostilnah posebno v štirih, ki so v rokah beneških Slovencev, se zdi človeku, kakor da bi bil kje v kakem slovenskem kraju. Najživahneje je v tem mestu o sv. Martinu; tedaj je tu glavni semenj, na katerega prihaja tudi mnogo Slovencev iz avstrijskih obmejnih krajev. Čedad sam ima malo slovenskih prebivalcev; koliko jih je, je težko dognati, ker jih ima anagrafni urad vpisane za Lahe. Nad glasno slovensko govorico se tu nihče ne spotika. Italijanom v Italiji se Slovenci ne zde nevarni; zato jih tudi ne zapostavljajo, nego jih čislajo kakor svoje rojake; pravi Italijani nimajo tistega brezstidnega sovražstva do vsega, kar je slovensko, kakor iredentovci v avstrijskih mestih.

Manjkalo je še 15 minut do odhoda pošte. Stopil sem v bližnjo tobakarno, da se založim s svalčicami. V Italiji se prodajata tobak in sol, ki je tudi monopol, vkup. Vprašal sem za cigarete; ženska, ki je bila pri tobačni prodaji, me ni umela, pač pa njen mož, ki je imel opravilo s soljo; zato je nemudoma priskočil semkaj in me vprašal, česa želim; na mojo zahtevo mi je vljudno postregel v slovenskem jeziku, kolikor ga je znal, kar mi je ugajalo; izrazil sem mu svoje zadovoljstvo.

Poštni voz je bil pripravljen na odhod in šegavi laški postiljon mi je odkazal prostor v njem. Prostora ima voz navadno za 10 oseb, a bilo nas je 12; razume se, da smo sedeli na tesnem in smo si bili drug dru-

gemu v napotje. Vrh tega sta sedela še dva potnika na kozlu, ker se nista mogla vrniti v notranjščino voza. Pošta čaka na potnike na trgu S. Giovanni. Skozi „Slovenska vrata“ smo se odpeljali iz mesta in sprejela nas je ravna, krasna cesta, ki je ponekod celo do 10 m široka. — Brila je mrzla sapa. Začel sem se ogledovati po sopotnikih. Na levi mi je sedela kmetska ženska, ki je držala na kolenih velik jerbas poln nakupljenega blaga. Prepričan sem bil, da je Slovenka, in se pričel pogovarjati z njo. Povedala mi je marsikaj o žitju Slovencev, kako težko jim gre, ker so visoki davki in vsak izkupljen novčič stane toliko truda in hoje. Najin pogovor je poslušal nek starikav debelušast gospod, ki se me je tiščal z desne strani. Bil je čedadski zdravnik, ki se je peljal do Podbonesca.*) Umel je ta gospod nekaj slovenskih besed. Pričela sva torej razgovor in mož mi je bil kmalu simpatičen, ker je kazal spoštovanje do Slovencev. Znane so mu bile tudi razmere med nami in avstrijskimi Italijani; obsojal je njihovo nestrpnost. Prijazno besedo sem imel tudi z drugimi sopotniki, ki so bili večinoma beneški Slovenci.

V pol ure smo dospeli v zadnjo furlansko vas San Guarzo, kjer je nekaj potnikov izstopilo. Njihove sedeže so takoj zasedli novi potniki.

Pot je zavila proti vzhodu in kmalu smo se vozili čez visoki most nad globoko, v skalovje zajedajočo se Nadižino strugo. Tukaj je jezikovna meja; stopili smo na slovenska tla in od tu dalje se čutimo bolj

*) Zadnja postaja italijanske pošte; do tja prihaja pa avstrijska iz Kobarida. Od omenjene vasi je do avstrijske meje kakih 8 km.

domače, ker nam zveni na uho, kjer se ustavimo, naša mila slovenska govorica. Še predno smo prevozili do mosta, odkril se nam je krasen razgled na hribe in gore in na vhode še precej odprtih dolin. Prva gora nam naproti je Matajur, čigar obronki se spuščajo polagoma na vse strani. Prav na vrhu gore se dviga veličasten spomenik, postavljen v spomin XX. stoletja od rojstva Zveličarja. Zidan je od rezanega kamenja; na širokem podnožju je lična, trdno zidana kapelica, ki ima kupolo in na tej stoji visok obelisk, imajoči v spodnjem delu votlino, v kateri se vidi od vseh štirih strani velik križ. Vrh obeliska je strelovod. Visok je spomenik 20 m; stal je 12.000 frankov. Odkrili so ga dne 8. kimavca l. 1900., v navzočnosti več škofov in nebroja ljudstva. Prispevke so nabirali po cerkvah in hišah. Po vsej Italiji je še 19 takih spomenikov in sicer v vsaki pokrajini, v večjih pokrajinah še po več.

Bolj v ozadju na desno nam kaže svojo zasneženo glavo sivi Krn in druga vrsta velikanov julijskih Alp. Skoro pred nami na desno zapazimo na parobku zelo strmega hriba ogromne podrtine starega Karkoškega gradu (Gronumberg).

Onstran mosta se deli cesta na dvoje; ena sega dalje, se kmalu razcepi in vodi v dve različni dolini in sicer: v šentlenardsko (podutansko) na desni in v nadiško na levi. Po prvi dolini se pride na avstrijsko stran do Kanala, po drugi pa v Kobarid.

Glavna cesta vodi izprva prav po strmem bregu Nadiže; le tam, kjer napravi poslednja velik ovinek, se oddalji od ceste, a približa se ji zopet pred Št. Petrom. Na levi se odcepi cesta in pelje preko lepega mostu v prvo slovensko vas na desnem bregu Nadiže

v Dolenji Barnas (Vernasso). Blizu tega mosta smo zapazili ob cesti zelo staro cerkev sv. Kvirina, ki ima nekaj gotskih znakov na sebi in tudi tak napis iz leta 1493. — Zavozili smo nekoliko v strmino in kmalu drčali proti skupini čednih hiš, nad katerimi se vzpenja visok zvonik — to je Št. Peter Slovenov. Št. Peter je precej velik in jako lep trg, ki šteje nekaj nad 900 prebivalcev. Že ob vhodu smo zapazili lepe hiše; tudi nekaj letoviških poslopij je v trgu samem. Župna cerkev sv. Petra je zelo stara, nizka in ne prevelika vzpričo števila župljanov, četudi samo domačih. O shodih in drugih prilikah, ko prihajajo skoro vsi duhovni obširne župe k fari in z njimi tudi nebroj ljudstva, mora postajati narod izven cerkve. Najbolj živahen dan v tem trgu je praznik sv. Petra in Pavla. Tu vam napolnjuje pestra množica naroda vse ceste, trge in ulice, tako da si mora človek siloma delati pot skozi skoro neprodarno gnečo. Razven okoličanov in sploh beneških Slovencev prihajajo na ta sejem vsako leto tudi obmejni Slovenci iz Avstrije; precejšen kontingent udeležencev daje kobaridski okraj, posebno Kot. Popoldne pa se pripelje lahkoživa in zabave željna laška gospoda iz Čedadada in drugih bližnjih krajev. Predpoldne bi rekel je trg ves slovenski; laški kramarji, ki imajo razno šaro na prodaj, skušajo s par slovenskimi besedami obrniti pozornost kupujočega občinstva nase. Nebroj slovenskega občinstva kramlja živahno po trgu. Krčmarji odpirajo vrata gostilniških prostorov na stežaj in iz kuhinj se razširja prijeten vabljev duh različnih ukusnih pečenk. Nabito polne so gostilniške sobe, z miz se cedi zlahtna vinska kaplja — pivci ne štedijo nalivaje kupice. Predpoldne se vrši cerkvena slovesnost

s procesijo po glavni ulici. Opoldne o neznosni vročini si poišče ljudstvo senčnate prostore in se tam po svoje krepča in zabava. Krog dveh popoldne se prične na dvoriščih dveh gostilnic javen ples. Seveda imajo nalašč za to napravljene plesne podove, ki jih imenujejo brejarje ali kvadrine. To vam je vrvenje, skakanje in piskanje. Čedadski godci izvajajo poskočne italijanske melodije, ki izzivajo veselo mladino na živahen ples. Krog srede poldneva se odpravijo naši hribovci in oddaljeni izletniki proti domu; v tem času pa privre, kakor že omenjeno, iz Čedada laška gospoda v lepih kočijah, kakor tudi prosto laško ljudstvo na navadnih vozeh ali peš. Odslej prevladuje v pozno noč v trgu laška govornica in zdi se ti, da si v popolnoma laškem kraju. Rajanje traja tja do ranega jutra. Ko se začenja na obzorju svetlikati, odhajajo zakesneli veseljaki izmučeni in z zaripljenimi obrazi k počitku. In prvi žarki vzhajajočega solnca posvetijo v prazne ulice. Vse je tiho; le iznad župne cerkve sv. Petra se oglasi zvon in s svojim brenčečim glasom oznanja nastop novega dne. Glas njegov se razlega po dolini nad megleno strugo mirne Nadiže tja do obronkov nizkih gričev in skalnatih gor, dokler se zadnji odmevi ne poizgube v sinji daljavi . . .

V Št. Petru je notarski in davčni urad, orožniška postaja, pošta in brzojav. Od Št. Petra smo se vozili po lepi cesti, ki se vije v neposredni bližini Nadiže tja preko državne meje. Prej široka dolina se polagoma zožuje in strmi hribi se dvigajo ob straneh. Nam na levi strani oziroma na desnem bregu Nadiže je več skupin hiš, ki tvorijo zaselke N a v k u l a in S p a n j u t. Nekoliko više ob strmem parobku sloni večja vas s

cerkvijo; to je Landar, ki je zanimiv in slavnoznan radi svoje podzemeljske votline in cerkve sv. Ivana Krst. (Sv. Ivan v čelē t. j. v skali). Landar je prijazna vas obrobljena na zapadni strani s strmimi hribi obraslimi s kostanjem in drugim listnatim drevjem. Ob bregu Nadiže pa se razprostira ozka ravnica s skrbno obdelanimi njivami in trtnimi nasadi. Na desni breg reke drži lepo izdelan most, to je tretji most od Čedada navzgor. Ob desnem bregu reke so dalje vasi: Tarčet, Bijace in Lazi. V bližini teh je stara cerkvica in podrtine gradu Ahrenberga s staroslavno kamenito mizo, ki so se krog nje nekđaj zbirali zastopniki landarskega sodišča.

Peljali smo se premo proti severu. Po dveurni vožnji smo dospeli v Brišče, kjer smo izstopili. Pošta gre še do par minut oddaljenega zaselka Podbonesca, ki je njena končna postaja. Brišče je mala vasica razpoločena ob obeh straneh ceste. Tu imajo cerkev in kapelana, šola pa je v Podbonescu. Na zunanji strani cerkve je vzdana kamenita plošča z naslednjim napisom v gotskih črkah: Maiste(r) andr-e von lack Mai iahrs 1477.

Pred vaško gostilnico so čakali na moj in mojega sopotnika beneškega Slovenca prihod trije naši znanci, beneški Slovenci. Po kratkem oddihu smo krenili na desno stransko pot, ki pelje do skupin lepo ležečih vasic, katerim je skupno ime Ronc. Nekaj časa smo šli precej polagoma navkreber, potem smo korakali po strmih stezah izdolbenih od nalivov, tampatam po stopnicah napravljenih v mehko zemljo. Ob straneh smo videli vzorne trtne nasade (latnike) in sadovnjake, rodeče okusno sadje, ki dobivajo Rončani zanje lepe

novce. Posebno breskev je veliko. Da so se poprijeli s tako vnemo sadjarstva, je v prvi vrsti zasluga njihovega blagega pokojnega kapelana Petra Podreke, ki jih je vzpodbujal s svojim zgledom.

Po dobre pol ure trajajoči naporni hoji smo prišli do kopice hiš, izmed katerih se dviga lepi dom rodoljubne družine Domenežev. Tukaj je bil cilj mojemu potovanju.

Sprejeli so nas z znano, uprav slovansko gostoljubnostjo. Po večerji smo sedeli v topli sobi krog velike mize in živahno kramljali. Bila nas je velika družina. Razgovor se je zasukal na to in ono polje; posebno smo govorili o minulosti beneških Slovencev in tu je prišlo marsikaj važnega v ospredje.

V boljše umevanje položaja in razmer beneških Slovencev v prejšnjih stoletjih naj navedem nekaj stvarnih zgodovinskih podatkov posebno iz minulega stoletja.

Beneški Slovenci so bili pod benečansko republiko dobrih 300 let. Leta 1797. je premagal Napoleon vso gorenjo Italijo in posedel Videm. Po kampoformijskem miru istega leta je prišla beneška Slovenija pod Avstrijo. Leta 1805. se je vnela zopet vojna med Napoleonom in Avstrijo in po sklenjenem miru v Požunu je pripala dežela na desnem bregu Soče italijanski kraljevini. V fontainbloškem miru leta 1807. so določili, da naj bo Soča meja med Avstrijo in Italijo od njenega izliva do bližine Kanala. Od tod naprej naj ostane stara meja ob Idriji čez Kolovrat do Matajurja. Sedanje avstrijske vasi v kobaridskem okraju Staroselo, Kred in Borjana so bile pridružene Italiji. Ko so bili pregnani Francozi leta 1813., prišla je vsa Benečija zopet

pod Avstrijo. Leta 1814. so določili naslednjo mejo med Avstrijo in Italijo: Od Predela do Mušiča nad Breginjem gre mejna črta po starem. Tukaj obide prejšnje beneške vasi: Breginj, Logje, Robedišče in prej naštete tri; potem gre do Matajurja in objame beneško občino Livek. Ti imenovani kraji so bili tedaj ločeni od beneške Slovenije in stalno spojeni z Goriško. S cesarskim patentom od dne 3. vel. srpana leta 1816. je bil pridružen čedadski okraj kraljevini beneško-lombardski.

Še pred viharnim letom 1848. je začela Avstrija utrjevati podboneško cesto in prepovedala pod smrtno kaznijo uvažanje strelnega orožja na Beneško. Vkljub temu so ga dovažali prebivalci iz Štupice*) skoro vsak dan v koših za oglje in ga potem skrivali po votlinah in kletih, a nihče jih ni izdal. Ob izbruhu vstaje so ustanovili narodno stražo, ki je bila mahoma oborožena. Posebno so pazili narodni stražniki na tujce in jih mnogo pozaprli. Ob strminah nad cesto**) so kopicili velikanske skale, da bi jih zvalili na avstrijske vojake, če bi poskušali prodirati ob Nadiži. Komaj se je bila raznesla vest, da je papež blagoslovil Italijo in da so se uprle Benetke, Videm in druga mesta, začeli so se tudi beneški Slovenci gibati, navduševati za svobodo in staro republiko sv. Marka. Slišali so se klici „doli z Avstrijo“ in petje domoljubne pesmi:

*) Prva vas od Podbonesca v Italiji proti Kobaridu.

**) Ta cesta vodi od Kobarida v Italijo; ob njej je dolina, koder teče Nadiža zelo na tesnem; na obeh straneh reke se dvigajo strme gore.

Predraga Italija,
preljubi moj dom,
do zadnje moje ure
jest ljubu te bom.

Si v kjetnah živila
objokana vsa,
'na diklja špotljiva
do zdaj si ti b'la.

Raztargi te kjetne,
obriši suzó,
gor vzdigni bandjero
v treh farbah lepó.

(Carlo Podrecca, *Slavia Italiana* pg 23.)

K novoustanovljeni straži je pristopilo tudi mnogo Slovencev in ko se je bil raznesel glas, da hočejo Avstrijci naskočiti Čedad, prihitelo je ljudstvo iz vsega okraja, da bi ga branilo. Ko so izvedeli, da je avstrijski general Nugent prisilil Videm, da se mu je vdal, tedaj so spoznali, da je njih početje vodila le hipna navdušenost; vrnili so se zlovoljni domov in avstrijski bataljon je posedel brez težave Čedad.

Po oklicu italijanske kraljevine so se vedno bolj širile garibaldinske ideje med beneškimi Slovenci. Že leta 1864. se je obleklo kakih 24 slovenskih mladeničev v garibaldinsko uniformo in javno nastopilo pred cerkvijo v Gornjem Barnasu.

Po vojni leta 1866. in premirju v Krminu napravili so med beneškimi Slovenci plebiscit. Vsi k tej odločitvi poklicani so se izrekli za monarhističnokonstitucionalno vlado kralja Viktorja Emanuela II.; en sam Slovenec je bil proti zedinjenju z Italijo! Avstrija si je sicer prizadevala, ohraniti si Benečijo vsaj do Tera, koder so bivali večinoma Slovenci. Zato re hotela odstopiti primierski okraj na Tirolskem, a italijanska vlada je odgovorila, da ne more, češ, da je plebiscit že odločil in tako je ostalo na tem, pri čemer

smo sedaj. Prepričan sem, da se je pri izjavah delalo tudi s pritiskom, teroriziralo, in če bi bila dandanašnji dana zopet priložnost za izjavo, bi se mnogokateri oglasil za združenje z ostalimi Slovenci, oziroma z Avstrijo, ker posebno dobro se ne godi našim bratom v „svobodni kraljevini“. Glavne vzroke, da so se beneški Slovenci tako ogrevali za Italijo, moramo iskati le v tem, da je bila njihova pokrajina vedno spojena z drugimi italijanskimi deželami, torej so bili v vednem stiku z Lahi; zemljepisna lega njih deželice je taka, da se vse doline in griči spajajo v beneško ravnino — svet visi proti jugovzhodu; vrh tega ni bilo med njimi skoro nobene narodne zavednosti; ni čuda, saj je bila slovenska zavest še v avstrijskih slovenskih pokrajinah takrat šele v povojih. Sploh so bili beneški Slovenci vedno v kupčijskih zvezah z Lahi, z njimi so torej mnogo občevali in njih kraje posečali.

Ko so bili pod beneško republiko, poverila jim je važno nalogo: obrambo svoje severovzhodne meje (ob praeservationem gentium barbararum). Zato pa jim je pustila in celo potrdila njih stare privilegije v javnem življenju in v cerkvah. Sploh je lepo ravnala z njimi in s tem si jih je pridobila — bili so jej prav zvesti podaniki. Na ta način so vzljubili domovino, bili so svobodnejši nego ostali Slovenci, zato niso marali biti pod drugo državo, ki bi jim gotovo ne bila naklonila toliko svoboščin.

Za glasovanje leta 1866. so prejeli beneški Slovenci slabo plačilo. Italijanska vlada je jela zatirati slovenščino. Že leta 1869. je dala županom na Beneškem tajen ukaz naperjen zoper nadaljno rabo slovenskega jezika v teh krajih; med drugim omenja, da se

razširjajo med ljudmi tiskovine in katekizmi v slovenščini; vlada mora ustaviti tako njej sovražno rovarstvo in krivca naj zadene kazen. Tedaj je izšla tudi stroga zapoved, da se mora poučevati v šolah v italijanskem jeziku; učitelj pa, ki bi se pod katero koli pretvezo predrznil rabiti slovenski jezik v pouku, naj se takoj odstavi.

Med takimi in enakimi razgovori in spomini je mineval kratkočasni večer. Misliti je bilo na počitek; zakaj drugi dan je bilo treba zgodaj vstati. Eden izmed družbe nas opomni, da naj stopimo malo na dvorišče. In glejte, odprl se nam je odondod čaroben razgled: po hribih in gorah so plamteli veliki kresovi. Ako je eden pojemal, pa se je začel kje drugod drug dvigati; vsa okolica je bila bajno razsvetljena, vmes pa so se čuli zamolkli glasovi zvonov. Nam na nasprotni strani proti severozapadu smo opazili velikanski kres, ki je ponosno žarel proti jasnemu nebu, na katerem je brlelo nešteto zvezd; mogočni zvonovi sv. Andreja so pošiljali svoje bučeče glasove tja do strmih bregov.

Vprašal sem zavzet: Komu na čast ta razsvetljava in svečano zvonjenje? V tistem hipu se nisem spomnil jutrišnjega praznika sv. treh kraljev. V beneški Sloveniji in bližnjih drugih krajih imajo lepo staro navado, da prižigajo kresove na večer pred sv. tremi kralji, pred sv. Ivanom Krst. in sv. Petrom in Pavlom.

Drugega dne nas je zgodaj vzbudilo zvonjenje. Vabilo je k maši. Ronška cerkev je še kake pol ure oddaljena od Domenže. Po strmih stezicah smo korakali k lični cerkvi na pobočju. Stopili smo v žagrad. Pričela se je sv. daritev in mašnik je čital slovenski evangelij. V tej cerkvi nimajo orgel, zato je vedno

tiha maša, šele pri darovanju zapoje in tako je bilo tudi to pot. Nekdo je jel „naprej“ peti in nato mu je sledila vsa cerkev. Peli so staro božično pesem:

Ta dan vsega veselja
devica je rodila
tega sina božjega,
našega Odrešenika,
Stvarnika nebeškega,
angeljskega kralja;
kdo je slišal le-te glas:
Devica je rodila —
te čuda prevelika. itd.

Peli so enoglasno in prenehali stoprav pred povzdigovanjem, potem so zopet nadaljevali druge kitice do konca maše. Po maši smo se sešli pred cerkvijo z nekaterimi odličnimi možmi tistega kraja. Čakal sem kapelana. Prišel je in povedal, da danes ni pridigal, ker se mu mudi k fari v Št. Peter, kar mu je bilo jako žal, da ne moremo biti skupaj par uric.

Ljudstvo se je razšlo; jaz pa sem si ogledal njihovo pokopališče. Po nekaterih stopnicah nizzdol na levo sem dospel na prostorno groblje. Ogledoval sem spomenike in križe. Kar je bilo napisov, bili so vsi razven enega italijanski. Spomeniki so bili skromni; le tam na desni strani ob kapeličnem zidu mi je vzbudil pozornost večji in lepši pomnik. Tukaj je najbrže oni, ki ga iščem, si mislim, in namerim korake v omenjeno smer. Stal sem ob lepem grobišču z dostojnim spomenikom, na katerem je slovenski napis. Pod to rušo počiva blagi beneški slovenski rodoljub kapelan Peter Podreka. Naj mi bode dovoljeno postaviti vzornemu rodoljubu na tem mestu skromen spomenik.

Peter Podreka*) je bil markantna oseba med beneškimi Slovenci. Odlikovale so ga mnoge vrline, posebno ljubezen do slovenskega naroda. Rojen je bil v Št. Petru dne 16. svečana leta 1822. od imovitih roditeljev. Zahajal je v Čedadu v osnovne šole in prestopil pozneje v višješkofijsko gimnazijo v Videm, od koder je šel v bogoslovno semenišče. V teh letih je začela v njem kliti ljubezen do slovenskega naroda in poganjala je čvrste pogone. Uvidel je, kako je potrebno znanje slovenskega jezika duhovnikom, ki so namenjeni med Slovence. K temu je vzpodbujal tudi svoje tovariše. Dopržil je bogoslovne študije v viharnem letu 1848.; meseca vel. srpana i. l. je pel novo mašo v Št. Petru. Ostal je nekaj časa doma, pozneje pa so mu naklonili jako obširno kapelanijo Trčmunu**), ki je le poldrugo uro oddaljen od avstrijske vasi Livka. Shajal se je pogostoma s takratnim livškim vikarjem Hrastom, s katerim sta si bila iskrena prijatelja. Mudil se je često v Kobaridu, kjer je imel stik z mnogimi uglednimi Slovenci, opazoval je njihovo družabno življenje in se praktično vadil v mili mu slovenščini. Na Trčmunu je ostal osem let. Leta 1857. je bil imenovan za kapelana v Št. Petru; šestnajst let pozneje, t. j. leta 1873. pa je bil nameščen na kapelanijo v Ronec in tukaj je ostal do svoje smrti dne 4. listopada 1889.

Pokojnik je bil veselega značaja in jako zabaven. Odlikoval se je s svojo vljudnostjo in gostoljubnostjo.

*) Nastopna živolopisna črtica je povzeta po krasnem spisu Zamejskega „Peter Podreka“ v „Ljublj. Zvonu“ 1890, str. 280.

**) Rojstni kraj mentorja beneških Slovencev pesnika prof. dr. Trinka.

Bil je v neprestani zvezi z odličnimi Slovenci, posebno s pokojnim urednikom „Zgodnje Danice“ Luko Jeranom. Ta ga je večkrat vabil v Ljubljano, katere ni videl. Napotil se je enkrat tja in prišel do Postojne, kjer ga je čakal Jeran s fotografijo; gneča je bila tolika, da se prijatelja nista mogla vdobiti. Poklicali pa so ga nemudoma domov in čakati je bilo treba druge prilike, a ta mu ni bila dana. Ruskega učenjaka Baudouin de Courtenaya, ki je bil leta 1873. med beneškimi Slovenci, da prouči njih jezik, je sprejel radostno pod svojo gostoljubno streho in mu dal marsikatere zanimive podatke. Za dušno in telesno blaginjo poverjenih mu ovčic je skrbel z veliko vnemo. Učil je ljudstvo, kjer je znal in mogel; povzdignil je na visoko stopnjo sadjarstvo in vinarstvo in si s tem pridobil mnogo zaslug. Odlikovan je bil radi tega s častno diplomo in s svetinjo na sadjarskih razstavah v Trevisu in Vidmu.

Mnogo zaslug si je stekel za slovensko narodnost. Sam navdušen narodnjak je skušal tudi druge napojiti s tem blagodejnim duhom in ne brez uspeha. Sicer pa se ne more v tem mnogo doseči v Italiji. Slovenščina je izgnana iz šol in uradov, le v cerkvah ima varno zavetje. Podreka je to dobro vedel in dal izraza svojim čuvstvom v naslednji pesmi, ki sta jej prvi dve kitici navedeni na čelu temu spisu; naj navedem še ostalih šest kitic, da imamo pesem v celoti.

3. Ah, mamica draga in mila,
okove in žulje poglej,
ki nosim in bom jih nosila
jaz v svojem domovju vselej!

4. Jaz nisem ni v uradu ni v šoli,
če prav tu od vekov živim;
ko tujka beračim okoli,
le v cerkvi zavetja dobim.

5. Ne poznam veselja, radosti,
le solza mi solzo podi
po bledem obličji; do kósti
me laška pijavka mori.

6. Ko dajo lovorska vezila
ti hčerke v preslavni spomin,
jaz bom žalostinke glasila
pod vrbo, potem pa — pogin!

7. In mamka! na mojo gomilo,
te prosim, položi na njo
cipresovo tužno vezilo,
in kani 'z očesa solzo! —

8. — „Ne misli tak, hčerka slovenska!
Ne obupaj na lastni prihod:
Naj pride še sila peklenska,
ne vniči slovenski zaród!“

Vzpodbujal je često svoje tovariše, da naj bi pazili na lep in uglajen jezik, v katerem oznanjujejo božjo besedo. Primerno tvarino za to dobijo v knjigah Mohorjeve družbe, in ravno Podreka je omogočil tem koristnim knjigam dostop v mnoge zavedne družine. S sodelovanjem pok. šentpeterskega župnika Mučiča je Podreka priredil katekizem, s katerim se je dal slovensčini na Beneškem krepkejši obstoj in katehetom omogočilo uspešnejše učenje.

Vrlemu, agilnemu možu ni bilo dovolj, da je utrjeval slovensko idejo med svojim ljudstvom, hotel

ga je tudi gospodarsko dvigniti do boljšega stanja, zato je vsako priliko izkoristil v pomoč svojim rojakom.

Ves prešinjen z narodnim duhom je spesnil mnogo pesmi, katere so bile natisnjene v „Zgodnji Danici“, „Zori“ in v „Soči“ (l. 1871. zgoraj navedena pesem). Leta 1874. je izšla v „Zori“ jako priljubljena in razširjena „Slavjanka“, ki jej je oskrbel primeren napev v tempu mazurke pok. kobaridski učitelj Carli.

Podreka bi bil pisal gotovo mnogo več; ali jezik mu je delal zapreko in zato je, kakor sem že omenil, vzpodbujal posebno mlade bogoslovce, da naj bi se tesneje oklenili učenja slovenskega jezika. Započeto njegovo delo uspešno nadaljuje prof. Trinko.

Hvaležno ljudstvo je postavilo Petru Podreki lep nagrobnik, ki naj priča še nadaljnim rodovom o častnem spominu rodoljubnega moža.

S pokopališča sem se odpravil nizdol. Steze so bile postlane s kostanjevim listjem, ki mi je šumelo pod nogami. Nad menoj so krivili svoje veje stoletni kostanji in solnce je obsevalo s svojimi medlimi žarki prijazno pokrajino. Hotel sem videti domačo šolo, zato sem krenil nekoliko na levo in kmalu obstal pred enonadstropnim poslopjem, katerega pritlični prostori rabijo za učilnico. Precej velika šolska soba je opremljena skoraj tako, kakor so naše šole. Izpred šole je lep razgled. Pod nami na desno je slikovita nadižka dolina, ob drugih straneh nas okrožujejo strmi in visoki hribi. Ob velikih nalivih drve po globokih jarugah gorski potoki brzo v dolino, kjer jih sprejema Nadiža v svojo prodnato strugo. Po pobočjih je raztresenih več hiš z gospodarskimi poslopji; krog njih so lepi sadovnjaki in vinogradi.

Vsako ravninico beneški Slovenec pridno obdela, da si pridobi kaj živeža. Rončanom dajejo glavne dohodke: sadje, vino in kostanj. Živinoreja je tudi na precej visoki stopnji. Imajo svojo mlekarnico, kjer izdelujejo jako okusen sir, katerega ceni tudi gospoda v mestih. Obdelovanje zemljišč jih stane veliko truda, napornosti pa tudi denarja, ker ni mnogo delavnih moči. Mladenci iz teh krajev gredo namreč radi na večja dela, zgradbe, n. pr. h gradnji železnic, v opekarne v Avstrijo ali celo na Nemško in še dalje. Na zimo se vračajo nekateri domov in prinašajo lep zaslužek, s katerim si precej opomorejo. Lepe novce izkupijo tudi za drva; gore so obrasle z hrastovimi gozdi in koder ni še pela sekira, rastejo drevesa precej na gostem. Kar rabijo lesa za zidanje hiš, dajo ga jim domači gozdi. Za to jim rabi ponajveč kostanjev les, ki je neki sila trpežen, in lepega kamenja imajo tudi v izobilju.

Po prisojnih pobočjih se solnčijo lepi vinogradi; večinoma so podzidani in amfiteatralično razporejeni drug nad drugim. Najbolj razširjena vrsta trte je takozvana „Izabela“ (Catania), ki daje rdečkasto šibko vino prijetnega okusa, posebno prikladno za poletne mesece. Razen te je še neka druga vrsta trte, ki daje belo vino (nekak „cividin“), tudi precej šibko, a zelo pitno. Seveda v teh gorkih krajih ni mogoče, da bi uspevale boljše vrste trt; v bližnji Goriški v isti zemljepisni širini sploh ne rodi trta izimši morda par latnikov pred kako hišo. Z vinsko kupčijo so beneški Slovenci veliko na slabšem nego mi. Kako more tekrovati njih domače lahko vino s finimi opojnimi coneglianskimi in onimi iz videmske okolice, katerim cena ni tako visoka, da bi

razdirala kupčijo. Vino iz beneške Slovenije se potoči doma; tudi v Čedad ga oddajo nekaj. Krčem*) je itak vse polno, ker sme krčmariti vsakdo, da le naznani pristojni oblasti in vplača užitnine krog 5 fr. od 100 l. S tem je dana lepa prilika, da se more vino razpečati. Vendar ga precej zaostaja, ker je pridelek v Italiji naravnost ogromen, l. 1908. krog 45 mil. hl.

Vrnimo se zopet v Domenžo, kjer je bil pripravljen obed. Razvnel se je živahen razgovor; imel sem zopet priliko opazovati blagoglasnost beneško-slovenskega narečja. Ruski prof. Baudouin de Courtenay deli beneško-slovensko govorico na štiri narečja. Idrijsko narečje, ki ga govore Slovenci prebivajoči ob mejni reki v županiji Prapotno in sosednih krajih, je podobno precej onemu goriških Slovencev v zapadnih Brdih in na Kanalskem (desni breg Soče). Nadižko ali šentpetersko in tersko narečje je v marsičem podobno čakavščini, posebno v izgovarjanju polglasnega è in ć. Vsem najnerazumljiveje pa govore Rezijani, ki imajo po mnenju imenovanega profesorja svoj poseben jezik, kateri ni nobenemu drugemu slovanskemu podoben. Razen tega so še najti tupatam podnarečja, pač „vsaka vas ima svoj glas“. Najbolj azumljivo in lepozvočno je nadižko narečje, ki se odlikuje po izgovarjanju polglasnega ć n. pr. *vić* (več) *tić*, *Mučić*, *Gjačić* itd. Naj navedem primere v stavkih. „Takuo mu je šlo dobró, da nije marau *vić* služit“. Blagoglasnost daje njih jeziku še to, da naglašajo v gotovih besedah končnico é n. pr. *lepé*, *radé*, *vodé* itd. „Vesté, naše čéčice (zmanjševalna oblika za čéče-devojke)

*) Pred poldrugim letom so izdali odredbo, ki omejuje število gostilnic v tem smislu kakor pri nas.

so lepé in dobré“. Staroslovenskih polglasnikov nimajo, izgovarjajo jih kot a n. pr. *adàn, donàs, kupàc*. „Pa vesté, de vse dobro vzame na sviete ankrat konàc.“ Dolgi naglašeni **o** je prešel v beneških narečjih v **uo** n. pr. *takuo* (takó), *muorat* (morati), *težkuo* (težko) itd. Skupine **ol, il** se izgovarjajo redovito kot *u, iu* n. pr. *biu* (bil), *muoru* (moral), *hodu* (hodil) itd. **G** se izgovarja nekako kakor češki **h**.

Svoj govor pričnejo često z *'n tadá*, n. pr. *'N tadá* (in tedaj) ste bli tú Čedade. Pri lastnih imenih moškega spola jim rabi v mestniku ednine, kadar označujejo kraj, *kjer* so bili, končnica **è**. Vedno pa pridevajo imenu besedico *tú*, pravzaprav (tu-u t. j. tam v) n. pr. *tú Vidme, tú Špietre, tú Rúnce* (v Vidmu, Šempetru, Roncu) itd. V tem je nekaj podobnega v drugih slovanskih jezikih. Rusi rekajo tudi v Peterburgje, v Varšavje, Čehi v Praze, v Brně itd. Slišal sem čestokrat izgovoriti besedo *šija* za slov. vrat. Na spomin mi je prišel ruski izraz za isto besedo *шея* (šeja). Pač čudno, kako je prišel ta izraz med beneške Slovence in se tudi ohranil, ko je ostalim Slovencem nepoznan. Le v kobariškem kotu je menda še v rabi. Ako bi očistili beneško slovensko narečje vseh tujk, posebno laških in takih podobnih primeskov, vzniknilo bi nam potem lepo, čisto slovensko narečje, ki je ohranilo svojo svežost in pristnost — živ svedok krasne govorice naših pradedov — starih Slovenov.

Lastna imena so ohranila svojo prvotno obliko, dasi so jim pridejali Lahi spakedrano tujko. Jako lepa krajevna imena so: Brdo, Breg, Brezje, Brišče; Čeplesišče, Črneja, Črni vrh; Dobje; Gorjani, Grmek, Groblja; Hrastovlje; Javor, Jesenje, Ježica; Kozca, Krnice; Laze;

Njivica; Oblica, Oborče, Ošnje; Platišče, Podbonesec, Podbrdo, Podcerkev, Podrskjè, Polje, Prapotnica, Prapotno; Ravne; Selice, Sovodnje, Stara gora, Studenec; Topolovo; Zavrh, Zavrt — itd. Tudi priimki nam kažejo svojo pristinost n. pr. Barnjak (Brnik), Beligoj, Bera, Bledić, Bukovac; Črnejac, Črnoja, Črnota; Dugar, Duš; Golež, Gorenščak, Gozdnjak, Grbec, Gubana [gubánca = nagubana, ima velike gube; to je národna jed za najbolj slovesne dneve n. pr. za sinján t. j. sinji dan = dan cerkv. opasila (shoda)]; Hlodič, Hus, Hvala, Hvalica; Jelina, Jereb; Klinjon, Korenič, Kosmačin, Krajnik, Kudrič, Kukovac, Kravina; Loščak; Moderjan; Obala, Orijehnja (Orehovlje), Podgozdnjak, Podoreščak, Podrieka (Podreka), Prapotnik, Predon, Pušin; Rakar; Sokú (Sokol), Sitar, Skaunik (Skalnik), Skok, Strgar, Suok (Sok); Trakonja, Trlikar, Tružnjak; Veliščić; Zabreščak, Zaligoj, Zdraulić (Zdravljic) i. dr.

Solnce se je že nagibalo na zaton in prišel je čas, da sem se moral ločiti od gostoljubnih Rončanov. Spremljali so me v dolino do velike ceste, kjer se mi je ponudila priložnost, da se peljem z izvozčkom, ki se je vračal prazen v Čedad. Pogodivši se z njim sva stopila s tovarišem v voz in se odpeljala po prašni cesti. Izvozček je leno privzdigoval bič in opleskal večkrat suha rebra utrujene živali. Vožnja se mi je zdela jako neprijetna in jedva sem čakal, da dospemo do cilja. Bila sva ravno v pogovoru, kar začutiva, kako trdo se je zdajci ustavil voz, kakor da bi bil nekam zaril. Naglo skočiva iz voza in opaziva, da se je voz zadril v obcestni kup grušča, kljuse pa je ležalo zleknjeno na tleh moleč vse štiri od sebe. Nekoliko vinjeni voznik je opletal živinče z bičem, da bi ga spravil po

koncu, pa nič ni izdalo. Pač mučen prizor! Nabrala se je gruča radovednih ljudi in nekateri njih so pomagali izvozčku spraviti žival po koncu. Midva pa tega nisva dočakala, zakaj kmalu za tem se je pripeljala pošta in postiljon naju je z nagajivim nasmehom spravil na varno v svoj voz. Ko sva dospela do Čedadu, delala se je že tema, zato sva pospešila svoje korake proti avstrijski meji . . .

In zopet sem prinesel prijetne vtiske iz omiljene mi Beneške Slovenije.

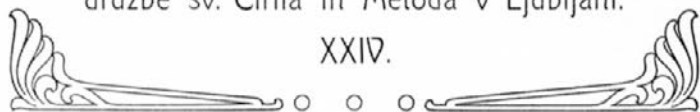
• **R. Orel.**

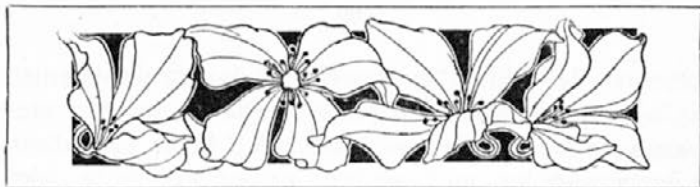

Vestnik

družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

XXIV.

Družbe sv. Cirila in Metoda redna XXIV. velika skupščina

dne 8. velikega srpana 1909 na Jesenicah.

Nič sovraga se ne bojmo;
Kakor skala trdno stojmo!
Naš namen je solnčno čist:
Vse le narodu v korist!

Pod

Pod slavolokom ozaljšanim z narodnimi trobojnicami in z gorenjo kitico, ki jo je zložila narodna pesnica Marica Komarjeva iz Št. Vida nad Ljubljano, se je kmalu po 9. jutranji uri dne 8. velikega srpana 1909 vršil na Jesenicah na Gorenjskem sprejem skupščinarjev. Pred vhodom v trg jih je pričakoval pripravljalni odbor na čelu množice domačinov in raznih narodnih društev kakor jeseniškega „Sokola“, ognjegascev in dr. Gospe in gospodične pripravljalnega odbora so bile v narodnih nošah; tudi stara moška narodna noša je bila zastopana; četa sokolskega naraščaja v kroju je prijetno povzdignila slikovitost.

Predsednik jeseniške podružnice, hkratu načelnik pripravljalnega odbora dr. Fran Kogoj je prisrčno pozdravil prišelce kakor nositelje tiste ideje, ki sta jo širila sveta solunska brata, kakor boritelje za slovensko

besedo. Zahvalil je družbo, ker si je izbrala Jesenice za letošnjo skupščino in pokazala, da ve ceniti to prevažno točko, ki je vsled železnic, ki se tu križajo, postala nekako mednarodno prehodišče, a je jako ogrožena. Govornik je izrekel željo, da bi nas vse prešinjal duh, ki je navdajal naša blagovestnika sv. Cirila in Metoda. — Ob ginljivem nagovoru je izročila potem učenka Anka Balohova v narodni noši prvomestniku krasen šopek svežih cvetic. Nato je čvrsto nastopil malček Tonček Vilman, gojenec družbenega otroškega vrtca, in vneto pozdravil skupščinarje. — Govorili so še: voditeljica otroškega vrtca gospodična Angela Rekarjeva, jeseniški višji učitelj Josip Sedlak, ki je pozival na vztrajno delo sklicevaje se na silni boj, ki nam ga je biti s sovražniki, in dr. Janko Pretnar, predsednik podružnice za Savo-Javornik-Koroško Belo; poslednji je prinesel pozdrave slovenskega delavstva, čigar otrokom je otvorila družba sv. Cirila in Metoda zavetišče; v imenu delavskih trpinov je zaklical gostom: dobro došli!*)

Tolikim iskrenim pozdravom se je odzval družbeni prvomestnik Andrej Senekovič poudarjaje, da se je družbeno vodstvo razveselilo, ko se je sprožila misel, da bodi letošnja skupščina na Jesenicah. Odbor umeva nevarnost, ki grozi tej točki. Šopek, ki ste ga poklonili, naj nas spominja ljubezni do našega naroda, vere, da ta narod ostane čist in nepomešan, in nade, da naše delo ne bo zastoj. Ne glejmo na osebe! Stvar nam bodi merodajna. Lani se je vršila naša skupščina pod

*) Gerent jeseniške občine, kjer ima družba sv. Cirila in Metoda tri šolske vrtce, — dasi rodom Slovenec — se ni prikazal skupščinarjem.

nemškim terorizmom, danes se pa nadajamo, da bomo mogli zborovati mirno in navdušeni za našo stvar.

Nato je odkritih glav zapela množica jugoslovansko himno Lepa naša domovina in sprevod z godbo gasilcev na čelu in z njihovo zastavo se je jel pomikati na zborovališče. Hiše jeseniških narodnjakov so bile odičene s slovenskimi zastavami. Iz oken je sulo cvetje na mimogredoče. Antona Trevna dvorana na Savi št. 16, kjer smo bili namenjeni zborovati, je bila premajhna za nepričakovano veliko število skupščinarjev; zato se je vršila skupščina na prostornem Trevnovem vrtu.

Iz družbenega odbora so bili navzočni na skupščini: prvomestnik Andrej Senekovič, njegov namestnik Luka Svetec, tajnik dr. Gregor Žerjav, blagajnik Aleksander Hudovernik, odborniki: dr. Dragotin vitez Bleiweis-Trsteniški, Fran Črnagoj, dr. Ernest Dereani, dr. Ivan Mrhar in Fran Pahernik; nadzornika: dr. Ferdinand Müller in dr. Vladimir Ravnihar; razsodnika: Matej Ražun in dr. Dragotin Triller.

Otvoritev.

Zborovanje je otvoril ob 11. uri družbeni prvomestnik vladni svetnik Andrej Senekovič s temle ogovorom:

Častita gospoda! Otvarjam 24. skupščino družbe sv. Cirila in Metoda. Prišli ste od vseh krajev, da vidite, koliko je vodstvo doseglo tekom zadnjega leta, da slišite o uspehih, katere ima pokazati, da presodite njegovo celotno delovanje, da poročate, če ste opazili

pri družbi kaj slabega, in podaste nasvete, kako bi se te napake odpravile, na kak način bi se družbeno delovanje podvojilo, potrojilo, da pokažete vire, s katerimi bi mogli njeno delovanje pospešiti. Vodstvo je leta 1908. hodilo tisto pot, katero si je načrtalo na zadnji skupščini. Nastopalo je povsod objektivno, pred očmi le koristi slov. naroda; na zbadanja in napade od raznih strani je molčalo. Notice je pošiljalo vodstvo vsem slovenskim listom, od katerih je bilo pričakovati, da jih objavijo. Nekateri listi so objavljali poslane notice v polnem obsegu, pred vsemi „Slov. Narod“, ki je bil včasih do polovice poln poročil o naši družbi; prinašal je redno vsak mesec objave o družbenih doneskih tako, da so bili v teh izkazih navedeni vsi dohodki do zadnjega vinarja, da je imel vsakdo natančen vpogled v družbene prispevke in videl v teh izkazih svoj dar. Drugi časopisi so prinašali le lokalne objave o vesteh, o katerih so mislili, da bodo čitateljem ugajale. Na svoji strani smo pa imeli tudi list posebnega konsorcija „Slovenski Branik“, ki je imel edini smoter, vzpodbujati in navduševati ljudstvo za delo v prid družbi sv. Cirila in Metoda. Vsem tem listom sem dolžan iskreno zahvalo, želim, da tudi v prihodnje podpirajo našo družbo in prinašajo rade volje njene objave. — Bili so pa tudi nekateri listi, ki so metali notice v koš ali jih pa grdo pokvarjali. Dne 6. rožnika (20letnica Südmarke) smo poslali notico: „Dajmo Nemcem odgovor!“ vsem slovenskim listom, tudi „Slovenecu“. To notico sta prinesla oba ljubljanska slov. dnevnik, le stavek, ki se je glasil: „Da skušamo nabrati čim več narodnega davka za družbo sv. Cirila in Metoda“ pretvoril je „Slovenec“ v stavek: „Da sku-

šamo nabrati čim več denarja za obmejne Slovence". Pripombo o nabiralnikih je sploh izpustil in pristavil, da sprejema vsak denar. Nočem rabiti ostrejše besede, rečem le, da honetno to ni bilo. „Slovenec“ se je tu pobahal z idejo, ki ni zrastle na njegovem zelniku; našopiril se je s tujim perjem tudi pri pozivu za obrambni sklad, katerega je potvoril v poziv za obrambni sklad obmejnih Slovencev. V potvarjanjuotic so mu sledile „Dolenjske Novice“. Dne 31. malega srpana 1909 je poslalo „Dolenjsko pevsko društvo v Novem mestu“ „Dolenjskim Novicam“ notico o vrtni veselici, katere čisti dobiček je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda. „Dolenjske Novice“ pa so vest o prireditvi veselice pretvorile tako, da se „čisti dobiček vporabi za obmejne Slovence". Očitalo se nam je strankarstvo; skupščina, ki je v to poklicana, naj presodi naše delovanje! Mariborska „Straža“ je očitala vodstvu, da je ptujska ženska podružnica pristopila k zvezi slovenskih društev za Štajersko in Koroško. Vodstvo ni odgovarjalo, ker ne more imeti ničesar proti temu, ako pristopi katera podružnica tudi h kaki bratovščini. O sporu med „Slovenskim šolskim društvom“ v Celovcu in Ciril-Methodovo družbo bo podrobneje poročal gospod tajnik. Tudi letos je imela družba sv. Cirila in Metoda veliko število dobrotnikov, ki so se je spominjali na smrtni postelji. Družba je prejela zadnje leto sledeča volila: 1. Marija Pavšek v Litiji 169 K 53 h; 2. Anton Hajšek v Slov. Bistrici 81 K 18 h; 3. Vekoslav Legat v Celovcu 100 K; 4. Župnik Jos. Sovič v Slov. Gradcu poleg lanskega volila 100 K še dedni delež 249 K 57 h, torej skupaj 349 K 57 h; 5. Josip Kremenšek iz Lazov pri Planini

90 K; 6. Ivan Bicek v Trstu 50 K; družba ima dobiti še ta-le volila: 1. Frančiška Pavlina Lešnik v Ilirski Bistrici 400 K; 2. Egidij Bončar v Ljubljani 100 K; 3. Viljem Martinak v Ljubljani 1000 K; 4. Iv. Boncelj v Železnikih 500 K; 5. Ivan Lokar iz Mirna na Goriškem 400 K. Umrli so nadalje sledeči rodoljubi in sotrudniki družbe: 1. Ivan Hrašovec v Gradcu; 2. Anton Ditrich v Postojni; 3. Hinko Dolenc v Razdrtem. Pozivljam slavno skupščino, da zakličemo blagim dobrotnikom: Slava!

Poudarjam še enkrat z ozirom na razne napade, da se ljubezen do družbe ne da nikomur vsiliti, prosim pa častite skupščinarje, da sodite o našem delovanju objektivno, ne glede na osebo, ki stoji na govorniškem odru, če vam je ta oseba ljuba ali ne.

Predstavljam došlega vladnega zastopnika gosp. okrajnega komisarja Kordina, pozdravljam edinega državnega poslanca gosp. ljubljanskega župana Ivana Hribarja, dež. poslance gg. dr. Villana, dr. Trillerja, dr. Gregorina, Gabrščka, Franka, Pertota, dr. Slavika in profesorja Mikša iz Rusije; obžalujem le, da ne morem pozdraviti kakega ministra-krajana, kakor ga ima priložnost pozdraviti na svojih zborih nemški Schulverein. *Jako lieber sachkosen.*

Formalno omenjam § 14. družbenih pravil, ki pravi: Glavnih skupščin se udeležujejo s posvetovalno in glasovalno pravico: a) častni družbeniki; b) pokrovitelji; c) člani družbenega vodstva; d) člani družbenega nadzorništva in razsodništva; e) podružnični zastopniki.

Poročilo tajništva.

Družbeni tajnik dr. Gregor Žerjav je poročal o družbenem delovanju takole:

Slavna skupščina! Leto, ki preteka od zadnje C.-M. skupščine v Ptuj, bode za vselej s častjo zapisano v zgodovini slovenskega naroda. Izza leta 1848. in dobe narodnih taborov ni stopila narodna zavest Slovencev na tako elementaren način v ospredje. Dne 13. kimavca 1908. se je vršila skupščina naše družbe v Ptuj, kjer je izbruhnila nemška strast in sovraštvo v dotlej nam nepoznani meri. Tedaj se je pokazalo, kako ljubi naš narod svojo šolsko družbo. Socijalni skupini, ki na tak živahen način pokaže, kako je vsem njenim članom na usodi posameznikov in narodne organizacije, gre z vso pravico ime narod, dasi Slovenci nimamo svoje državne celote. Po 13. kimavcu je odmevalo po vsej domovini. Osmino velike skupščine smo praznovali v Ljubljani ob krvi ustreljenih mučnikov Rudolfa Lundra in Ivana Adamiča. Kot nepolitičnemu društvu, ki nam preži c. kr. vlada za vsakim korakom, nam ni dovoljeno, da C.-M. družba javno izrazi svoje mnenje in občutke. To pa bi bilo tudi nepotrebno, saj vsi vemo, kaj smo si zaprisegli ob grobu Lundrovem in Adamičevem.

Poročati o družbenem delovanju v preteklem letu mi je letos toliko lažje, ker je naše narodno časopisje v posebnih oddelkih, posvečenih obrambnemu delu, o njem veliko poročalo in se je ustanovil izven družbe mesečnik „Slovenski Branik“, ki sestavno goji manjšinska vprašanja. Poročal bom letos povsem suho in stvarno o našem položaju in delu, saj čuvstva, ki

nas k temu delu vleče, je v vsakem narodnem srcu dovolj.

Pred dvema letoma smo si odkrito priznali, da je družbena notranja organizacija, naše podružništvo v veliki meri le na papirju in da mu je treba izpopolnitve ter globokosežne reforme. Taka reforma se čez noč ne da izvesti. Vendar se je naša organizacija v zadnjih dveh letih ojačila bolj, kakor je je bilo poprej v celem desetletju. Nismo sicer še došli tako daleč, da bi povsod podružnice izgubile tisti svoj slučajni značaj in bi delale trajno, redno in sestavno. Nismo še prišli skoro nikjer do tistega ideala podružnic, ki sem jih popisal v koledarju naše družbe za leto 1908. — vendar so nekatere podružnice že dospele tako daleč, da gredo pri nabiranju članov do zadnjega slovenskega moža in žene svojega okoliša, da svoje člane poučujejo o naših narodnih obrambnih vprašanjih in da se bo končno moglo jim izročiti kak manjši okoliš na meji v neposredno oskrbo. Most med diletantizmom, ki je v podružništvu neizogiben, in sestavnim delom bodo gradili naši potovalni učitelji, kojih število se bo moralo še pomnožiti.

Na **Kranjskem** se je naša organizacija od lanske skupščine zelo okrepila. Ljubljanske podružnice so ohranile svojo delavnost; priporočam pa, da si popolnoma točno opredele svoj okoliš po okrajih ter le v teh okrajih nabirajo člane. Šentpeterska ženska in moška podružnica, dalje novoreformirana šentjakobskotrnovska že delajo na podlagi tega načela. Želeti je, da se za dvorski in kolizejski okraj osnuje nova podružnica, ako se prva ljubljanska v tem smislu ne re-

formira. Le take krajevno opredeljene podružnice bodo mogle podrobno agitačno delo izvrševati in zanesti demokratičen značaj v podružništvo. Predavatelj in poročevalcev bo mogla centrala dovolj postaviti. Vodmat doslej ni samostojno organizovan, priklopil se bo lahko novi pravkar snujoči se važni podružnici za občino Moste, ki ima veliko nalogo, da reši moščansko šolsko vprašanje in **zabрани vsakateri nemški pojav v tej važni postojanki pred durmi bele Ljubljane.** Krog Ljubljane smo ustvarili par dobro delujočih podružnic. V Šiški dobro deluje moška in se je ustanovila ženska podružnica. Ustanovili smo dalje vrlo poslujočo podružnico na Viču, ustanovili Škofljico-Lavrico, h kateri je začasno priklopljen tudi Ig. Grosuplje so naravnost vzorna podružnica. Za Dobrunje-Štepanjo vas se podružnica pravkar snuje, na Posavju že deluje. Št. Vida nismo mogli doslej oživiti in moramo žal podružnico črtati. Medvode-Sora se že snuje. Mreža krog Ljubljane bo kmalu popolna. Podrobnejši podatki o podružništvu bodo razvidni iz koledarja. Kako smo začeli organizovati ljubljansko okolico, sem navedel kot primeren vzor, po katerem naj bi se iz vseh mest in trgov vršilo organizacijsko delo v okolici. Izmed delov Kranjske dežele je Dolenjska še najbolj organizovana, za njo pride Notranjska in končno Gorenjska. Kot važno pridobitev je imenovati novo podružnico v Kočevju, ki ima občni zbor še ta mesec. Ona naj postane središče narodnega prosvetnega gibanja kočevskih Slovencev. Nemci napenjajo vse moči, da razširijo meje kočevskega jezikovnega otoka. V črnomeljskem, metliškem in novomeškem okraju pritiskajo z gora v slovensko dolino, v kočevskem

okraju samem pa drže k tlom vsak slovenski pojav in sicer kakor smo videli, tudi z roparsko silo. Na vztočni meji jezikovnega otoka smo podprli Čeplje, da morejo graditi lepo javno šolo. Visi pa še vedno rodinsko vprašanje; vendar ni dvoma, da se s pomočjo črnomeljske podružnice in agilnega dr. Maleriča posreči to vprašanje popolnoma urediti. V metliškem in novomeškem okraju se borimo proti šulferajnski šoli v Lazih. Družbena šola v Rožnem dolu se otvori še letos; tudi glede na druge tamošnje razmere se je primerno ukrenilo. V Lazih bo zidal šulferajn za svojo šolo novo poslopje. Akt o novi slovenski šoli na Vršnih selih leži že dolgo nerešen pri dež. šolskem svetu. Ako bodo okrajni in deželni šolski sveti, dalje pa tudi deželni odbor poslovali nagleje in pravičneje, se bodo nameni naše družbe, ki se ne straši nobenega izdatka, lahko uresničili. Naše delo v kočevskem okraju, dalje v najskrajnejši Gorenjski se odteguje vsaki objavi.

Družbena organizacija na **Primorskem** je veliko boljša, nego na Kranjskem. Tržaške podružnice vse delujejo, Goriška dežela je pa posejana s pridnimi podružnicami. O našem narodnem položaju v Trstu izpregovorim posebej; kar se Goriške tiče, ima družba delokrog le v takih krajih, kjer narašča industrija. Pozorni moramo biti na Tržič, ki ima velikansko bodočnost, v Krmínu se deluje z naše strani jako uspešno. V Gorici sami deluje „Šolski dom“, družba pa je pripravljena v kolodvorskem delu mesta pomagati, ako se lokalnim činiteljem posreči stvariti vse za to potrebne pogoje.

Veselo se razvija podružništvo na **Štajerskem**, Samo leta 1909. smo ustanovili 12 podružnic, 5 pa

jih je oživelo. Kakor svež veter gre po zeleni Štajerski. Naše delovanje se je najbolj kazalo v dravski dolini od Spodnjega Dravograda navzdol. Vsako prošnjo smo ugodno rešili. V posameznosti se spuščati ne morem; vendar porabim priliko, da naprosim krajevne činitelje, naj prošnje, kadar jih pošljejo, opremijo s prav podrobnimi podatki. Kolikokrat se je že družbi pripetilo, da je hipoma rešila prošnjo za kak velik šolski donesek, a so se isti prosilci, ki so v prvem navdušenju pisali, potem umikali in niso hoteli delovati pri izvršitvi projekta. Tako n. pr. se je nekoč neki krajevni odbor pod vodstvom Frana Žebota iz Št. Ilja silno zavzel za ustanovitev neke važne šole, a ko je družba rešila prošnjo, ni bilo o nadaljnem sodelovanju niti govora. Torej vsaka taka zadeva prosim, da se resno in vztrajno oprime, ne le za hip.

Na **Koroškem** deluje danes le 5 podružnic. 3 se ustanovljajo. Ob tej priliki moram pojasniti razpor radi „Slovenskega šolskega društva“. Družba sv. Cirila in Metoda je od nekdanj bила pozorna na Gorotan, saj je v veliki meri zanj ustanovljena. Delovala je v sporazumu s tedanjim vodstvom koroških Slovencev, kateremu je načeloval nepozabni Andrej Einspieler. Bilo bi krivično tajiti, da se je od družbene strani mnogo storilo za probuditev koroških Slovencev. Nešteti podružnični shodi in veselice so se prirejale, kjer so govorili govorniki iz centrale poslani. V času, ko je imela družba še prav malo dohodkov, se je lotila ustanovitve šole v Velikovcu. Vse to po inicijativi in v sporazumu s tedanjim celovškim odborom. Izza kakih 9 let pa je to propagadno delo naenkrat nehalo. Podružnice so začele pešati, nič več ni bilo v njih tistega

navdušenega in požrtvovalnega dela. Tačas je prešlo politično vodstvo na Koroškem v druge roke. Družba pa se je še vedno držala starih tradicij ter v vsem svojem delovanju bila odvisna od te politične centrale. V vseh zadevah je čakala nje nasveta pa tudi njene inicijative. To vodstvo si je želelo „skrb in delo“, kakor tudi sedaj poudarja, družba pa naj bi financirala. V resnici pa so bila to leta, v katerih ni prišlo nič inicijative iz Koroške. Le župnik Ražun se je trudil krog šentjakobskega vprašanja. Končno smo prišli do prepričanja, da tako stagniranje nič več ni vzdržljivo, podružnice večidel in vse podrobno delo je spalo. Družba je nastavila potovalnega učitelja, da pride v direktni stik s prebivalstvom in spozna njega kulturne potrebe. Mislim, da ta sklep lanske skupščine ni bil greh. Ako bi čakali, da pride od „Katoliškega političnega društva“ zadostna inicijativa, bi utegnili zamuditi še eno desetletje. Dasi pa smo stopili v neposreden stik z novimi činitelji, ki jih to društvo ne priznava, nismo „Katoliškega političnega društva“ ignorirali. Prosili smo za informacije, a nismo vselej dobili odgovora. Ako torej do skupščine v Bohinjski Bistrici do marsikojega dela ni prišlo, ne gre krivda družbi, temveč le dejstvu, da smo se zanašali na inicijativo činitelja, ki tega svojega monopola ni uporabljal. Izza leta 1907. naj nam pa nihče nič ne očita. Nobene resne prošnje iz Gorotana nismo negativno rešili, podpirali smo osebe in zavode, ki imajo z narodno izobrazbo stike. Družba rada podpira vsako narodnoizobraževalno stremljenje na Koroškem. Res je, da ni ustanovila po Velikovcu nobene nove ljudske šole. To pa ne le radi tega, ker se z našimi skromnimi sredstvi na drug način več

opravi mnogokje, kakor potom šolskih stavb, ki zahtevajo velike in trajne investicije, tudi inicijative ni bilo. Za šolo v nekem kraju je bilo vse pripravljeno, a preprečil jo je knezoškofijski ordinarijat v Celovcu. Za šentjakobsko šolo se je družba hotela engажirati in je bila pogodba že sklenjena, a prišla je razsodba upravnega sodišča, ki je potrdila slov. stališče. Danes se vzdržuje v Št. Jakobu javna slovenska šola v prostorih, ki jih je sezidala slovenska darežljivost. Glede šentjakobske šole nam je „Katoliško politično društvo“ izjavilo, da nas odvezuje sklenjene pogodbe. Družba pripravlja ustanovitev nekaterih manjših šol, izpopolnitev Velikovca, podpira slovenske šole in vse, kar je z njimi v zvezi.

Komaj je lanska skupščina storila sklep o potovalnem učitelju za Koroško, se je takoj ustanovilo novo „Slovensko šolsko društvo“. Dne 4. grudnia 1908. je deželna vlada koroška potrdila pravila novega društva. Dne 10. prosinca 1909. je nam naznanilo „S. Š. D.“ razloge svoje ustanovitve. Izjavilo je, da bode predvsem korporacija, ki bo nasproti oblastvom zastopala pravice Slovencev do šolstva, dalje potrebuje „Gospodinjska šola“ v Št. Jakobu neko pravno osebo, ki je nje lastnica, novo društvo da hoče ustanovljati podružnice, a se ozirati na stare Ciril-Methodove podružnice; Ciril-Methodova družba pa ne bi smela novih podružnic ustanovljati. Družba se ni mogla odreči delovanju na Koroškem, nakar je „S. Š. D.“ naznanilo, da se pride predsednik g. Ražun sam pogajat. Naznanil je to z dopisom dne 3. svečana 1909. Isti dan pa je po trditvi „Mira“ bilo poslano na nas vse drugo pismo. „Mir“ je to bajno pismo objavil. Družba

je vprašala g. Ražuna, kdaj je to pismo bilo poslano; a ta je moral „Mir“ desavuirati z dopisom dne 7. vel. srpana 1909., kjer nam poroča, da se je uredniku „Mira“ pripetila zamenjava, kojoj kot neljubo obžaluje. Dne 19. svečana se je vršila seja, koje se je udeležil predsednik g. Ražun; uspeh je bila sledeča resolucija, ki jo je obljubil g. Ražun priporočiti odboru „S. Š. D.“ :

Slavno „Slovensko šolsko društvo“ za Koroško v roke predsednika g. župnika Mateja Ražuna pri Sv. Jakobu v Rožu. Pri seji ožjega odbora družbe sv. C. in M., kateri je prisostvoval g. župnik Matej Ražun in kateri je svoje mnenje pismeno izjavil šolski vodja in župnik v Št. Ruprtu pri Velikovcu g. Fr. Treiber, se je po vsestranskem razgovoru sprejela sledeča resolucija, ki jo je gosp. župnik Ražun obljubil priporočiti odboru „Slov. šolskega društva“. Družba sv. C. in M. jemlje na znanje ustanovitev „Slov. šolskega društva“ za Koroško ter z veseljem pozdravlja od njega izraženo željo, da bodi njegovo razmerje do družbe sv. C. in M. odkrito in prijateljsko, delovanje obeh društev pa ne samo složno, ampak skupno. Družba jemlje nadalje naznanje, da hoče „Slov. šolsko društvo“ : I. zastopati in braniti pravice slovenskega naroda v šoli, v javnosti in napram oblastim, II. ustanoviti in vzdrževati gospodinjstvo šolo pri Sv. Jakobu v Rožu. V prvem stremljenju obljubuje družba sv. C. in M. „Slov. šolskemu društvu“ svojo podporo ter prosi, da tudi „Slov. šolsko društvo“ družbo obvešča vselej o svojem delu ter pripravlja družbeno sodelovanje. Glede šolskega vprašanja pri Sv. Jakobu v Rožu izjavlja družba, da hoče iz svojih sredstev vzdržati zasebno ljudsko šolo s pravico javnosti, kakor je primerna potrebam

tamošnjega prebivalstva, to pa le v slučaju, ako bi sedaj obstoječa in iz javnih sredstev oziroma iz normalno-šolskega zaklada vzdrževana šola iz kakšnih posebnih vzrokov prenehala biti kot taka. Zato pa prosi družba sv. C. in M., da slavno „Slov. šolsko društvo“ za Koroško opusti ustanavljanje samostalnih svojih podružnic ter oživljanje in snovanje podružnic prepusti edino le družbi in ob enem družbo pri tem njenem stremljenju tudi moralno podpira. (Razlogi za to so znani zastopniku „Slov. šolskega društva“ g. Mateju Ražunu). Ako slavno „Slov. šolsko društvo“ tem predlogom pritrdi, naj se sestavi sporazumno izjava, v kateri na eni strani „Slov. šolsko društvo“ razglašča, da ne ustanavlja podružnic marveč podpira organizacijo družbe sv. C. in M., družba sv. C. in M. na drugi strani pa poudarja, da bode stremljenju „Slov. šolskega društva“ za slovensko ljudsko šolstvo posvetila vso svojo skrb in pozornost. Slavno „Slov. šolsko društvo“ se naprosi, da o tej resoluciji družbi sv. C. in M. naznači svoje sklepe in tem predlogom pritrdi, da izgine med društvoma vsako nesporazumljenje in da moreta obe društvi uspešno delovati v prid ljubemu slovenskemu narodu. — Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, dne 20. svečana 1909.

Pričakovali smo, da se ta izjava sprejme tembolj, ker smo od drugih blizu „S. Š. D.“ stoječih činiteljev dobili zagotovila, da je ta rešitev najboljša. Kako smo se začudili, ko nam sporoči „S. Š. D.“, da se je s o g l a s n o, torej tudi z glasovi istega gosp. Ražuna in gosp. Treiberja sklenilo, da se družba odreci vsakemu delu na šolskem in izobraževalnem polju na Koroškem in se omeji na sprejemanje denarja, v kateri namen

tudi sme podružnice snovati. Družba naj bo finančni minister, „S. Š. D.“ pa naj opravlja vse druge resorte, ki jim troške pokriva ta finančni minister. Stališče „S. Š. D.“ se je torej v tistih dveh mesecih, ko ni odgovorilo, bistveno izpremenilo. Poprej je bil glavni pogoj, pod katerim ne ustanavlja podružnic ta, da mi prevzamemo neke dolžnosti do Št. Jakoba; ko smo se glede teh dolžnosti sporazumeli z g. Ražunom, sedaj pa stavi drug pogoj, namreč opustitev vsega praktičnega dela in le plačevanje računov „S. Š. D.“. Umevno, da nas je to pogrelo. Odgovorili smo negativno. Razlog je bil kratko ta, da bi bilo naravnost ponižujoče, če bi družba dala eksekutivo iz rok; opravičeno bi jej lahko člani odpovedali zaupanje, ako za izdajanje denarja potrebuje posebnega društva. Nato je odbor „S. Š. D.“ poslal še odvetniško polemiko. Končno smo mi izjavili, da vztrajamo na stališču, da se ne moremo odreči, takole:

Slavno „Slovensko šolsko društvo“ v Celovcu! O cenjenem dopisu z dne 29. vel. travna 1909. se je vršil v vodstveni seji dne 23. rožnika 1909. vsestranski razgovor. Po daljšem posvetovanju smo prišli do naslednjega soglasnega zaključka: Družba sv. C. in M. vztraja na opetovano izraženem stališču, da se ne more odreči nobeni vrsti narodnega delovanja na Koroškem, ki jej je po pravilih dovoljeno. Ne smatra pa le za pravico, da deluje na Koroškem, temveč sploh za najznamenitejšo dolžnost, katero jej je izročil slovenski narod. Zdi se jej pri tej priliki potrebno ponovno zagotoviti, da ni in ne bode delala nikdar ovir delovanju kake narodne organizacije in seveda tudi ne delovanju Vašega cenjenega društva. Po zatrdilih v dosedanjih

cenjenih dopisih upamo, prosimo in se zanašamo, da se tudi z Vaše strani opusti vse, kar bi utegnilo kaliti dobro razmerje med Vašo in našo organizacijo. Saj je dela za nas dovolj, osobito imate Vi v veliki nalogi boja za ustanovitev javnih manjšinskih slovenskih šol na podlagi šolskega zakona in v tozadevnem pouku slovenskega naroda na Koroškem krasen in obširen delokrog. Sicer pa prepusti o vprašanjih, o katerih se sedaj med nami vrše pogajanja, družba sv. C. in M. končno odločitev letošnji svoji veliki skupščini, ki je itak pravzaprav edino poklicana za njih rešitev. — Z narodnim pozdravom: Vo dstvo družbe sv. C. in M. v Ljubljani, dne 24. rožnika 1909.

Ta dopis je vzel odbor „S. Š. D.“ na znanje in kot odgovor na ta apel izjavil, da zagotavlja, da se bode pri svojem delovanju z vso skrbjo ogibalo vsakega nasprotovanja C.-M. družbi, in je uverjeno, da bode isto storila tudi slavna družba njemu nasproti. Ker tedaj ni prišlo do sporazuma, smo si zagotovili lojalnost. Jaz sem uverjen, da bi lahko v marsikoji zadevi prišli do dogovorov tembolj, ker sem že svoj čas za slučaj, da ne pride do kompromisa, predlagal stalne skupne seje vsak mesec, ki bi se jih udeležili zastopniki „S. Š. D.“ in C.-M. družbe.

V odboru „S. Š. D.“ odločuje dr. Brejc. Leta je smatral za svojo nalogo, da prvi prelomi dogovor, „da se bode „S. Š. D.“ skrbno izogibalo vsakega nasprotovanja družbi sv. C. in M.!“ Dasi v to nepoklican odbornik, je sklical sejo podružnice v Celovcu v namen, da izzove njen razpust; to se mu je tudi posrečilo. Bodisi tedaj, da priznamo, da vodijo gospode pri „S. Š. D.“ kaki

stvarni razlogi, to preminjanje stališč in ta prelomitev pogodbe in pomota v „Miru“ ne delajo primernega razpoloženja za spravo. Tako, gosp. dr. Brejc, se ne postopa, če se ponuja roka.

Kar se pa tiče našega nadaljnega stališča, pa izjavljam: koroško slovensko ljudstvo ne more za to, če se mi z nekaterimi njegovimi „voditelji“ ne moremo sporazumeti glede „S. Š. D.“. Družba je ustanovljena za mejo, torej pred vsem za Gorotan. Delovali bomo naprej v pomnoženi meri, če nam bode radodarnost Slovencev iz drugih dežela to omogočila. Le obračajte se vsi bratje Korošci z zaupanjem na svojo staro prijateljico družbo sv. C. in M. Ne prinašamo vam, kakor vam pripovedujejo, tistega preklicanega kranjskega liberalizma, ampak ljubezen in pomoč vaših bratov tostran Karavank. Tudi če nas nekateri vaši zaslepljeni vodje črtijo, mi pridemo, ravnaje se po izreku: Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo! Slavna skupščina blagovoli to naše stališče odobriti!

Prehajam na popis našega šolstva: Imamo 6 ljudskih šol s 25 razredi in 1273 otroki, med njimi 564 dečkov, 709 deklic ter 18 vrtcev s 1081 otroki, med njimi 502 dečka in 579 deklic. Skupaj torej dečkov $564 + 502 = 1066$, deklic $709 + 579 = 1288$, skupaj **2354 otrok**.

Na vseh teh šolah poučuje 9 moških, 19 ženskih učnih moči ter 18 vrtnaric, torej 46 učnih moči. Vrtci so osnovani v krajih, kjer imamo prebivalstvo, ki vsled svojega socialnega značaja rabi zavetišče za otroke, kjer so starši na delu in kjer nam otroke Nemci love. Na novo se je otvoril vrtec v Ormožu, osnovani pa so že tudi vrtci v Ptujju, Brežicah, Slovenski

Bistrici, na Vrdeli in v Krminu. Povsod načelno vodstvo plača le vrtnarico in šolske potrebščine, prostor in kurjavo pa morajo oskrbeti lokalni faktorji.

Družbeno ljudsko šolstvo je preteklo leto storilo močen korak naprej: V Krminu na italijanski meji smo ustanovili svojo šolo v poslopju, ki ga je sedaj kupila družba sv. C. in M. Pomagala jej je pri tem goriška podružnica, ki bode storila vse, da se izdatek kmalu pokrije. Že letos smo imeli 45 učencev, med njimi 24 dečkov, 21 deklic. Za enorazrednico je to lep začetek tembolj, ker smo radi nujnih adaptacij mogli šolo šele po začetku šolskega leta otvoriti. Šola se kmalu razvije v dvorazrednico; novi šolski vrtec jej bo zbiral mladino. Ako se v Krminu ustanovi še posojilnica, oprostimo naše ljudstvo kmalu italijanskega jarma. V Mariboru je ostalo pri starem. V naši šoli je bilo 57 deklic. Mariborski Slovenci so tam začeli sistematično obdelovati vprašanje tamošnjega in okoliškega šolstva, družba je predlogom načelno pritrjevala. Upajmo, da krajevni činitelji kmalu pripravijo vse potrebno, da pride do ustanovitve nujnih ljudskih šol v tem mestu. Mu to smo razširili v dvorazrednico. V enorazrednico je zahajalo lani 45 otrok, dvorazrednica jih šteje letos 62. Boj proti tej šoli je ljut in besen ter nasilen, pa izdal ne bo toliko, da bi ne rešili, kar je po rojstvu in krvi našega. V Velikovcu smo imeli 210 učencev, torej za 20 več nego lani. V 4 razredih je bilo 68 dečkov in 142 deklic. Dečkov je torej premalo, njih število pada, čim se bližamo višjim razredom. Da dosežemo pravico javnosti, smo razpisali eno mesto za posvetno moško učiteljsko moč. Potem ne bo treba našim učencem hoditi k izpitom na deželno šolo. V

Trstu smo imeli letos skupno **916** otrok. Od teh 448 dečkov in 478 deklic. Za koliko javnih šol v smislu zakona, si lahko izračunamo. Mnogo smo jih morali odkloniti, ker ni prostora. 16 razredov teh naših šol je bilo krajevno tako razdeljenih, da je bilo 10 razredov v našem poslopju pri Sv. Jakobu, 2 ulici Chiarbola, en razred pri nunah, en v ulici S. Francesco in 2 na Aquedottu. Napredovali smo od lani za 2 razreda, v jeseni se otvorita še 2 razreda, da jih bo 18. Razdeli se ravnateljstvo dekliške šole, da bomo torej imeli v Trstu dve dekliški šoli, kojih novo bo razviti v višjo dekliško šolo. Radi bi razvili svoje šolstvo že letos še za par razredov, da bi ne bilo treba otrok odklanjati, a manjka prostorov. V očigled temu in žalostnemu stanju naše šole pri Sv. Jakobu je vodstvo sklenilo naročiti načrte za popolno prezidavo te šole, da bode namesto stare trdnjave stopila moderna zgradba. Na tržaških šolah, kjer je bilo letos 8 dekliških in 8 deških oddelkov, je poučevalo letos 7 moških moči in 11 dam, med njimi 5 nun. 5 teh moških moči je bilo tam imenovanih za učitelje na državno šolo na Lipskem trgu, prideljeni pa so družbeni šoli. To malenkostno drobtino nam je vrgla vlada misleč, da uteši naše klice po ljudskih šolah. A moti se! Da se vidi naša napredujoča moč, naj še pojasnim, da imamo po dva prvih deških in dekliških razredov. V deška prva razreda se je vpisalo skupaj 111 dečkov, v drugem razredu je bilo 108 dečkov, v tretjem 94, v četrtem 56, v peti razred pa se jih je vpisalo 43. Povsod pomanjkanje prostora, ki sili, da odklanjamo. Ob ilustraciji tega evropskega škandala v Trstu si dovolim že danes opozoriti, da računa c. kr. vlada napak,

če meni, da se bomo mi zadovoljili s 5 državnimi učitelji. Že letos jeseni bo prišlo do krize. Zopet se nam bo priglasilo stotine otrok; letos, kakor je pričakovati, se bo oglasilo za vsprejem v družbene zavode mnogo več kakor 1000 otrok. Mi jih ne bomo mogli toliko vzeti pod streho, s krvavečim srcem jih bomo odklanjali in starši bodo stali z otrokom na roki pred pragom naše šole. Pri današnjih razmerah bo nemogoče od slovenskih staršev zahtevati, naj še potrpe in počakajo. Kaj se utegne iz tega še razviti, to je danes nedogledno, gotovo pa ne bo v nečast slovenstvu, še veliko manj pa v čast tej državi, v kateri živimo.

Kar se tiče uredbe naših šol, se sklicujem na lansko svoje poročilo. Pri nabavi učil nismo štedili, opremiti smo šole kar mogoče dobro z vsemi potrebami; prošnjam za mladinske knjige od strani obmejnih šol smo vsem ugodili, priredili celo vrsto božičnic. Učni uspehi so bili povsod dobri. Razmerje z učiteljstvom je bilo ugodno, kar mogoče smo ugodili njih opravičenim materijalnim zahtevkom. Vrtnarice so večinoma zadovoljno gojile stik z delavskimi starši.

Zahvala gre ljubljanskim damam osobito gojenkam dekliškega liceja in višje dekliške šole oziroma njihovi voditeljici M. Wessnerjevi, ki so pripomogle, da smo priredili lepe božičnice na jezikovni meji. Kar smo dajali za šole in učitelje podpor, se odteguje javnosti. Dolžnost mi je, da tu izrazim iskreno zahvalo naprednemu časopisju, ki je požrtvovalno delalo za družbo. To časopisje naj nam nadlegovanja ne zameri. Še vedno je v širših krogih premalo znana naša šolska družba, le potom zgovornih besed, ki ti-sočkrat pomnožene hite med narod, moremo prodreti.

Zaključuje svoje poročilo opomnim, da obhajamo prihodnje leto **25letnico**. Tedaj bo ob naši strani že delovala mlada gospodarska obrambna organizacija. Društveni prijatelji in njeni gojenci pa se bodo zbrali polnoštevilno krog nje. Ta proslava naj bi postala **velikanska narodna manifestacija za šolstvo** najbolj eksponiranega dela slovanstva na jugu ob važni točki na Adriji.

Družbeno vodstvo se je zbiralo redno vsak mesec k vodstvenim sejam; vmes pa so se vršile številne seje odsekov in ožjega odbora. Naša pisarna, sestojeca iz treh vrlih uradnikov, ki jih ne vodi pri tem delu nič drugega kakor ljubezen do naroda, in enega pomožnega uradnika — vsi pa pod ravnateljstvom našega prvomestnika kot vodje pisarne so rešili preteklo leto ogromne množine dela. Še leta 1906. je bilo 1300 ekshibitnih števil, leta 1907.: 2089, leta 1908.: 3424, letos pa jih imamo že 3320 do danes. Pri tem so računani le inicijativni dopisi pisarne brez knjigovodstva in ves prihod dopisov. Za poštnino se je izdalo leta 1907. 853 K, leta 1908. 1400 K, letos pa že nad 1000 K.

Ne tajim, da v mnogem nismo dosegli, kar smo želeli in kar se je morda tu ali tam od nas pričakovalo, oviralo nas je pri tem pomanjkanje pomoči lokalnih činiteljev, spletke nasprotnikov in dejstvo, da podrobno delo še ni povsod osobito na Štajerskem in Koroškem razdeljeno. Pokrajinske zveze in potovalni učitelji nam bodo omogočili, da bomo lahko povsod v vsakem eksponiranem kraju imeli svojo roko. Dasi torej sami najbolj čutimo, da bi bilo treba še stokratnega dela in pomočnikov, vendar prosim, da se to poročilo vzame

na znanje, ker smo vodstvo in uradništvo se trudili po vseh svojih močeh, da koristimo ljubljeni naši družbi in se tem potom bližamo smotru svojega življenja in dela, da bo **naš narod na svoji zemlji svoj gospod.**

Debata o tajnikovem poročilu.

(Po stenogramu.)

Prvomestnik je otvoril debato o tajnikovem poročilu in prosil na izrecno željo vladnega zastopnika, da naj pride vsak govornik na oder.

K besedi se je oglasil šentjakobski župnik **Matej Ražun**: Moj namen in moja naloga je edino le ta, da na tukajšnji skupščini govorim toliko, kolikor je potreba v pojasnilo razmerja med obema društvoma. Glede prevzetja šentjakobske šole konstatiram kot predsednik „Slov. šolskega društva“, da glede prevzetja ni bila sklenjena nobena pogodba, ampak je obstal le usten dogovor, ki bi se bil moral pa šele potrditi. O tej točki samo toliko. (Klici: Jako malo!). Nesporazumljenje ni povzročeno od naše strani. Dogovor se je pisмено sestavil pozneje in poslal društvu z razliko, da se je pasus ustnega dogovora v Ljubljani, „da pri ustanavljanju podružnic sodeluje tudi „Slovensko šolsko društvo“, izpremenil v toliko, da pravi pismeni odgovor: „da dovoljuje družba sv. C. in M. „Slov. šolskemu društvu“ pri ustanavljanju podružnic le moralno podporo“. To je ono, kar nas je razdružilo. (Klic: To je vendar malenkost!) Mislim, da to ni nikaka malenkost. (Klic: Če je to edini povod razdruženju, ste pač malo narodni!) Jaz se narodnosti ne pustim od nikogar učiti! Jaz sem naroden in si nasprotnega ne

pustim očitati. Stavek: da bi bila družba le finančni minister, je napačen.⁷ Mi smo samo predlagali, da se denar, ki se zbere, porabi sporazumno med obema društvoma. Naj omenjam, da so se pogajanja izpočetka res razvijala, da smo bili tudi mi veseli; bili smo prepričani, da se bomo sporazumeli. Toda preskrbelo se ni niti potrebnih listin, katerih še sedaj nimamo. Naš namen je bil solnčnočist.⁷ Navzkriž je prišlo šele potem, ko se je poudarjalo, da ustanavlja samo družba svoje podružnice, „Slov. šolsko društvo“ pa naj to opusti. (Klic: Vsak svoje!) Rekli smo, da opustimo, toda delati hočemo vendar. Storili smo vse, da bi ostalo delo skupno in edino.⁷ Vidim, da preveč govorim; sklepam z največjim obžalovanjem, da se ne more vsled tega nesporazuma ohraniti edinost in skupno delovanje; vidim, da je tu to nemogoče, zato pozdravljeni: Z Bogom! Delajmo skupno, le toliko časa smo močni! (Hrup; klic: Kdo dela razdor?)

Prvomestnik je odgovoril takole:

Gospod župnik trdi, da ni obstajala pogodba, ampak le dogovor⁷ glede prevzeta šentjakobske šole. Da temu ni tako, je razvidno iz sledečega dopisa „Katoliškega političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem“, ki ga je družbi poslalo na dopis, v katerem je družba sv. C. in M. vprašala, ostane v zadevi šentjakobske šole pri sklenjenem dogovoru. Na to vprašanje nanašajoči se del dopisa „Katoliškega političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem“ slove:

„Glede šentjakobske šole izraža podpisani odbor „Družbi sv. C. in M.“ iskreno zahvalo za njeno pripravljenost, to šolo vzdrževati; ker je pa upravno

sodišče z razsodbo od 6. grudna 1907. razdelitev šentjakobske šole v slovenski in utrakvistični oddelek označilo kot nepostavno in se bode vsled tega na javni ljudski šoli v Št. Jakobu pač moralo zopet uvesti status quo ante, tedaj je nameravana ustanovitev narodne ljudske šole v Št. Jakobu vsaj za sedaj postala brezpredmetna in se bode vsled tega postavljena stavba porabila takoj v pospeševanje gospodarske in gospodinske izobrazbe koroških Slovencev. Ker pa te vrste nameni ne spadajo v okvir „Družbe sv. C. in M.“, — kar se je v imenu družbe opetovano poudarjalo — tedaj je, kakor že rečeno, lanskoletni dogovor z „Družbo sv. C. in M.“ radi prevzeta šentjakobske šole postal brezpredmeten.“ Ta dopis sta lastnorčno podpisala dr. Brejc kot predsednik in Fr. Smodej kot tajnik; družba pa ga je prejela dne 1. svečana. Iz tega je razvidno, da je družba hotela pomagati.

K besedi se je oglasil župnik dr. Arnejc kot zastopnik pokrovitelja Singerja. Prvomestnik mu je pojasnil, da kakor tak v smislu pravil nima besede, ker pokrovitelj ne more imeti zastopnika.

Arnejc: Prosim torej besedo kot gost. (Klic: Samo dostojno se naj obnaša!)

A.: Ne pustim se od nikogar poučevati dostojnosti. Prosim vas odkritosrčne ljubezni do koroških Slovencev. Hočem govoriti o edinosti, vse druge ozire pustim na strani. Družba hodi čudno pot in reči moram: o jerum, jerum, jerum, o quae mutatio rerum! Včasih smo bili edini. Danes tega ni, ker je družba sv. C. in M. vzrok, da se je razbila sloga. (Klici: Kdo? — Brejc je vzrok! Ne govorite takih bedarij! Saj nima niti pravice govoriti.)

Prvomestnik: Imam sicer pravico odvzeti vam besedo; toda ker sem preliberalen, prosim, da nadaljujete, da pa družbe ne žalite!

A.: Nisem žalil. Moram vendar dokazati, kar sem trdil. Glavna reč je enotna organizacija; zato smo ustanovili šolsko društvo. Mi, koroški Slovenci, smo tako organizirani, da ne moremo trpeti druge paralelne organizacije. Glavna reč je edinost in ta je sedaj v nevarnosti. Mi smo taki duhovniki, ki se še vedno dobro razumemo z naprednjaki. Naš dr. Brejc je rekel: Dajte nam na razpolago, mi bodemo učitelje z denarjem podpirali. (Hrup.) Ne morete mi ljubšega narediti, da mi zamašite usta; če nas vržete ven, pa gremo! — Dr. Brejc ni dobil odgovora, družba ni poslala denarja. Nasprotno pa je dala nekemu posamezniku v roke denar, da podpira učitelje in dijake. Dokazil nam ni treba. Vemo od študentov, da so denar dobivali. Gre za organizacijo! (Smeh, hrup.) Če se odcepijo od nas, to je grob Korošcem. Dr. Brejc je pri nas naredil edinost. Bili smo raztrgani in Brejc je prišel in vse rešil. On je naredil enoto med nami, da smo prišli do tako velikanskega uspeha in zato se moramo zahvaliti dr. Brejcu. On je vse storil, kar je mogel storiti za koroške Slovence. Prinesel je nov duh, katerega pa družba sv. Cirila in Metoda noče podpirati, ker je nasprotna koroškim Slovincem. (Klic: Nehajte s temi nesramnostmi! Hrup.) Dr. Brejc je naš prvi voditelj. (Klic: Šusteršičev kočijaž!)

Prvomestnik: Prisiljen sem odvzeti vam besedo! Vprašam vas samo: Povejte, če je res delala družba sv. C. in M. škodo Korošcem? Pustite dr. Brejca pri miru. Ali je družba naredila kak naroden kvar ali ga namerava storiti?

A.: Družba ima svojo moč v denarju. Ta pride na Koroško in ne gre v istem stremljenju, kakor želimo mi. *Aha!!*

Prvomestnik: Eno stvar moramo popraviti: Dr. Arnejc trdi, da pošilja družba denar dr. Müllerju. To ni res. Pač pa je dajala denar učiteljiščnikom in sicer denar, ki se je nabral iz drugih dohodkov. Družba ima pravico podpirati, kogar hoče.

K besedi se oglasi dr. Rostohar:

Ne nastopam, da bi postavljaj kake teze, kakor gospodje predgovorniki, ker moje mnenje je, ne zabavljati, ampak posvetovati se, kako bomo nadalje delovali. Dolgo časa sem že na Koroškem, in poznam razmere precej dobro. Dovoljujem si koroške rodoljube opisati, kakršni so de facto. Predlansko leto smo se pogovarjali, da bo treba misliti, da pride na Koroško več učiteljev, ker le ti morejo med ljudstvom uspešno delovati. In ti ljudje so rekli: Mi nočemo učiteljev, ker bodo proti nam delovali. Druga stvar, g. Arnejc, je ta: Bil sem v Beljaku kot suplent in povabil sem učiteljiščnike, da bi ustanovili prosvetno društvo. Šlo je samo za program. Ker se je reklo, da se more delovati le pri društvu, ki je izrecno katoliškonarodno, mi pa smo hoteli samo narodno, je dr. Arnejc rekel: Quod non! pa raje gremo! Brejci so zato, da so sami. „Nam je za stranko“. Mi pa rajši glejmo, da stopamo naprej ne glede na to, če kdo zabavlja, glejmo, da delovanje družbeno potrojimo! (Ploskanje!)

Nato se je oglasil dr. Smodej: Govoril bom kratko. Jaz sem pričakoval kaj takega na današnji skupščini. Jaz sem vedno odkrit in tudi povem, da sem urednik „Mira“. Mi od skupščine ne pričakujemo

veliko, ker vemo, kako je bilo predlansko leto. Treba je resnico povedati. (Klic: K stvari, ne zabavljajte!) Dragi! mi nismo prišli semkaj, da bi se nam usta zavezala. Dr. Arnejc ni govoril nič žaljivega. Mi nismo prišli žato, da se začnemo prepirati, ampak prišli smo zato, da izprevidimo, če je sploh mogoče skupno delovanje, zato, da se zedinimo, če družba sprejme naše pogoje, drugače gremo kot prijatelji narazen. (Medklici.) . . . Če se pa že v naprej tako izrazite, — pa gremo.

Potem je govoril M. Prosek ar iz Kotmare vasi: Oprostite, da sem se oglasil k besedi. Zastopam podružnico za Kotmaro vas in okolico. 20 let že vodim to podružnico in sem vedno v stiku z vodstvom ter poznam dobro vse razmere. Vem tudi, koliko je družba darovala za nas Korošce ter sem tako prost, da se zahvaljujem za vse podpore. Če se ustanovi na Koroškem novo društvo, temu nisem nasproten; naj tudi ono deluje na korist našega naroda. Kdor pa hoče ostati pri družbi, naj ostane. Naj nas družba še naprej podpira, kakor nas je podpirala dosedaj! (Burno odobravanje.)

Prvomestnik je stavil nato predlog, da naj ostaneta obe družbi, kakor sta, naj obe delujeta.

Rastohar je popravil svojo trditev v toliko, da je v svojem govoru zamenjal osebo dr. Arnejca z Erlichom.

K besedi se je oglasil župnik Treiber iz Velikovca: Slavna skupščina! Zahvaljujem se za vse velike dobrote, katere nam je družba naklonila posebno letošnje leto. Zahvaljujem se za 4razredno šolo v Velikovcu, za korake, ki so se v tem oziru storili, in

priznati moram, da je družba postopala zelo kulantno; napravil se je tudi vodovod. Za vse to se družbi še enkrat zahvaljujem. Ne bom vlival olja v ogenj. Kdor ima srce, naj dela tako kakor sem rekel lansko leto v Ptuju: Odstranimo, kar nas loči! (Živioklici!) Ne nastopam pa tu kakor tožnik svojih duhovnih sobratov. Naj mi rajši jezik segnije, kakor da bi obsojal svoje stanovske tovariše. Pred menoj je stal na govorniškem odru moj sobojevnik Ražun. Z njim delujeva že nad dvajset let. Manjkalo je govornikov in storil sem vse, hodil okrog in bodril ljudstvo, dasi sem bil izmučen, a odnehati nisem hotel in mogel; človek, ki ima ljubezen do stvari, stori vse. Tako delo je le mogoče, če je ljubezen do njega in medsebojno zaupanje. In bojim se, kdo da bo delal sedaj na Koroškem. Kdo bo delal, ako ne bo zastopnosti? Delavcev in govornikov je sedaj več nego prej, ali imamo razpor. Delo je nemogoče, če ni pravega sporazumljenja. V družbi ima vsak prostor; le osebnega vprašanja se ne dotikati. Mene se je tu napadlo iz predsedniške mize. Gospod tajnik je rekel, da sem v seji šolskega društva tudi jaz za to glasoval. Prosim, imam svoje mišljenje. Moj narodni prapor je in mora biti čist. Ako sem vodja „narodne šole“, sem neplačan vodja; to se mi je očitalo, prosim, da to prekličete, da tega ne odobravate. Jaz podpiram vsako družbo, ako dela za narod; ako sem tedaj pristopil tudi šolskemu društvu, sem storil to zato, ker hoče delovati za koroške Slovence; nihče mi ne sme tega očitati. Kdo mi bo očital, da nisem naroden, če na stran stopim! Jaz končam: Odstranimo razpor; ni dobro, ako vlada mnogo ljudi, eden naj bo vladar. (Pritrjevanje.)

Naposled je izpregovoril državni poslanec in župan Ivan Hribar: Besede častitega g. predgovornika so za družbo najboljše zadostilo. Po vseh napadih, ki so leteli na družbo, je častiti g. župnik Treiber družbi zahvalo dajal za družbene podpore; govoril je besede pohvale za družbeno delovanje. Te besede nam pričajo, da je družba sv. C. in M. vršila tudi na Koroškem svojo dolžnost. Družba si je vedno v svesti svoje naloge, pomagati bratom, kjer je treba in mogoče, kjer preti nevarnost od tujega življa. Družba pa koroških Slovencev tudi gotovo pozabila ne bode, temveč jih bode podpirala z isto vnemo, kakor doslej. (Viharno odobravanje.) Akoravno obstoji posebno društvo, naj obstoji; dela je za dve dovolj. Stališče, katero zastopa vodstvo, je popolnoma pravilno. Kdor se trudi z nabiranjem prispevkov, naj tudi odločuje, kam se ta denar dá. Predlagam, da se debata o tej stvari zaključi; da blagovoli glavna skupščina izreči vodstvu zahvalo zlasti za delovanje družbe na Koroškem in prošnjo, naj tudi v bodoče koroških Slovencev ne pozabi. Mi bomo podpore tudi proti vaši volji prinašali na Koroško. Darežljivost bode ravno zaradi tega večja. Če tudi se je družbi prorokoval pogin, morate ravno tu videti, kako je vse za družbo navdušeno. Odpro naj se vam oči! Zakaj nam vsem gre le za ohranitev svojega jezika in narodnosti. Kar nas loči, proč! (Neprestano odobravanje.)

Prvomestnik je dal na glasovanje predlog, da naj se konča debata (Sprejeto) in podelil končno besedo tajniku dr. Žerjavu, ki je odgovarjal Ražunu in dr. Arnejcu ter podal pojasnilo radi pogodbe o šentjakovski šoli. Glede na razdeljevanje podpor je omenil,

da to ne pristoja političnemu društvu, marveč je družba si vzela za načelo, da naj o tem odločujejo podpirančevi stanovski tovariši. Gosp. župnik Ražun je bil nekonsekventen, rekši: tisto resolucijo ste vi sestavili šele po seji. Jaz sem osebno med sejo koncipiral dotično resolucijo. On pravi, da ni videl zadnjega stavka v njej. To je izključeno. Drugo sem povedal itak v svojem tajniškem poročilu. Izjavljam, da se glede eksekutive ne da ničesar komandirati. Izjavljam še enkrat, da je družba tudi sedaj vedno pripravljena s „Slov. šolskim društvom“ redno shajati se na skupna posvetovanja o perečih šolskih vprašanjih vkľjub temu, da se nas je odbijalo. Družba še vedno ponuja svojo roko „Slovenskemu šolskemu društvu“. (Odobranje.)

Prvomestnik je dal na glasovanje tajniško poročilo s tem dostavkom in predlog župana Hribarja. Tajnikovo poročilo se je odobrilo in predlog soglasno sprejel.

Poročilo blagajnikovo.

Družbeni blagajnik notar Aleksander Hudovernik je poročal takole:

Čast mi je, poročati vam na 24. veliki skupščini o denarnem poslovanju družbe sv. C. in M. za leto 1908. Kakor razvidite iz tiskanega računa, imela je družba sv. C. in M. leta 1908. dohodkov 136.268 K 69 v, potroškov pa 93.483 K 72 v in je znašal prebitok konec računske dobe 42.784 K 97 v, kateri se je prenesel na novi račun za leto 1909.

Leta 1907. je imela družba dohodkov 95.151 K 03 v in presegajo torej dohodki zadnjega leta one z

leta 1907. za 41.117 K 86 v; nasproti pa so znašali potroški 1907. leta 76.160 K 67 v in presegajo torej potroški zadnjega leta one iz leta 1907. za 17.323 K 05 v. Da so se tudi naše podružnice ojačile, dokaz temu, da znašajo prispevki podružnic 49.026 K 80 v, dočim so znašali leta 1907. 36.106 K 55 v; pomnožili so se za 12.920 K. Podružnic je delovalo 122, torej 19 več nego leta 1907. Od teh odpade na Kranjsko 59, na Štajersko 42, na Koroško 5, na Goriško 11, na Trst in okolico 5, skupaj 122. Na vsak način pa štejemo premalo podružnic; skrbeti bode treba, da se v vsakem kraju ustanovi nova podružnica.

Na Kranjskem je najkrepkeje delovala šentjakobsko-trnovska ženska podružnica, ki je izkazala 2282 K 50 v dohodkov, na Štajerskem ženska podružnica v Ptujju, ki je izkazala 1304 K 60 v dohodkov, na Koroškem šele lani ustanovljena podružnica v Borovljah, ki je imela 200 K dohodkov, na Goriškem moška podružnica v Gorici, ki je izkazala 1700 K dohodkov, na Tržaškem **moška podružnica v Trstu** s 7405 K 12 v dohodkov, katera je poleg ženske podružnice v Trstu (ki je imela 3484 K 79 v dohodkov) bila najagilnejša in najbolj delavna in jej zato tudi v preteklem letu pristoja **prvo mesto** med vsemi podružnicami.

Od podružnic na deželi pa je najbolj delovala ona v **Velikih Laščah**, ki je imela 1286 K dohodkov, dokaz, kako more prospovati podružnica, ki so jej člani prepojeni domovinske ljubezni. Tudi v zadnjem družbenem letu nas niso pozabile rodoljubne naše občine, denarni zavodi in narodna društva ter so nam naklonili podporo v znesku 6917 K 60 v, torej za 2534 K 73 v več nego leta 1907.

Slovenski časniki so nabrali za družbo 12.839 K 06 v, in med temi „Slov. Narod“ 11.935 K 84. Ti dohodki presegajo one iz leta 1907. za 6271 K 36 v, skoraj za polovico. — Prodaja družbenih užigalic se je tudi v zadnjem letu dobro obnesla, dobili smo celih 6000 K. Računski listki so nam donesli 5519 K 53 v, za 4663 K 77 v več nego leta 1907. Prepričan pa sem, da se bodo dohodki iz računskih listov še bolj pomnožili, če bomo dosledno zahtevali po vseh slovenskih gostilnah in kavarnah naše računske liste.

Družbeni nabiralniki so nam dali 14.138 K 24 v dohodkov; ker so nam donesli leta 1907. le 1318 K 56 v, so se ti dohodki pomnožili za 12.818 K 68 v. Narodnega kolka se je razpečalo za 8404 K 13 v, za 3457 K 90 v več nego leta 1907.

Potroški za šole in druge družbene zavode so znašali 56.074 K 78 v, torej za 6224 K 28 v več nego leta 1907.

Ko govorim o denarnem poslovanju naše družbe, moram še posebej omeniti sledeče vesele pojave. Lansko leto sta priredili na korist naše družbe ljubljanski ženski podružnici šenklavško-frančiškanska in šentjakobsko-trnovska v „Narodnem domu“ veliko veselico naslovljeno „Izza kongresa“, ki nam je naklonila 4365 K. — Naj bode s tega mesta izrečena še enkrat vsem tistim damam, na čelu jim gospe Franji dr. Tavčarjevi, iskrena zahvala za ves njih trud in delo, s katerim so vprizorile to krasno veselico. Dokler nas podpirajo v našem boju za narodne pravice v tako obilni meri naše rodoljubne žene, nismo še izgubljeni. Pa tudi naši bratje na obalih sinjega Jadranskega morja, na katere iz zadnjih časov sem gleda z opravičenim po-

nosom ves slovenski svet ter se divi nad uspehi, katere so v svojem narodnem boju dosegli, nas niso pozabili. Priredili so na korist naši družbi sijajen ples, ki nam je prinesel 1642 K dohodkov. Hvala iskrena tudi vam, dragi bratje, ki uvažujete delovanje naše družbe! In kaj naj porečem o naših ameriških bratih, ki so s solznimi očmi zapustili svojo domovino ter šli v daljno Ameriko, da se tam podpro gmotno v boju za življenje? Tudi v daljni Ameriki niso pozabili na svojo staro slovensko domovino ter pazno zasledujejo vse naše delovanje. V svoji domovinski ljubezni so se nas spominjali ob raznih veselih in žalostnih prilikah ter naši družbi doposlali 440 K. Če pomislimo, kako težko si služijo ti naši rojaki denar, mora nas njih dar naravnost ganiti. Hvala, iskrena hvala vam, ki veste ceniti tudi na tujih tleh pomen naše družbe!

Dne 29. sušca lanskega leta je zamrl v Trziču doslej največji dobrotnik in mecen naše družbe — inženir Viljem Polak. Mož, ki je veliko let živel v tujini, ni pozabil svojega naroda, zasledoval je tudi na tujem naše žalostne razmere ter velik del svoje imovine velikodušno naklonil naši družbi sv. C. in M., dobro vedoč, da je stremljenje družbe ohranitev in okrepitev slovenskega naroda. Vsled zapuščinske razprave znaša to njegovo volilo družbi 190.187 K 04 v, posebej pa je volil otroškemu vrtcu v Trziču, katerega vzdržuje naša družba, znesek 2000 K z določilom, da se naj obresti te glavnice uporabijo vsako leto o sv. Miklavžu za nakup obleke in drugih potrebščin ubogim otrokom tega vrtca. Po vsebini njegove oporoke sme družba uporabljati le vsakoletne obresti te glavnice za svoje namene, obresti pa jej pristajajo šele

po smrti njegove gospe vdove in odnosno njegove sestre. To je največje volilo, katero se je doslej nakhlonilo naši družbi, in dokler ne izgine zadnji Slovenec z zemeljskih tal, živel bode spomin Viljema Polaka med nami, družba sv. C. in M. pa se ga bo vedno hvaležno spominjala kot svojega največjega dobrotnika.

Čista družbena imovina je znašala konec lanskega leta 252.145 K 13 v in se je torej, če jo primerjamo z ono iz leta 1907. v znesku 192.842 K 02 v, pomnožila v tem letu za 59,303 K 11 v. Vprašam pa, častiti skupščinarji, čigava zasluga je, da je družba sv. C. in M. v minolem letu tudi v gmotnem oziru tako vrlo napredovala? Vaša, častiti skupščinarji, in vseh onih Slovencev, ki so družbo tako vrlo podpirali s svojimi prispevki. Majhen narod smo, obkoljeni od nasprotnikov od vseh strani, a smelo trdim, da se smemo glede na požrtvovalnost in rodoljubje meriti z vsakim velikim narodom. Vaši izredni požrtvovalnosti gre hvala, da je mogla družba vsaj deloma zadostiti svoji vzvišeni nalogi, podpirati slovensko šolstvo ter ustanavljati nove zavode v krajih, kjer preti slovenstvu poguba. Zato mi dovolite, da vam vsem danes izrekam tisočero zahvalo na vaši požrtvovalnosti napram družbi, s katero ste pokazali, da uvažujete dostojno njeno delovanje. Družba naj vam bode pa tudi v bodoče ognjišče, okoli katerega se zbirajo vsi Slovenci, kakor otroci krog svoje skrbne matere. Družba bodi tudi v bodoče priporočena vašemu požrtvovalnemu rodoljubju!

Družbeni proračun za bodoče leto izkazuje za potrebščine 174.160 K, dočim je pokritja le 130.300 K; torej je primanjkljaja 43.860 K.

Če hoče družba izvršiti svoj program, treba jej pred vsem zadostnih gmotnih sredstev. Poglavitni namen družbe je ustanavljati nove šole v obmejnih nevarnih krajih in podpirati že obstoječe šole v obmejnih krajih. V takih, potujčenju in raznarodenju izpostavljenih krajih treba pred vsem skrbeti za dobre šole, v katerih se mladina ukrepi v narodnem mišljenju, utrdi v slovenskem rodoljubju in vzgoji v pravem slovenskem duhu. Zato pa treba obilo podpore, ker stanejo šole ogromno denarja. Kaj ne, častiti skupščinarji, drage slovenske sestre in dragi slovenski bratje, da se bodele tudi v bodoče ob vseh prilikah spominjali s prispevki naše družbe? Vsaj to, kar žrtvujete za družbo, žrtvujete za slovensko mladino, katere si ne damo odtujiti, to storite za ohranitev naše lepe slovenske zemlje!

„Saj narod le, ki domovino ljubi, brani,
ki dela, trudi se za njo, je vreden, da si jo ohrani!“

Ob lanski skupščini sem opozoril vas, častiti skupščinarji, na delovanje nasprotnih nam društev — nemškega „Schulvereina“ in „Lege nazionale“ in trdil, da moramo pazno zasledovati njiju nam pogubonosno delovanje. S podvojeno silo so osredotočili vse svoje delovanje na našo zemljo, vrgli so se z vso vnemo na našo slovensko Koroško, kjer je tekla zibel slovenstva, in na Dolenje Štajersko. Pa tudi na Kranjskem izkušajo izpodriniti naše postojanke. Nemški „Schulverein“ je dovolil dodatno podporo za otročji vrtec v Borovljah in večje stavbene podpore za zgradbo novih šolskih poslopij v Pliberku in pri Sv. Tomažu pri Cilenbergu. Dovolil je nadalje stavbene podpore za Črno in Bistrico na Zili, podporo za stavbo šole v Vovbrah pri Velikovcu pa je povišal, šolo pri Žihpolju

razširil in dal prezidati otročji vrtec v Železni Kapli. Iz tega pa sledi, da se je nemški „Schulverein“ vgnedzil s svojim ponemčevalnim delom v osrčju slovenske Koroške. Da bodete umeli koroške razmere, naj vam služi še sledeči zgled: Na šoli v Žrelcu je razpisala šolska oblast mesto drugega učitelja — in kar moramo pohvalno opomniti — zahtevala, da mora prosilec izkazati znanje slovenskega jezika. Vsled tega razpisa je nastal pravcati vihar v nemškem taboru. Nemški nacijski listi so poudarjali, da je nadučitelj v Žrelcu, rojen Slovenec, gotovo zmožen občevati vsaj za začetek z učenci v njih maternem jeziku in zategadelj ni potreba, da bi moral biti drugi učitelj večš slovenščine. Sicer pa pripozna graški „Tagblatt“, po katerem smo to vest posneli, da je v celovski okolici mnogo šol, na katerih, če jih tudi po večini obiskuje slovenska deca, niso niti v prvem razredu nameščeni slovenski učitelji. Mi smo jako hvaležni za to priznanje, radovedni pa smo, kako se deca sporazume s svojim slovenščine neveščim učiteljem? Na Štajerskem je otvoril „Schulverein“ novo štirikazrednico v Slovenski Bistrici in gradi nemško šolo v Št. Lenartu. Vkljub vsej agitaciji se mu ni posrečilo dobiti niti potrebnega števila otrok za to šolo. V zadnjem času si hoče pridobiti tudi Brežice in tam graditi nemško šolo. Na Štajerskem dela na poseben način. Najprvo snuje v popolnoma slovenskih krajih šole. Ko je šola v dobrem tiru, prevzame jo deželca. Tako je svoj čas ustanovil nemško šolo v Slatini pri Rogatcu. To šolo obiskuje baje letos 96 otrok, od teh 90 slovenskih in le 6 nemških — in vendar je učni jezik na tej šoli nemški. Na ta način se nam ponemčuje naša mladina. Žalost te obhaja, ko

te to šolo obiskujoči in v nemškem duhu vzgojeni otroci slovenskega pokoljenja pozdravljajo nemški. Dočim ni v naših šolah niti enega nemškega otroka, pohajajo šole nemškega „Schulvereina“ večinoma slovenski otroci. Zato smelo trdim, da bi moral „Schulverein“ svoje šole v naših krajih takoj zapreti, ako bi jim naši starši odtegnili svoje slovenske otroke. Za to nam je najboljši dokaz nemška šola v Hrastniku. Slovenski listi — in to do sedaj ni preklicano, zato moramo verjeti — so pisali, da je neki na nemški šoli v Hrastniku nastavljeni učitelj šolo ostavil, pisal pa nemškemu „Schulvereinu“, „da je sramota siliti otroke v zavod, kjer ne razume učitelj otroka, otrok pa učitelja ne, sploh pa ni v Hrastniku nobenega pravega Nemca, razen mene“. Nič bolje ni na Primorskem. Slovenci v Trstu so nakazani edino le na naše učne zavode, ki pa daleko ne zadostujejo, da bi vsprejeli vse za šolo godne slovenske otroke. Za novo ustanovljeno nemško šolo v Gorici je dovolilo železniško ministrstvo 3000 K podpore, podpira jo pa „Südmark“ s 4300 K, nemški „Schulverein“ iz Nemčije pa jej pošilja 4000 M. podpore. In to šolo obiskujejo otroci slovenskih železničarjev! Za Kranjsko je nemški „Schulverein“ veliko žrtvoval. Kakor posnamemo iz njegovega glasnika, ni bila doslej njegove podpore nobena dežela v tej meri deležna kakor Kranjska. Dosedaj je namreč žrtvoval za našo deželo celih 811.578 K 43 v. Samo za zgradbo šol je izdal 441.547 K. V zadnjem času izkuša prodirati v Beli Krajini. Tako hoče ustanoviti nemško šolo v Rečicah, skoraj popolnoma slovenski vasi v semiški občini, v kateri ni ne enega nemškega otroka. Toda mi zasledujemo z opreznim očesom premikanje

nemškega „Schulvereina“ na naši zemlji. Treba bode mnogo truda in žrtev, da postavimo jez temu ponemčevalnemu delu naših nasprotnikov. Pribiti treba, da imajo ti naši nasprotniki dobre zaveznike zunaj naše države. Tako je pozvala vsenemška zveza v Berolinu svoje rojake na krepko podporo avstrijskega nemštva. Opozoriti vas pa moram še na neko novo nevarnost. Nemški „Schulverein“ hoče še intenzivneje delovati v naših pokrajinah in v to svrho priskočil mu je na pomoč nemški pesnik Rosegger s svojim pozivom z dne 1. vel. travna tega leta, da naj zberejo Nemci dva milijona kron za nemške šole ob jezikovnih mejah. Temu pozivu smo se odzvali po svoje tudi mi Slovenci, upoštevajoči svoje gmotne razmere. „Slovenski Branik“ je prinesel v svoji številki z dne 1. mal. srpana tega leta poziv, da naj tudi mi prispevamo za obrambni sklad po 200 K, da naberemo s tem 200.000 K, za naše razmere veliko svoto. In temu pozivu se je slovensko občinstvo imenitno odzvalo, kajti že do danes se je oglasilo nad 300 Slovencev, ki hočejo za obrambni sklad žrtvovati po 200 kron in je tedaj podpisanih že 60.000 kron, od katerih je tudi že nekaj denarja vplačanega. Slovenci smo potemtakem preje osigurali četrtinko zgorajšnje glavnice nego Nemci svojo. To je vesel pojav narodne požrtvovalnosti, ki kaže, da umevamo svoj narodni položaj.

Na letošnjem občnem zboru nemškega „Schulvereina“ je trdil nemški poslanec Dobernig, da izkušajo Nemci — in to je glavna točka njihovega stremljenja — obraniti si nemški most do Adrije. In vendar je pel naš pesnik Valentin Vodnik skoraj pred sto leti:

Od prvega tukaj
stanuje moj rod.
Če ve kdo za druž'ga,
naj reče, odkod?

Mi pa pravimo: Dokler bodemo Slovenci s tako silo ljubili svoj rod, dokler bode polagal vsak svoj dar na narodni žrtvenik, da si ohranimo svoj jezik in ojačimo svoje postojanke, se preko naše zemlje ne bo gradil nemški most do Adrije! (Burno pritrjevanje.)

Poročilo nadzorništva.

Dr. Vladimir Ravnihar je potrdil, da je vse v najlepšem redu, zato je predlagal absolutorij in zahvalo odboru in pisarni in posebno še blagajniku.

Dr. Ernest Rekar se je oglasil za besedo: Pred dvema letoma sem imel priliko nastopiti kot predsednik „Prosvete“. Letos po dveh letih z zadovoljstvom stopam pred Vas. Vodstvo stori vse, da se reši, kar se da rešiti; tako delovanje je najboljši odgovor vsem nasprotnikom. Predlagam, da se vodstvu da absolutorij s pohvalo. (Sprejeto.)

Med. Mirko Černič: Izrekam prošnjo slavnemu vodstvu, da bi pisarna kolikor mogoče točno poslovala. Vedno se čujejo pritožbe, da se mnogokrat ne dobi niti odgovora. To se naj v bodoče izboljša. — Stvar družbe je tudi, da zavzame stališče za slovensko vseučilišče. Jaz sem se obrnil na vodstvo s prošnjo, da naj nam gre v tem oziru na roke. Ker nimamo narodnega sveta, obrnil sem se na družbo, a nisem dobil odgovora. Upam, da družba o tem izpremeni svoje stališče. Akademiki ne smemo ostati osamljeni! Nemci že sedaj obetajo, da se bodo maščevali

na dunajski in graški univerzi. Apelujem torej na družbo, naj nas v našem svetem boju podpira in naj potom svojih podružnic razširja med ljudstvom vseučiliško brošuro. — Hotel je govoriti še o šolstvu in zlasti o otroškem vrtcu na Jesenicah, a prvomestnik ga je prekinil z opomnjo, da naj omeni to med slučajnostmi. Prvomestnik je tudi potrdil, da družbena pisarna redno posluje in točno odgovarja.*)

Volitve.

Prvomestnik: Odbornik dr. Ivan Svetina se je odpovedal zopetni izvolitvi. Predlagam, da vzame skupščina njegov odstop s sožaljem na znanje in da se mu izreče iskrena zahvala za njegovo požrtvovalno delo zlasti pri gradnji otroškega vrta na Savi. (Sprejeto.)

Adolf Ribnikar predlaga, da naj se volitev vrši z vzklikom. (Sprejeto.)

Izvolili so se soglasno:

v **vodstvo**: notar Aleksander Hudovernik, župnik Ivan Vrhovnik, namesto odstopivšega dr. Svetine prof. Fran Vajda;

v **nadzorništvo**: dr. Fr. Ilešič, dr. Ferdo Müller, Mat. Prosekar, dr. Vlad. Ravnihar, Miloš Stibler;

v **razsodništvo**: dr. Vinko Hudelist, Jak. Kogej, Karol Šavnik, dr. Fr. Tekavčič, dr. Karol Triller.

*) Zgodilo se je čisto, da so prišli nečitni dopisi oziroma podpisi — brez navedbe kraja in pošte; kako je moči odgovoriti na take dopise? Včasih ni mogoče ustreči kakemu naročilu; zahtevajo se nabiralniki, a so pravkar pošli; zahtevajo se o vseh svetih božične razglednice, ki izidejo šele meseca grudna. O takih in sličnih prilikah prosim jasnosti in potrpljenja pisarna.

Izprememba pravil.

Tajnik dr. Žerjav predlaga izpremembo pravil. Treba bo premembe našim družbenim pravilom; očitalo se jim je, da so starinska. Prememba pa je potrebna, in sicer nujno potrebna tudi iz drugih razlogov.

Iz dosedaj veljavnih pravil je prečital le to, kar se ima izpremeniti; namreč §§-i 1, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 14, 15, 16, 18 in 24. V teh §§-ih se nahajajo one točke, ki jih je treba bistveno predrugačiti.*) V ostalem pa se je popravil le slog in tu in tam zastareli izrazi.

Adolf Ribnikar je predlagal, da sprejme glavna skupščina vse te premembe, ki jih je nasvetoval

*) § 1. se je glasil dosedaj: D. sv. C. in M. se ustanavlja za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko (Goriško, Trst in Istro). Vodstvo in sedež jej je v Ljubljani. — Po novem: D. sv. C. in M. se ustanavlja za vse v državnem zboru zastopane kraljevine in dežele. Vodstvo in sedež družbe je v Ljubljani.

§ 4. *b* po starem: pokrovitelji, ki plačajo enkrat za vselej najmanj 100 gld. — Po novem: pokrovitelji, ki plačajo najmanj 200 K na enkrat ali v dveh obrokih tekom enega leta. — Ta § dobi nastopni dostavek: Pokroviteljnina se plodonosno nalaga in se porablja le nje obresti. Na podlagi vodstvenega sklepa se smejo pokroviteljnine porabljati tudi za nove stavbe, oziroma za ustanovitev novih šol. Pokrovitelji morejo biti fizične, pa tudi pravne osebe. Pokroviteljstvo fizičnih oseb umre obenem s fizično osebo; pokroviteljstvo pravnih oseb pa umre, kadar prenehajo obstajati v smislu svojih pravil, ki jih morajo vodstvu predložiti, sicer pa 20 let potem, ko jim je bilo pokroviteljstvo priznано od vodstva. Pokroviteljstva pravnih oseb, ki so nastala do 1. prosinca 1910, imajo veljavo do 1. prosinca 1930. Ako pa pristopijo kot pokrovitelji na pr. omizja, dijaški letniki itd., morajo ob izročitvi pokroviteljnine vodstvu imenovati osebo, ki jo je smatrati za nositeljico pokroviteljnine. Ta pokroviteljnina umre, kadar umre ta njen

in predlagal odbornik dr. Žerjav kot član vodstva družbe sv. C. in M. brez debate en bloc.

Prvomestnik je dal na glasovanje Ribnikarjev predlog, ki je bil z glasnim odobravanjem sprejet.

Darovi o skupščini.

Na veliko skupščino so došli ti-le darovi :

1) Moška in ženska podružnica v Gorici 1600 K — v, 2) podružnica na Greti in Rojanu 150 K — v, 3) dr. I. Tičar iz Kranjske gore za C.-M. obrambni sklad 200 K — v, 4) Ivan Vrhovnik iz Ljubljane namestu brzojavke skupščini 20 K — v, 5) dr. Rastohar, nabral za dr. Žerjavovo perjanico na Jesenicah

zastopnik. Ako je pokroviteljstvo nabralo več oseb ali ako je nastala iz dohodkov kake veselice, je potrebno, vodstvu izkazati, da je bila pokroviteljstvo kot namen zbirke naznanjena darovalcem.

§ 5. se vdene določba: Vsak družbenik more biti voljen v družbeno upraviteljstvo.

§ 6. se dostavi: Letniki in podporniki, ki do 31. grudna niso plačali letnega doneska za preteklo leto, nehajo biti družbeniki.

§ 8. se dodene: Na podlagi sklepa družbenega vodstva se podružnice kakega okoliša lahko združijo v pokrajinsko zvezo; v pokrajinsko zvezo pošlje vsaka podružnica po enega zastopnika. Odbor pokrajinske zveze si izvoli načelnika, podnačelnika in tajnika. Pokrajinska zveza ne pobira nikakih doneskov, pač pa stoji vodstvu na strani z nasveti in organizujočim delom.

Konec § 11. pride stavek: družbeno vodstvo, ki mora tudi naznaniti predmete razpravam.

§ 12. je dosedaj določal, da naj se podružnični nasveti javijo vodstvu vsaj do 1. dne velikega travna vsakega leta, ako se hoče, da pridejo potem pri prvi veliki skupščini na vrsto, v bodoče se zahteva, da se taki nasveti naznanijo vsaj 10 dni pred glavno skupščino. — Ta § dobí glede na volitve o podružničnih občnih zborih dodatek: če ne ugovarja nobeden izmed volilnih upravičencev, se more voliti tudi z vzklikom.

pri banketu 30 K 31 v, 6) Benedikt Poniž, c. kr. učitelj v p. v Gorici, za C.-M. obrambni sklad 200 K — v, 7) Vekoslav Bavdek iz Opatije. 3 K — v, 8) Fran Vadnal iz Kapel 7 K 60 v, 9) moška podružnica v Krškem 5 K — v, 10) Minka Pernatova od Sv. Lovrenca 22 K — v, 11) Andrej Širok iz Trsta 5 K — v, 12) Josipina Možinova za podružnico Brje 10 K — v, 13) Novak, Zadnikar, Šarec, Slatner, Cvetič iz Kamnika 10 K — v, 14) moška in ženska podružnica v Šiški 1.000 K — v, 15) Bertica Müllerjeva iz Zagorja zneske nabrane za podružnico iz nabiralnikov skupaj 450 K — v, skupaj 3.712 K 91 v.

§ 14. zadnji odstavek se je izpopolnil nekoliko in slove sedaj: Število podružničnih zastopnikov (na glavni skupščini) se ustanavlja tako, da je po stanju družbenikov dne 31. grudnia preteklega leta na vsakih 50 družbenikov en zastopnik; vendar pa mora vsaka podružnica imeti najmanj po enega.

§ 15. se je v 1. odstavku glasil dosedaj takole: Podružničnim zastopnikom je dovoljeno, pooblastiti namesto sebe kogar koli izmed družbenikov; vendar pa eden pooblaščenec ne more za druge podružnice oddati več glasov ko 5; od zastopnikov svoje podružnice pa tudi več. — Po novem se je razširil ta § takole: Podružničnim zastopnikom, kakor tudi pokroviteljem je dovoljeno, mesto sebe pismeno pooblastiti kogarkoli izmed družbenikov; vendar pa pooblaščenec ne more za druge oddati več nego 5 glasov.

V § 16. odpade glavni skupščini dosedanja pravica voliti prvomestnika, ki ga bo odslej vsako leto izmed sebe volilo vodstvo po § 18. Privzeta je točka o volitvi: če ne ugovarja nobeden volilnih upravičencev, se more voliti z vzklikom.

§ 24. govoreči o razhodu družbe določuje o njeni imovini takole: V vsakem slučaju voli zadnji odbor kuratorij, kateri oskrbuje družbeno imovino, prevzame družbene zaveze in šole do tedaj, dokler se ne ustanovi družba s sličnim namenom. Ako se razide ali razpusti kaka podružnica, pripade njen imetek družbi.

Zaključek.

Prvomestnik: Padle so morebiti ostrejšje besede, a žaljivega namena niso imele; pri vodstvu niso zapustile žela. Vse smo storili iz namena, da bi družbi koristili in da bi slovensko deco varovali potujčevanja. Upamo, da se bo napravila vez tudi z gospodi onkraj Karavank. Ljubezen do družbe se ne da nikomur vsiliti. V odboru bomo delovali enako, kakor doslej. Sodili nas bodete po našem delu v šolah. (Burno odobravanje.)

Slovensko obrambno društvo „Branibor“.

Na banketu po skupščini v Mesarjevi dvorani so se vrstile znamenite napitnice; med njimi je bil na pomembnejši govor drja. Žerjava, ki je s prepričevalnimi besedami dokazal potrebo slovenskega gospodarskega obrambnega društva, naperjenega zoper delovanje „Südmarke“. Ker se dosedaj vkljub mnogim poizkusom ni mogla oživiti „Naša straža“, je nasvetoval govornik, da naj se osnuje novo društvo „Branibor“. To stvar so toplo priporočali dr. Rastohar, Bernot, Hudovernik in Cotič, ki je v imenu tržaških Slovencev izjavil, da bodo delovali za krasno obrambno misel z vsem navdušenjem in z vso vnemo, ker moramo reševati ne le jezik, nego tudi zemljo.

Za novo društvo se je takoj izvolil pripravljiva odbor, ki mu je na čelu župan stolnega mesta ljubljanskega in drž. poslanec Ivan Hribar, člani pa: Senekovič, Hudovernik, dr. Žerjav, dr. Kukovec, Štibler, dr. Müller, dr. Slavik, A. Gabršček.

Želimo, da bi zrno, vsejano na Jesenicah, skoro vzknilo, se razrastlo in najobilnejši sad rodilo slovenskemu narodu.

Veselica.

Jeseniški rodoljubi so popoldne priredili na vrtu Višnarjevega hotela „Golice“ lepo veselico na čast skupščinarjem. Sodelovali so: jeseniški „Sokol“, domače slov. pevsko društvo, godba in kamniška „Lira“ in želi ob splošni zadovoljnosti vsestransko pohvalo.

Zahvala.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda izreka tem potom vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da se je XXIV. glavna skupščina na Jesenicah dne 8. velikega srpana tako sijajno izvršila, svojo zahvalo. Imenoma pa se še zahvaljuje pripravljalnemu odboru in njega načelniku g. drju. Kogoju, jeseniškima podružnicama in podružnici na Savi, ki so po svojih odborih priskrbele vse za prisrčen sprejem in za bivanje skupščinarjev med njimi kakor med rodnimi brati in sestricami; nadalje gasilnemu društvu, Sokolu in njega naraščaju, domači godbi, jeseniškemu pevskemu zboru, Liri iz Kamnika, sploh vsem društvom, korporacijam in posameznikom, ki so sodelovali pri sprejemu in pri veselici. Prisrčna hvala za ganljivo navdušene pozdravne govore g. drju. Kogoju, g. nadučitelju Sedlaku, Anici Balohovi, Tončku Vilmanu, gčni. Rekarjevi in g. drju. Pretnarju. Hvala vsemu

zavednemu prebivalstvu, ki je sprejemalo skupščinarje z bratskimi čuvstvi in narodnimi prapori! Hvala pa tudi vsem cenjenim delegatom, vsem cenjenim zborovalcem, vsem cenjenim delegatom naših posameznih podružnic in zastopnikom pokroviteljstev! Sploh pa iskrena hvala vsem udeležnikom, ki so vsak po svoje sodelovali pri zares slovesnem našem zborovanju in bivanju med prebivalstvom ogroženih Jesenic.

Bilanca

družbe s. Cirila in Metoda v Ljubljani

za leto 1908.

Prejemki.

Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1907. l. . . . 10.856 K 50 v

Dohodki leta 1908.

1.) Račun prispevkov podružnic in sicer udnine, pokroviteljnine, darila i. t. d.			
a) Kranjsko	20.707	K 98	v
b) Štajersko	10.919	" 43	"
c) Koroško	369	" 85	"
d) Primorsko i. s.			
Goriško	4.545	K 01	v
Trst	12.484	" 53	"
	17.029	" 54	"
Skupaj	49.026	K 80	v
2.) Račun dohodkov izvenpodružničnih veselic			
	3.053	" 54	"
3.) Račun daril in podpor i. s.			
občin	3.443	K —	v
hranilnic in posojilnic	1.751	" —	"
društev	1.723	" 60	"
Skupaj	6.917	" 60	"
4.) Račun darov Mohorjanov			
	27	" 70	"
5.) " raznih darov			
	11.771	" 32	"
Odnos	70.796	K 96	v
Odnos	10.856	K 50	v

	Prenos . . .	10.856 K 50 v
	Prenos . . .	70.796 K 96 v
6.) Račun dohodkov iz družbenih nabiralnikov	14.138	„ 24 „
7.) Račun zbirke časnikov i. s.		
„Slov. Narod“	11.935 K 84 v	
„Mir“	555	„ 40 „
„Slov. Gosp.“	200	„ — „
„Glas Naroda“	75	„ — „
„Domovina“	25	„ 97 „
„Slovenec“	23	„ 78 „
„Gorenjec“	20	„ — „
„Novi Slovenski Štajerc“	3	„ 07 „
	Skupaj . . .	12.839 „ 06 „
8.) Račun dohodkov iz prodaje družbenih vžigalic	6.000	„ — „
9.) Račun dohodkov družbenega cigaretnega papirja	395	„ 75 „
10.) Račun dohodkov družbenih peres	50	„ — „
11.) Račun dohodkov družbenih svinčnikov	21	„ 05 „
12.) Račun dohodkov družbenega voščila za črevlje	38	„ 20 „
13.) Račun dohodkov družbenega platna	200	„ — „
14.) Račun dohodkov družbenih cilindrov za svetilke	380	„ — „
15.) Račun dohodkov družbenih drož	110	„ — „
16.) Račun dohodkov družbenih narodnih znakov	50	„ — „
17.) Račun dohodkov družbenih šolskih knjig	1.202	„ 62 „
	Odnos . . .	106.221 K 88 v
	Odnos . . .	10.856 K 50 v

	Prenos . . .	10.856 K 50 v
	Prenos . . .	106.221 K 88 v
18.) Račun dohodkov družbenih knjig	1.078 "	87 "
19.) Račun dohodkov iz prodaje družbenega koledarja i. s. za leto 1908.	506 K	80 v
" 1909.	1.704 "	70 "
	<u>Skupaj . . .</u>	2.211 " 50 "
20.) Račun dohodkov narodnega kolka	8.404 "	13 "
21.) Račun dohodkov družbenih razglednic i. s. za božične razglednice od leta 1907:	1.125 K	06 v
za spoml. in velikonočne	1.726 "	34 "
zaraznerazglednice	1.467 "	66 "
za božične razgled. od leta 1908.	1.215 "	51 "
	<u>Skupaj . . .</u>	5.534 " 57 "
22.) Račun dohodkov za računske listke	5.519 "	53 "
23.) Račun dohodkov za volila	2.935 "	87 "
24.) " obresti od naloženega denarja	500 "	64 "
25.) Račun dohodkov Veselove knjižnice	9 "	20 "
26.) Račun dohodkov iz družbenih poslopij in posestev	300 "	— "
27.) Račun dohodkov iz prodaje družbenih sprejemnic.	203 "	77 "
	<u>Odnos . . .</u>	132.919 K 96 v
	Odnos . . .	10.856 K 50 v

	Prenos . . .	10.856 K 50 v
	Prenos . . .	132.919 K 96 v
28.) Račun dohodkov narodnega davka	1.260 „ 91 „	
29.) Račun prehodnih prejemkov	1.135 „ 20 „	
30.) Račun raznih prejemkov	952 „ 62 „	
Dohodki znašajo torej leta 1908 skupaj . . .	136.268 „ 69 „	
Novo najeto posojilo pri Mestni hranilnici v Ljubljani	10.000 „ — „	
	Skupaj . . .	157.125 K 19 v

Izdatki.

1.) Račun stroškov deške ljudske šole v Trstu.

a) Plače in remuneracije učiteljem in katehetom	14.830 K 29 v	
b) Plača strežnici in slugi	542 „ — „	
c) Najemnina za vzporednice	2.887 „ 96 „	
d) Učila	560 „ 33 „	
e) Zidarska in mizarska dela	1.240 „ 64 „	
f) Kurjava	325 „ 73 „	
g) Davki	3 „ 33 „	
h) Razne potrebščine	439 „ 06 „	
	Skupaj . . .	20.829 „ 34 „

2. Račun stroškov dekliske ljudske šole v Trstu.

a) Plače, stanarina i. t. d. šolskim sestram in katehetom	7.680 K 85 v	
b) Plača strežnici	330 „ — „	
c) Učila	280 „ 17 „	
d) Kurjava	162 „ 87 „	
e) Davki	3 „ 33 „	
f) Razne potrebščine	435 „ 86 „	
	Skupaj . . .	8.893 „ 08 „
	Odnos . . .	29.722 K 42 v

Prenos . . . 29.722 K 42 v

3. Račun stroškov otroškega vrtca v Rojanu.

a) Plača vrtnarici	800 K — v	
b) Najemnina za vrtec	967 „ 39 „	
	<u> </u>	
Skupaj		1.767 „ 39 „

4. Račun stroškov otroškega vrtca pri Sv. Ivanu poleg Trsta.

a) Plača in nagrada vrtnarici	892 K — v	
b) Najemnina za vrtec	300 „ — „	
c) Kurjava	30 „ — „	
d) Učila in drugo	53 „ 60 „	
	<u> </u>	
Skupaj		1.275 „ 60 „

5. Račun stroškov otroškega vrtca v Rocolu.

a) Plača in podpora vrtnarici	884 K — v	
b) Plača strežnici	54 „ — „	
c) Najemnina za vrtec	320 „ — „	
d) Kurjava	40 „ — „	
e) Učila in drugo	103 „ 12 „	
	<u> </u>	
Skupaj		1.401 „ 12 „

6. Račun stroškov otroškega vrtca v Škednju.

a) Plača in doklada vrtnarici	728 K 32 v	
b) Najemnina za vrtec	360 „ — „	
c) Strežnica in kurjava	27 „ 40 „	
d) Učila	134 „ 38 „	
e) Naprava klopi in druge potreb- ščine	329 „ 52 „	
	<u> </u>	
Skupaj		1.579 „ 62 „

7. Račun stroškov otroškega vrtca v Pevmi pri Gorici.

a) Plača vrtnarici	700 K — v	
b) „ strežnici	80 „ — „	
	<u> </u>	
Odnos	780 K — v	
	<u> </u>	
Odnos		35.746 K 15 v

	Prenos	35.746 K 15 v
	Prenos	780 K — v
c)	Najemnina za vrtec	320 „ — „
d)	Kurjava	36 „ 30 „
e)	Učila	36 „ 80 „
	Skupaj	1.173 „ 10 „

8. Račun stroškov otroškega vrtca v Devinu.

a)	Podpora županstvu v Devinu za vzdrževanje vrtca	200 K — v
b)	Za božičnico	50 „ — „
	Skupaj	250 „ — „

9. Račun stroškov ljudske šole v Krminu.

a)	Plača učitelju	466 K 72 v
b)	Za božičnico	50 „ — „
c)	Učila in drugo	55 „ 99 „
	Skupaj	572 „ 71 „

10. Račun stroškov otroškega vrtca v Trziču na Gorenjskem.

a)	Plača in nagrada vrtnarici	1.108 K — v
b)	Najemnina za vrtec	315 „ — „
c)	Kurjava	29 „ 60 „
d)	Za božičnico	76 „ 16 „
e)	Učila in drugo	144 „ 43 „
	Skupaj	1.673 „ 19 „

11. Račun stroškov otroških vrtcev na Savi pri Jesenicah.

a)	Plače vrtnaricama	1.705 K — v
b)	Plača strežnici	120 „ — „
c)	Kurjava, svečava, i. dr.	119 „ 38 „
d)	Davki	44 „ 20 „
	Skupaj	1.988 „ 58 „
	Odnos	41.403 K 73 v

Prenos . . . 41.403 K 73 v

12. Račun stroškov otroškega vrtca na Jesenicah.

a) Plača vrtnarici	800 K — v	
b) Učila in drugo	45 „ 55 „	
	<u>Skupaj . . .</u>	845 „ 55 „

13. Račun stroškov šolstva v Št. Rupertu pri Velikovcu.

Plačani zneski i. s.

a) Za leto 1907.

Šolskim sestram povrnjeni stroški i. s.

za učila	75 K 72 v	
„ kurjavo	13 „ 96 „	
„ vzdrževanje poslopja in po- pravila	361 „ 29 „	
	<u>Skupaj . . .</u>	450 K 97 v

b) Za leto 1908.

Plače šolskim

sestram	3.600 K — v	
za kurjavo	400 „ — „	
„ preskušnjo	85 „ — „	
zavarovalnina	52 „ 87 „	
davki	72 „ 69 „	
	<u>Skupaj . . .</u>	4.210 „ 56 „
	<u>Skupaj . . .</u>	4.661 „ 53 „

14. Račun stroškov šolstva v Mariboru.

a) Stroški za otroški vrtec.

Plača šolskim sestram za šolsko

leto 1907/8 . . . 1.000 K — v

Učila 61 „ 78 „

Skupaj . . . 1.061 K 78 v _____

Odnos . . . 46.910 K 81 v

Prenos . . . 46.910 K 81 v

Prenos . . . 1.061 K 78 v

b) Stroški za 2. razred

Ijudske šole.

Plače šolskim sestram za šolsko
leto 1907/8 . . . 800 K — v

Nagrada katehetu 100 „ — „

Majnikov izlet in

božičnica 68 „ — „

Učila 5 „ 20 „

Skupaj 973 „ 20 „

Skupaj 2.034 „ 98 „

15. Račun stroškov ljudske šole na Muti.

a) Šolskim sestram i. s.

na plači 300 K — v

za kurjavo 55 „ 28 „

razno 21 „ — „

Skupaj 376 K 28 v

b) Plače učiteljem 1.358 „ 28 „

c) Plača strežnici 55 „ — „

d) Učila 61 „ 40 „

e) Zidarska in mizarska dela 612 „ 96 „

f) Majnikov izlet in božičnica 70 „ — „

g) Zavarovalnina 35 „ 37 „

h) Davki 308 „ 31 „

i) Razno 356 „ 45 „

Skupaj 3.234 „ 05 „

16. Račun stroškov otroškega vrtca v Celju.

a) Plače šolskim sestram za šolsko

leto 1907/8 720 K — v

b) Najemnina za vrtec 360 „ — „

c) Učila 86 „ 97 „

Skupaj 1.166 „ 97 „

Odnos 53.346 K 81 v

Prenos . . . 53.346 K 81 v

17. Račun stroškov otroškega vrtca v Gabrju pri Celju.

a) Plača in nagrada vrtnarici . . .	860 K — v	
b) Učila	15 „ 92 „	
	<u> </u>	
Skupaj . . .		875 „ 92 „

18. Račun stroškov otroških vrtcev v Hrastniku.

a) Plače vrtnaricam	1.600 K — v	
b) Učila	252 „ 05 „	
	<u> </u>	
Skupaj . . .		1.852 „ 05 „

19. Račun raznih podpor in posojil 3.780 „ — „

20. Račun od družbe najetih in povrnjenih posojil 8.153 „ 78 „

21. Račun plačanih obresti od najetih posojil 551 „ 22 „

22. Račun stroškov za družbeni koledar 1909 1.757 „ 06 „

23. Račun stroškov za narodni kolek 432 „ — „

24. Račun stroškov družbenih razglednic.

a) Stroški za božične razglednice od leta 1907	690 K — v	
b) Stroški za razne razglednice	1.187 „ 74 „	
	<u> </u>	
Skupaj . . .		1.877 „ 74 „

25. Račun stroškov za računске, oziroma gostilničarske listke 173 „ 06 „

Odnos . . . 72.799 K 64 v

Prenos . . . 72.799 K 64 v

26. Račun stroškov za družbene nabiralnike.

K. Napravnik, Kralupy, za		
100 komadov	598 K	40 v
Fr. Stupica, Ljubljana, za		
600 komadov	3.004 „	50 „
Zveza slov. zadrug, Ljubljana za		
100 komadov	601 „	20 „
	<hr/>	
Skupaj	4.204 „	10 „

27. Račun stroškov za šolske knjige in učila 1.488 „ 18 „

28. Račun stroškov za mladinsko knjižnico . . . 299 „ 70 „

29. Račun stroškov družbene pisarne

a) Plače trem uradnikom in enemu		
pom. uradniku	3.395 K	— v
b) Plače dvema pot. učiteljema	400 „	— „
c) Plača slugi	154 „	— „
d) Potni stroški	645 „	52 „
e) Najemnina, kurjava, razsvetljava		
za pisarniške prostore	918 „	36 „
f) Poštšina, ekspedicija družbe-		
nega blaga i. t. d.	1.290 „	— „
g) Razne tiskovine	635 „	12 „
h) Pisarniška oprava in drugo	222 „	44 „
	<hr/>	
Skupaj	7.660 „	44 „

30. Račun prehodnih stroškov 1.135 „ 20 „

31. Račun raznih stroškov 3.008 „ 39 „

32. Račun stroškov za pokojninski zaklad.

a) redni prispevek	1.888 K	07 v
b) izredni prispevek	1.000 „	— „
	<hr/>	
Skupaj	2.888 „	07 „

Izdatki znašajo torej leta 1908 skupaj 93.483 K 72 v

Na glavnico leta 1908 naloženi znesek 13.370 „ 87 „

Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1908 l. 50.270 „ 60 „

Skupaj 157.125 K 19 v

Družba je imela leta 1908. i. s.

dohodkov (brez prebitka iz leta 1907.)	136.268 K 69 v
stroškov	<u>93.483 „ 72 „</u>
torej prebitka	42.784 K 97 v

Račun družbene glavnice.

Stanje dne 31. grudna 1907. l.	8.133 K 86 v
--	--------------

Prirastek leta 1908.

Naložene pokroviteljnine in volila	<u>13.370 „ 87 „</u>
Skupaj	21.504 K 73 v

Odpadki leta 1908.

Vložna knjižica posojilnice v Marenbergu št. 448	<u>20 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1908. l.	21.484 K 73 v

Račun pokojninskega zaklada za učitelje i. t. d.

Stanje dne 31. grudna 1907. l.	1.000 K 76 v
--	--------------

Prirastek leta 1908.

a) Prispevki učiteljstva	671 K 07 v
b) Prispevki družbe	<u>2.888 „ 07 „</u>
Skupaj	<u>3.559 „ 14 „</u>

Stanje dne 31. grudna 1908. l.	4.559 K 90 v
--	--------------

Družbena imovina

dne 31. grudna 1908. l.

A. Aktivna imovina.

I. Posestva.		
a) Posestvo vložna št. 2204 katastralne občine mesta Trst, vredno	44.000 K — v	
b) Grajščina Kienhofen (Muta), vložna št. 1114 deželne deske za Šta- jersko, vredno	18.000 „ — „	
c) Posestvo vložna št. 211 katastralne občine Veli- kovec, vredno	100.000 „ — „	
d) Posestvo na Savi, vložna št. 463 katastralne občine Jesenice, vredno	24.000 „ — „	
	<u>Skupaj</u>	186.000 K — v
II. Šolski inventar in učila	2.570 „ 45 „	
III. Pisarniški inventar.	1.007 „ 52 „	
IV. Zaloga družbenih knjig	330 „ 20 „	
V. Veselova knjižnica	300 „ — „	
VI. Zaloga družbenih razglednic	696 „ 46 „	
VII. Terjatve (gotove).		
a) za koledar	555 K 94 v	
b) „ narodni kolek	1.998 „ 72 „	
c) „ razglednice	1.489 „ 01 „	
d) „ računske listke.	527 „ 98 „	
	<u>Skupaj</u>	4.571 „ 65 „
	Odnos	195.476 K 28 v

	Prenos . . .	195.476 K 28 v
VIII. Brezobrestna posojila		5.120 „ — „
IX. Družbena glavnica.		
a) Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani št. 3560	21.094 K 73 v	
b) Vložna knjižica posojilnice v Mariboru, št. 2386. . .	200 „ — „	
c) Delnica „Narodne tis- karne“ v Ljubljani št. 65 pr. 200 K, vredna. . . .	120 „ — „	
d) Brunšviška srečka serija 7690 št. 16.	70 „ — „	
	Skupaj . . .	21.484 „ 73 „
X. Pokojninski zaklad za učitelje, učiteljice in vrtnarice.		
Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani, št. 8129 pr.		4.559 „ 90 „
XI. Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1908. l. in sicer naložen		
a) pri c. kr. poštno hranil. uradu na Dunaju, ček. konto št. 810.153 z vl. 312	3.350 K 89 v	
b) pri podružnici Jesenice po- sojilnice v Radovljici vložna št. 40.	452 „ 20 „	
c) pri Kmetски posojilnici v Ljubljani, vložna št. 55 (tekoči račun)	46.467 „ 51 „	
	Skupaj . . .	50.270 „ 60 „
	Skupaj . . .	276.911 K 51 v

B. Pasivna imovina.

I. Posojilo pri Mestni hranilnici v Ljubljani vknji- ženo na posestvu na Muti	11.241 K 53 v
II. Posojilo pri Mestni hranilnici v Ljubljani vknji- ženo na posestvu na Savi.	9.923 „ 28 „
III. Neporavnani računi	3.601 „ 57 „
Skupaj	<u>24.766 K 38 v</u>

C. Čista imovina.

Ako od aktivne imovine	276.911 K 51 v
odštejemo pasivno imovino	<u>24.766 „ 38 „</u>
dobimo čisto imovino dne 31. grudna 1908. l.	252.145 K 13 v

Družbene imovine dne 31. grudna 1907. l. je bilo

Aktivna imovina	214.270 K 64 v
Pasivna imovina	<u>21.428 „ 62 „</u>
Čista imovina	192.842 K 02 v

Ako primerjamo čisto imovino z dne 31. grudna 1908. l.	252.145 K 13 v
s čisto imovino z dne 31. grudna 1907. l.	<u>192.842 „ 02 „</u>
vidimo, da se je družbena imovina pomnožila v letu 1908 za	59.303 K 11 v

Vodstvo:

Andrej Senekovič l. r.
prvomestnik.

Aleksander Hudovernik l. r.
blagajnik.

Za nadzorništvo:

Dr. Vladimir Ravnihar l. r.

Proračun

družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani
za leto 1910.

Stroški.

1. Deška ljudska šola v Trstu	23.500 K	v
2. Dekliška „ „ „	10.800	„ — „
3. Otroški vrtec v Rojanu	2.300	„ — „
4. „ „ pri Sv. Ivanu	1.600	„ — „
5. „ „ v Rocolu	1.800	„ — „
6. „ „ na Vrdeli	1.200	„ — „
7. „ „ v Škednju	1.800	„ — „
8. „ „ v Pevmi	1.500	„ — „
9. Razne podpore vrtcem	1.200	„ — „
10. Šolstvo v Krminu	4.600	„ — „
11. Otroški vrtec v Trziču	1.800	„ — „
12. „ „ na Savi	2.100	„ — „
13. „ „ na Jesenicah	1.000	„ — „
14. Šolstvo v Št. Rupertu	12.000	„ — „
15. „ v Mariboru	2.300	„ — „
16. „ na Muti	4.600	„ — „
17. Otroški vrtec v Celju	1.200	„ — „
18. „ „ „ Ormožu	1.000	„ — „
19. „ „ „ Gabrju	1.000	„ — „
20. „ „ „ Hrastniku	2.000	„ — „
21. Vrnjena posojila in obresti	1.260	„ — „

Odnos 80.560 K — v

Prenos . . . 80.560 K — v

22. Razne podpore in posojila	30.000	„ — „
23. Koledar	1.800	„ — „
24. Narodni kolek	600	„ — „
25. Razglednice	2.400	„ — „
26. Računski listki	500	„ — „
27. Nabiralniki	1.200	„ — „
28. Šolske knjige in učila	2.000	„ — „
29. Mladinska knjižnica	500	„ — „
30. Družbena pisarna	17.000	„ — „
31. Pokojninski zaklad (600 K + 4000 K)	4.600	„ — „
32. Razni stroški	3.000	„ — „
33. Za ustanovitev novih šol in vrtcev	30.000	„ — „
Skupaj . . .	<u>174.160</u>	K — v

Dohodki.

1. Podružnice	46.000	K — v
2. Veselice	3.000	„ — „
3. Podpore občin, posojilnic i. t. d.	6.000	„ — „
4. Razni darovi	8.000	„ — „
5. Dohodki iz nabiralnikov	20.000	„ — „
6. Casniki	8.000	„ — „
7. Vžigalice	6.000	„ — „
8. Drugo družbeno blago	2.000	„ — „
9. Šolske knjige	1.400	„ — „
10. Koledar	2.700	„ — „
11. Družbena poslopja in posestva	500	„ — „
12. Narodni kolek	10.000	„ — „
13. Razglednice	5.000	„ — „
14. Volila	1.500	„ — „
15. Obresti od naloženega denarja	2.000	„ — „
16. Računski listki	6.000	„ — „
17. Narodni davek	1.200	„ — „
18. Razni dohodki	1.000	„ — „
	<hr/>	
Skupaj	130.300	K — v

Stroški za leto 1910	174.160	K — v
Dohodki	130.300	„ — „
	<hr/>	
Primanjkljaja torej	43.860	K — v

Podružnice.

A. Doneski podružnic leta 1908.

I. Kranjska.

1.) Ljubljana, šentjakobsko-trnovska, ž.	2.282	K 50	v
2.) „ šenklavško-frančiškanska, ž.	2.248	„ 50	„
3.) „ šentpeterska, ž.	1.465	„ 27	„
4.) Velike Lašče	1.286	„ —	„
5.) Ribnica ž.	882	„ —	„
6.) Trebnje	803	„ 49	„
7.) Metlika	760	„ 40	„
8.) Jesenice, ž.	634	„ 20	„
9.) Novo mesto, ž.	562	„ —	„
10.) Turjak	555	„ 29	„
11.) Kranj, ž.	553	„ —	„
12.) Logatec, ž.	510	„ 13	„
13.) Vipava	506	„ 35	„
14.) Ljubljana, prva ljubljanska	480	„ —	„
15.) Vrhnika, ž.	469	„ —	„
16.) Ljubljana, šentpeterska, m.	395	„ 40	„
17.) Kranj, m.	375	„ —	„
18.) Tržič	342	„ —	„
19.) Dobrava, Kropa, Kamna gorica	331	„ 34	„
20.) Stari trg	290	„ 14	„
21.) Novo mesto, m.	263	„ 04	„
22.) Radomlje	240	„ 71	„
23.) Idrija, m.	226	„ 58	„
24.) Sava	216	„ 38	„
25.) Zagorje	208	„ 99	„
26.) Ribnica, m.	208	„ 25	„
Odnos	17.095	K 96	v

	Prenos	17.095 K 96 v
27.)	Ljubljana, šentjakobsko-trnovska, m.	203 „ — „
28.)	Mokronog	202 „ — „
29.)	Vič	200 „ — „
30.)	Bled	196 „ 71 „
31.)	Dovje	185 „ 47 „
32.)	Gorenjska dolina (Kranjska gora)	181 „ 84 „
33.)	Cerknica	153 „ 20 „
34.)	Kamnik, m.	145 „ — „
35.)	Zatičina	143 „ 80 „
36.)	Litija	141 „ 30 „
37.)	Idrija, ž.	122 „ 70 „
38.)	Bistriški okraj, ž.	120 „ — „
39.)	Krško, ž.	118 „ — „
40.)	Škofja Loka	111 „ 40 „
41.)	Kamnik, ž.	107 „ — „
42.)	Posavska prt Ljubljani	104 „ — „
43.)	Logatec, m.	102 „ — „
44.)	Jeseniška občina	100 „ — „
45.)	Postojna, m.	100 „ — „
46.)	Črnomelj, m.	96 „ — „
47.)	Postojna, ž.	92 „ — „
48.)	Radovljica, m.	87 „ — „
49.)	Črnomelj, ž.	84 „ 80 „
50.)	Šiška, m.	74 „ 40 „
51.)	Cerklje	70 „ 65 „
52.)	Ilirska Bistrica-Trnovo, m.	64 „ — „
53.)	Pivka-Št. Peter	64 „ — „
54.)	Unec	60 „ — „
55.)	Brdo	56 „ 69 „
56.)	Železniki	48 „ — „
57.)	Žuženberk	34 „ — „
58.)	Radovljica, ž.	30 „ — „
59.)	Naklo na Gorenjskem	13 „ — „
	Skupaj	20.707 K 98 v

II. Štajerska.

1.) Ptuj, ž.	1.304	K	60	v
2.) Vransko	767	„	67	„
3.) Celje, m.	645	„	17	„
4.) Hrastnik	628	„	—	„
5.) Gradec, izvenakademiška	567	„	—	„
6.) Mozirje, m.	473	„	—	„
7.) Maribor, m.	461	„	29	„
8.) Trbovlje, ž.	372	„	—	„
9.) Žalec, m.	362	„	84	„
10.) Gradec, ž.	358	„	19	„
11.) Trbovlje, m.	334	„	60	„
12.) Ljutomer	320	„	92	„
13.) Celje, ž.	300	„	—	„
14.) Št. Jurij, m.	275	„	95	„
15.) Kozje	241	„	70	„
16.) Rajhenburg	232	„	58	„
17.) Ruše	215	„	—	„
18.) Ptuj, m.	210	„	22	„
19.) Polzela	195	„	21	„
20.) Lembah	189	„	76	„
21.) Gradec, akademiška	186	„	—	„
22.) Lehen	175	„	—	„
23.) Maribor, ž.	170	„	—	„
24.) Sv. Lovrenc	166	„	—	„
25.) Sv. Lenart	162	„	50	„
26.) Žalec, ž.	161	„	—	„
27.) Šr. Jurij ob j. železnici, ž.	130	„	—	„
28.) Ormož, m.	119	„	33	„
29.) Rečica	114	„	—	„
30.) Gornja Radgona	112	„	22	„
31.) Slovenji Gradec	109	„	80	„
32.) Braslovče	101	„	31	„
33.) Slovenska Bistrica	100	„	—	„
34.) Šmarje pri Jelšah	100	„	—	„
35.) Velenje	100	„	—	„
Odnos	10.402	K	86	v

	Prenos	10.462 K 86 v
36.) Ormož, ž.		90 „ 17 „
37.) Brežice		83 „ — „
38.) Vuzenica		80 „ — „
39.) Gornji grad		78 „ 40 „
40.) Vuhred		74 „ — „
41.) Škofja vas poleg Celja		45 „ — „
42.) Velika Pirešica		6 „ — „
	Skupaj	<u>10.919 K 43 v</u>

III. Koroška.

1.) Borovlje	200 K — v	
2.) Velikovec	71 „ 30 „	
3.) Šmarjeta v Rožni dolini	70 „ 55 „	
4.) Kotmara ves in okolica	15 „ — „	
5.) Šteben in okolica	13 „ — „	
	Skupaj	<u>369 K 85 v</u>

IV. Primorska.

a) Goriška.

1.) Gorica, m.	1.700 K — v	
2.) Gorica, ž.	900 „ — „	
3.) Ajdovščina, m.	553 „ 80 „	
4.) Komen	351 „ 18 „	
5.) Sežana, ž.	270 „ — „	
6.) Ajdovščina, ž...	236 „ 60 „	
7.) Briska, v Biljanah	160 „ 40 „	
8.) Bovec	139 „ 64 „	
9.) Vrtojba	118 „ 39 „	
10.) Brje	75 „ — „	
11.) Prvačina	40 „ — „	
	Skupaj	<u>4.545 K 01 v</u>

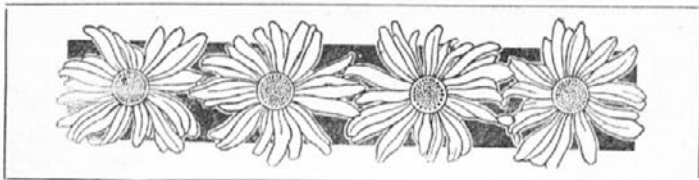
b) Trst.

1.) Trst, m.	7.405 K 12 v
2.) „ ž.	3.484 „ 79 „
3.) „ Škedenj	904 „ 62 „
4.) „ Greta-Rojan	550 „ — „
5.) „ Sv. Ivan	140 „ — „
Skupaj	<u>12.484 K 53 v</u>

Posnetek.

1.) Kranjska — 59 podružnic	20.707 K 98 v
2.) Štajerska — 42 „	10.919 „ 43 „
3.) Koroška — 5 „	369 „ 85 „
4.) Primorska:	
a) Goriška — 11 podružnic	4.545 K 01 v
b) Trst — 5 „	<u>12.484 „ 53 „</u>
	17.029 „ 54 „
Skupaj 122 podružnic	<u>49.026 K 80 v</u>

B.

Imenik podružnic leta 1909.

I. Kranjska.

1. **Bistriški okraj na Notranjskem**: Ženska podružnica Ustan. dne 16./X. 1887. — 1. Marija *Kagerjeva*, 2. Josipina *Valova*, 3. Bibijana *Bisailova*. Namestnice: Julija *Valenčičeva*, Pavla *Ličanova*, Pavla *Medenova*. — Ust. 10, let. 40, skupaj 50.
2. **Bled**: Ustan. dne 30./III. 1886 z odl. min. za notr. stvari št. 4775. — 1. Jakob *Peternel*, hotelir; 2. Franica *Peternelova*; 3. Jos. *Verhunc*, hotelir. Namestniki: dr. Jos. *Hočvarjeva*, Jos. *Žirovnik*, naduč.; Kat. *Drolova*, učit. — Odborniki: Ad. *Erbežnikova*, Jul. *Vovkova*, A. *Jensko*, A. *Řopret*. — Pokr. 7, ust. 3, let. 91, skupaj 101.
3. **Brdo**: Ustan. dne 24./X. 1907 z odl. dež. vlade št. 5848.
4. **Cerklje nad Kranjem**: Ustan. 1889. — Andrej *Kmet*, nadučit. 2. Evgen *Vavken*, modroslovec; 3. Milka *Kernova*. Odborniki: Ivan *Barle*, Ivan *Kalan*, dr. Jos. *Hacin*. — Pokr. 1, ust. 18, let. 29, podp. 3, skupaj 51.
5. **Cerknica in okolica**: Ustan. dne 18./VII. 1907 z odl. dež. vlade v Ljubljani, št. 4288. — 1. Jožef *Rohrmann*, notar; 2. Jurij *Gregorc*, okr. sodnik; 3. Marija *Wertljeva*, knjigovodkinja. Namestniki: Dr. Jos. *Červený*, okr. zdravnik; Iv. *Lavrič*, trg. iu pos.; Z. *Mohorčič*, davčni upravitelj. — Pokr. + 3, let. 90, skupaj 93.

6. **Črnomelj**: Moška. Ustan. 1886, potrjena z odl. okr. glav. v Črnomlju 21./I. 1887. — 1. Dr. Jos. *Malerič*; 2. Melhijor *Dolenc*; 3. Alojzij *Štepec*. — Namestniki: Rudolf *Schiller*, Anton *Spreitzer*, Iv. *Ušlakar*. — Pokr. + 3, ust. 1.
7. **Črnomelj**: Prva belokranjska ženska. Ustan. dne 8./X. 1892. 1. Rafaela dr. *Maleričeva*; 2. Josipina *Primožičeva*; 3. Albina *Prezeljeva*. Namestnice: Marija *Kunčeva*, Mara *Frančičeva*, Tilda *Spreitzerjeva*. Pokr. + 1, ust. 7.
8. ****Dob**: Občina in okolica. Ustan. z odl. dež. predsedn. v Ljubljani 13./VII. 1909, št. 1947. — 1. Janko *Vilar*; 2. Matija *Hiti*; 3. Franja *Pirš*. Namestniki: Fr. *Majdič*, Blaž *Vojska*, Ivo *Detela*. Odborniki: Primož *Grošelj*, Fran *Prenar*, Mart. *Orehek*. — Ust. 6, let. 42, podp. 3, skupaj 51.
9. †**Dobrunje poleg Ljubljane** (Štepanja vas, Bizovik, Hrušica, Dobrunje).
10. ****Domžale in okolica**: Ustan. z odl. dež. predsedn. v Ljubljani 8./VII. 1908, št. 3793. — 1. Kristijan *Engelman*; 2. Anton *Juvan*; 3. Antonija *Kuheljeva*. Namestniki: Emilija *Slokarjeva*, Terezija *Boletova*, Jos. *Kraljič*. Odborniki: Andr. *Slokar*, Fr. *Ravnikar*, Josipina *Adamičeva*, Mar. *Ravnikarjeva*. Pregl. rač.: Fr. *Kuhar*, Ant. *Skok*.
11. ****Dovje-Mojstrana**: Ustan. z odl. dež. vlade v Ljubljani 27./IX. 1908, št. 4444. — 1. Jos. *Zupan*; 2. Iv. *Janša*; 3. Gregor *Klančnik*. Namestniki: Fr. *Jakelj*, Fr. *Hafner*, Martin *Hebajna*, Gregor *Zima*, Ant. *Dovžan*, Ivan *Mrak*. — Ust. 3, let. 22, podp. 6, skupaj 31.
12. **Gorenjska dolina**: Sedež v Kranjski gori. Ustan. z min. odl. dne 8. IV. 1886, št. 6134. — 1. Jos. *Lavtižar*, posestnik; 2. Makso *Rasinger*, pos.; 3. Vilko *Praprotnik*, davčni asistent. Namestniki: Iv. *Jalen*, Jos. *Zupančič*, Mar. *Černe*, Jos. *Rus*, Marija *Černičeva*, Karl *Besig*. — Pokr. + 1, let. 27, skupaj 28.
13. ****Grosuplje**: Ustan. z odl. okr. glav. v Ljubljani, dne 20./III. 1909, št. 7062. — 1. Ivan *Rus*, pos. in trg.; 2. Fran *Kos*, učitelj; 3. Micika *Rusova*. Namestniki: Mih. *Adamič*, pos.; Ivan *Rus*, uprav. vodovoda, Ana *Adamičeva*, posestnica. Odborniki: Tomo *Aichholzer*, postajenač.; Minka *Košakova*, sopr. dež. poslanca; Al. *Koprivc*, pos. in trg.; Jak. *Štrubelj*, pos.; — Pokr. 2, ust. 18, let. 22, podp. 14, skupaj 56.

14. **Idrija**: Moška. Ustan. dne 1./IX. 1886 z odl. dež. vlade št. 8837. — 1. Lavoslav *Pogačnik*; 2. Josip *Seljak*; 3. Filip *Sveteč*. Namestniki: Jos. *Oblak*, Valentin *Vidman*, Fr. *Tavzes*. Pregl. rač.: Josip *Modrijan*, Anton *Vončina*. — Ust. 1, let. 77, podp. 12, skupaj 90.
15. **Idrija**: Ženska. Ustan. dne 29. X. 1892, z odl. dež. vlade št. 13.037. — 1. Sonja *Peganova*; 2. Rozalika *Tavzesova*; 3. Davorinka *Bajželjeva*. Namestnice: Karla *Šotolova*, Fr. *Sedejeva*, Mařenka dr. *Štverakova*. — Pokr. 2, ust. 6, let. 87, podp. 13, skupaj 108.
16. **Ilirska Bistrica-Trnovo**: Moška. Ustan. dne 13. VIII. 1886. — Pokr. 2, ust. 2.
17. ****Št. Jernej**: Ustan. z odl. dež. vlade v Ljubljani 31./III. 1909, št. 589. — Jos. *Tavčar*, pos.; 2. Kar. *Trost*, nadučit.; 3. Ana *Poljančeva*. Namestniki: Fr. *Gregorič*, davč. uprav.; Ivan *Gantar*, učit.; Fr. *Jurečič*, učit. Odbornika: Leop. *Kolbezen*, kap.; Iv. *Saje*, nadučit. v p. Pregl. rač.: Mart. *Volovec*, trg.; Iv. *Recelj*, gost. — Ust. 1, let. 40, podp. 12, skupaj 53.
18. **Jeseniška občina**: Ustan. z odl. dež. vlade dne 11./VII. 1905, št. 2534. — 1. Di. Fran *Kogoj*, okr. zdravnik; 2. Jak. *Špicar*, pos. urad.; 3. Lovro *Humer*, rest. Namestniki: Fran *Pavlin*, založnik piva; Fran *Novak*, brivec; Mavricij *Smolej*, urar. Odbornik: Peter *Šitar*, trg. — Pokr. + 1. Let. 40, skupaj 41.
19. ****Jesenice**: Ženska. Ustan. z odl. okr. glav. v Radovljici z dne 15./I. 1908, št. 852. — 1. Marija *Višnarjeva*; 2. Apoloniya *Vokova*; 3. Micika *Pšenica*; 4. Adela *Balohova*. Namestnice: Terezija *Vizjakova*, Marija *Mesarjeva*, Angela *Rekarjeva*, Katarina *Podpačeva*, Marija *Krivčeva*. — Let. 56.
20. **Kamnik in okolica**: Moška. Ustan. z odl. dež. vlade dne 31./III. 1889, št. 3502. — 1. —; 2. Fr. *Stele*; 3. Anton *Križman*. Namestniki: Martin *Novak*, Fr. *Rojko*, Makso *Koželj*. — Pokr. 5, ust. 6, let. 15, podp. 45, skupaj 71.
21. **Kamnik**: Ženska. Ustan. dne 6./IX. 1891 z odl. deželne vlade, štev. 11.014. — 1. Anica dr. *Krautova*; 2. Marija *Kratnerjeva*; 3. Rezika *Karolnikova*. Namestnice: Marjeta *Koširjeva*, Franja *Debevčeva*, Štefanija *Sadnikarjeva*. — Pokr. 8, let. 56, skupaj 64.
22. †**Kočevje in okolica**.

23. ****Kostanjevica**: Ustan. z odl. dež. vlade v Ljubljani dne 31./III. 1909, št. 649. — 1. Dr. Albin *Češarek*; 2. K. *Rastohar*; 3. Tilka dr. *Češarkova*. Namestniki: Iv. *Malnarič*, Sonja *Kalanova*, Iv. *Gerlovič*. Odbornika: Ema *Toporiševa*, Lav. *Bučar*; namestnika: Ant. *Pavčič*, Ant. *Straus*. Pregl. rač.: Fran *Adamič*, Ivan *Goriup*. — Pokr. + 1, let. 65, podp. 3, skupaj 69.
24. **Kranj**: Moška. Ustan. dne 28./XI. 1885, št. 4426. — 1. Fr. *Šavnik*; 2. Jos. *Cvar*; 3. Jos. *Meden*. Namestniki: Makso *Fok*, Ant. *Šinkovec*, Rud. *Rus*. — Pokr. 7, (6 + 2), ust. 7, let. 87, skupaj 102.
25. **Kranj**: Ženska. Ustan. dne 13./VIII. 1892, št. 10.889. — 1. Leopoldina *Šavnikova*, mestna županja; 2. Janja *Miklavčičeva*, učiteljica; 3. Marija *Pirčeva*, soproga dež. poslanca. Namestnice: Matilda *Majdičeva*, soproga veletržca; Anuška *Sajovičeva*, trg. hči; Radojka *Ullrichova*, pos. — Pokr. 2, ust. 21, let. 81, podp. 1, skupaj 105.
26. **Kropa-Kamna gorica-Dobrava in okolica**: Ustan. z min. odl. dne 30./III. 1886, št. 4775. — 1. Juri *Magušar*, pos. in trg.; 2. Zdravko *Žmitek*, zas. uradnik; 3. Luka *Lazar*, pos. in trg. Namestniki: Ant. *Pogačnik*, župan; Jos. *Ambrožič*, pos.; Fr. *Šolar*, župan. Odborniki: Iv. *Fister*, Iv. *Potočnik*, Ljudmila *Pleničarjeva*, Iv. *Kralj*, Iv. *Markovič*, Jos. *Pogačnik*, Ant. *Pezdič*, Minka *Medičeva*, Fil. *Pogačnik*, L. *Jerše*. Pregledovalca računov: Ana *Božičeva*, Jos. *Pleničar*. — Pokr. 5, ust. 4.
27. **Krško**: Moška. Ustan. dne 6./III. 1887, z odl. dež. vlade dne 24./III., št. 3013. — 1. Iv. *Lapajne*, ravnatelj v p.; 2. Janko *Stare*, davčni asistent; 3. Florijan *Rozman*, učit. — Namestniki: Jos. *Perovšek*, evid. geometer; Henr. *Stancer*, trg.; Fran *Antolič*, not. uradnik. — Ust. 5, let. 38, podp. 48, skupaj 91.
28. **Krško in okolica**: Ženska. Ustan. z odl. deželne vlade dne 27. VII. 1894, št. 13.985.
29. **Litija**: Ustan. dne 1./XI. 1886, št. 10.929. — 1. Bern. *Andoljšek*, nadučit.; 2. Luka *Sveteč*, notar; 3. Vinko *Watzak*, poštar. Namestniki: Fr. *Slanc*, župan; Emil *Lajovec*, trgovec; Janko *Demšar*, živinozdravnik. — Pokr. 37 + 5, ust. 10, let. 37, podp. 89, skupaj 178.

30. **Ljubljana:** I. Ljubljanska. Ustan. dne 14./X. 1885, z odl. dež. vl. št. 10.133. — 1. Dr. Vinko *Gregorič*, prim.; 2. Fr. *Novak*, gimn. profesor; 3. Davorin *Karlin*, gimn. profesor v p. — Namestniki: Rajko *Perušek*, gimn. profesor; Anton *Bartel*, gimn. prof; Al. *Tavčar*, realčni prof. — Odborniki: Dr. Jak. *Žmavec*, gimn. prof; Fr. *Vajda*, gimn. profesor; Emanuel *Josin*, blag. dež. izplačevalnice. — Pokr. 72 + 15, ust. 42, let. 170, podp. 32, skupaj 331.
31. **Ljubljana:** Šenkla v ško-frančiškanska ženska. Ustan. 25./VII. 1892. — 1. Franja dr. *Tavčarjeva*; 2. Ana *Klobučarjeva*; 3. Franja dr. *Gregoričeva*. — Namestnice: Marija *Kochova*, Terezina *Knezova*, Julija dr. *Ferjančičeva*. Odbornice: Marija dr. *Zupančeva*, Lina dr. *Hudnikova*, Jelka dr. *Bretlova*, Mar. *Pintarjeva*, Mar. *Sičeva*, Pavla *Senekovičeva*. — Pokr. 22, ust. 16, let. in podp. ?, skupaj 38.
32. **Ljubljana:** Šentjacobsko-trnovska moška. Ustan. z min. odl. dne 29./III. 1886, št. 3164. — Št. *Lapajne*, okrajni glavar v p.; 2. Stanko *Jesenko*, banč. uradnik; 3. Fr. *Trtnik*, hraniln. uradnik. Namestniki: Anton *Šeme*, Jak. *Smole*, Rud. *Zore* in Matija *Rode*. Odborniki: Fr. *Marn*, Jern. *Bahovec*, Janko *Kocjan*, Iv. *Andlovic*, dr. Gr. *Žerjav*, dr. Pavel *Kozina*. Preglednika: Val. *Kopitar*, Mat. *Röthl*. — Pokr. 7 + 2, ust. 15, let. 68, skupaj 92.
33. **Ljubljana:** Šentjacobsko-trnovska ženska. Ustan. z odl. dež. vlade dne 4. VIII. 1892, št. 9208. — 1. Ivana *Supančičeva*, stavb. soproga; 2. Brigita in Vera *Souvanova*; 3. Jela *Lozarjeva* in Josipina *Vidmajerjeva* Namestnica; Mar. *Letrovčičeva*. Odbornice: Franja dr. *Tavčarjeva*, Milica *Hribarjeva*, Jelka dr. *Bretlova*, Uršula *Souvanova*, Ivana *Begova*, Antonija *Kadičeva*, Marica *Maroltova*. — Pokr. 21, ust. 32, let. 110, podp. 50, skupaj 213.
34. **Ljubljana:** Šentpeterska moška. Ustan. z odl. min. dne 14./IV. 1886, št. 5771. — 1. Fran *Mally*, tovarnar; 2. Fran *Podkrajšek*, tajnik „Slov. Matice“; 3. Fr. *Maselj*, rač. stotnik v p. — Namestniki: Viktor *Rohrman*, tovarnar; Fran *Žvan*, mesarski mojster; Fr. *Medić*, trg. sotrudnik; Iv. *Bonač*, tovarnar. — Odborniki: Alojzij *Lenček*, kleparski mojster; Tomo *Mencinger*, trgovec; Fran *Potočnik*, pristav južne železnice. Pokr. 13 + 3, ust. 30, let. 213, skupaj 259.

35. **Ljubljana:** Šentpeterska prva ženska. Ustan. dne 12. IV. 1891. — 1. Antonija *Mallyjeva*, sopr. tovarnarja; 2. Helena *Bavdekova*, posestnica; 3. Ana *Podkrajškova*, posestnica. — Namestnice: Ana *Podkrajškova*, Milka *Potočnikova*, Katinka *Žanova*, Roza *Počivalnikova*. Odbornice: Antonija *Kadivčeva*, trg.; Ana *Vičičeva*, Ivana *Vičičeva*. — Pokr. 6, ust. 32, let. 116, skupaj 154.
36. **Logatec:** Moška. Ustan. dne 6./I. 1887. — 1. Jos. *Prevec*, sodnik; 2. Stanko *Legat*, šolski vodja; 3. Ivo *Lavrič*, davčni upravitelj. Namestniki: Fr. *Majdič*, višji živinozdravnik; Ivan *Rihar*, trg. in posestnik; Jos. *Tollazzi*, trgovec in posestnik. Pregled. rač.: Fr. *Strmole*, davčni kontrolor; Fr. *Jurca*, okr. tajnik. — Pokr. 1, let. 50, skupaj 51.
37. **Logatec:** Ženska. Ustan. dne 21. VIII. 1892, št. 9854. — Pokr. 6, ust. 4.
38. † **Mengeš in okolica.**
39. **Metlika:** Ustan. z odl. dež. vlade dne 16./IV. 1886, št. 4886. 1. Kat. *Gustinova*; 2. Ljudevit *Jutraš*; 3. Agata *Makarjeva*. Namestniki: Zdravko *Novak*, Zofka *Grabrijanova*, Leopold *Morela*. Odborniki: Franja *Kopiničeva*, Zofka *Kobetova*, Rado *Predalič*, Leopold *Grabrijan*. Pregl. rač.: Amal. *Weiblova*, Dako *Makar*. — Pokr. + 1, let. 122, skupaj 123.
40. **Mokronog:** Ustan. z min. odl. 1886, št. 1. — 1. Dav. *Zwitter*; 2. Lovro *Tepina*; 3. Iv. *Smrekar*. Podpredsednica: Josipina *Rozmanova*. Odbornika: Mara *Likarjeva*, Matija *Brezovar*. Namestnika: Ant. *Mejač*, Konrad *Rozman*. — Pokr. 2, ust. 1, let. 71, skupaj 74.
41. † **Moravče in okolica.**
42. ****Moste:** Občina in okolica. Ustan. z odl. okr. glav. v Ljubljani 27. VIII. 1909, št. 22.997. — A. Moški odbor: 1. Fr. *Suppan*; 2. Iv. *Wortner*; 3. Andr. *Sveteč*. Namestnika: Fr. *Remžgar* in Matija *Dolničar*. Odbornika: Jak. *Lauter* in Jernej *Jeras*. Pregl. računov: Matej *Tomšič* in Matej *Seme. B.* Ženski odbor: 1. Helena *Zakotnikova*; 2. —; 3. Ivana *Peklajeva*. Namestnici: Ana *Slapničarjeva* in Franja *Marenčičeva*. Pregl. rač.: Kat. *Suppanova* in Mar. *Erklavčeva*. Odbornica: Mar. *Kranjčeva*. — Ust. 6, let. 150, podp. 25, skupaj 181.

43. **Naklo z okolico na Gorenjskem:** Ustan. dne 18./IX. 1887. — Let. 1, podp. 25, skupaj 26.
44. **Novo mesto:** Moška. Ustan. z odl. dež. vlade dne 3./III. 1886, št. 3318. — 1. Ivan *Krajec*; 2. Edm. *Kastelic*, trg.; 3. Ivan *Maselj*, prof. Namestniki: Anton *Žlogar*, kanonik; Jos. *Ogo-reutz*, župan; Fr. *Perdan*, mest. uradnik. — Pokr. 3 + 5, ust. 17.
45. **Novo mesto:** Ženska. Ustan. z dop. okr. glavarstva v Novem mestu z dne 15./XII. 1901. — 1. Marija *Kozinova*; 2. Regina *Preatonijeva*; 3. Ana *Škerljeva*. Namestnici: Pavla *Mogoličeva*, Matilda *Rohrmanova*. — Pokr. + 1, ust. 11, let. 132, podp. 34, skupaj 178.
46. **Pivka s sedežem v Št. Petru:** Ustan. z odl. dež. vlade dne 3. X. 1886, št. 9917. — 1. Ferdo *Špilar*, trg. in posestnik; 2. Mária *Dovganova*, učit.; 3. Kar. *Mehora*. Odborniki: Al. *Domicelj*, trg. in pos.; Kar. *Ambrožič*, pos.; Kar. *Česnik*, naduč.; Fr. *Verbič*, naduč. Pokr. 3 + 1, ust. 22, let. 36, podp. 31, skupaj 93.
47. **Poljanska dolina:** Ustan. dne 17. IX. 1886. Pokr. 1.
48. **Posavska pri Ljubljani:** Ustan. z odl. okr. glav. v Ljubljani dne 17./XI. 1908, št. 28.456. — 1. Mih. *Štembov* iz Tomačevega; 2. Peter *Medič* od Sv. Križa; 3. Anton *Vilfan* z Ježice. Namestniki: Ivan *Srakar* iz Tomačevega, Lovro *Šušteršič*, Mihajl *Krmavnar*. Odborniki: Ljud. *Cunder*, Ig. *Plevnik*, Jos. *Dovč*. — Let. 63.
49. **Postojna:** Moška. Ustan. z odl. dež. vlade dne 13./IX. 1886, št. 8053. — 1. Gregor *Pikel*, župan, pos. in trg.; 2. Andrej *Baraga*, tajnik posoj.; 3. Jak. *Droll*, davčni kontrolor. Namestniki: Jos. *Rusjan*, pos.; Fr. *Kuttin*, pos. in trgovec; Makso *Seber*, pos. in tiskar. — Pokr. 4 + 2, ust. 6, let. 51, podp. 2, skupaj 65.
50. ***Postojna:** Ženska. Ustan. dne 28./VII. 1892, potrjena z odl. dež. vlade 17./IV. 1893, št. 2161. — 1. Marija *Piklova*, županja; 2. Mar. *Petterasova*, učit.; 3. Jul. *Gerstenmayerjeva*, soproga fin. tajn. Namestnice: Lea *Demšarjeva*, soproga notarjeva; Pavla *Drollova*, soproga davčn. kontrolorja; Ivanka *Milavčeva*, soproga davčn. ofic. — Pokr. 2, ust. 6, let. 47 skupaj 55.

51. ****Radeče in okolica:** Ustan. z odl. dež. preds. v Ljubljani dne 31./III. 1909, št. 648. — 1. Fr. *Hmelj*, trg. in pos.; 2. Anton *Lamut*, učitelj; 3. Avg. *Kolnikova*, učiteljica. Namestniki: Al. *Drmelj*, K. *Sovre*, Janko *Vozel*. Odborniki: Jurij *Kos*, Alojzij *Klofutar*, Josip *Slapšak*, Hinko *Knez*, Ant. *Polanec*, Fr. *Gramac*. — Ust. 2, let. 91, skupaj 93.
52. **Radovljica:** Moška. Ustan. dne 27./IX. 1892. — 1. Dr. Janko *Vilfan*, župan in odvetnik; 2. Ivan *Šega*, učitelj; 3. L. *Pri-možič*. Namestnik: Fr. *Sajovec*. Odbornika: Fr. *Jaklič*, dr. M. *Triller*. — Pokr. 1, ust. 3, let. 41, podp. 2, skupaj 47.
53. **Radovljica in okolica:** Ženska. Ustan. dne 8./VIII. 1900, št. 3502. 1. Jela dr. *Vilfanova*; 2. Mina *Medičeva*; 3. Josipina *Res-manova*. Namestnice: *Huthova*, *Šegova*, *Ahlinova*. — Pokr. 3, ust. 2, let. 21, podp. 12, skupaj 38.
54. **Ribnica:** Ustan. z min. odl. dne 5./II. 1886, št. 1571. — 1. Dr. Anton *Schiffrrer*, zdravnik in župan; 2. Anton *Spende*, sodni oficijal; 3. Štef. *Tomšič*, nadučitelj. Namestniki: Ig. *Gruntar*, notar; dr. Fran *Kalan*, sodnik; Ivan *Arko*, posoj. tajnik. — Pokr. 5, ust. 18, let. 70, skupaj 93.
55. **Ribnica in okolica:** Ženska. Ustan. dne 1./IX. 1898, št. 18.964. — 1. Franja *Picekova*, trg. soproga; 2. Julija *Tomšičeva*, nadučit. soproga; 3. Cenka *Podbojeva*. Namestnice: Cena *Podbojeva*, Cena *Lovšinova*, Vida *Picekova*. Odbornice: Karolina *Gödererjeva*, Angela *Križmanova*, Ivana *Klunova*, Franja *Pakiževa*, Klementina *Pauserjeva*. Za Sodražico: Amalija *Fajdigova*. Za Dolenjo vas: Franja *Razingerjeva*. — Pokr. 9, ust. 13, let. 91, skupaj 113.
56. **Sava-Javornik-Koroška Bela:** Ustan. z odl. okr. glav. Radovljica dne 4./X. 1907, št. 5554. — 1. Dr. Janko *Pretner*; 2. Fran *Poženet*; 3. Andrej *Soklič*. Odborniki: Jak. *Stupnikar*, Ant. *Medja*, Fr. *Šimnic*, Mih. *Oblak*, Jos. *Rozman*, Jos. *Tratnik*. — Pokr. 4.
57. **†Sodražica in okolica:** Ustan. dne 29./VIII. 1909 z odl. dež. vlade št. 2425.
58. **Stari trg pri Ložu:** Moška. Ustan. z odl. dež. vlade dne 19./I. 1893, št. 15.820 de 1892. — 1. Jakob *Kogej*, notar v Ložu; 2. Ferdo *Vigele*, nadučitelj; 3. Edvard *Zakrajšek*, trg. Namestniki: Janja *Benčinova*, Franjica *Valenčičeva*, učiteljica;

- Franjo *Žagar*. — Pokr. 4 + 2, let. 101, podp. 2, skupaj 109.
59. **Šiška**: Ustan. dne 17./II. 1886 z odl. min. št. 1269. — 1. Ant. *Javoršek*, nadučitelj; 2. Drag. *Mohar*, pos.; 3. Iv. *Tomec*, blag. užit. zakupa. Odborniki: Fr. *Kralj*, gimn. suplent; Ivan *Škarjovec*, slikar; Iv. *Kovič*, sod. mojster; Oton *Vamberger*, usl. juž. žel.; Anton *Novak*, vpok. strojevodja. — Pokr. 7. ust. 13, let. 68, podp. 18, skupaj 106.
60. ****Šiška**: *Ženska*. Ustan. z odl. dež. preds. v Ljubljani z dne 13./II. 1909, št. 34. — 1. Berta *Kraljeva*, sopr. prof.; 2. Marija *Seidlova*, soproga trg.; 3. Marija *Temčeva*, šivilja. Namestnice: Mar. *Rojnova*, pos.; Franja *Tometova*, Marija *Mittereggerjeva*. — Pokr. 2.
61. in 62. **Školja Loka in okolica**: *Moška*. Ustan. z min. odl. dne 23./III. 1886, št. 4772. — *Ženska*. Ustan. z odl. dež. vlade dne 16./II. 1894, št. 3084. — 1. Slavko *Flis*, učit. in posestnik; 2. Ivanka *Flisova*, hišna pos.; 3. Rafael *Thaler*, trg. in pos. Namestniki: Dr. Kar. *Zakrajšek*, Otil. *Logarjeva*, Leon *Lavrič*. Pregl. rač.: Josip *Deisinger*, Avg. *Nadilo*. — Pokr. 3, ust. 18, let. 33, podp. 3, skupaj 57.
63. ****Škofljica in okolica**: Ustan. z odlokom 17./IV. 1909, številka 820/pr. — 1. Vinko *Ogorelec*, star.; 2. Iv. *Petrič*; 3. Vinko *Ogorelec*, ml. Namestniki: K. *Lenče*, Erna *Ogorelčeva*, Fr. *Trošt*. Odborniki: Mart. *Zdravje*, Fr. *Martinez*, Iv. *Menard*, Al. *Javornik*. Pregl. računov: Leon *Rund*, K. *Lenče*, ml. — Pokr. 1, ust. 16, let. 63, podp. 20, skupaj 100.
64. ****Toplice**: *Moška*. Ustan. z odl. dež. preds. v Ljubljani z dne 4./VII. 1909, št. 1716/pd. — 1. Mart. *Matko*, nadučitelj; 2. Drag. *Gregorc*, učitelj; 3. Jos. *Kavčič*, obč. tajnik. Namestniki: Ivan *Šitar*, župan; Adolf *Pečjak*, trg.; Anton *Klinec*, posestnik. Pregl. rač.: Jos. *Zupanec*, pos.; Ivan *Rakoše*, tovarnar. — Ust. 2, let. 52, podp. 28, skupaj 82.
65. **Trebnje in okolica**: Ustan. dne 4./VIII. 1908 z odl. dež. vlade št. 3714/p. — 1. Viljem *Tomic*; 2. Vinko *Šerak*; 3. Silviya *Praznikova*. Namestniki in odborniki: Fr. *Potokar*, Olga *Vozelova*, Mila *Tomičeva*, Josip *Mervar*, Marija *Zurčeva*, Janko *Bukovec*. — Pokr. 4, let. 71, podp. 1, skupaj 76.

66. ****Trojane in okolica:** Ustan. dne 17./VIII. 1909. z odl. deželne vlade št. 15.605. 1. Fr. *Konšek*, velepos. in poštar; 2. Viljem *Rožič*, učitelj; 3. Franja *Konšekova*. Namestniki: Marica *Cukjati*, županova soproga; Micika *Konšekova*, Val. *Kolenec*, gostil. in pos. v Čemšeniku. Odborniki: Jos. *Novak*, strojar; Jos. *Cukjati*, župan; Marija *Cerarjeva*, pos. soproga v Blagovici in Alojzija *Novakova*, soproga strojarja. Pregledovalca rač.: Jak. *Grohar* in Fr. *Cukjati*, star. — Ust. 6, let. 66, podp. 34, skupaj 106.
67. **Tržič in okolica:** Ustan. dne 29./VIII. 1899 z odl. dež. vlade, št. 4547. — 1. Fran *Špendal*, kanonik; 2. Matija *Marinček*, notar; 3. Rih. *Mally*, davčni kontr. v pok. Namestniki: Rajko *Pollak*, sodni pristav v pok. Odborniki: Fr. *Ahačič*, tovarnar; Iv. *Papov*, Jos. *Šter*, tov. mojster. — Pokr. 3, ust. 7, let. 58, podp. 9, skupaj 77.
68. **Turjak:** Ustan. dne 26./III. 1886. — 1. Jos. *Bergant*; 2. Pavlina *Marnova*; 3. Helena *Medvedova*. Namestnici: Katinka *Bergantova*, Helena *Kožarjeva*. Odborniki: Jos. *Kožar*, Ant. *Gale*, Jos. *Bavdek*, Franja *Jeršinoва*. — Pokr. 3, ust. 3, let. 41, podp. 6, skupaj 53.
69. **Uuec in okolica:** Ustan. z odl. deželne vlade dne 13./V. 1904, št. 8581. — 1. Avgust *Belle*, trg. in pos.; 2. Peter *Repič*, nadučitelj; 3. Matilda *Sebenikarjeva*, pos. Namestniki: Ant. *Kozlevčar*, nač. žel. post.; Viljelma *Repičeva*, učiteljica; Antonija *Gnezdova*, pos. — Pokr. + 3, let. 23 in več podp.
70. **Velike Lašče:** Ženska. Ustan. z odl. okr. glav. v Kočevju, dne 2./I. 1896, št. 12.271. — 1. Ana *Hočevarjeva*, županja; 2. Franica *Hočevarjeva*, hči pos.; 3. Marija *Somrakova*, hči pos. — Namestnice: Ema *Pucljeva*, sopr. pos.; Nežika *Somrakova*, hči pos.; Milka *Hočevarjeva*, hči pos. — Odbornice: Leopolda *Štefančičeva*, Ana *Finkova*, Mar. *Hočevarjeva*, Mar. *Zadnikova*, Ana *Hočevarjeva*, Franja *Strahova*. Pokr. 7, ust. 5, let. 80, skupaj 92.
71. **Vič:** Ustan. 6./X. 1908 z odl. okr. glav. v Ljubljani, št. 24.861. — 1. Fr. *Oblak*, župan; 2. Fr. *Boltežar*; 3. Iv. *Končan*. Namestnika: Andrej *Knez*, Ivan *Pirnat*. Odborniki: Josip *Grogorn*, Ferdo *Balija*, Fr. *Lajer*. — Pokr. 1, ust. 2, let. 110, skupaj 113.

72. † **Vinica in okolica.**
73. **Vipava:** Ustan. z odl. dež. preds. v Ljubljani z dne 16./VIII. 1908, št. 3920 pr. — 1. Juraj *Hus*, lekarnar; 2. Rado *Grum*, učitelj; 3. Dr. Pavel *Kanc*, okr. zdravnik. Namestniki: Karla dr. *Kančeva*, Leopolda *Vadnjalova*, učiteljica in Ljudmila *Borštinarjeva*. — Pokr. 2, ust. 1, let. 79, skupaj 82.
74. in 75. ***Vrhnika:** Moška. Ustan. dne 19./III. 1887, potrjena z odl. dež. vlade dne 19./IV. 1887, št. 4123. — Ženska. Ustan. dne 10./X. 1892 z odl. dež. vlade št. 12.368. — 1. Iv. *Tomšič*; 2. Fedor *Gradišnik*; 3. Pavla *Göztlova*. Namestniki: Marija *Grudnova*, Milka *Korenčanova*, K. *Matajec*. Odborniki: Andr. *Grampozčan*, Lovro *Rogelj*, Kristina *Hočevanjeva*, Ivanka *Košarjeva*. — Pokr. 9, ust. 26, let. 98, skupaj 133.
76. **Zagorje ob Savi:** Ustan. z odl. okr. glav. v Litiji dne 27./XI. 1892, št. 3152. — 1. Janko *Levstik*, nadučitelj; 2. Miloš *Lazar*, računovodja; 3. Berta *Müllerjeva*, hči trg. Namestniki: Mar. *Levstikova*, soproga šolskega voditelja; Justa *Turkova*, sopr. brivskega mojstra; Ferdo *Poljšak*, uradnik in posestnik. — Pokr. 7, ust. 3, let. 61, skupaj 71.
77. **Zatičina - Višnja gora:** Ustan. z odl. dež. vlade dne 3./IX. 1886, št. 8967. — Pokr. 3 + 1, ust. 16.
78. **Železniki na Gorenjskem:** Ustan. dne 17./VI. 1886, št. 5. — 1. Anton *Hafner*, pos.; 2. Iv. *Demšar*; 3. Matej *Klopčič*. Namestnik: Josip *Košmelf*. — Pokr. 1 + 1, let. 16, podp. 13, skupaj 31.
79. **Žužemberk in okolica:** Ustan. z odl. dež. vlade dne 2./VII. 1887, št. 6490. — 1. Josip *Pehani*, pos. in gost.; 2. Iv. *Cirk*, davčni asistent; 3. Greg. *Koželj*, trgovec. — Ust. 5, let. 15, skupaj 20.

II. Štajerska.

1. **Braslovče:** Ustan. dne 3./III. 1886, št. 6521 z odl. min. za notr. stvari. — 1. Dr. Vid *Cervinka*, zdrav.; 2. Iv. *Kramar*, učit.; I. *Pauer*, trg. Namestniki: M. *Ježovnikova*, učiteljica; Fr. *Frankovič*, pos. sin; Iv. *Vogrinc*, kapelan; M. *Plaskanova*, pos. hči. Pregl. rač.: Florijan *Rak*, pos.; Fr. *Lorber*, nadučitelj. — Ust. 3, let. 60, podp. 10, skupaj 73.

2. **Brežiški okraj v Brežicah:** Ustan. z odl. vlade z dne 27./VII. 1890, št. 15.332. — 1. Andrej *Levak*, velepos.; 2. Fr. *Pišek*, tajnik posojiln.; 3. Jos. *Uršič*, trg. Namestniki: Jos. *Mešiček*, mest. župnik; Jos. *Boecio*, Ign. *Polanšek*, pek. mojster. — Pokr. + 1, ust. 8, let. 24, skupaj 33.
3. **Brežice:** Ženska. Ustan. dne 26./IV. 1908. 1. Anka *Čepinova*; 2. Kat. *Boeciova*; 3. Anica *Polanškova*. Namestnice: Franja *Ferenčakova*, Alojzija *Mastnakova*, Ana *Černelčeva*. — Ust. 2, let. 94, podp. 1, skupaj 97.
4. **Celje:** Moška. Ust. z min. odl. dne 14./XII. 1885, št. 3563. — 1. Dr. Ant. *Dolar*, prof.; 2. Miloš *Stibler*, združni pot. učitelj; 3. Rud. *Stermecki*, trgovec. Namestniki: Dr. Gvidon *Sernec*, odv. kand.; Iv. *Rebek*, ključ. mojster; Fr. *Voglar*, učitelj. — Pokr. 9+1, ust. 9, drugih članov 265, skupaj 284.
5. **Celje:** Ženska. Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 19./XI. 1893, št. 29.547. — 1. Antonija dr. *Schwabova*, soproga zdr.; 2. Melanija *Sernečeva*, odv. hči; 3. Mila *Sernečeva*, odv. hči. Namestnice: M. *Rebekova*, ključ. mojstra soproga, Jožica *Gregorinova*, sod. nadsvetn. hči, Minka *Moosova*, učiteljica. Pokr. 4, ust. 5, let. 145, skupaj 154.
6. ****Dramlje:** Ustan. z odl. namestništva v Gradcu 6./II. 1909, št. 8-462/1 09. — 1. Fr. *Jesenek*, velepos.; 2. Jul. *Sevnik*, učitelj; 3. Miloš *Jarnovič*, trg. Namestnik: Rado *Hruko*, učitelj. Odborniki: Tom. *Mastnak*, pos.; Martin *Vodušek*, Blaž *Jesenek*. — Ust. 3, let. 45, podp. 11, skupaj 59.
7. ****Gaberje poleg Celja:** Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 4. VII. 1909, št. 8-2259/1 1909. — 1. Adolf *Rode*; 2. Cirila *Kržanova*; 3. I. *Laznikova*. Namestniki: J. *Šarbah*, J. *Smertnik*, B. *Vltavski*. Odborniki: I. *Pfeiffer*, Marica *Šribarjeva*. — Let. 40.
8. **Gornja Radgona:** Ustan. 1901. — 1. Dr. Fr. *Simončič*, knjiž. kustos v p.; 2. Jos. *Zemljič*, posoj. tajnik; dr. Fr. *Strelec*, notar. Namestnik: Ant. *Korošec*, trg. Odborniki: Terezija *Petovarjeva*, učit.; Ema *Zencovicheva*, učit.; Jos. *Korošec*, učit. — Ust. 4, let. 37, podp. 49, skupaj 90.
9. **Gornji grad:** Moška. Ustan. z odl. namestništva v Gradcu dne 27./II. 1886, št. 2593. — 1. Jos. *Krajnc*, 2. dr. Maks

- Konečnik*, 3. Avgust *Drukar*. Namestnika: Rud. *Vivod*, Fr. *Kocbek*. — Pokr. 2+1, ust. 23.
10. ****Gornji grad**: Ženska. Ustan. z odl. namestn. v Gradcu z dne 5./I. 1909, št. 8-3525/1. — 1. Mar. *Drukarjeva*; 2. Vera *Pospelova*; 3. Pavla *Trobejeva*, Namestnice: Ivana *Kranjčeva*, Mar. *Kolenčeva*, Franja *Trobajeva*. Odbornice: Kristina *Volčeva*, Mar. *Wudlerjeva*, Angela *Ručigajeva*, Ivanka *Kranjčeva*. — Let. 54, podp. 31, skupaj 85.
 11. ***Gradec**: Akademiška. Ustan. z minist. odl. dne 31./I. 1886, št. 2144. — 1. Anton *Pirkmaier*, cand. iur.; 2. Vladimir *Frankovič*, stud. chem.; Janko *Košan*, stud. iur. Namestniki: Jože *Vimpolšek*, stud. iur.; Ciril *Žizek*, stud. iur.; Lenart *Boezio*, stud. iur. — Pokr. 1, let. 85, skupaj 86.
 12. **Gradec**: Izvenakademiška. Ustan. z min. odl. dne 15./V. 1886, št. 7231. — 1. Iv. *Benedik*, župnik v p.; 2. Mih. *Novak*, dež. sodn. svetnik; 3. Iv. *Vouk*, poštni nadkontrolor. Namestniki: Fr. *Hauptman*, šolski svetnik; Ant. *Batič*, poštni nadoficijal; Mirko *Bernard*, poštni asistent. — Pokr. 8, ust. 24, let. 105, podp. 25, skupaj 162.
 13. **Gradec**: Ženska. Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 12./VI. 1907, št. 8, 1844/1. — 1. Jela dr. *Murkova*, soproga vseučil. prof.; 2. Zorka *Kaučičeva*; 3. Milka *Nováková*. Namestnice: Julija *Arhova*, Bogomila *Mihaličeva*, Sigmunda *Wendlerjeva*. — Ust. 2, let. 79, skupaj 81.
 14. **Hrastnik-Dol**: Ustan. z odl. okr. glavarstva v Celju dne 26./II. 1908, št. 8, 867/1. — 1. Dr. Branko *Žizek*, zdravnik; 2. Mar. *Pogljajenova*, otr. vrtnarica; 3. Ign. *Jan*, rud. paznik. — Namestniki: Vekoslava *Roševa*, Anton *Pišek*, Miloš *Babič*. Odborniki: Antonija *Erženova*, Lila *Štefančičeva*, Alojzija *Pintarjeva*, Marija *Sorčanova*, Jerica *Bauerhajmova*, Fran *Peklar*, Viktor *Zalar*, Fran *Plaznik*, Jos. *Hočevar*, Iv. *Bevc*. — Pokr. 2+1, ust. 1, let. 84, podp. 11, skupaj 99.
 15. **Št. Juri ob južni železnici**: Moška. Ustan. z odl. namest. v Gradcu 8./V. 1886, št. 895. — 1. Jos. *Čulek*; 2. Karol *Kveder*; 3. Alojzij *Recelj*. Namestniki: Jak. *Mastnak*, I. *Zidanšek*, Andr. *Oset*. — Let. 27, podp. 21, skupaj 48.
 16. ***Št. Juri ob južni železnici**: Ženska. Ustan. z odl. namest. v Gradcu 9./XI. 1891, št. 19.609. — 1. Marija *Mastnakova*;

2. Malika *Nendlova*; 3. Malika *Šketova*. Namestnice: Terez. *Čmokova*, Anica *Čmokova*, Neža *Urlebova*. Odbornica: Neža *Zupančeva*. — Let. 21, podp. 14, skupaj 35.
17. ***Konjice**: Ustan. z odl. min. z dne 26./III. 1886, št. 4252. — 1. Pavel *Ogorevc*, trg.; 2. Fr. *Košar*, posoj. tajnik; 3. Sabina *Serajnikova*, učiteljica. Namestniki: Avg. *Kolšek*, abs. jurist; Vaclav *Prorazil*, lekarnar; B. *Pospišil*. Odbornika: Mirko *Kožuh*, učitelj; Hinko *Schell*, nadučitelj. — Pokr. 2+2, ust. 1, let. 36, podp. 25, skupaj 66.
18. **Kozje in kozjanski okraj**: Ustan. z odl. namestništva v Gradcu dne 18./II. 1904, št. 6044. — 1. Dr. Jos. *Barle*, notar; 2. Iv. *Sketa*, kapelan; 3. dr. Fr. *Jankovič*, okr. zdravnik in dež. poslanec. Namestniki: Dr. Ferdo *Kunej*, okr. zdravnik; Milka *Moričeva*, naduč. hčer; Fr. *Gostinčar*, učitelj. — Let. 37, podp. 19, skupaj 56.
19. ***Laški trg in okolica**: Ustan. z odl. namest. v Gradcu z dne 18./IX. 1891, št. 21.236. — 1. Ivan *Elsbacher*, zasebnik; 2. Rihard *Pestevšek*, učitelj; 3. Ana *Elsbacherjeva*, trg. soproga. Namestniki: Konrad *Elsbacher*, trg.; Ivan *Krašek*, akad.; Milka *Pleskovičeva*, sopr. davčn. ofic. Odbornika: Milan *Pleskovič*, davčni ofic.; Oton *Balzer*, ravnatelj pivovarne. — Ust. 9, let. 20, podp. 12, skupaj 41.
20. **Lehen pri Ribnici**: Ustan. z odl. dež. vlade v Gradcu dne 27./III. 1887. — 1. Iv. *Urbanč*, velepos.; 2. Iv. *Pahernik*, trg. akad.; 3. Micika *Urbančeva*, hči velepos. Namestnik: Lev *Brunčko*, pravnik. Pregled. rač.: A. *Majcen*, nadučitelj; Iv. *Obran*, trg. — Ust. 3, let. 25, podp. 6, skupaj 34.
21. **Lembah in okolica**: Ustan. z odl. namest. v Gradcu 2./X. 1907, št. 8, 2731/1. — 1. Anton *Kocuvan*, župnik v Lembahu; 2. Rudolf *Kranjc*, org. in obč. tajnik; 3. Juri *Kaloh*, pos. Odborniki: Ant. *Ornik*, naduč.; Jos. *Ajd*, tov. del.; Ant. *Črnko*, pos. — Let. 18, podp. 14, skupaj 32.
22. **Sv. Lenart v Slov. Goricah**: Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 13. X. 1888, št. 21.440. — 1. Fr. *Breznik*, veleposestnik; 2. Fr. *Vrabelj*, zas. uradn.; 3. dr. Milan *Gorišek*, kaz. zagov. Let. 40.
23. **Ljutomer z okolico**: Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 10./X. 1892, št. 23.714. — 1. Janko *Karba*, učitelj in pos.; 2. Mara

- Kocuvanova*, učiteljica; 3. Fr. *Zacherl*, učitelj. Namestniki: *Matija Seršen*, abs. trg. akad.; *Srečko Vršič*, sin trg.; *Jelica Škrlečeva*, trž. hči. — Let. 63, podp. 45, skupaj 108.
24. **Sv. Lovrenc in okolica nad Mariborom:** Ženska. Ustan. dne 1./VII. 1901, z odl. namestništva v Gradcu št. 22.669. — 1. Mar. *Brezočnikova*; 2. Mina *Pernatova*; 9. Milica *Lamprehtova*. Namestnice: *Julija Škerbinjekova*, *Brigita Schicklerjeva*, *Nežika Fišingerjeva*. Odbornice: *Filomena Škerbenjakova*, Mar. *Schweigerjeva*, *Micika Ladinikova*, *Katica Brezočnikova*. — Ust. 4, let. 33, podp. 5, skupaj 42.
25. **Maribor:** Ustan. z min. odl. 10./I. 1888, št. 353. — 1. Dr. Ant. *Medved*, gimn. prof.; 2. Fr. *Majer*, trg. sotrudnik; 3. *Janko Voglar*, poštni asistent. Namestnik: dr. Fr. *Rosina*. Pregled. rač.: *Vekoslav Bahovec*, poštni kontrolor; *Miško Reicher*, posoj. uradnik. — Pokr. 13, ust. 12, let. 98, skupaj 123.
26. **Maribor in okolica:** Ženska. Ustan. dne 14./IV. 1898, št. 12.381. — 1. *Pavla dr. Voušekova*, sopr. sodnega nadsvetnika; 2. *Mara Kopričnikova*; 3. Mar. dr. *Pojančeva*, sopr. profesorja. Namestnici: Mar. *Sternova*, *Ivanka Sernečeva*. Pregled. rač.: Mar. *Kopričnikova*, sopr. prof.: *Ljudmila Pivkova*, sopr. prof. — Letn. 84.
27. **Mozirje:** Gornjesavska ženska. Ustan. dne 23./XII. 1907, št. 3362. — Odbor (glej kol. za 1909.) Pokr. +1, ust. 1, let. 83, skupaj 85.
28. **Ormoški okraj:** Moška. Ustan. z odl. dež. vlade dne 17./X. 1887, št. 21.104. — 1. Dr. Ant. *Žižek*, zdravnik; 2. Ant. *Porekar*, nadučitelj; 3. *Ciril Geršak*, inženir. Namestniki: *Jak Zadavec*, *Jak Potočnik*; *Jos. Rajšp.* — Pokr. 2, ust. 14, let. 16, skupaj 32.
29. **Ormoški okraj:** Ženska. Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 21./I. 1892, št. 721. — 1. *Ana Rozinova*, učit. sopr.; 2. *Uršika Kuharičeva*, pos. hči; 3. *Helena Forbelskova*. Namestnice: *Roza Mihlova*, sopr. velepos.; *Ivanka dr. Žižekova*, sopr. zdrav.; *Angela Porekarjeva*, sopr. naduč. — Ust. 10, let. 20, podp. 14, skupaj 44.
30. ****Št. Pavel pri Preboldu:** Ustan. z odl. dež. vlade v Gradcu dne 5./VII. 1909, št. 8-2184/1. — 1. *Jos. Vidic*, naduč. v p.; 2. *Belan Schmid*, učit.; 3. *Jos. Fischer*, naduč. Namestniki

- in odborniki: Ivo *Ilc*, kapelan; Ant. *Cvenkel*, veletrž.; Ernest *Marinec*, obč. tajnik; Olga *Zanierjeva*, zasebnica. — Ust. 5, let. 32, podp. 18, skupaj 55.
31. ****Petrovče**: Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 1./VII. 1909, št. 8-2116/1. — Načelništvo: 1. Fr. *Lešer*; 2. Ernest *Slanc*, 3. Marica *Ježovnikova*, Roza *Razboršekova*, Ter. *Holobarjeva*, Franja *Ocvirkova*, Franja *Delakordova*. Namestnik: Vinko *Kopriva*. Odborniki: Mart. *Ocvirk*, Iv. *Holobar*, Jern. *Razboršek*, Mart. *Flis*, Fr. *Košec*, Jak. *Roter*. — Let. 92.
32. **Polzela**: Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 8./III. 1887, št. 4219. — 1. Julij *Žigan*, trg.; 2. Tilda *Farčnikova*; 3. Jos. *Cizel*, trg. — Namestniki: Fr. *Turnšek*, Jos. *Repič*, Josipina *Kodermanova*, Radivoj *Tušak*. — Pokr. 1, let. 17, podp. 46, skupaj 65.
33. ***Ponikva**: Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 8./III. 1887, št. 4219. — 1. Ant. *Podgoršek*, velepos.; 2. Ana *Vrečko*, 3. Franja *Vošnjakova*, učit. Namestnica: Mar. *Zdolškova*. Odborniki: Ant. *Štor*, Juri *Zabukovšek*, Fr. *Vovk*. — Let. 22, podp. 21, skupaj 43.
34. **Ptuj**: Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 27./XII. 1885, št. 25.288. — 1. Dr. Fr. *Jurtela*, odvetnik; 2. Ferdo *Skuhala*, posoj. uradnik; 3. dr. Jos. *Komljanec*, gimn. prof. Namestnik: Jos. *Zelenik*, pos. — Let. 45, podp. 21, skupaj 66.
35. **Ptuj**: *Ženska*. Ustan. dne 10./VIII. 1908, št. 1, 6795/08, odl. namest. v Gradcu. — 1. Podpreds. Valentina *Kauklerjeva*; 2. Marijana *Luknarjeva*; 3. Ida *Toplakova*. Odbornici: Ema *Mahoričeva*, Krist. *Senekovičeva*. — Let. 73, podp. 7, skupaj 80.
36. **Rajhenburg-Videm in okolica**: Ustan. z minist. odl. z dne 11./IX. 1907. — 1. Dr. M. *Schirmmaul*; 2. Lavosl. pl. *Rainhofen*; 3. Josipina *Kosarjeva*. Namestniki: Janko *Knapič*, Fr. *Kacjan*, Karolina *Podjedova* in Ant. *Kunej*. — Let. 47, podp. 14, skupaj 61.
37. **Rečica v Savinjski dolini**: Ustan. z minist. odl. dne 15./IV. 1886, št. 5233. — 1. Ant. *Turnšek*, velepos.; 2. Drago *Majer*, učit.; 3. Iv. *Veit*, pos. Namestnik: Rudolf *Pevec*, trg. — Ust. 2, let. 68, podp. 78, skupaj 148.
38. ****Ribnica na Pohorju**: Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 6./V. 1909, št. 8-1676/1 09. — 1. Dr. Miroslav *Škof*, okrož.

- zdravnik; 2. Janko *Zabovnik*, pos.; 3. Ulrik *Hauptman*, učit. Namestniki: Rudolf *Fergan*, trg.; Lipe *Miklavc*, pos. sin.; Ant. *Skočir*, pos. — Let. 28.
39. **Ruše in okolica**: Ženska. Ustan. dne 26./XII. 1898. — 1. Ema dr. *Gorišekova*; 2. Gizela *Lasbacherjeva*; 3. Linka *Ozimova*. Namestnica: Julčka *Sernečeva*. Odbornice: Mar. *Sernečeva*, Alojzija *Glaserjeva*, Mimica *Pogačnikova*, Micika *Novakova*. — Let. 52.
40. ***Sevnica**: Ustan. z odl. minist. dne 27./V. 1886, št. 8017. — 1. Mihajl *Korber*, notar; 2. Fr. *Drnovšek*, učitelj; 3. Helena *Arkova*, učiteljica. Namestniki: Mijo *Starkl*, župan; Jos. *Mešiček*, nadučitelj; Karolina *Stumbergerjeva*, sopr. davkarja, Berta *Smoletova*, sopr. trg. — Let. 50.
41. **Slovenji Gradec in okolica**: Ustan. z odl. namešt. v Gradcu dne 3./III. 1887, št. 3926. — 1. Šimon *Šalamun*, naduč.; 2. Albert *Zavodnik*, pravnik; 3. Ivan *Kac*, župan. Namestniki: Lovro *Vaupoh*, Karol *Barle*, Janko *Kumer*. — Pokr. 1, ust. 19, let. 40, podp. 3, skupaj 63.
42. ***Slovenska Bistrica**: Ustan. z odl. namestništva v Gradcu dne 13./IX. 1892, št. 20.790. — 1. Peter *Novak*, pos. in gost.; 2. Ignacij *Založnik*, zas. uradn.; 3. Mirko *Volčič*, kapelan. Namestniki: Milan *Vršič*, Fran *Krulc*, Al. *Pintar*. Odborniki: L. *Venguš*, Ivana *Terčičeva*, Anton *Terčič*. — Ust. 9, let. 35, podp. 60, skupaj 104.
43. **Šaleška dolina v Šoštanj**: Ustan. z odl. namešt. v Gradcu dne 20./II. 1896, št. 3698.
44. **Škofja ves pri Celju**: Ustan. z odl. namešt. v Gradcu dne 3./X. 1890, št. 35.890. — 1. Iv. *Prekoršek*; 2. Ant. *Gmeiner*; 3. Matija *Lešnik*. Odborniki: Fr. *Podpečan*, Ant. *Prekoršek*, Jos. *Žgajner*. — Let. 20, podp. 25, skupaj 45.
45. **Šmarje-Slatina**: Ustan. z odl. dež. vlade v Gradcu dne 3./X. 1890, št. 35.890. — 1. Dr. Jos. *Rakež*, zdravnik; 2. Evstahij *Kobal*, odv. uradn.; 3. Mih. *Skale*, gost. Namestnik: Fr. *Ferlinec*, učitelj in župan. — Let. 23, podp. 12, skupaj 35.
46. **Trbovlje in okolica**: Ustan. kot podružnica za „Zidani most in okolico“ z odl. namešt. v Gradcu dne 7./XII. 1886, št. 24.545. Dne 25./X. 1891 se je preselila in ima sedež v Trbovljah, kar je na znanje sprejelo namestništvo dne 30./III. 1892,

- št. 6047. — 1. Robert *Plavšak*, učit.; 2. Gust. *Vodušek*, učit.; 3. Leop. *Cimperšek*, Namestniki: Drag. *Režun*, uradn.; Fr. *Feštajn*, uradn.; Juro *Naglav*, uradn. Odborniki: Jos. *Velkavrh*, učit.; I. *Komat*, delavec, Kar. *Rupnik*, uradn.; N. *Pin-tarič*, krojač. — Pokr. 3, ust. 24, let. 66, podp. 6, skupaj 99.
47. **Trbovlje in okolica**: Ženska. Ustan. dne 13./II. 1901 z odl. namest. v Gradcu dne 19./II. 1901, št. 5466. — 1. Ana *Dimnikova*, pos.; 2. Ruska *Frankovičeva*, modistinja; 3. Zlata *Kuharjeva*, učit. sopr.; Namestnice: Jos. *Šentjurčeva*, sopr. paznika; Anton *Kuhar*, učit.: Rezika *Pustova*, prodajalka. Odbornice: Mar. *Arzenškova*, Stefanija *Cimperškova*, Lora *Vodnikova*, Ana *Wessnerjeva*, Silva *Počivavškova*, Roza *Lesova*, Mar. *Bajdova*. — Pokr. 3, ust. 1, let. 86, podp. 20, skupaj 110.
48. **Velenje**: Ustan. z odl. glav. v Slovenjem Gradcu dne 19./IX. 1894, št. 2879. — 1. Dr. M. *Podlesnik*, okr. zdravnik; 2. Jos. *Armič*; 3. Cirila *Ježovnikova*. Namestnica: A. *Jankovičeva*, sopr. naduč. Odborniki: M. *Škarova*, učit. sopr.; J. *Senica*, trgovec: A. *Valenčak*. — Let. 44.
49. **Vransko**: Ustan. dne 9./I. 1891 z odl. namest. dne 22./VII. 1888, št. 15.216. — 1. Rudolf *Vrabl*, učitelj; 2. Bebica *Kolškova*, učiteljica; 3. Ivan *Jakše*, učitelj. Namestniki: Anica dr. *Karbova*, Jos. *Rotner*, Karol *Košeniina*. — Pokr. 2, ust. 4, let. 65, skupaj 71.
50. **Vuhred-marenberški okraj**: Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 10./II. 1886, št. 2958. — 1. Ant. *Osrajnik*, pos.; 2. Iv. *Lederhas*, org.; 3. Fr. *Mravljak*, modroslov. Namestnika: Ferdo *Osrajnik*, pos.; Peter *Mravljak*, pos. Pregl. rač.: Fr. *Pahernik*, velepos.; Fr. *Kristan*, pos. — Pokr. + 2, ust. 4, let. 35, podp. 11, skupaj 55.
51. **Vuzenica, Muta in okolica**: Ustan. dne 29./XII. 1907. — 1. Jak. *Verdnik*, pos.; 2. Emerik *Mravljak*, trg. sin; 3. Vekoslav *Grubelnik*, pos. Namestniki: Dr. Makso *Pregl*, zdravnik; Ant. *Hren*, Miroslav *Lešnik*. Odbornika: Iv. *Kričej*, Jos. *Gracej*. — Let. 19, podp. 22, skupaj 41.
52. **Žalec poleg Celja**: Moška. Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 28./II. 1886, št. 2621. — 1. Ant. *Petriček*, nadučitelj; 2. Fr. *Pikl*, posoj. uradn.; 3. Fr. *Pristovšek*, učitelj. Na-

mestniki: Beno *Kunej*, uprav. „Del. piv.“; Rajko *Vrečer*, učitelj; Vinko *Kveder*, trgovec. Odbornika: Juro *Korent*, pravnik; Viktor *Pilih*, trg. pom. — Pokr. 5+1, ust. 12, let. 25, podp. 13, skupaj 56.

53. **Žalec poleg Celja:** Že n s k a. Ustan. z odl. namest. v Gradcu dne 5./XII. 1905, št. 45.051. — 1. Mar. *Robleкова*; 2. Vikt. *Pristovšekova*; 3. Dora *Bergmanova*. Namestnice: Tereza *Kordischeva*, Mar. *Černejeva*, Dragica *Lipoldova*. — Ust. 1, let. 39, skupaj 40.

III. Koroška.

1. ***Beljak in okolica:** Ustan. z odl. dež. vlade v Celovcu dne 21./X. 1886, št. 1954. — 1. Matija *Wutti*, pos.; 2. Juri *Trunk*, župnik; 3. Fr. *Lamprecht*, asistent drž. ž. Namestniki: Gašpar *Trupe*, pos.; Iv. *Miklavič*, trg.; Iv. *Hochmüller*, žel. ur. Odbornika: Fr. Ks. *Meško*, župnik; Iv. *Šerovišek*, pos. Pregl. rač.: Fr. *Katnik*, župnik; Mat. *Vilč*, pos. — Pokr. 1, ust. 6, let. 9, podp. 53, skupaj 69.
2. ****Blače-Loče in okolica:** Ustan. z odl. okr. glav. v Beljaku dne 14./VIII. 1909, št. 23.620. — 1. Vinko *Zimčič*; 2. Ant. *Gastl*; 3. Fr. *Lah*. Namestniki: Iv. *Sgiaravello*, Ant. *Ulbing*, Iv. *Wiegele*. Odbornika: Iv. *Ožgan*, Iv. *Kandut*. — Let. 61.
3. **Borovlje:** Ustan. leta 1908.
4. †**Celovec in okolica:** Pokr. 7.
5. ****Glinje in okolica:** Mošk a. Ustan. z odl. dež. vlade v Celovcu 8./VI. 1909, št. 2498. — 1. Jak. *Žug*, pos.; 2. Jos. *Goričnik*, puškar; 3. Janko *Ravnik*, puškar. Namestniki: Boštjan *Zablačan*, pos.; Flor. *Goričnik*, pos.; Val. *Fric*. Odbornika: Šimen *Frič* in Val. *Paher*. Rač. pregl.: Jos. *Estert* in Val. *Goričnik*. — Ust. 6, let. 19, podp. 28, skupaj 53.
6. ***Kotmaraves in okolica:** Ustan. 11./III. 1888, z odl. dež. vlade v Celovcu št. 298. — 1. Matija *Prosekar*, posest. in trg.; 2. Rupert *Rotter*, župnik; 3. Ivan *Štih*, pos. Odbor: Jakob *Hedenik*, pos.; Rupert *Krušič*, pos. — Ust. 1, let. 12, podp. 120, skupaj 133.
7. **Pliberk in okol. s sedežem v Šmihelu.** Ust. 2./IV. 1888.

8. ****Šmarjeta v Rožu:** Ustan. z odl. dež. vlade v Celovcu dne 30./XII. 1908, št. 4408. — 1. Šimen Černe, pos.; 2. Val. Černe, pos. sin; 3. Ciril Zablacan, pos. sin. Odborniki: Jos. Lučovnik, Luka Bolte, Rafael Wernig, Luka Jagovec, vsi pos. Namestniki: Iv. Hovnik, Iv. Ogriz, Jak. Jaklič. — Ust. 3, let 17, podp. 6, skupaj 26.
‡Spodnji Dravograd in okolica.
10. **Št. Štefan (Šteben) in okolica na Zilji:** Ustan. z odl. dež. vlade dne 22./II. 1890, št. 249. — 1. Vinko Frank; 2. Gašpar Leks; 3. Iv. Moritsch. Namestniki: Jernej Leks, Peter Urbanec, Juri Blümel. — Let. 5, podp. 7, skupaj 12.
11. **Tolsti vrh in okolica:** Ustan. z odl. dež. vlade dne 6./VI. 1888, št. 677. — Ust. 1.
12. **Velikovec in okolica:** Ustan. z odl. dež. preds. v Celovcu z dne 6./X. 1893, št. 1616. — 1. Jos. Pušl; 2. Ant. Kast; 3. Matej Škofic. Namestnik: Fr. Treiber, župnik. — Let. 20, podp. 39, skupaj 59.

IV. Primorska.

a) Goriška.

1. **Ajdovščina in okolica:** Moška. Ustan. z odl. okr. glav. v Gorici dne 9./IX. 1886, št. 11.979. — 1. Artur Lokar, notar; 2. Mih. Malik, trgovec; 3. Štipko Štekar, trgovec. — Pokr. 3+1, let 46, podp. 23, skupaj 73.
2. **Ajdovščina in okolica:** Ženska. Ustan. z odl. namest. v Trstu dne 11./XI. 1892, št. 19.261. — 1. Justina Lokarjeva; 2. Marica Mahorčičeva; 3. Ženka Godinova. Namestnice: Rudolfa Vidmarjeva, Jožica Šaplova, Micika Darovčeva. — Pokr. 3, let. 74, podp. 14, skupaj 91.
3. ****Št. Andrež:** Ustan. z odl. namest. v Trstu dne 23./IV. 1909, št. 815. — 1. Leopold Furlani; 2. Vinko Bandelj; 3. Viljelma Kolarjeva. Namestniki: Jos. Budal, Izidor Namut, Mar. Plesničarjeva. — Let. 48.
4. **Bovec:** Ustan. 20./XII. 1886, z odl. namest. v Trstu, št. 19.586.
5. **Briska podružnica s sedežem v Biljani:** Ustan. 29./XI. 1888, z odl. namest. v Trstu št. 18.671. — 1. Ludovik Kumar, župnik; 2. Izidor Kožlin, obč. tajnik; 3. Rihard Orel, učitelj. Odbor-

- niki: Fran *Zuchiatti*, župan, velepos.; Fr. *Zaletel*, oskrbnik; Jos. *Erzetič*, učit. vod.; Martin *Kobaj*, velepos.; Fr. *Obljubek*, dež. posl. — Ustan. 10, let. 79, podp. 2, skupaj 91.
6. **Brje pri Rihemberku:** Ženska. Ustan. z odl. namest. v Trstu z dne 30./I. 1908, št. 114. — 1. Josipina *Možinova*; 2. Jelena *Čebrova*; 3. Rožica *Pečenkova*, Namestnice: Kristina *Besednjakova*, Avgusta *Furlanova*, Pavla *Furlanova*. Odbornice: Vekoslava *Mrevljetova*, Karolina *Furlanova*, Avgusta *Cigojeva*, Francka *Mrevljetova*, Josipina *Štokeljeva*, Francika *Makovčeva*, Francika *Kodričeva*, — Let. 40, podp. 20, skupaj 60.
7. ***Cerovo — Št. Ferjan — Vipolže:** Ustan. 1. 1909. — Josip *Klanjšček*, župan, predsed.; Josip *Prinčič*, tajnik; Olga *Prinčičeva*, blag. — Članov 30.
8. ***Čepovan:** Ustan. z odl. namest. v Trstu dne 12./XI. 1908, št. 1942. — 1. Jos. *Berce*, učitelj; 2. Peter *Gorjup*, čevljar; 3. Štefan *Skok*, mizar. Namestniki: Leop. *Kofol*, poštar, Justin *Podgornik*, cerkv.; Štefanija *Kofolova*. Odbornika: Dionizij *Bratuž*, pos.; Ant. *Mrak*, pos. — Let. 80, podp. 18, skupaj 98.
9. **Dornberg.** Ustan. z odl. namest. v Trstu 14./VIII. 1892, št. 13.893/I. — 1. Viktorija *Mravljeto*, 2. Ivanka *Kovačičeva*; 3. Terezija *Šinigojeva*. Namestnica: Viktorija *Budinova*, Odborniki: Ign. *Križman*, Rud. *Žnidaršič*, Fr. *Žorž*, Fr. *Mozetič*. — Let. 40, podp. 20, skupaj 60.
10. **Gorica:** Moška. Ustan. 29./III. 1886, št. 4773, z odl. ministrstva. — 1. Dr. Ernest *Dereani*; 2. Martin *Mastnak*; 3. dr. Jos. *Faganelj*. Odbornika: Dr. dr. K. *Ozvald*, dr. Igo *Janc*, Benedikt *Poniž*, Fr. *Strnad*. — Pokr. 7+3, ust. 15, let. 110, skupaj 135.
11. **Gorica:** Ženska. Ustan. z odl. namest. v Trstu, dne 9./V. 1889, št. 7300/1. — 1. Amal. *Drufova*; 2. Josipina *Komačeva*; 3. Minela dr. *Faganelova*. — Namestnice: Ivanka *Deklevoova*, Marija *Kopačeva*, Lavoslava *Koršičeva*. Odbornici: Ivanka *Gabrščekova*, Gizela *Mušičeva*. — Pokr. +1, ust. 40, let. 152, podp. 22, skupaj 215.
12. ***Kanal:** Ustan. z odl. namest. v Trstu dne 23./II. 1888. — 1. Anton *Žerjal*, uradnik; 2. Jos. *Plahuta*, davčni kontrolor; 3. Iv. *Vidič*, vrtnar. — Namestniki: Fr. *Skolaris*, org.; Mi-

- hajlo *Zega*, velepos. in posl.; Jos. *Hrast*, poštar. — Let. 30, podp. 20, skupaj 50.
13. **Kobarid**: Moška. Ustan. z odl. namest. v Trstu dne 11./XII. 1886, št. 18.847 I. — 1. Fr. *Bogataj*; 2. Franja *Stresova*; 3. Lj. *Kreganova*. — Pokr. 1+1, let. 33, podp. 13, skupaj 48.
14. **Komen**: Ustan. dne 5./VII. 1891. — 1. Dr. Izo *Reja*, zdravnik; 2. Jos. *Kovačič*, gostiln.; 3. Jos. *Mahorčič*, učit. Namestniki: Fr. *Nemec*, Jos. *Štrekelj*, Iv. *Brišček*. Odborniki: Iv. *Adamič*, Ant. *Macarol*, Jos. *Abram*, Iv. *Pipan*, Frid. *Godnič*. — Let. 48.
15. ****Lokavec poleg Ajdovščine**: Ustan. z odl. namest. v Trstu z dne 11./XI. 1908, št. 1804. — 1. Alojzija *Tomažičeva*, naduč. sopr.; 2. Ernest *Bevk*, trg.; 3. Marica *Komparetova*, trg. hči. Namestniki: Jos. *Spacapan*, Katarina *Hmelakova*, Marica *Žigonova*. Odborniki: Franica *Slokarjeva*, Kristina *Komparetova*, Marija *Kovačeva*. — Let. 26.
16. †**Lokev-Divača in okolica**.
17. †**Nabrežina in okolica**.
18. †**Sv. Lucija poleg Tolmina za Baško dolino**.
19. **Prvačina**: Moška. Ustan. z odl. min. dne 15./X. 1887, št. 17.813. — 1. Fr. *Gregorič*, poštar; 2. Jos. *Orel*, naduč.; 3. Alb. *Šušmelj*, pos. sin. Namestnik: Ant. *Koren*, pos. Odborniki: Fr. *Gregorič*, Vinko *Zorn*, Jos. *Črne*. — Let. 21, podp. 15, skupaj 36.
20. **Prvačina**: Ženska. Ustan. 19./I. 1894, z odl. namest. v Trstu št. 1264. — 1. Avgusta *Orlova*, soproga naduč.; 2. Milka *Komačeva*, učiteljica; 3. Ter. *Pahorjeva*. Namestnice: Lucija *Gregoričeva*, Josipina *Černetova*, Ter. *Saksidova*. Odbornice: Josipina *Gregoričeva*, Viktorija *Faganeljeva*, Roza *Černetova*, Mar. *Lebanova*. — Pokr. 2, let. 30, podp. 40, skupaj 72.
21. ****Rihenberk**: Ustan. z odl. namest. v Trstu z dne 6./IV. 1909, št. 318 I. — 1. Iv. *Miheljeva*; 2. Olga *Furlanijeva*; 3. Pavl. *Ulrikova*. Namestniki: Jos. *Čebren*, Ant. *Mužina*, Teodora *Birsova* in Fran *Hebat*. Odborniki: Karl *Birsa*, Alojzija *Vidmarjeva*, Ang. *Pavlica*, Anton *Gvardijančič*, Justin *Grzej*, Miha *Vidmar*, Alojzij *Hmeljak*, Fr. *Birsa*. — Let. 85.
22. **Sežana in okolica**: Ženska. Ustan. z odl. tržaškega namest. dne 6./X. 1892, št. 16.977/I.

23. ***Šempas**: Ustan. z odl. tržaškega namestništva dne 15. VII. 1886, št. 9830/I. — 1. Blaž *Grča*, župnik; 2. Fr. *Križman*, nadučitelj; 3. Cilka *Fajgeljeva*, učiteljica. Namestniki: Jos. *Hvala*, trgovec; Pet. *Batič*, velepos.; Ivan *Batič*. Odbornika: Matej *Komel*, Ciril *Komel*. — Ust. 2, let. 23, podp. 18, skupaj 43.
24. ****Šmarje**: Ustan. 11./VII. 1909. — Zač. odb.: 1. Vekoslav *Benko*; 2. Janko *Kavs*; 3. Filip *Stubelj*. — Let. 20, podp. 36, skupaj 56.
25. ****Tolmin**: Moška. Ustan. 2./V. 1909. — 1. Andr. *Vrtovec*, trgovec itd.; 2. Ant. *Kutin*, učitelj na pripravnici; 3. J. *Bogataj*, pravnik; 4. Fr. *Gatej*, urar.
26. **Tolmin**: Ženska. Ustan. dne 24./X. 1892. — 1. Leopoldina *Gabersčkova*, županja; 2. Berta *Pavličkova*, učiteljica; 3. Albina *Kavčičeva*, Amalija *Puppisova*, Ana *Sedejeva*, Marija *Hrastova*. — Let. 53, podp. 30, skupaj 83.
27. **Vrtojba in okolica**: Ustan. z odl. namestništva v Trstu dne 27./I. 1905, št. 317.

b) Trst.

1. **Greta poleg Trsta**: Ustan. dne 2./II. 1889, z odl. tržaškega namestništva št. 2377/I. — 1. Matija *Lavrenčič*; 2. Mihael *Vončina*, 3. Julij *Mikota*. Namestniki: Fran *Mikolič*, Mihajl *Požar*, Just *Venutti*, Pregl. rač.: Matija *Lavrenčič*, Julij *Mikota*, Franjo *Mikulič*. — Pokr. 5, ust. 8, let. 51, skupaj 64.
2. ***Sv. Ivan v Verdeli poleg Trsta**: Ustan. dne 24./VIII. 1887. — 1. Fr. *Ponikvar*, trg.; 2. Ant. *Germek*, učit.; 3. Jos. *Negode*, klep. mojster. Namestniki: Iv. *Baretto*, zidar; Fran *Udovič*, težak; Z. *Valič*, črevlj. mojster. Odborniki: Fr. *Čarga*, sedlar; Iv. *Črnič*, zavar. agent; Alb. *Godina*, zidar. Pregl. računov: Jos. *Furlani*, trg. uradnik; Hinko *Schmiedl*, trg. — Pokr. 5, ust. 10, let. 83, skupaj 98.
3. **Trst**: Moška. Ustan. z min. odl. dne 27./II. 1886, št. 3267. — 1. Dr. Josip *Abram*, odvetnik; 2. Vinko *Engelman*, drž. učitelj; 3. Iv. *Vrščaj*, drž. učitelj. Namestnika: Miro *Pretnar*, vodja pripravlj.; Justin *Arhar*, drž. učitelj. Pregl. računov: Jos. *Prunk*, ravnatelj in N. *Stepančič*, veletržec. Odbornik, I. *Levičar*, trgovec. — Pokr. 28 + 2, ust. 46, let. 151; skupaj 227.

4. **Trst:** Zenska. Ustan. z odl. namestništva v Trstu, dne 12./II. 1887, št. 1800/I. — Pokr. 8, ust. 32, skupaj 40.
5. **Trst. Sv. Jakob:** Ustan. z odl. namestništva v Trstu z dne 3./V. 1907, št. 534/I. — 1. Ciril *Petrovec*; 2. Andrej *Širok*, 3. Rudolf *Može*. Namestniki: Iv. *Hvastja*, Anton *Seme*, Kat. *Požarjeva*. Odborniki: Fran *Jančar*, Ralija *Dobčnikova*, Rozalija *Skumavčeva*. — Ustan. 4.
6. ****Trst. Rocol in Kjadin:** Ustan. z odl. namestn. v Trstu z dne 7./III. 1909, št. Pr. 405. — 1. Štefan *Volk*; 2. Ant. *Seražin*; 3. Ant. *Lah*. Namestniki: Matija *Lah*, Malvina *Plaperjeva*, Justina *Lahova*. Odborniki: Matija *Sever*, Fr. *Kobal*, Fran *Straus*, Jos. *Cok*, Jurij *Klun*, Mih. *Gernek*, Andr. *Slavec*, Josipina *Lahova*, Lucija *Volkova*, Antonija *Škrkova*, Marija *Kobalova*. — Let. 53.
7. **Trst-Škedenj:** Ustan. z odl. namest. v Trstu z dne 30./VII. 1908, št. Pt. 811/I. — 1. Ant. *Sancin*, dež. poslanec; 2. Marica *Gregoričeva*, učiteljica; 3. Iv. *Godina*, posestnik. Namestniki: Dragica *Gregoričeva*, vrtnarica; Andrej *Godina*, učitelj; Ivanka *Sancinova*, učiteljica. — Ust. 30, let. 184 skupaj 214.

Pripomnja. Z zvezdico * zaznamovane podružnice so v zadnjem času oživele. Z dvema zvezdicama ** označene so novoustanovljene. S križcem † zaznamovane se snujejo, oziroma so že oblastveno odobrene, a še niso imele ustanovnega občnega zbora.

Pokrovitelji, ki so vplačali 200 K za obrambni sklad, so izkazani pri pristojnih podružnicah za +.

Popolnoma zaspale so podružnice, da jih je bilo treba črtati, a) na Kranjskem 14 (Bohinjska Bistrica, Brdski sodnijski okraj, Cerknica — ženska, Gorje in okolica, Kostanjeviški okraj, Loški potok, Meniševska v Begunjah, Prem, Radomlje — še ni začela delovati — Selce na Gor., Smlednik, Senožče, Stari trg — ženska, Št. Vid nad Ljubljano; b) na Štajerskem 2: Sv. Benedikt v Slov. goricah, Velika Pirešica; c) na Koroškem 12: Apače, Celovec (so jo razpustili), Črna in okol., Haber pri Medgorjah, Št. Janž v Rožni dolini, Št. Kancijan in okolica, Libeliče, Libuče,

Pokrče in okol., Pribla vas in okol., Rožak in okol., Ziljska dolina in župnija Vrata; *č*) na Goriškem 4: Cerčno in okol., Naklo na Krasu, Ročinj in okol., Sežana — moška.

Zato pa je ustanovljenih nanovo na Kranjskem 20, na Štajerskem 5, na Koroškem 5, na Goriškem 10, v Trstu 1. Potemtakem smo glede na podružnice napredovali na Kranjskem za 3, na Goriškem za 6 in v Trstu za 1. Nazadovali smo le na Koroškem za 7 podružnic.

Družbe sv. Cirila in Metoda

število podružnic in članov po XXIV. veliki skupščini:

	Podružnic			Vkup	Članov				Vkup	
	me- šanj	moš- kih	žen- skih		častnih	pokro- vi- teljev	usta- nov- nikov	let- nikov		pod- porni- kov
za Kranjsko .	40	20	19	79	2	319+56	531	3741	596	5231
• Stajersko .	32	7	13	52	—	59+11	219	2763	690	3740
• Koroško .	11	1	—	12	—	8	16	143	253	420
• Goriško .	16	5	6	27	—	16+6	67	1068	291	1448
• Tržaško .	5	1	1	7	—	46+2	170	522	—	700
	104	34	39	177	2	447+75	963	8237	773	11539

Opomnja. Družbenih članov je gotovo nad 13.000; gorenji izkaz jih navaja le 11.539, ker mnogo podružnic ni objavilo vodstvu niti odbora niti števila članov. Slovenske rodofjube prosimo:

1. da ožive vse speče podružnice in osnujejo nove podružnice po vseh slov. občinah, kjer jih še ni;
2. do glavne skupščine naj se vsako leto izvrši podružnični občni zbor in nato naj se takoj nazna-
čijo vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda imena izvoljenih odbornikov in število članov;
3. podružnični blagajniki naj blagovole poslati nabrane novce (letnino in dr.) do 31. dne grudnia
glavnemu vodstvu, da se morejo sprejeti kot podružnični prispevki v račun za tekoče leto.

Častna člana

družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani,

- Luka Svetec**, vitez Fran-Josipovega reda, namestni prvomestnik in pokrovitelj družbi sv. Cirila in Metoda, c. kr. notar, posestnik v Litiji i. dr.
- Mons. Tomo Zupan**, tajni komornik Nj. Svetosti papeža Pija X., vitez Fran-Josipovega reda, bivši prvomestnik in pokrovitelj družbi sv. Cirila in Metoda, konzistorijski svetnik, gimnazijski profesor v p., odbornik „Društva za krščansko umetnost“, vlastelin i. dr.

Pokrovitelji

družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani,

A.

ki so po § 4 a) družbenih pravil vplačali vsaj po 200 kron.

1. **Abiturijenti** slovenski 1896. leta v Ljubljani, zastopnik dr. Leon Stare.
2. **Abiturijenti** slovenski in hrvatski 1891. l.
3. **Abiturijenti** II. drž. gimnazije v Ljubljani 1904. l., zastopnik Ivan Kcelj, sedaj medicinec na Dunaju.
4. **Abiturijenti** v Celju l. 1909., zastopnik Radovan Brenčič.
5. Gospa **Accettova** Ivana, posestnica v Ljubljani.
6. „**Adrija**“, pevsko društvo v Barkovljah pri Trstu.
7. **Akad. društvo ferijalno „Prosveta“, I.** v Ljubljani, zastopnik vsakokratni predsednik.
8. „ „ „ „ **II.** v Ljubljani, zastopnik vsakokratni podpredsed.
9. „ „ „ „ **III.** v Ljubljani, zastopnik vsakokratni tajnik.
10. „ „ **slov. kat. „Danica“** na Dunaju.
11. **Akademija** slovenskih bogoslovcev v Celovcu, šolskega leta 1905/6., zastopnik Štefan Singer, župnik v Škofičah.

12. **Alijančič** Andrej †, prelat in stolni kanonik v Celovcu.
13. Gospa **Alijančičeva** Marija na Dobravi pri Kropi.
14. **Aljaž** Jakob, župnik na Dovjem.
15. Gospica **Arcetova** Josipina, posestnica v Ljubljani.
16. **Benedik** Iv., župnik v p. v Gradcu.
17. **Bogoslovci slovenski**, Gorica 1891. l.
18. " " " 1892. l.
19. " " " 1893. l.
20. " " " 1894. l.
21. " " " 1895. l.
22. **Bogoslovci ljubljanski** 1892. l.
23. " " 1897. l., zastopnik Ivan Baloh, kaplan.
24. " " 1906. l., zastopnik Ivan Pogačar, kaplan.
25. **Bogoslovci mariborski** 1892. l.
26. " " šol. leta 1895/6.
27. " " 1899. l.
28. " " 1902. l.
29. " " 1903. l.
30. " " 1904. l., zastopnik Josip Friedauer.
31. " " šol. leta 1904/5.
32. " " " " 1905/6., zastopnik Ivan Širec.
33. Gospa **Brataničeva** Marija †, veleposestnica v Celju.
34. **Bralno društvo** pri Sv. Ivanu na Verdeli.
35. **Brezničani mašniki**, zastopnik najmlajši župnik-rojak, sedaj Fran S. Finžgar.
36. **Bukovec** Fr., župnik v Trvižu v Istri.
37. **Bukvarna kat.** v Ljubljani, zastopnik vsakokratni poslovodja sedaj Ivan Mesar.
38. **Bulovec** Ivan †, kupec in posestnik v Radovljici.
39. Dr. **Celestin** Fr. †, vseučiliški profesor v Zagrebu.
40. **Čitalnica Narodna** v Kranju.
41. **Čitalnica** v Postojni.
42. **Čitalnica** v Planini pri Rakeku.
43. **Čitalnica** v Spodnji Šiški.
44. **Čitalnica Slovanska** v Trstu.
45. **Čitalnica** v Vipavi.
46. Gospa dr. **Dečkova** Adela, odvetnikova soproga, graščakinja v Celju.

47. **Dekanija Šmartin pri Litiji**, zastopnik vsakokratni dekan, sedaj Matej Rihar.
48. **Dijaki slov. I. drž. gima.** v Ljubljani, zastopnik Janko Vranjek.
49. **Dr. Dolencec Josip**, konz. svetnik in prof. bogoslovja v Ljubljani.
50. **Dolencec Oroslav**, posestnik v Ljubljani.
51. **Dom Gorjanski** v Gorjah, zastopnik njegov prvomestnik: Darovalec ameriški misijonar Josip Zalokar.
52. **Dom Katoliški** na Vrhniki.
53. **Domoljub**, neimenovan v Idriji.
54. **Drčar Martin** †, župnik v Preski.
55. **Gospica Druškovičeva Ana**, trgovčeva hči v Ljubljani.
56. **Gospa Druškovičeva Valentina**, omožena Goljaž v Pulju.
57. **„Društvo bralno“** pri Sv. Ivanu poleg Trsta.
58. **„Društvo bralno“** Litija.
59. „ „ Trebnje.
60. „ „ slovensko, Tržič.
61. **„Društvo delavsko podporno“** v Trstu.
62. **Društvo gasilno** v Trbovljah.
63. **Društvo hranilno in posojilno“** v Ptujju št. I.
64. „ „ „ „ „ „ št. II.
65. **„Društvo Kamnik“** v Kamniku.
66. „ „ „ „ zastopnica gospa Alojzija Žargijeva.
67. **Društvo kat. delavsko** na Jesenicah.
68. **Društvo kat. izobraževalno sv. Josipa** v Tržiču.
69. **Društvo kat. tiskovno** v Ljubljani, zastopnik Andrej Kalan, prelat.
70. **„Društvo konsumno“** pri Sv. Ivanu v Vrdeli.
71. **„Društvo pevsko Kolo“** v Trstu.
72. **Društvo pevsko „Zvon“** v Šmartinu pri Litiji.
73. **Društvo slov. katoliško politično za radovljiški okraj** v Radovljici.
74. **„Društvo slovensko učiteljsko“** v Ljubljani.
75. **„Društvo učiteljev in šolskih prijateljev“** za okraj Kamnik.
76. **„Društvo učiteljsko za kranjski šolski okraj.“**
77. **Društvo vzajemno in podporno** v Ljubljani, zastopnik Andrej Kalan, prelat.
78. **Društvo „Zvezda“** na Dunaju.
79. **Družba sv. Mohorja** v Celovcu,

80. **Družba Vincencijeva** v Tržiču.
81. **Družba zabavna** na Dolu, Štajersko, zastopnik nadučitelj Anton Gnus.
82. **Duhovščina ljubljanskega mesta št. I.**, zastopnik mestni župnik Martin Malenšek †.
83. **Ista št. II.**, zastopnik stolni kanonik dr. Fr. Lampe †.
84. **Einspieler** Andrej †, mnsgr., profesor v Celovcu.
85. **Ferk** Feliks, zdravnik in veleposestnik v Mariboru.
86. **Fon** Jak., župnik v Kredi.
87. **Gerdol** Iv., posestnik v Škorklji pri Trstu.
88. **Dr. Glančnik** Jern., odvetnik v Mariboru.
89. **Govedič** Ivan, župnik v Šoštanju.
90. **Gregorčič** Sim. †, duhovnik, slovenski pesnik v Gorici.
91. **Dr. Gregorič** Vinko, dež. primarij v Ljubljani.
92. **Gričar** Ivan, trgovec v Ljubljani.
93. **Gruden** Jak. †, župnik.
94. **Hajšek** Ant. †, č. kanonik, dekan v Slov. Bistrici.
95. **Gospa Hočevar** Josipina, veleposestnica v Krškem.
96. **Hrašovec** Fr. †, sodnik v p., Gradec.
97. **Gdč. Hrenova** Ana †, posestnica v Ljubljani, Krakovo.
98. **Hren** Jak., c. kr. dež. sod. svetnik v Ljubljani.
99. **Hrovatin** Ant. †, mnsgr., č. kanonik v Trstu.
100. **Jan** Juri †, č. kanonik in dekan v Dolini v Istri.
101. **Dr. Jeglič** Ant. Bonaventura, knezoškof ljubljanski i. dr.
102. **Jerman** Iv., rač. revident v Ljubljani.
103. **Jurca** And., veletržec v Ptuju.
104. **Jurca** Fr., trgovec v Postojni.
105. **Gospica Kadivčeva** Antonija, posestnica v Ljubljani.
106. **Kalan** Andrej, stolni kanonik v Ljubljani.
107. **Kalister** Fr. †, veletrgovec v Trstu.
108. **Gospa Kalistrova** Ivana, soproga veletrgovčeva v Trstu.
109. **Kavčič** Hinko †, posestnik in deželni poslanec v Razdrtem. V hvaležni spomin njegovega delovanja zbrali in darovali prijatelji po njegovi smrti 1893. l.
110. **Klub slovenski** v Celovcu.
111. **Klub slovenskih napr. akademikov v Celju**, zastopnik vsakokratni predsednik.
112. **Koblar** Anton, dekan v Kranju.

113. Gospa **Koblarjeva** Marija †, posestnica v Litiji.
114. Gospa **Koblarjeva** Vekoslava, omož. Slanec v Litiji.
115. **Kogej** Jakob, notar v Ložu.
116. **Kollmann** Fran †, veletržec, namestni prvomestnik trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani, prvomestnik Mestni hranilnici.
117. Dr. **Košmelj** Fran, c. in kr. višji štabni zdravnik v Ljubljani.
118. **Košmerlj** Frančišek, župnik v Ameriki.
119. **Kotnik** Fr. †, veleposestnik na Vrhnikih.
120. **Kranjc** Viktor, c. in kr. generalni major v pokoju v Gradcu.
121. Dr. **Krek** Gregor †, dvorni svetnik, vseučiliški profesor v p. v Ljubljani, št. I.
122. Isti, št. II.
123. Dr. **Krisper** Valentin, odvetnik v Ljubljani.
124. Gospa **Krofta** Minka, soproga banč. uradnika v Ljubljani.
125. **Krzić** Anton, učiteljski profesor, častni kanonik, kot zastopnik „Katoliškega društva detoljubov“.
126. Gospa **Kukovec** Ana, soproga odvet. v Celju.
127. **Lavrenčič** Jos., Postojna.
128. Dr. **Lesar** Josip, častni kanonik, ravnatelj sem. v Ljubljani.
129. **Ljudska pesmarica**, zastopnik dr. Pečjak Gregorij, gimn. prof.
130. **Luckmann** Karel †, ravnatelj na Jesenicah.
131. **Luxa** Marino, posestnik in gostilničar na Proseku.
132. Dr. **Majaron** Danilo, odvetnik.
133. Gospa **Majdičeva** Ana, veletovarnarjeva soproga v Hudinju pri Celju.
134. **Majdič** Peter, veletovarnar v Hudinju pri Celju.
135. **Majdič** Vinko, veletovarnar v Kranju.
136. Gospa **Mallyjeva** Antonija, tovarnarjeva soproga v Ljubljani.
137. **Mally** Fr., tovarnar v Ljubljani.
138. Dr. **Marinko** Josip, gimn. prof. v p. v Novem mestu.
139. Dr. **Marolt** Janko, okrožni zdravnik na Vrhnikih.
140. **Martelanec** Drag. †, hranilnični uradnik na Greti pri Trstu.
141. **Matjan** Jak., veleposestnik v Zgornji Šiški.
142. **Mejač** Ivan, trgovec v Ljubljani.
143. **Mejač** Ivan, trg. v Ljubljani, zastopnik inž. Vikt. Skaberneta.
144. **Mencinger** Tomo, trg. v Ljubljani.
145. **Mestna občina Idrija**.
146. **Mestna občina Ljubljana**.

147. **Miklavčič** Karel †, župnik v pokoju.
148. **Mladina** Iltijska, zastopnik vsakokratni nadučitelj, sedaj Bernard Andoljšek.
149. Dr. **Munda** Fr., odvetnik in posestnik v Ljubljani.
150. **Murnik** Iv., ces, svetnik, v Ljubljani.
151. Gospa **Murnikova** Marija †, soproga ces. svetnika.
152. **Nabergoj** Iv. †, posestnik na Proseku.
153. **Naselbina** slovenska v Pulju, zastopnik mornarski kaplan Ivan Ambrož.
154. **Maselj** Fran, c. in kr. rač. stotnik v p.
155. **Notar** Ant., eksposit v Štorjah, p. Sežana.
156. **Novak** Antonija, prof. soproga v Ljubljani, zastopnik njen sin Stanko Novak.
157. **Občina Draga.**
158. **Občina Selce** na Gorenjskem.
159. **Občina Sežana** na Krasu.
160. „**Obitelj Truden-Bogdaničeva**“ v Barkovljah pri Trstu v spomin † gospe Natalije Trudnove.
161. **Oblak** Ivan, župnik na Bledu.
162. **Omizje** Ciril-Methodovo pri Rošu v Hrastniku, zastopnik Miloš Roš, učitelj v Hrastniku.
163. **Omizje** „Za plotom“, I. zastop. Vojt. Vidmajer v Ljubljani,
164. „ „ „ II. „ dr. M. Triller „ „
165. „ „ „ III. „ dr. Fr. Kandare „ „
166. „ „ „ IV. „ dr. Fr. Režek „ „
167. „ „ „ V. „ prof. Fr. Kralj „ „
168. „ stalno pri „Roži“ I. „ Ub. pl. Trnkózcy „ „
169. „ „ „ „ II. „ V. Rohrmann „ „
170. „ „ „ „ III. „ Iv. Mejač „ „
171. „ „ „ „ IV. „ Mat. Zamida „ „
172. „ „ „ „ V. „ Al. Hudovernik „ „
173. **Omizje** Bohinjski kot pri „Zlati kaplji“ št. I. zastopnik prof. Jos. Verbič.
174. **Omizje** samecv pri „Zlati kaplji“ št. I., zastopnik Iv. Škarja.
175. „ slovensko v Gradcu št. I.
176. „ „ „ Celovcu, zastopnik Beno Gruden.
177. „ pri „Belem volku“ I. „ pošt. ofic. Al. Vernik.
178. „ „ „ „ II. „ Iv. Bonač.

179. **Perdan Ivan** †, veletrgovec v Ljubljani.
180. **Dr. Perne Fr.**, gimnazijski profesor v Kranju.
181. **Dr. Pertot Sim.** †, zdravnik v Trstu.
182. **Petričič Vaso**, veletržec v Ljubljani.
183. **Plantan Ivan**, notar v Ljubljani.
184. **Pleteršnik Makso**, gimn. profesor v p. v Ljubljani.
185. **Podružnica moška** v Ajdovščini št. I.
186. **Podružnica moška** v Ajdovščini št. II.
187. **Podružnica akademiška** v Gradcu.
188. **Podružnica Bled** v proslavo 50let. vladanja cesarja Frana Josipa I.
189. **Podružnica Brežice**.
190. **Podružnica moška** v Gorici.
191. **Podružnica Gornji grad**, zastopnik Fran Kocbek, nadučitelj.
192. **Podružnica Grosuplje št. I.**, zastopnik Fr. Kos.
193. **Podružnica Grosuplje št. II.**, zastopnica Micika Rusova.
194. **Podružnica Sv. Ivan** pri Trstu.
195. **Podružnica Kropa-Kamna-Gorica-Dobrava št. I.**
196. **Ista št. II.**
197. **Ista št. III.**
198. **Podružnica v Litiji št. I.**, zastopnik vsakokratni prvomestnik, sedaj nadučitelj Bernard Andoljšek.
199. **Podružnica Litija št. II.**, zastopnica gospa Terezija Svetčeva.
200. **Podružnica v Loškem potoku.**
201. **Podružnica v Mokronogu.**
202. **„Podružnica pivška“ v Št. Petru na Krasu št. I.**
203. **Ista št. II.**
204. **Podružnica Šiška moška št. I.**
205. **Ista št. II.**, zastopnik trgovec Ant. Pogačnik.
206. **Ista št. III.**
207. **Podružnica na Viču.**
208. **Podružnica v Železnikih.**
209. **Podružnica moška v Celju.**
210. **Podružnica moška v Kamniku št. I.**
211. **Ista št. II.**, zastopa višji okrajni živinozdravnik Josip Nik. Zadnikar.
212. **Ista št. III.**, zastopnik lekarničar Jos. Močnik.
213. **Podružnica moška v Kranju št. I.**
214. **Ista št. II.**

215. **Podružnica moška** šentpeterska v Ljubljani, zastopnik trgovski poslovođja Fr. Mulaček št. I. *Fr. Zam*
216. **Podružnica moška** šentpeterska v Ljubljani št. II., zastopnik notar Luka Svetec.
217. **Podružnica moška** šentpeterska št. III.
218. **Podružnica moška** v Postojni.
219. **Podružnica moška** v Ribnici št. I.
220. Ista št. II., zastopnik višji dež. sod. svetnik Fr. Višnikar.
221. Ista št. III., zastopnik sodni kancelist Anton Spendè.
222. Ista št. IV., zastopnik dr. Anton Schiffrer.
223. **Podružnica moška** v Sežani št. I.
224. Ista št. II.
225. **Podružnica** v Slovenjem Gradcu.
226. **Podružnica moška** v Starem trgu, št. I., zastopnik vsakokratni prvomestnik.
227. Ista št. II., zastopnik nadučitelj Jakob Žebre.
228. **Podružnica** v Škofljici.
229. **Podružnica moška** v Trbovljah št. I.) zastopnika voli vsako
230. Ista št. II.) leto občni zbor.
231. Ista št. III.
232. **Podružnica** v Trebnjem št. I.
233. Ista št. II.
234. Ista št. III.
235. Ista št. IV.
236. **Podružnica moška** v Trstu št. I.
237. Ista št. II.
238. Ista št. III.
239. Ista št. IV.
240. Ista št. V.
241. Ista št. VI.
242. Ista št. VII.
243. Ista št. VIII.
244. Ista št. IX.
245. Ista št. X.
246. Ista št. XI.
247. Ista št. XII.
248. Ista št. XIII.
249. Ista št. XIV

250. Ista št. XV.
251. **Podružnica** v Turjaku št. I.
252. Ista št. II.
253. **Podružnica** v Vipavi.
254. **Podružnica moška** na Vrhniki št. I.
255. Ista št. II.
256. **Podružnica moška** v Žalcu.
257. **Podružnica ženska** v Ajdovščini št. I.
258. Ista št. II.
259. Ista št. III.
260. **Podružnica ženska** v Celju.
261. **Podružnica ženska** v Cerknici.
262. **Podružnica ženska** v Dornbergu.
263. **Podružnica ženska** v Idriji št. I.
264. **Podružnica ženska** v Idriji št. II.
265. **Podružnica ženska** v Št. Jurju ob južni železnici.
266. **Podružnica ženska** v Kamniku št. I.
267. Ista št. II.
268. Ista št. III., zastopnica gospa Marija Fischerjeva.
269. Ista št. IV., zastopnica odvetnikova ter županova soproga Ana dr. Krautova.
270. Ista št. V., zastopnica gdč. Terezija Karolnikova.
271. Ista št. VI., zastopnica gospa Marija Vremšakova.
272. Ista št. VII., zastopnica gospa Terezija Kemplerjeva.
273. Ista št. VIII., zastopnica gdč. Ivanka Trpinčeva.
274. **Podružnica ženska** v Kranju št. I.
275. Ista št. II.
276. **Podružnica ženska** v Krškem.
277. **Podružnica ženska** v Laščah št. I., zastopnica gospa Šušlajeva.
278. Ista št. II., zastopnica gospa Kristina Grebenčeva.
279. Ista št. III., zastopnica gospa Ana Hočvarjeva.
280. Ista št. IV., zastopnica gospa Ema Pucljeva.
281. Ista št. V., zastopnica gdč. Francika Hočvarjeva.
282. Ista št. VI., zastopnica gdč. Marija Somrakova.
283. Ista št. VII.
284. **Podružnica ženska šenklavško-frančiškanska** v Ljubljani št. I., zastopnica gospa Marija pl. dr. Bleiweis-Trsteniška.
285. Ista št. II., zastopnica dvorn. svet. gospa Jul. dr. Ferjančičeva.

286. Ista št. III., zastopnica gospa Ana Lahova †.
287. Ista št. IV., zastopnica gospa vlad. svet. Marija dr. Zupančeva.
288. Ista št. V., zastopnica „Glasbena Matica“ po vsakokratnem svojem prvomestniku, sedaj po gimn. prof. Antonu Štritofu.
289. Ista št. VI., zastopnica gdč. nadzorovalna dama mestne višje dekliške šole Marija Wessnerjeva.
290. Ista št. VII., zastopnica gospa odvetnikova soproga Lina dr. Hudnikova.
291. Ista št. VIII., zastopnica gospa ravnateljjeva soproga Marija pl. Grassellijeva.
292. Ista št. IX., zastopnik vsakokratni prvomestnik akad. kluba „Mladost“ v Zagrebu.
293. Ista št. X., zastopnik častni član družbe sv. Cirila in Metoda, notar Luka Svetec.
294. Ista št. XI., zastopnica gospa Vera dr. Šlajmerjeva.
295. Ista št. XII., zastopnico voli vsako leto občni zbor.
296. **Podružnica ženska šentjakobsko-trnovska** v Ljubljani št. I., zastopnica gospa ravnateljjeva Jadviga Šubičeva.
297. Ista št. II., zastopnica Ivanka Gutnikova †.
298. Ista št. III., zastopnica gdč. mestna učiteljica-voditeljica Minka Maroltova.
299. Ista št. IV., zastopnica gospa mestna učiteljica v p. Ivanka Beg-Praprotnikova.
300. Ista št. V., zastopnik magistratni pis. pristav Anton Gutnik.
301. Ista št. VI., zastopnica gospa rev. Marija Petrovčičeva.
302. Ista št. VII., zastopnica gospa prvomestnica Ivanka Zupančičeva.
303. Ista št. VIII., zastopnica gospa Marija prof. Perušekova.
304. Ista št. IX., zastopnica gospa Marija dr. Kušarjeva.
305. Ista št. X., zastopnica gospica trg. Jelica Lozarjeva.
306. Ista št. XI., zastopnica gospica veletrg. hči Brigita Souvanova.
307. Ista št. XII., zastopnica gospa Josipina Vidmajerjeva.
308. Ista št. XIII., zastopnica gospa županja Milica Hribarjeva.
309. Ista št. XIV., zastopnik konc. vodja „Glasbene Matice“ Matej Hubad.
310. Ista št. XV., zastopnica gospa tovarnarjeva Jelka Naglasova.
311. Ista št. XVI., zastopnica veletrg. hči gdč. Vera Souvanova.
312. Ista št. XVII., zastopnica not. soproga gospa Lea Demšarjeva.
313. Ista št. XVIII., zastopnica gospa Antonija Gogolova.

314. Ista št. XIX., zastopnico voli vsako leto občni zbor.
315. **Podružnica I. ženska šentpeterska** v Ljubljani št. I.
316. Ista št. II.
317. Ista št. III., v spomin † prvomestniku Martinu Malenšku.
318. Ista št. IV., zastopnik častni član družbe sv. Cirila in Metoda notar Luka Svetec.
319. Ista št. V., v spomin † prvomestnici g. Mariji Trčkovi.
320. **Podružnica ženska** v Logatcu št. I.
321. Ista št. II.
322. Ista št. III., zastopnica gospa Ivana Šegova.
323. Ista št. IV., zastopnica gdč. Marija Tollazzijeva.
324. Ista št. V., zastopnica gdč. učiteljica Evgenija Pehanijeva.
325. Ista št. VI., zastopnica gdč. Marija Puppisova.
326. Ista št. VII., zastopnica gospa Josipina Mazijeva.
327. **Podružnica ženska pri Sv. Lovrencu nad Mariborom.**
328. **Podružnica ženska** v Novem mestu.
329. **Podružnica ženska** v Postojni.
330. **Podružnica ženska** v Prvačini št. I.
331. Ista št. II.
332. **Podružnica ženska** v Radovljici št. I.
333. Ista št. II.
334. Ista št. III.
335. **Podružnica ženska** v Ribnici št. I., zastopnica gospa notarjeva soproga Marija Gruntarjeva.
336. Ista št. II., zastopnica gospa Albina Višnikarjeva, soproga viš. dež. sodnega svetnika.
337. Ista št. III., zastopnica gospa Ana Podboj-Cenetova, posestnica.
338. Ista št. IV., zastopnica gospa notarjeva soproga Marija Gruntarjeva.
339. Ista št. V., zastopnica gospa Amalija Fajdiga, soproga veleposestnika v Sodražici.
240. Ista št. VI., zastopnica gospa Ana Tomšičeva, naduč. soproga.
341. **Podružnica ženska** v Sežani št. I., zastopnica gospa Marija dr. Treova v Gorici.
342. Ista št. II., zastopnica gospa Zinka dr. Rybaževa v Trstu.
343. Ista št. III., zastopnica gospa Franja Guličeva.
344. Ista št. IV., zastopnica gdč. Iv. Lozejeva, učiteljica v Tomaju.
345. Ista št. V., zastopnica gospa Maša Grumova v Trstu.

346. Ista št. VI., zastopnica gdč. Ant. Drufovka.
347. Ista št. VII., zastopnica gospica Zvezdoslava Delakova, učiteljica v Štorjah.
348. Ista št. VIII., zastopnica gospa Janja Stolfova.
349. Ista št. IX.,
350. Ista št. X., zastopnica gospa Ant. Grahlijeva v Klancu, Istra.
351. **Podružnica ženska** v Šiški št. I.
352. Ista št. II.
353. **Podružnica ženska** v Škofji Loki št. I., zastopnica gdč. Jeriča Dolenčeva.
354. Ista št. II.
355. **Podružnica ženska** v Trbovljah št. I. } zastopnico voli vsako
356. Ista št. II. } leto občni zbor.
357. Ista št. III.
358. **Podružnica ženska** v Trstu št. I., zastopnica † gospa Natalija Trudnova.
359. Ista št. II., zastopnica gdč. Milica Mankočeva.
360. Ista št. III., zastopnica gospa Franja dr. Pertotova.
361. Ista št. IV., zastopnica gospa učit. Marica Nadlišek-Bartolova.
362. Ista št. V., zastopnica gospa Karla Ponikvarjeva.
363. **Podružnica ženska** v Št. Vidu nad Ljubljano.
364. **Podružnica ženska** na Vrhniki št. I.
365. Ista št. II.
366. Ista št. III.
367. Ista št. IV.
368. **Pogačar** Simon, c. in kr. vojni oskrbnik v p. in posestnik v Ljubljani.
369. **Pollak** Karol, tovarnar v Ljubljani.
370. **Posojilnica** v Celju.
371. „ za ilirsko-bistriški okraj v Trnovem.
372. „ kmetska za ljubljansko okolico.
373. „ v Logatcu.
374. „ „ Mariboru št. I.
375. „ „ „ št. II.
376. „ „ „ št. III.
377. „ „ „ št. IV.
378. „ notranjska v Postojni.
379. „ v Ormožu.

380. **Podružnica** v Radovljici.
381. " " Ribnici.
382. " **Savinjska** v Žalcu.
383. " **in hranilnica** v Trstu.
384. " v Vitanju.
385. **Potočnik** Tomo, župnik na Breznici.
386. **Predovič** Elija, veletrg. v Ljubljani.
387. **Prezlik** Jarolim, mag. pharm. v Litiji.
388. **Profesorji** slovenski ljubljanske I. drž. gimn., zastopnik vpok. prof. Makso Pleteršnik.
389. **Ramoveš** Andr., veležupnik v Dobropoljah.
390. **Ramoveš** Jern., župnik v Poljanah nad Škofjo Loko.
391. Gospa **Ravniharjeva** Franja, vdova dež. knjigovodje v Ljubljani.
392. **Resman** Iv. Nep. †, vpok. nač. železnične postaje v Ljubljani.
393. **Roblek** Fran, državni poslanec v Žalcu.
394. **Rodbina** Lovro Verbičeva. V spomin očetove smrti 11. vel. srp. 1897. Zastopnik Jos. Verbič, posestnik v Borovnici.
395. **Rodč** Jos. †, posestnik v Kamniku.
396. **Rodoljub**, neimenovan v Celovcu.
397. „**Rodoljubi lokovski**“, zastopnica gospa Marija Muhova.
398. **Rohrman** Vikt., posestnik in tovarnar v Ljubljani.
399. **Rozina** Julij †, trgovec v Pudobu pri Ložu.
400. „**Samci novomeški**“.
401. „**Samci šentpeterski**“ na Krasu.
402. **Schrey** Alojzij, višji poštar in posestnik na Jesenicah.
403. Dr. **Sedej** Fr., knez in nadškof v Gorici, i. dr.
404. Dr. **Sernec** Janko, zdravnik v Celju.
405. **Skaberne** A. & E., trgovina v Ljubljani.
406. **Skočir** Avgust, župnik deželne bolnice v Gradcu.
407. **Skrinjar** Sim., uradnik v Trstu.
408. **Skupina** poštnih uradnikov v Ljubljani, zastop. oficijal Iv. Hafner.
409. **Slavija**, banka v Ljubljani št. I.
410. Ista št. II.
411. Ista št. III.
412. „**Slovenke litijske**“ št. I., zastopnica gospa Jos. Koblarjeva.
413. Iste št! II., zastopnica gospa Hel. Bevkova.
414. Iste št. III., zastopnica gospa Milivoja Vončinova, Ljubljana, Karlovska c.

415. Iste št. IV., zastopnica gospa Ljudmila Roblek, pos. v Litiji.
416. Iste št. V. zastopnik častni član družbe sv. Cirila in Metoda notar Luka Svetec.
417. Iste št. VI., zastopnica gospa Minka Vrančičeva, vdova železniškega uradnika v Ljubljani.
418. Iste št. VII. zastopnica gospa Kristina Gregorčičeva.
419. Iste št. VIII., zastopnica gospa notarjeva Ter. Svetčeva.
420. Iste št. IX., zastopnica gospa Hel. Bevkova.
421. Iste št. X., zastopnik častni član družbe sv. Cirila in Metoda notar Luka Svetec.
422. Iste št. XI., zastopnica gospa Ana Kozlevčarjeva, soproga postajenačelnika na Rakeku.
423. „Slovenke litijske in šmartinske“ št. I., zastopnica gospa Ter. Svetčeva.
424. Iste št. II., zastopnica gdč. Ljudmila Roblekova.
425. Iste št. III., zastopnica gospa Marija Zoretova.
426. Iste št. IV., zastopnica gospa Iv. Knafličeva.
427. Iste št. V., zastopnica učiteljica gdč. Kristina Demšarjeva.
428. Iste št. VI., zastopnica ga. Marija Jeretin, sopr. okr. tajnika.
429. Iste št. VII., zastopnica gdč. Amalija Jenkova.
430. Iste št. VIII., zastopnica gospa Jos. Bartlova, nadučiteljeva soproga v Ljubljani.
431. Iste št. IX., zastopnica gospa Franja pl. Wurzbach v Gradcu pri Litiji.
432. Iste št. X., zastopnik častni član družbe sv. Cirila in Metoda, notar Luka Svetec.
433. Iste št. XI., zastopnica gdč. Ana Moosova, učiteljica v Šiški.
434. Iste št. XII., zastopnica gospa Jos. Lebingerjeva, posestnica in trgovka v Litiji.
435. Iste št. XIII., zastopnica ga. Ljudmila Roblekova.
436. Slovensko omizje v Pliberku, zastopnik g. Ivan Hornböck.
437. Slovenski rimski romarji, zastopnik knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič.
438. Smolnikova rodbina pri Sv. Križu nad Mariborom, zastopnik Fran Hauptmann, profesor v Gradcu.
439. Smrekar Ivan, katehet v Ljubljani.
440. „Sokol Dolenski“ v Novem mestu.
441. „Sokol ljubljanski.“

442. **Souvan** Fr. Ks. †, veletrgovec v Ljubljani.
443. Gospa **Souvanova** Ursula, vdova veletrgovčeva v Ljubljani.
444. Dr. **Srnc** Jos. †, odvetnik, v Celju.
445. Dr. **Stare** Josip, fin. prok. adjunkt v p. v Ljubljani.
446. Gospa dr. **Storova** Ana, soproga odv. v Teharjih na Štajerskem.
447. Dr. **Stor** Frančišek, graščak v Teharjih na Štajerskem.
448. Dr. **Stor** Fr., graščak.
449. **Stor** Stanko, pravnik v Teharjih.
450. **Svetec** Emilija, okr. kom. soproga v Litiji.
451. Častni član družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, **Svetec** Luka, notar, posestnik i. dr. v Litiji.
452. **Svetec** Terezija, soproga notarja v Litiji.
453. Dr. **Svetina** Iv., k.-š. duh. svetnik, gimnazije profesor v Ljubljani.
454. **Sabec** Iv. †, veletrgovec v Trstu.
455. **Škrjanec** Ivan, župnik v Vremah.
456. Gospa dr. **Škofic-Trtnikova** Iv. †, soproga prof.
457. **Štepančič** Fr. †, veleposestnik v Temnici.
458. **Tarokisti** celjski v „Nar. domu“, zastopnik Milan Detiček, not. kand.
459. Gospa dr. **Tavčarjeva** Franja, soproga odvetnika in deželnega odbornika v Ljubljani.
460. **Tiskarna Blaznikova** v Ljubljani, zastopnica gospica † Albina Blaznikova.
461. „Tiskarna Narodna“ št. I. v Ljubljani.
462. Ista št. II.
463. Ista št. III.
464. **Tomazič** Iv. F. †, mestni župnik v Škofji Loki.
465. **Treven** Anton, posestnik in trgovec ob Savi na Jesenicah.
466. Trg Litija.
467. Trg **Vrhnika**, zastopnik vsakokratni župan, sedaj dr. Marolt Janko.
468. **Trpin** Ivan, župnik v Mošnjah.
469. Dr. **Turner** Pavel, veleposestnik v Mariboru.
470. **Tušak** Radivoj, učitelj na Polzeli.
471. Dr. **Ušeničnik** Aleksij, profesor bogoslovja v Ljubljani.
472. **Valencič** Ivan, trgovec v Trnovem pri Ilirski Bistrici.
473. **Vas Podholm** pri blejskem jezeru, zastopnik duhovni predstojnik gorjanske župnije. Darovalec misijonar Josip Zalokar.

474. Vas Šmartin pri Litiji.
475. Vas Št. Vid pri Zatičini.
476. **Vatovec** Ivan Marija †, deželni poslanec v Trstu.
477. **Vavru** Ivan †, vpok. c. kr. gimn. profesor v Ljubljani.
478. Gospa **Velkovrhova** Franja, tovarnarjeva soproga v Ljubljani, 1898. leta, v spomin 50-letnice vladanja cesarja Frana Josipa I.
479. **Velkovrh** Ivan, tovarnar v Ljubljani.
480. **Verbič** Josip, tovarnar v Bistrici.
481. Dr. **Vicco** Anton †, graščak v Podgradu v Istri.
482. Dr. **Vidrič** Lovro †, odvetnik v Zagrebu.
483. **Vilhar** Ivan †, hišni posestnik in meščan v Ljubljani.
484. **Visokošolci slovenski** na Dunaju leta 1892.
485. **Volk** Ivan †, župni upravitelj pri Sv. Lenartu.
486. Dr. **Vošnjak** Jos., zdravniški svetovalec, posestnik v Venčesu pri Slov. Bistrici.
487. **Vošnjak** Mih., posestnik v Gorici.
488. **Vrhovnik** Ivan, trnovski župnik v Ljubljani.
489. **Vršec** Makso †, bankir v Ljubljani.
490. **Vuti Matijeva družina** na Ločilu pri Beljaku.
491. Gospa **Wiesel** Ana v Divači.
492. **Zadravec** Jak. velepos. v Središču.
493. **Zalokar** Jos., duhovni pastir v Red Jacketu, Michigan, United States of North America.
494. **Zamejic** Andrej †, stolni dekan v Ljubljani i. dr.
495. **Zarnik** Anton †, posestnik in trgovec v Krtini.
496. „Zaveza zagorskih Slovenk“ št. I., zastopnica gospa M. Weinbergerjeva.
497. Ista št. II., zastopnica gdč. Amalija Čerinova.
498. Ista št. III., zastopnica gdč. Lavoslava Eibensteinerjeva.
499. Ista št. IV., zastopnica gospa Uršula Jerinova.
500. Ista št. V, zastopnica gospa Ivana Poljšakova.
501. **Zbor slovenskih uradnikov** v Gornjem gradu.
502. **Zelenik** Josip, posestnik pri Sv. Vrbanu poleg Ptuja.
503. Msgr. **Zupan** Tomo, tajni komornik Nj. Svetosti papeža Pija X. vitez Fran-Josipovega reda, konzistorijski svetnik, gimn. profesor, vlastelin i. dr.
504. Dr. **Zupanec** Jernej †, notarske komore prvomestnik.
505. **Žizek** Fr., zdravnik v Gradcu.

506. **Žlogar** Anton, kanonik v Novem mestu.
507. **Župnija Breznica**, zastopnik vsakokratni župnik brezniški ali pa njegov namestnik, sedaj župnik Tomo Potočnik.
508. **Župnija Cerklje** na Gorenjskem.
509. **Župnija Sv. Ivan** pri Trstu.
510. **Župnija Kranjska gora**, zastopnik vsakokratni župnik v Kranjski gori ali njegov namestnik, sedaj Ljudevit Škufca.
511. **Župnija Št. Lambert** pri Zagorju ob Savi, zastopnik župnik Anton Berce.
512. **Župnija trnovska v Ljubljani**, zastopnik župnik Ivan Vrhovnik.
513. **Župnija Rojan** pri Trstu.
514. **Župnija Višnja gora**.
515. **Župnija Zagorje ob Savi**, zastopnik starosta zagorskega „Sokola“.

B.

Pokrovitelji,

ki so vplačali do I. vinotoka za Ciril-Metodov obrambni sklad 200 K:

1. **Arce Rajko** v Ljubljani.
2. **Belokranjska rodoljubka**.
3. **Bole Josip** v Reki.
4. **Bralno društvo** na Ložnici pri Žalcu.
5. **Češki akademiki**, zastopnik urednik V. M. Zalar.
6. **Čitalnica narodna** v Kranju.
7. **Dijaki slovenski** I. drž. gimn. Ljubljani.
8. **Defranceschi dr. P.** v Novem mestu.
9. **F. T.** v Kostanjevici.
10. **„Glista“**, omizje v Barkovljah.
11. **Grdešič Josip** v Novem mestu.
12. **Gregorič dr. Vinko**, zdravnik v Senožečah.
13. **Holz Vatroslav** v Ljubljani.
14. **Hrovat dr. Fran** v Brežicah.
15. **Krisper Valentin** v Ljubljani.
16. **Knez Ivan** v Ljubljani.
17. **Kollmann Robert** v Ljubljani I.
18. „ „ „ „ II.

19. **Litijsko-šmartinske Slovenke** I.
20. " " " II.
21. " " " III.
22. **Luznar** Fr. na Primskovem pri Kranju.
23. **Maselj** Fr., c. in kr. stotnik v p. v Ljubljani.
24. **Medica** Fr. v Mori (Tirolsko).
25. **Munda** dr. Fr. v Ljubljani.
26. **Narodni duhovnik** št. I.
27. **Neimenovan** v Ljubljani.
28. " " Litiji.
29. " " Črnomlju.
30. **Obitelj S.** v B.
31. **Dr. Oražen** Ivan v Ljubljani I.
32. " " " " " II.
33. **Pahernik** Fr. v Vuhredu.
34. **Pahernik** Marija v Vuhredu,
35. **Pikel** Ivanka v Gorici.
36. **Podružnica črnomeljska** moška.
37. " " ženska.
38. " " v Cerknici I.
39. " " " " II.
40. " " " " III.
41. " gornjesavinska ženska v Mozirju.
42. " v Hrastniku-Dolu.
43. " " Konjicah.
44. " " Petrovčah.
45. " " Starem trgu pri Ložu I.
46. " " " " " II.
47. " moška in ženska v Šiški.
48. " na Uncu I.
49. " " " II.
50. " " " III.
51. **Poniž** Benedikt v Gorici.
52. **Posojilnica** notranjska v Postojni.
53. **Rodoljub** neimenovan iz selške doline.
54. **R. R.** dr. v Št. Vidu pri Zatični.
55. **Seidl** Ferd., prof. v Gorici.
56. **Seidl** Mimica v Novem mestu.

57. **Sernec** dr. Jos., odvetnik v Celju.
58. **Skupina rodoljubov** v Kobaridu.
59. **Dr. Slanc** K. v Novem mestu.
60. **Slanc** Franc v Litiji.
61. **Sveteč** Luka v Litiji.
62. **Šarabon** A. v Ljubljani.
63. **Dr. Šegula** I. v Novem mestu.
64. **Šepić** Ivan, posestnik v Konjicah.
65. **Schrey** Alojzij na Jesenicah.
66. **Schreyer** Jos. v Pragi.
67. **Štekar** Štipko v Ajdovščini.
68. **Štifter** St. B. v Kalugi (Rusija).
69. **Dr. Tičar** Jos. v Kranjski gori.
70. **Trnkoczy** pl. Ubald v Ljubljani.
71. **V. J.** v Ljubljani.
72. **Vojska** Vladimir v Gradcu.
73. **Dr. Vošnjak** Bogumil v Gorici.
74. **Dr. Žerjav** Gregor v Ljubljani.
75. **Žiberna** Anton v Trstu.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani:

A. Vodstvo

po volitvi na XXIV. veliki skupščini na Jesenicah, dne 8. velikega srpana 1909.

1. Prvomestnik: Andrej **Senekovič**, vladni svetnik, gimnazijski ravnatelj v pokoju, izvoljen leta 1907.
2. Dr. Dragotin vitez **Bleiweis-Trsteniški**, ljubljanski častni meščan, hišni posestnik i. dr., 1907. l.
3. Fran **Črnagoj**, nadučitelj na Barju pri Ljubljani, 1908. l.
4. Dr. Ernest **Dereani**, zdravnik v Gorici, 1908. l.
5. Gregor **Einspieler**, prošt v Tinjah ob Velikovcu na Koroškem, konzist. svetnik, 1908. l.
6. Blagajnik: Aleksander **Hudovernik**, notar, posestnik i. dr. 1909. l.
7. Dr. Ivan **Mrhar**, gimnazijski profesor v Trstu, 1907. l.
8. Fran **Pahernik**, veleposestnik v Vuhredu, 1907. l.
9. Namestni prvomestnik: Častni član „družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ Luka **Sveteč**, vitez Fran-Josipovega reda, notar v Litiji, posestnik i. dr., 1908. l.
10. Fran **Vajda**, gimn. profesor, l. 1909.*)
11. Ivan **Vrhovnik**, trnovski župnik v Ljubljani, 1909. l.
12. Tajnik: Dr. Gregor **Žerjav**, odvetniški kandidat, 1907. l.

Ožji odbor: Načelnik Senekovič, Sveteč, Hudovernik, Vrhovnik, dr. Žerjav.

Gospodarski odsek: Načelnik Hudovernik; dr. Bleiweis, Vrhovnik, dr. Žerjav.

Šolski odsek: Načelnik dr. Bleiweis; Črnagoj, Vrhovnik, dr. Žerjav.

*) Zaradi premeščenja na mornarsko akademijo v Reki se je prof. Fr. Vajda odpovedal odborništvu.

B. Nadzorništvo.

1. Dr. Fran **Ilešič**, profesor v Ljubljani.
2. Dr. Ferdo **Müller**, odvetnik v Celovcu.
3. Matija **Prosekar**, posestnik v Kotmari vasi.
4. Dr. Vladimir **Ravnihar**, odvetnik v Ljubljani.
5. Miloš **Stibler**, pot. učitelj „Zadružne zveze“ v Celju.

C. Razosodništvo.

1. Dr. Vinko **Hudelist**, zdravnik v Velikovcu.
2. Jakob **Kogej**, notar v Ložu.
3. Karol **Šavnik**, mestni župan v Kranju.
4. Dr. Fran **Tekavčič**, odvetnik v Ljubljani.
5. Dr. Karol **Triller**, odvetnik v Ljubljani.

Č. Svetovalci.

1. Oroslav **Dolenec**, hišni posestnik v Ljubljani.
2. Dr. Fran **Munda**, hišni posestnik v Ljubljani.
3. Ivan **Murnik**, cesarski svetnik v Ljubljani.
4. Makso **Pleteršnik**, gimn. prof. v p. v Ljubljani.
5. Henrik **Schreiner**, učit. ravnatelj v Mariboru.

D. Pisarna

v „Narodnem domu“ v Ljubljani v 1. nadstr. na vogalu poleg
„Čitalnice“; uradne ure ob delavnikih od 3.—6. pop.

Vodja: Andrej **Senekovič**.

Uradniki: Pisarniški tajnik: Anton **Berce**, župnik v p.

Knjigovodja: Emanuel **Josin**.

Registrator: Fran **Skulj**.

Družbeni zavodi.

I.

Število otrok

v družbenih zavodih v šolskem letu 1908/9.

Tek. št.	V r t e c i	Skupno število		Po spolu konec leta	
		v zač. leta	konec leta	dečkov	deklic
A. Družbeni:					
1.	v Celju	28	36	11	25
2.	„ Gabrju pri Celju	47	67	24	43
3.	„ Hrastniku I.	58	79	36	43
4.	„ „ II.	47	50	28	22
5.	na Jesenicah	45	49	28	21
6.	v Mariboru	46	66	27	39
7.	„ Ormožu	27	27	16	11
8.	„ Pevmi pri Gorici	38	35	12	23
9.	„ Rocolu pri Trstu	30	54	21	33
10.	„ Rojanu „ „	110	89	44	45
11.	na Savi pri Jesenicah I.	34	55	25	30
12.	„ „ „ „ II.	47	59	30	29
13.	pri Sv. Ivanu poleg Trsta	88	82	34	48
14.	v Skednju „ „	89	142	72	70
15.	„ Tržiču	52	51	21	30
B. Podpirani:					
16.	v Devinu	23	23	10	13
17.	„ Podgori poleg Gorice I.	63	67	37	30
18.	„ „ „ „ II.	52	50	26	24
Vkup		904	1081	502	579

Tek. št.	Š o l e	Skupno število		Po spolu konec leta	
		v zač. leta	konec leta	dečki	deklice
1.	Mešana enorazrednica v Krminu	44	45	24	21
2.	Slovenski II. razred ljudske šole šolskih sester v Mariboru	57	57	—	57
3.	Mešana dvorazrednica na Muti	45	45	24	21
4.	Petrazredna deška šola pri Sv. Jakobu v Trstu . .	521	527	448	79
5.	Petrazredna dekliška šola pr. Sv. Jakobu v Trstu .	387	389	—	389
6.	Mestna štirirazrednica v Št. Rupertu poleg Velikovca	217	210	68	142
	Vkup	1271	1273	564	709

Konec šolskega leta 1908./9. je bilo torej v družbenih zavodih 2354 otrok.

II.

Učno osebje.

v začetku šolskega leta 1909./10.

1. Otroški vrtec v Celju.

Otvorjen dne 20. grudna 1886.

Voditeljica: Bivša prednica šol. sestra, s. Mr Angelina Kržaničeva.

Vrtnarica: Sestra Damijana Zikulnigova.

Pomočnica: Olga Kostanajeva.

2. Otroški vrtec v Gabrju pri Celju.

Otvorjen dne 16. kimavca 1907.

Voditelj: Armin Gradišnik, nadučitelj v Celju.

Vrtnarica: Cirila Kržanova.

3. Otroški vrtec v Hrastniku I.

Otvorjen dne 2. prosinca 1907.

Voditelj: Ivan Sorčan, nadučitelj v Hrastniku.

Vrtnarica: Alojzija Kustrova.

4. Otroški vrtec v Hrastniku II.

Otvorjen dne 5. vinotoka 1907.

Voditelj: Ivan Sorčan, nadučitelj v Hrastniku.

Vrtnarica: Marija Poglajenova.

5. Otroški vrtec na Jesenicah.

Otvorjen dne 15. kimavca 1903.

Voditeljica: Agneza Staralova, vrtnarica na Savi.

Vrtnarica: Angela Rekarjeva.

6. Otroški vrtec v Krminu.

Otvorjen dne 20. kimavca 1909.

Voditelj: Janko Garvas, šol. voditelj.

Vrtnarica: Marija Resova.

7. Otroški vrtec v Mariboru.

Otvorjen dne 1. vinotoka 1894.

Voditeljica: S. Mr. Stanislava Vohova.

Vrtnarica: S. Gracijana Peršakova.

Pomočnica: S. Albina Svetlova.

8. Otroški vrtec v Ormožu.

Otvorjen dne 1. rožnika 1909.

Voditelj: Josip Rajšp, nadučitelj okoliške ljudske šole v Ormožu.

Vrtnarica: Margareta Podkrajšekova.

9. Otroški vrtec v Pevmi pri Gorici.

Otvorjen dne 1. vinotoka 1888.

Vrtnarica: Roza Maraževa.

10. Otroški vrtec v Rocolu.

Otvorjen dne 1. vinotoka 1900.

Voditelj: Andrej Širok, vodja družbene deške šole v Trstu.

Vrtnarica: Malvina Plaperjeva.

11. Otroški vrtec v Rojanu.

Otvorjen dne 19. kimavca 1889.

Voditelj: Anton **Grmek**, mest. učitelj pri Sv. Ivanu poleg Trsta.

Vrtnarica: Marica **Črnigojeva**.

12. Otroški vrtec na Savi pri Jesenicah I.

Otvorjen dne 15. vinotoka 1903.

Voditeljica in vrtnarica: Agneza **Staralova**.

13. Otroški vrtec na Savi pri Jesenicah II.

Otvorjen dne 1. vinotoka 1905.

Voditeljica: Agneza **Staralova**, vrtnarica.

Vrtnarica: Angela **Kernova**.

14. Otroški vrtec pri Sv. Ivanu poleg Trsta.

Otvorjen dne 1. malega srpana 1898.

Voditeljica in vrtnarica: Antonija **Grmekova**.

15. Otroški vrtec v Škednju pri Trstu.

Otvorjen dne 1. vinotoka 1899.

Voditelj: Ferdo pl. **Kleinmayer**, mestni učitelj v Škednju.

Vrtnarica: Dragica **Gregoričeva**.

16. Otroški vrtec v Tržiču.

Otvorjen dne 22. prosinca 1900.

Voditelj: Ferdo **Kalinger**, nadučitelj v Tržiču.

Vrtnarica: Ivanka **Kastelčeva**.

17. Otroški vrtec na Vrdeli poleg Trsta.

Otvorjen dne 15. kimavca 1909.

Voditeljica in vrtnarica: Antonija **Čargova**, omož. **Ipaviceva**.

18. Mešana enorazrednica v Krminu.

Otvorjena dne 29. kímavca 1908.

Voditelj-učitelj: Janko **Garvas**.

Katehet: — verouk poučuje učitelj pod nadzorstvom dekana Josipa **Peteanija**.

19. Slovenski drugi razred dekliške ljudske šole s pravico javnosti na zavodu šol. sester v Mariboru.

Otvorjen dne 15. kímavca 1905.

Voditeljica: S. Mar. Stanislava **Vohova**.

Učiteljica: Marijana **Stepišnikova**.

Katehet: Anton **Tkavc**, stolni vikar v Mariboru.

20. Dvorazredna mešana ljudska šola na Muti.

Otvorjena kot enorazredna dekliška šola dne 23. malega travna 1900,
kot dvorazredna mešana šola dne 9. malega travna 1908.

Učitelj-voditelj: Anton **Hren**.

Učiteljica: Ana **Hrenova** rod. Enohova.

Katehet: Ivan **Hauptman**, kapelan na Muti.

21. Petrazredna deška ljudska šola s pravico javnosti pri Sv. Jakobu v Trstu

s 4 vzporednicami.

Otvorjena dne 15. vinotoka 1888.

Voditelj: Andrej **Širok**.

a) Od družbe nastavljeni učitelji in učiteljice:

Emil **Adamič**.

Fran **Kos**.

Josipina **Delkinova**.

b) Od družbe nastavljeni katehet:

Matija **Skabar**.

c) Službovanju prideljeni državni učitelji :

Vinko **Engelman**, stalni državni vadniški učitelj.

Andrej **Čok**, " " " "

Anton **Šeme**, " " " "

Karol **Mahkota**, " " " "

Ciril **Petrovec**, provizor. " " " "

22. Šestrazredna dekliška šola s pravico javnosti pri Sv. Jakobu v Trstu

z 2 vzporednicama.

Otvorjena dne 30. kimavca 1895.

Voditeljica: S. Mr. Rafaela **Kovačičeva**.

Učiteljica: Marija **Stanetičeva**, (I. a razred).

Učiteljica: Josipa **Martinčičeva**, (I. b razred).

Učiteljica: Regina **Okornova**, (II. a razred).

Učiteljica: S. Mr. Alfonza **Ribežlova**, (II. b razred).

Učiteljica: Olga **Poženelova**, (III. razred).

Učiteljica: Franja **Pogačarjeva**, (IV. razred).

Učiteljica: Marija **Pušenjakova**, (V. razred).

Učiteljica: Marija **Drobničeva**, (VI. razred).

Katehet: Matija **Skabar**.

23. Trirazredna dekliška ljudska šola v ulici Acquedotto št. 22 v Trstu.

Otvorjena dne 16. kimavca 1909.

Voditeljica: Mira **Engelmanova** rod. **Kovačeva**.

Učiteljica: Ema **Zamejčeva**.

Učiteljica: Rozalija **Golijeva**.

24. Štirirazredna ljudska šola v Št. Rupertu pri Velikovcu.

4. razred je razdeljen v deški in dekliški oddelek.

Otvorjena dne 25. vinotoka 1896.

Voditelj in katehet: Fran **Treiber**, župnik.

Učitelj: Anton **Pesek**.

Učiteljica: Sestra prednica Mr. Cirila Šijančeva.

Učiteljica: S. Alfonza Ribežlova.

Učiteljica: S. Kornelija Zegova.

Učiteljica: S. Ambrozija Gornikova.

Učiteljica ženskih ročnih del: S. Klotilda Strnadova.

Od družbe podpirani zavodi:

25. Otroški vrtec v Devinu na Goriškem.

Ustanovljen leta 1899., v podporo sprejet dne 1. kimavca 1900.

26. Otroški vrtec v Podgori pri Gorici I.

Otvorjen dne 1. kimavca 1887.

27. Otroški vrtec v Podgori pri Gorici II.

Otvorjen dne 26. listopada 1896.

Slovenci!

Stoletnica slovenskih društev se bliža. Leta 1810. je bilo v nemškem Gradcu osnovano prvo slovensko društvo — „societas slovenica“ — ki mu je njegov oče Ivan Nep. Primic dal vzvišeno nalogo: gojitev slovenskega jezika. Drobno zrnce vsejano pred sto leti se je razraslo v mogočno drevo, v čegar senci vspeva slovenstvo. Sedaj je na stotine slovenskih društev, a najvažnejše izmed vseh je tisto, ki mu je namen reševati našo mladino iz spon tujstva in tako neposredno delovati za ohranitev slovenskega jezika. **Prvenstvo** med slovenskimi društvi gre **družbi sv. Cirila in Metoda.**

Dne 9. mal. travna 1885. je ministrstvo odobrilo njena pravila. Družba sv. Cirila in Metoda proslavi torej leta 1910. svojo **petindvajsetletnico.**

Rešitev slovenske mladine — je bil njen namen, ko se je ustanovila pred četrtsotletjem. Roko proč od naših cvetov! je zaklicala nasprotnikom Nemcem in Italijanom. V dosego tega namena so se osnavljale po slovenskih pokrajinah njene podružnice; na jugu in na severu so jeli rasti njeni vrtci in njene šole. Danes šteje družba sv. Cirila in Metoda 20 vrtcev in 7 slovenskih šol z 29 razredi in vanje zahaja nad 2000 slovenskih otrok. Vsi družbeni zavodi so vzorni;

preveva jih slovenska narodna vzgoja oprta na versko podlago. Slovenci smo lahko ponosni na družbene šole in na zarod, ki izhaja iz njih. Ali naj jih opustimo? Ali naj zamre naša požrtvovalnost in z njo vred življenska moč družbe sv. Cirila in Metoda? Ne — tega zločina ne stori slovenski narod; to bi bil njegov samomor!

Jubilejno leto 1910. naj poživi in popetindvajseteri našo požrtvovalnost za družbo sv. Cirila in Metoda, da bo mogla tem uspešneje izvrševati svoj blagi namen. Ona ima krasne načrte. V Trstu namerja zgraditi trinadstropno jubilejsko šolsko poslopje namestu stare, tesne šole, ki je dosedaj dajala pod svojo skromno streho zavetje naši učeči se mladini. Nova šola bo ponos prerojenega slovenskega Trsta. Družba sv. Cirila in Metoda bi rada tudi na ogroženem severu otvorila jubilejsko šolo. Družbeno vodstvo je uverjeno, da je zato najprimernejša točka — Maribor. Za prepородom Trsta pridi prepород Maribora. Veliki načrti, a ne edini! Da se izvedo, ne sme opešati, nego mogočno vzrasti slovenska darovitnost.

Najsrčnejša hvala vam, ki ste doslej prinašali družbi sv. Cirili in Metoda večje in manjše darove! Ne ostavite tega narodnega žrtvenika v jubilejnim letu!

Družbeni prijatelji naj se takoj o novem letu odkupijo s primernim darom od običajnih voščil; takisto o svojih godovih. Ako pa pošiljajo svojcem voščila, rabijo naj jim zato **družbene razglednice**. Koliko je med letom prilik, da se spomnimo družbe sv. Cirila in Metoda: o praznikih, o godu slov. blagovestnikov dne 5. malega srpana, o narodnem žalnem dnevu, o važnih rodbinskih dogodkih, o svatovščinah in botri-

njah, pri stavah, globah in poravninah, na izletih, pri raznih igrah in zabavah, namestu vencev na krsto, v oporokah!

Opozarjamo na **nabiralnike!** V jubilejnim letu naj bi ne bilo nobene slovenske gostilne, kavarne, prodajalne, kjer bi ne čakal darov družbeni nabiralnik; on bodi stalni gost v vsaki slovenski hiši.

V novem letu izda družba sv. Cirila in Metoda **jubilejni kolek** z nado, da se odičijo z njim vsi dopisi slovenskih narodnjakov.

Računski listki naj v jubilejnim letu prodero povsod tja, kjer se pišejo Slovincem računi. Pomnoži in razširi naj se poraba **družbenega blaga**: vžigalic z napisom: Mal položi dar domu na altar, kavine primesi, peres, svinčnikov, svalčičnih papirjev in ovitkov, kreme, cilindrov, drož, platna, čaja, kovinskega čistila (gl. str. 228.). Vsak zavedni Slovenec naj sam rabi družbeno blago in naj ga o raznih prilikah priporoča svojim znancem.

Slovenske občine, hranilnice, banke, posojilnice naj proslave petindvajsetletnico družbe sv. Cirila in Metoda s posebnim **jubilejnim darom**. Slovenska **narodna društva** naj napravijo leta 1910. vsaj po eno veselico na korist družbi.

Občine, društva in posamezniki naj se kosajo s številnimi prijavi za **obrambni sklad družbi sv. Cirila in Metoda**, ki se je jel zbirati za odgovor Nemcu Roseggerju. Slovenci smo sklenili, da hočemo vsaj v petih letih dati družbi na razpolago 200.000 kron. Dolej se je prijavilo za ta sklad že preko 400 rojakov. Najlepši jubilejni dar družbi bi bilo dopolnjeno število, torej 1000 darovalcev z 200.000 K. Na to naj

deluje vsak rodoljubni Slovenec, zlasti pa naši **narodni časniki**, katerim se zahvaljujemo za dosedanjo podporo in prosimo pomoči za bodočnost.

Dostojna proslava stoletnice slovenskih društev in hkratu četrstoletnice družbe sv. Cirila in Metoda bodi naša častna dolžnost v novem letu. V tem naj vodi vse blagomisleče Slovence vzvišeni smoter: **Vse za rešitev naše slovenske mladine!**

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Knjige

izšle v založbi družbe sv. Cirila in Metoda ali
podarjene jej v razprodajo.

Knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda:

II. zvezek: „**Rudolf Habsburški**“, str. 77, stane
30 v.

VI. zvezek: „**Pesmi Valentina Vodnika**“, str. 64,
stane 60 v.

VII. zvezek: „**Junaki**“, II. snopič, str. 102, stane
nevezan 60 v, vezan 70 v, 100 izvodov vkup nevezanih
50 K, vezanih 60 K.

XI. svezek: „**Naš cesar Fran Josip I. 1848—1908**“.
III. natis. Str. 70, stane nevezan 40 v. Spisal, založil
in družbi podaril m-gr. Tomo Zupan.

XII. zvezek: „**Franc Jožef I.**“, cesar avstrijski.
III. natis. Str. 70, stane nevezan 30 v. Spisal Frančišek
Hubad, c. kr. dež. šolski nadzornik v spomin 60letnice
cesarjeve vlade.

XIII. zvezek: „**Andrej baron Čehovin**“, slavni
junak slovenski. Str. 39, stane nevezan 20 v.

Zvezki: I., III., IV., V., VIII., IX., X., in XIV. s o
razprodani.

Poleg omenjenih zvezkov se nahajajo v družbeni zalogi še:

„**Materine Sanje**“. Slika v enem dejanju, str. 20, stane 30 v. Spisal Engelbert Gangl, mestni učitelj v Ljubljani.

Psalmi. Preložil Ivan Vesel. Cena 1 K.

„**Mučenci**“. Starokrščanska povest Milutina Mayerja. Cena 90 v.

„**Koledar** družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“, za l. 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909 — po nižani ceni 60 v vsak letnik.

Dr. Jos. Vošnjaka Zbrani dramatični in pripovedni spisi. II. zvezek. Vsebina: Životopis drja. Vošnjaka, spisal dr. P. Turner — in Lepa Vida, drama v 5 dejanjih. Po nižani ceni 60 v.

III. zvezek. Vsebina: Doktor Dragan, drama v 5. dejanjih. Po nižani ceni 60 v.

Josip Lavtižar, Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj, 312 str. Po nižani ceni 1 K.

Iz zapuščine pokojnega dekana **Ivana Vesela** ima družba sv. Cirila in Metoda na prodaj še **mного knjig** razne vsebine. Kdor želi kaj kupiti, naj se obrne na družbo po „Imenik knjig“, ki se mu takoj pošlje brezplačno.

* * *

Pravkar je izšla knjižica: **Družba sv. Cirila in Metoda**. Vseslovenska obrambna organizacija. V pouk slov. ljudstvu. — Želimo, da se knjižica razširi zlasti v tiste kroge, ki še dosedaj niso bili poučeni o „Družbenem“ namenu in o njenem delovanju.

Založništvo blaga.

ki se prodaja v prid **družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani**, imajo sledeče tvrdke:

Jernej **Bahovec** v Ljubljani: Peresa družbe sv. C. in M. v Ljubljani.

Ivan **Bonač** v Ljubljani: Svinčniki družbe sv. C. in M. v Ljubljani.

Ignacij **Fock** v Kranju in Andrej **Gabršček** v Gorici: pralno milo v korist družbi sv. C. in M.

Golob in **Volk**, tvornica kemičnih izdelkov v Ljubljani: Čistilo za kovine in tla ter vazelina za črevlje v korist družbe sv. C. in M.

Adolf **Jacobi** na Dunaju VIII.: Svalčični papirčki in svalčični ovitki v korist družbe sv. C. in M. v Ljubljani.

Ivan **Keber** v Ljubljani (Stari trg št. 9): Krema (čistilo) za usnje in črevlje v korist družbi sv. C. in M. v Ljubljani.

Kolinska tovarna za kavine primesi v Ljubljani na korist družbi sv. C. in M.

Tvrdka Fr. **Kollmann** v Ljubljani: Cilindri za svetilke v korist družbe sv. C. in M. v Ljubljani.

Fran **Kovač** in Ignac **Novak** v Ljubljani: Prva slov. zaloga čaja in ruma na debelo v Ljubljani v korist družbi sv. C. in M.

P. **Magdič** v Ljubljani (nasproti glavni pošti): Zagumbnice in igle za gospode, gumbi za zapestnice, priveski k verižicam, broške za dame — vse z ličnimi znaki D. C. M.

Ivan **Perdan** v Ljubljani: Vžigalice družbe sv. C. in M. v Ljubljani.

Makso **Salokar** v Ljubljani (Kladezna ulica št. 19);
drože v korist družbi sv. C. in M. v Ljubljani.
A. E. **Škaberne** v Ljubljani: Ciril-Metodovo platno.
Vilko **Weixl** v Mariboru (Gosposka ulica 33): Tekočiči
klej in črnilo v korist družbi sv. C. in M.
V Ameriki prodaja smodke v korist družbi sv. C. in M.
Alojzij **Ausenik** 82, Cuortland St. New York.

Pravkar naštetu blago najtopleje priporočamo vsem
rojakom, katerim je mar prospeh družbe sv. Cirila in
Metoda. Kakor so se domalega povsod po slovenskem
vdomačile družbene vžigalice, tako naj se prikupi in
vseповsod razširi med nami tudi ostalo blago, ki se
prodaja na korist družbi sv. Cirila in Metoda. Dolžnost
vsakega slovenskega narodnjaka bodi, da sam kupuje
družbeno blago in da ga priporoča svojim znancem.

Naznanjamo, da so na razpolago **razglednice**,
ki jih je založila družba sv. Cirila in Metoda: Vodnik-
Bleiweisove, Polakove, Gorenjska hiša in
tabor v Žalcu.

Meseca listopada pridejo v promet tri vrste
krasnih **božičnih razglednic**, ki jim je narisal
osnutke slovenski umetnik.

Družbenega **narodnega kolka** je pet vrst:
Narod sebi! Ptuj, črni kolek, Mutska šola,
Št. Ilj. Iskreno ga priporočamo, kakor tudi družbene
računske listke.

Razglednice, kolek, sprejemnice in računski listki
se naročajo v družbeni pisarni pod naslovom: Družba
sv. Cirila in Metoda v Ljubljani (Narodni dom).

Vodstvo.

Vseбина.

Koledar.

Velike skupščine družbe sv. Cirila in Metoda.

Poštarne določbe.

Lestvice.

Narodnemu delu.

Viljem Polak	26
Narodna vzgoja v domači hiši	43
Ljudsko štetje leta 1910	55
Po 60 letih	63
Posvetimo se obrambnemu delu!	66
Med beneškimi Slovenci	70
Vestnik družbe sv. Cirila in Metoda XXIV.	
Družbe sv. Cirila in Metoda redna XXIV. velika skupščina dne 8. velikega srpana 1909 na Jesenicah	99

Naznanila

v „Koledarju“ družbe sv. Cirila in Metoda

naj blagovole cenjeni mnogobrojni člani družbe uvaževati pri naročilih. Tu objavljene tvrdke so narodne in zanesljive, postrežejo točno z dobrim blagom in za nizko ceno. Ker je dohodek naznanil namenjen družbi v korist, je želeti, da se častiti naročniki pri naročbah sklicujejo izrečno na inserat v družbenem „Koledarju“; sklicevanje na inserat uveri p. n. uvrstitelje o uspehu inseriranja.

Slovenci in Slovenke!
kupujte pri narodnih slovenskih trgovcih, zlasti pri
tistih, ki so člani družbe sv. Cirila in Metoda.

Prijateljem družbe sv. Cirila
in Metoda priporočamo list

„SLOVENSKI BRANIK“

ki izhaja kakor mesečnik 1. dne
vsakega meseca.

Poleg zanimivih aktualnih člankov pri-
naša vesti z našega narodnega
bojišča, zasleduje pogubno delo-
vanje naših nasprotnikov in opo-
zarja na požrtvovalno samoobrambo
bratov Slovanov; zlasti mu je pri
srcu naša

družba sv. Cirila in Metoda.

Kdor hoče biti natančno obveščen o
njej, naj si naroči „SLOV. BRANIK“.
Naj bi ne bilo slovenske narodne rodbine,
kjer bi ne bil doma „SLOV. BRANIK“.

Vsi, kar nas je rodila slovenska mati,
moramo stati na braniku domovine v
ljutem boju, ki nam je napovedan in
ki odloči obstanek ali pogubo našega
naroda. **Boj za slovenstvo!** je geslo
„Slovenskemu Braniku“. Rojaki, pod-
pirajte ga!

Cena listu 3 K. Za dijake 1 K 80 vin.

Naročajo naj ga skupno.

Naročnina naj se pošilja upravništvu
„Slovenskega Branika“ v Ljubljani,
Tržaška cesta št. 33.

Konzorcij „Slov. Branika“.

**Vžigalice družbe sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani**

príporoča založnik : **Ivan Perdan v Ljubljani.**

IVAN BONAČ

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 5, Knaflova ulica št. 9.

Zaloga in trgovina papirja

ter vseh uradnih in šolskih potrebščin. En gros, en detail.

Edina zaloga

izbornih svinčnikov v korist družbi sv. Cirila in Metoda Hardtmuthovega fabrikata.

Za novoletna darila velika izber reklamnih koledarjev.

Največja izber različnih razglednic.

Prekupcem velik rabat.

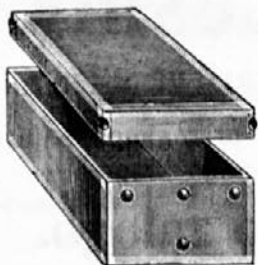
Izdelovanje razglednic v svetlo- ali kromotisku prevzemam po jako nizki ceni v priznani fini izvršbi. Dopolnjeje naj se mi fotografije, na kar postrežem z vzorci in ceno franko in brezplačno.

Tovarniška zaloga **ovijalnega papirja** za sladkor, maslo po nizkih cenah.

Priznano izborne vreče iz močnega papirja, dobro lepljene.

Vzorci za papir in vreče brezplačno in franko.

Tovarna papirne in kartonažne industrije.

Zaklopnice (Faltschachtel) za eksport s tiskom in brez tiska.

Vzorci na zahtevo.

Izdelovanje vsakovrstnih škatelj za skupno in domačo rabo.

Za gg. špicerijske trgovce imam vedno v zalogi škatljice za 10, 20 in 40 v čaja po jako nizki ceni.

Vzorci na razpolago.

Kažipot mesta Ljubljane v 5 barvah à 40 v, s pošto 50 v.

Kamenar

Alojzij Vodnik

Ljubljana, Kolodvorske ulice 32.

∴ Delavnica in kamenolomi za ∴
kamenarska cerkvena umetna dela.

Pohištvene plošče, spomeniki
∴ ∴ in stavbni proizvodi. ∴ ∴

Obče znana manufakturna trgovina

Janko Češnik

v Ljubljani, Lingarjeve ulice

priporoča sl. občinstvu pri nakupovanju
različnega oblačilnega blaga

svojo bogato zalogo.

Nizke cene.

Točna postrežba.

Tvornica strojev
in livarna železa
in kovine

K. & R. JEŽEK

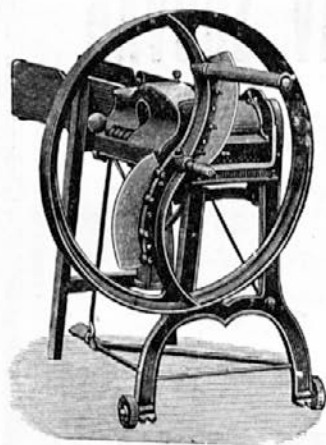
Blansko, Moravsko

izdeluje in dobavlja

vsakovrstne kmetijske stroje, bencinove in motorje na sesalni plin, sesalke, mline in žage.

Popolne opreme oprekaren, šamotnih tvornic in tvornic za cement.

Transmisije, dvigala in prenašala.

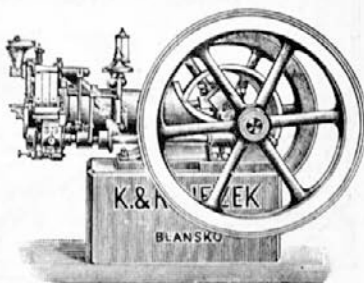
Ceniki na željo zastoj
in poštine prosto.

□ □ □

Zmerne cene in ugodni
plačilni pogoji.

□ □ □

Dopisuje slovensko.

Ustanovljeno 1. 1835.

FRANC KSAV. SOUVAN

manufakturna trgovina

na debelo

na drobno

∴ NAJSTAREJŠE IN NAJVEČJE ∴

DOMAČE PODJETJE TE STROKE

Ustanovljeno 1. 1835.

Damske klobuke, modele

po konkurenčnih cenah vdano priporoča

MODNI SALON

A. VIVOD-MOZETIČ

LJUBLJANA, STARI TRG štev. 21.

Podružnica v Kranju.

Popravila izvršujem okusno in ceno.

Žalni klobuki vedno v zalogi.

Telefon št. 240.

JOS. SCHUMI

tovarna kanditov in slaščic

LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 9

priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih v svojo stroko spadajočih izdelkov, kot: mnogovrstnih slaščic (bonbonov) od navadnih do najfinejših vrst.

Razno navadno pecivo, piškote, vafelne itd.

Edina zaloga za Ljubljano čokoladne tvornice Josip Mannerja na Dunaju; čokoladne in druge predmete na drobno in na debelo.

Kakovost mojih izdelkov brez konkurence.

Točna postrežba.

Zmerne cene.

L. KREMA

FOTOGRAF

v Ljubljani

Sv. Petra cesta št. 27

se priporoča.

Največja zaloga

izgotovljene obleke za gospode, gospe in dečke

GRIČAR & MEJAČ

∴ v Ljubljani ∴

v Prešernovih ulicah

Domača tvrdka!

Najnižje cene!

~ Velika izbira ~
po poljubnem kroju

izvršene obleke

:: iz najrazličnejšega ::
blaga za vsak letni

~ ~ ~ čas. ~ ~ ~

Najcenejše nakupovanje
dobro in trpežno izgo-
tovljenih oblek za lovce,
∴ turiste in potovalce, ∴
različno prikrojenih vrhnih
in zimskih sukenj itd. za
gospode; za gospe pla-
ščev in plaščkov tudi s
krznino obloženih in ob-
∴ ∴ ∴ robljenih. ∴ ∴ ∴

∇ zalogi imava tudi najrazličnejše blago ter
sprejemava naročila na

izvršitev oblek po izbranem blagu.

Nujna naročila v najkrajšem času.

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani, Gradišče 4.

Poštnohranilnični račun štey. 76.307.

Telefon štey. 118.

„Učiteljska tiskarna“ je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. V zalogi so tudi vse šolske in druge tiskovine.

Cene zmerne.

Cene zmerne.

∴ Enobarvni kakor tudi večbarvni tisk. ∴

Litografija.

Gg. skladateljem vljudno naznanjamo, da je „Učiteljska tiskarna“ preskrbojena z novimi notami, torej izvršuje tudi muzikalije s prav ličnim in razločnim tiskom.

Delo točno, solidno in elegantno.

NARODNO PODJETJE!

CENJENEMU OBČINSTVU SE
::: PRIPOROČA :::

MANUFAKTURNA
VELETRGOVINA

FRANC SOUVAN SIN

::: LJUBLJANA :::

MESTNI TRG št. 22 in 23.

NIZKE CENE!

Ljubljanska plinarna.

Slav. občinstvu v Ljubljani in v okolici priporočamo svoj

angleški plinov koks

kot kurivo, ki je prosto dima, saj in smradú ter pripravno za kurjavo v stanovanjih, kakor tudi za industrijske namene in prav posebno za kovaške namene.

Cenjeno občinstvo tudi vabimo, da si v našem skladišču ogleda naše

plinove peči in aparate za kuhanje s plinom.

Ljubljanska plinarna.

Ustanovljena leta 1847.

Tovarna pohištva J. J. Naglas

v Ljubljani, Turjaški trg 7.

Največja zaloga pohištva

za spalne in jedilne sobe,
salone in gosposke sobe.

Preproge, zastorji, modroci na vzmeti.

Žimnati modroci, otroški vozički itd.

Najnižje cene.

Najsolidnejše blago.

Ustanovljena leta 1847.

Pošt. hran. rač. 828.406.

Telefon šte. 185.

Ustanovljena leta 1882.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neom. zavezo

v Ljubljani

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti šte. 18
podvržena škontraciji „Zveze slov. zadrug“ v Ljubljani
je imela konec l. 1907 denar. prometa **K 71,417.344-75**
upravnega premoženja „**17,519.983-93**

Obrestuje hranilne vloge po

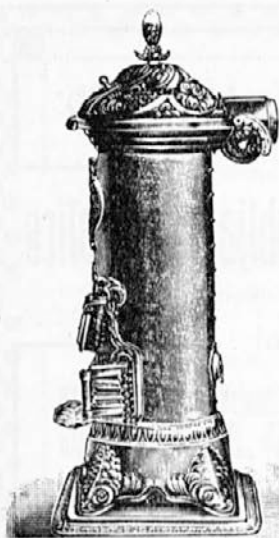
4¹/₂ 0/0

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim
prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog 31. avg. 1908 **K 18,762.166-76**

Posojuje na zemljišča po 5¹/₄ 0/0 z 1¹/₂ 0/0 na amorti-
zacijo ali pa po 5¹/₄ 0/0 brez amortizacije. Na menice
po 6 0/0. Posojilnica sprejema tudi vsak drugi načrt
glede amortizacije dolga.

Vsakovrstne
peči in štedilniki
železne blagajne, motorji
ter razni poljedeljski stroji
so vedno v zalogi pri

prvi slovenski veletrgo-
vini z železnino

Fr. Stupica v Ljubljani

Marije Terezije cesta št. 1.

Istotam se dobivajo **vse stavbne**
potrebščine, portland in
roman cement ter orodje za
kovače, ključavničarje, kle-
parje, mizarje, strugarje itd.

F. P. VIDIC & KOMP.

LJUBLJANA.

Tovarna za zarezane strešnike

nudijo vsako po-
ljubno množino

sistem „Marzola“

patentiranih zarezanih
strešnikov, zidakov in
glinastih peči.

20./IX. 08.

Kranjci h Krajncu!

20./IX. 08.

Zdravko Krajnc, Kranj

trgovina

delikates, špecerije in deželnih pridelkov
na debelo in na drobno.

20. IX. 08.

Kranjci h Krajncu!

20./IX. 08.

A. Šinkovic dediči

v Ljubljani, na Mestnem trgu

priporočajo

svojo moderno trgovino za dame in gospode.

**Bogata izbira najmodernejših bluz,
steznikov po najnovjšem kroju in
po najnižjih cenah.**

Vse potrebščine za šivilje in krojače.

RUDOLF BISCHOF

SLAŠČIČARNA

LJUBLJANA

ŽIDOVSKA ULICA ŠT. 8

SE PRIPOROČA SLAVNEMU OBČINSTVU.

Anton Leben

nožar

Stari trg šte. 15

priporoča svojo zalogo jeklenega blaga. Brusar
sarnica, popravljalnica in zavod za poniklanje.

Električni obrat.

Ljubljana

MARIJA ČIK

Ljubljana

—→ Mestni trg št. 9. ←—

Trgovina s storjeno moško obleko in perilom.

Za dečke od 2 let naprej!

J. KRIVIC

v Ljubljani,

— Dunajska cesta šte. 4. —

**Trgovina s špecerijskim, kolonijalnim in
materijalnim blagom.**

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Stritarjeva ulica št. 2.

Delniška glavnica K 3,000.000, rezervni zaklad K 350.000.

Posreduje najkulantneje **nakup in prodajo** vseh vrst rent, državnih papirjev, zastavnih pisem, prioritet, srečk in novcev;

prevzema: **zavarovanja proti kurzni izgubi pri izžrebanju** (glej premijski tarif za leto 1910.);

denarne in hranilne vloge na tekoči račun ali na vložno knjižico. Vloženi denar se obrestuje od dne vloge do dne vzdiga. Od vlog na knjižice plačuje banka 2 $\frac{1}{2}$ % rentnino.

Zamenjava in eskomptuje izžrebane obligacije, srečke in kupone.

Prodaja in kupuje **devize in valute**. Daje **predujme na vrednostne listine** pod kulantnimi pogoji. **Eskomptuje in vnovčuje menice**.

Preskrbuje **vinkulacijo in devinkulacijo**, zlasti vojaških ženitninskih kavcij ter raznih ustanov. Vsa potrebna pojasnila, kateri papirji so za to najbolj umestni, kako se doseže čim višje obrestovanje, kdaj je izmenjava posameznih papirjev koristna, daje drage volje in izvede vse tozadevne transakcije najtočneje.

Borzna naročila za dunajsko in inozemske borze izvede točno in ceno.

Nakaznice in čeki na inozemska mesta. **Promese** k vsem žrebanjem.

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu in Sarajevu.

Krojaška obrt **Josip Ahčin** Krojaška obrt

Ljubljana, Vegova ulica št. 12.

Priznano prav dobro delo. Cene delu primerno jako nizke.

Angleški kroj.

Modna trgovina **JOSIPINA PODKRAJŠEK**

Ljubljana, Čevljarska ulica št. 2.

Priporoča svojo bogato zalogo bluz, čepic, spodnjega perila za dame in gospode. Velika izbira volnenega blaga. Najnovejši nakit za obleke. Najmodernejši stezniki. Bogata izbira zavratnic in ovratnikov.

Zunanja naročila se izvršujejo točno ter po najnižji ceni.

Nova modna trgovina

Ljubljana

Peter Šterk

Ljubljana

Stari trg št. 18

se priporoča slavnemu občinstvu kot zelo solidna
za nakup raznega modnega blaga.

**Velika zaloga moškega, ženskega in otročjega
perila za leto in zimo, najmod. bluz, spod. kril,
modercev, predpasnikov, rokavic, nogavic, za-
vratnic, šerp, pajčolanov, žepn. robcev, namiz.
prtov in serviet, otroških oblekic, letne in zim-
ske svile za bluze in nakite, svilnih trakov, po-
samentrije, borte, čipke, šlinge, baržuni, pliši,
čipkasti ovratniki in vse potrebščine za šivilje.**

Velika zaloga **najbolj. moških klobukov** ter v sezoni
velika izbira **najmodernejše pristne kožuhovine.**

Priznано solidna, domača modna trgovina

J. KOSTEVC

Ljubljana, Sv. Petra cesta 4

Priporoča vse v manufakturno stroko spadajoče
blago, vedno založeno s prvimi novostmi po
najsolidnejših cenah, dalje izvrstne kakovosti
moško perilo, kravate, pasove ter moške in
ženske dežnike.

Cene solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

Najbolj varno naložen denar

je v slovenski

Mestni hranilnici ljubljanski.

Stanje hranilnih vlog nad 35 milijonov kron. Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso davčno močjo.

V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po $4\frac{1}{4}\%$ ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj.

Rentni davek od vloženi obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagateljem ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti.

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po $4\frac{1}{2}\%$ na leto. Z obrestmi obenem plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo skupaj ravno 5% izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v $62\frac{1}{2}$ leta. Kdor plačuje 6% izposojenega kapitala, poplača dolg v 33 letih. Dolžnik more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako to hoče.

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Mestna hranilnica izdaja lične

domače hranilnike

proti vlogi 4 kron, ki se takoj obrestujejo. Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti.

V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov vpeljala je ta slovenska hranilnica tudi

Kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska se nahaja v lastni palači
v Prešernovih prej Slonovih (Elefantovih) ulicah št. 3.

PRIPOROČA SE
ZA VSA V
SVOJO STROKO
SPADAJOČA
DELA

J. ZAMLJEN

ČEVLJARSKI MOJSTER
V LJUBLJANI,
KONGRESNI TRG ŠT. 13.

IZDELUJE
PRAVE GORSKE
IN
TELOVADSKÉ
ČEVLE.

Narodna kavarna

v Kranju.

Postrežba točna.

Jerica Vičar.

RUDOLF RUS

urar v Kranju.

Velika zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

Na zahtevo pošljem svoj novi cenovnik brezplačno.

Ustanovljeno l. 1885.

Največja trgovina na Gorenjskem.

J. FRISCH

Ljubljana, Marijin trg št. 3.

Trgovina potovalnih predmetov in potovalnih potrebščin ter usnjenega galanterijskega blaga.

Priporoča svojo veliko zalogo in izbiro **kovčegov, torbic, denarnic, listnic, portfeljev, necesarjev, nahrbtnikov za turiste, izprehajalnih in gorskih palic vseh vrst** ter zagotavlja najboljšo postrežbo ob blagu primernih zmernih cenah.

IGNACIJ ČAMERNIK

kamenosek

v Ljubljani, Komenskega ulice št. 26

se priporoča prečastiti duhovščini, cerkvenim predstojništvom
in slav. občinstvu za vsa

==== kamenoseška cerkvena dela ====

osobito v izvršitev oltarjev, prižnic, krstnih kamenov, obhajilnih pregraj, tabernakeljev, polaganje tlaka po cerkvah in kapelicah, dalje v izvršitev pri cerkvenih stavbah potrebne kamenoseškega dela z zagotovilom najboljše potrebe in trajnega, natančnega dela po najnižjih konkurenčnih cenah. — Ima tudi lepo zalogo raznovrstnih

==== nagrobnih spomenikov ====

in preskrbljuje na željo cele rakve.
Brezplačno izdeluje narise in napravlja proračune za razna cerkvena dela iz kamena najrazličnejše kakovosti.
Sprejema in izvršuje vestno ter natančno vsa v to stroko spadajoča dela.

A. LUKIĆ

Ljubljana, Pred škofijo št. 19.

Konfekcijska trgovina
za dame, gospode, dečke
in deklice

se najtopleje priporoča.

Popravila in preobleke
točno in ceno.

Popravila in preobleke
točno in ceno.

Najcenejše

solnčnike in dežnike

domačega izdelka priporoča

J. Vidmar

v Ljubljani

Pred Škofijo 19, Stari trg 4,

Prešernove ulice 4.

OROSLAV DOLENEC

svečar in lectar, trgovina z medom in voskom

v Ljubljani, Wolfove ulice 10

priporoča velečastiti duhovščini in sl. občinstvu

čebelno - voščene sveče

za cerkev, procesije in pogrebe,

gospodom trgovcem **voščene zvitke in med** za
prodajo v škafih po 15, 20 in 40 kg težkih prav cenó.

Zaloga in prodaja brinja in brinjevca.

Za obila naročila se topla priporočam in zagotavljam pošteno postrežbo.

Nizke cene!

v Ljubljani

J. SOZAR Mestni trg 7

Nizke cene!

priporoča vse vrste volnenega perila, belih srajc, barvasti srajc za hribolazce, ovratnikov, zavratnic, zapestnic, nogavic, žepnih robcev, kopitcev, dokolenic, zagrinjal na valcih, volne, bombaža itd.

Zaloga potrebščin za sokolska in kolesarska društva.

Založnik c. kr. avstrijskih državnih uradnikov.

Klobuke, cilindre in čepice

v najnovejših fazonah in velikih izbirah priporoča

Pod Trančo Ivan Soklič v Ljubljani.

Postaja električne železnice.

F. P. ZAJEC

Ljubljana, Stari trg šte. 26.

Priporočam svojo veliko zalogo **švicarskih ur, zlatino in srebrnino** po nizkih cenah.

Priporočam dobro urejeni **optični zavod** kakor različne vrste **naočnikov, ščipalcev, toplomere, zrakomere, daljnoglede** itd. — Popravila ščipalcev, očal itd. opravljam dobro in ceno.

Zahtevajte novi cenovnik, ki ga pošljem brezplačno.

Specialiteta! Najnovejše fazone finih modercev po nizkih cenah. **Specialiteta!**

Dalje rokavice, nogavice, perilo za dame, gospode in otroke. Svljeno blago, baržun in vse druge potrebščine za šivilje priporoča

MARIJA VEHOVC

Ljubljana, Kongresni trg šte. 6.

Odprto pismo!

*Gospod Ubald pl. Trnkóczy
v Ljubljani.*

Imam šest mesecev starega otroka, ki je bil do drugega meseca dojen. Takrat ga je pričela siliti moja soproga tudi z Vašim „Sladinom“ (Doktor pl. Trnkóczya „Sladni čaj“). In kakor hitro je pričel uživati „Sladin“, se ga ni moglo več pripraviti, da bi še pil materino mleko. Od tistega časa dobiova edino le „Sladin“ in je tako rejen, da se mu vsakdo čudi, kdor ga vidi. Ker sem prepričan, da je Vaš „Sladin“ res dobro hranivo za otroke, prosim, pošljite mi ga 30 zavojev, ker ga hočem priporočati tudi drugim.

Z odličnim spoštovanjem

Franc Dekleva

Slavina (Prestranek), Notranjsko.

21./I. 1909.

Velika zaloga nagrobnih vencev in trakovi

Slavnemu občinstvu Kranja in okolice vljudno naznanjam, da sem
otvoril

v Kranju, Glavni trg št. 132,

lastno trgovino

z manufakturnim blagom, suknom,

::: platnom, barhentom i. t. d. :::

Kot dolgoletni poslovodja trdike F. Urbanc sem si pridobil popolno znanje v tej stroki ter tudi popolno zaupanje vseh cenj. odjemalcev. Potrudil se bom torej vedno p. n. občinstvo kar najboljše postrčel z dobrim novim blagom in kar najnižjimi cenami. Priporočam se slav. občinstvu kot začetnik v blagohotno naklonjenost.

Z odličnim spoštovanjem

Franc Krener.

Najnovejši vzorci blaga za ženske in moške!

FR. ŠEVČIK

puškar

v Ljubljani, Židovske ulice števil. 7

priporoča svojo **veliko zalogo**

raznovrstnih pušk in samokresov

lastnega izdelka, kakor tudi belgijskih, sulskih in čeških strogopreizkušenih pušk, za katere jamčim za dober strel. Posebno priporočam lahke trocevice in puške Bock s Kruppovimi cevmi za brezdimni smodnik. — Priporočam tudi veliko zalogo vseh lovskih potrebščin po najnižjih cenah.

Popravila in naročbe se izvršujejo točno in zanesljivo.

Cenovniki na zahtevanje zastoj in poštne prosto.

Zaloga stekla, porcelana in svetiljk

Fran Kollmann

priporoča bogato zalogo vseh v svojo
stroko spadajočih predmetov.

Osobito priporoča slav. občinstvu v nakup
valčke za svetiljke
v korist družbe sv. Cirila in Metoda.

— Cenovniki so na razpolago. —

FRANC KS. STARÉ

slikar, pleskar in pozlatar
v Ljubljani, Sodnijska ulica št. 12

se priporoča p. n. občinstvu za vsa v to široko spajajoča dela v mestu kakor zunaj mesta ob dobri, solidni izvršitvi in primernih cenah.

Ljubljana FR. SUTTNER, urar, Mestni trg,

nasproti rotovža

priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih
švicarskih ur, briljantov, zlatnine in srebrnine
v veliki izbiri po najnižjih cenah.

Razpošiljanje blaga na vse kraje! Najcenejša, največja eksportna tvrdka!

Prosim, zahtevajte veliki cenik, ki se pošilja zastonj in poštne prosto.

Filijalka: Glavni trg šte. 6.

Jakob Zalaznik

pek, slaščičar in kavarnar

. . . Ljubljana, Stari trg šte. 21. . .

Filijalka: Sv. Petra cesta št. 26.

Najstarejša
domača
tvrdka,
ustanovljena
leta 1889.

LUD. ČERNE, zlatar, trgovec z urami in očali

ter zaprisežen sodnijski cenilec.

Ljubljana, Wolfova ulica št. 3.

Zaloga zlatnine, juvelov, srebrnine, očal in raznih ur.

Lastna delavnica za popravila in nova dela.

Najnižje cene!

Solidna in točna postrežba.

Umetni in trgovski vrtnar

Ljubljana **J. WIDER** Ljubljana

Trgovina cvetic:

Šelenburgove ulice št. 3

v neposredni bližini c. kr. glavne pošte,
hotela pri „Slonu“ in „Pri Maliču“.

Vrtnarija:

Cesta na Rožnik št. 25.

Točna postrežba in takojšnja izvršitev
vsakovrstnega vezanja cvetic.

Tvrdba

T. MENCINGER

v Ljubljani, na Sv. Petra cesti št. 37 in 42.

Špacerijska in delikatesna trgovina.

== **VINARNA.** ==

Najtopleje priporoča po solidnih cenah pristna
dolenjska, štajerska, istrijska in goriška vina.

Pivo v zabojih od raznih pivovaren dostavlja brezplačno.

Telefon števil. 192.

Bogata zaloga ženskih ročnih del
in zraven spadajočih potrebščin.

F. MERŠOL

LJUBLJANA

Mestni trg 18.

Trgovina z modnim
in drobnim blagom.

Velika izber vezenin, čipk,
rokavic, nogavic, otroške
obleke in perila, pasov,
predpasnikov, žepnih robcev,
ovratnikov, zavratnic, volne,
bombaža, sukanca itd.

Zmerne cene.

Trpežno blago.

Predtiskanje in vezenje monogramov
in vsakovrstnih drugih risb.

Veronika Kenda

v Ljubljani

Dunajska cesta št. 20

priporoča

svojo bogato zalogo papirja, pisalnih
in risalnih potrebščin.

Zaloga

raznovrstnih igrač in galanterijskega
blaga.

Najnižje cene.

Priporoča
**klobuke,
slamnike,
cilindre,
čepice i. t. d.
najnovejše fasone.**

Blaž Jesenko

v Ljubljani, Stari trg št. 11.

Ivan Rebek v Celju

Poljske ulice števil. 14.

Stavbeni
in umetni
ključav-
ničar, kon-
cesijonirani
vodovodni
inštalater.

Izdeluje vsa v ključavničarsko stroko spadajoča dela kakor: umetno izdelane nagrobne in predaltarske železne ograje, vrata, okna itd. Izdelovalnica vsakovrstnih štedilnikov ter raznih želez. konstrukcijskih del. Točna postrežba.

Izdeluje premostne tehtnice (Brückenwagen) in jih tudi popravlja. Inštalater strelovodov, vodovodov in vodnjakov.

Pozor, krčmarji!

Kadar kupujete **vino** ali **rakijo** ali ob času zorenja **grozdje**, se Vam priporočam. Stanujem v Poreču že mnogo let in poznam popolnoma tukajšnje razmere **glede dobrih in manj dobrih vin** in se zato priporočam vsem krčmarjem, naj se zanesljivo obračajo name pismeno ali ustmeno, ker posredujem v vseh zadevah.

Martin Sreboth, trgovec
Poreč, Istra.

☼ **ANT. BAJEC** ☼

umetni in trgovski vrtnar
v Ljubljani, Karlovska cesta št. 2,
cvetlični salon pod Trančo,
izdeluje šopke, vence, trakove. Velika zaloga
suhih vencev.

Zmerne cene, točna postrežba. Zunanja naročila z
obratno pošto.

Dosledno narodna trrdka.

Velika zaloga suhih vencev.

JOS. BAHOVEC

v ljubljani,

Sv. Jakoba trg šte. 6.

priporoča

**svojo trgovino z moko, deželnimi pri-
delki in galanterijskim blagom.**

Postrežba točna.

Tvrška
A. & E. Skaberne
Ljubljana, Mestni trg št. 10.

priporoča svojo veliko zalogo mnogovrstnega letnega in zimskega sukna, krnovskih (jägerndorfskih) in brnskikh štofov, lodna ter hlačevine v vedno najnovejših vzorcih, kakor tudi vsakovrstnega oblačilnega blaga in vso k oblekam pripadajočo opravo; opozarja tudi na svojo veliko zalogo platnenega blaga lastne manipulacije, posebno na nje najizbornejše, izključno edino

==== **Ciril-Methodovo platno** ====

kakor tudi takih jako finih žepnih robcev.

Cena vsemu blagu najnižja.

Prodaja na debelo in na drobno.

FR. JUVAN

nožar

v Ljubljani, Prešernova ulica.

Priporoča svojo bogato zalogo najboljših

== vrst britev in brivnih aparatov ==

„Gillette“, „Sdar“ in tudi najnovejši „Andro-Sdrop“
v najboljšem izdelku.

Zanesljivo dobre lasorezne stroje vsch vrst „Juwel“, „Dalila“, „Mars“, „Rex“ itd., kakor tudi žepne lovske in kuhinjske nože, različne krojaške škarje, vrtnarsko orodje.

☛ Dobe se tudi posamezni deli za brivne aparate in lasorezne stroje. ☛

Priporočam tudi svoj lastni izdelek.

Priporočam tudi svoj lastni izdelek.

Priporočam šopke in vence za neveste, vsakovrstno perilo za dame in gospode, spodnja krila, bluze, moderce, nogavice, rokavice, otroške oblekice ter vsakovrstne predpasnike.

Po nizkih cenah.

ROZALIJA PODKRAJŠEK

V Ljubljani, Wolfsove ulice št. 5.

Avg. Agnola v Ljubljani

Dunajska cesta 13 (poleg „Figovca“).

Velika zaloga stekla, porcelana, svetiljk, okvirov, zrcal ter vseh v to stroko spada-jočih predmetov. Prevzema vsa steklarska dela ter umetno pripravljene steklarije.

Proračuni zastoj.

ŽENSKA ROČNA DELA IN

PRIPADAJOČI MATERIJAL

TELOVADSKE OBLEKE TER

RAZNOVRSTNO DRUGO BLAGO.

V LJUBLJANI

M. DRENIK KONGRESNI TRG 7.

Ant. Presker, krojač

Ljubljana, Sv. Petra cesta 16

priporoča

svojo veliko zalogo gotovih oblek za gospode in dečke, jopic in plaščev za gospe, nepremočljivih havelokov itd.

Pozor!

Kdor želi imeti dobro uro, naj jo zahteva z znamko „Union“, ker te ure so najbolj trpežne in natančne, dobe se pri

Fr. Čudnu

urarju in trgovcu v Ljubljani.

(Delničar in zastopnik švicarskih tovarn „Union“ v Bielu in Ženevi.)

□ □ □

Ako pa kdo želi ure po ceni, jih imam tudi v zalogi in sicer lepe kavalirske ploščnate že od 4.50 K naprej.

Ceniki zastonj in poštnine prosti.

□ □ □

Lepi in dobri šivalni stroji
od 56 K naprej.

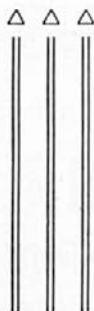
□ □ □

Fini šivalni stroji
od 70—100 K s 5letnim jamstvom.

Ceniki na razpolago.

IVAN KORENČAN

— Ljubljana, Stari trg št. 5. —

Nahrbtniki.

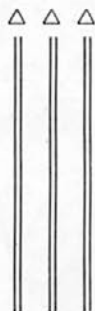
**Vseh vrst gorske in izprehajalne palice ter tudi druge
∴ potrebščine za turiste. ∴**

Prodaja tudi sanke.

Turistovske srajce, nogavice, dokolenice
itd. itd.

Gorske visoke palice po 1 K 60 v.

Nahrbtniki od 2 K dalje.

Leskovic & Meden

Jurčičev trg števil. 1.

Zaloga najfinejših vrst čaja „Popoff“,
Moskva, Mandarin, Ceylon itd., pristni
jamaika rum.

Trgovina špacerijskega, kolonijalnega blaga, raznih barv,
žganja in deželnih pridelkov na drobno in debelo.

Fina namizna vina ter Malaga, Ruster, Rizling, pelinkovec,
šampanjec, zdravilni konjak in Fernet Branca.

==== Točna in solidna postrežba! ====

Solidno blago!

VID BRATOVŽ

Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje šte. 25
priporoča slavnemu občinstvu v mestu in na deželi,
posebno pa ženinom in nevestam

svojo zalogo pohištva.

Najnižje cene!

I. KEBER, Ljubljana, Stari trg 9.

Glavna zaloga najboljšega čistila (creme) za čevlje
- - v prid družbi sv. Cirila in Metoda. - -

BR. HLAVKA

izdelovalca kirurških
instrum. in bandažista

.. : : Ljubljana .. : :
Prešernova ulica št. 5

priporočata svojo veliko zalogo kirurških inštrumentov,
gumi-blaga in ortopedijskih aparatov, obvezil za zdrav-
stvo in bolniško postrežbo, kilnih pasov, nogavic za
krotice (krčne žile), sedalnih blazinic, vrečic za led,
prašilnikov za kربول, aparatov za inhalacije (s paro
in mrzlo). Vsakovrstne brizgalke in aparati za samo-
klistiranje. Vse bandaže se izdelujejo po odredbah
p. n. zdravnikov. Starejši instrumenti se razkužujejo.

Popravila se izvršujejo kar najboljše in najceneje.

Želodčni likér

„FLORIAN!“

je najboljšo krepčilo za želodec!

Blizu in daleč
Vse ga pozna,
Kdor ga ima,
Ima zdravje doma!

Cena za liter:

Kabinetna kakovost (steklenica po 1 liter) **K 4·80**

Ljudska kakovost (steklenica po 1½ litra) **K 2·40**

Naslov za naročila: _____

FLORIAN, Ljubljana.

Anton Šarc

v Ljubljani, Sv. Petra cesta šte. 8

priporoča

v lastni šivalnici izdelano **perilo** za otroke, gospe in gospode. **Za izdelovanje perila** doma priporoča svojo bogato zalogo **platna** in **šifona** v vseh širinah in kakovostih, švicarsko vezenje, prte in prtiče, brisalke itd.

Kakor znano le dobro blago in zelo primerne cene.

== Naročila za venkaj točno in zanesljivo. ==

Perje in puh.

Pralnica in svetlolikalnica

Ljubljana, Kolodvorska ulica 8.

Svetli blesk ovratnikov in manšet daje perilu lepoto in trajnost nasproti navadnemu svetlemu likanju. Zavod sem uredil tako, da se perilo, obleka, bluze, zastorji snažijo z največjo skrbnostjo in varovanjem, za kar prevzajem vse jamstvo.

Obilega obiska prosi
z odličnim spoštovanjem

Anton Šarc.

Slovinci, kupujte vžigalice družbe sv. Cirila in Metoda!

Kojaki, kupujte družbeno diago! svoji k svojim!

== Knjigarna ==

L. Schwentner

v Ljubljani, Prešernova ulica števil. 3

priporoča slovenskim gospodinjam sledeči knjigi:

Dobra gospodinja.

Spisala Minka Govekarjeva.

V tej knjigi najde s časom napredujoča gospodinja vse, česar potrebuje. Obsega navodila, po katerih je ženi in materi skrbeti za duševni in telesni blagor svoj, svojih otrok in svoje družine. Pisateljica označuje tudi stališče žene v prečem protialkoholnem vprašanju in že upošteva celo naše najnovejše gospodarsko vprašanje o prometu s tujci. Skratka: **Gospodinja, ki se bo ravnala po tej knjigi, postane v resnici trdna opora naše narodnosti.**

Cena elegantno vezani knjigi K 2'80, po pošti K 3'—.

Dobra kuharica.

Spisala Minka Vaščeva.

Obsega na 576 straneh 1327 receptov za pripravljanje najokusnejših jedi domače in tuje kuhe, ima 8 fino koloriranih tabel in je trdno in elegantno v platno vezana, zadošča torej zahtevam in potrebam tudi najfinejše kuharice.

Priznано najboljša kuharska knjiga.

Slovenke, kupujte jo in kuhajte po njenih navodilih in ne bodete se kesale!

Cena K 6'—, po pošti K 6'55.

Dve za vsako gospodinjno neobhodno potrebni knjigi.

Naročite si „Slovenski Branik!“